

Od autora.

USTAWY

O KSIĘGACH PUBLICZNYCH

OPRACOWAŁ

Dr. WŁADYSŁAW LEOPOLD JAWORSKI,

DOCENT UNIW. JAG.

~~1019~~

TOM II.

Ustawy o zakładaniu i urządzeniu ksiąg gruntowych,
o ewidencji katastru, o księgach górniczych, nafto-
wych i kolejowych.

KRAKÓW.

KSIEGARNIA LEONA FROMMERA.

1897.

Nakładem Księgarni
Leona Frommera w Krakowie

wyszła książka pod tytułem:

Dr. Władysław Leopold Jaworski,
Docent Uniw. Jagiell.

USTAWY O KSIĘGACH PUBLICZNYCH

TOM I.

**Powszechna ustawa o księgach gruntowych
i instrukcja hipoteczna.**

(Reskryptem Prezydium c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie z dnia 13/1 1897 r. l. 456/pr. polecono tę książkę sądom Galicyi wschodniej, a reskryptem Prezydium c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie z d. 8/2 1897 r. l. 11317/pr. sądom Galicyi zachodniej).

—>❧ **DOTYCHCZASOWE REGENZYJE.** ❧<—

„Czas“ z d. 3 listopada 1896 r.

Książka ta czyni zadość dawno odczuwanej potrzebie, i na chlubę naszej literatury prawniczej przyznać trzeba, że jest pierwszym komentarzem ustaw hipotecznych, nie tylko w naszej, ale wogóle w literaturze austriackiej. Wobec ogromnego rozwoju nauki prawa w naszych czasach, dotychczasowe opracowania nie mogą już oddać usług naszym praktykom. Autor, mając też przedewszystkiem na względzie prawników,

oddanych zawodom praktycznym, nie zapuszczał się w naukowe i teoretyczne kontrowersy, ale podał ostateczne wyniki badań wedle obecnego stanu nauki, uwzględnił obszernie odnosną literaturę i bogatą judykaturę najwyższego trybunału, poddał ją właściwej ocenie, a nie pominął także i historii kodyfikacyi, jako cennego materiału do interpretacyi.

Pozostawiając wyczerpujące omówienie tej książki fachowej krytyce, podnieść należy z zadowoleniem, iż ze względu na nową ordynacyę egzekucyjną, wkraczającą tak ściśle w dziedzinę ustaw hipotecznych, autor poruszył wszystkie kwestye z tą ordynacyą w związku będące, a więc dał nam obszerny wywód o rozdziale ceny kupna w razie egzekucyjnej sprzedaży, o pierwszeństwie przy sekwestracji, o egzekucyi na wierzytelnościach hipotecznych, o ustępstwie pierwszeństwa, o hipotece łącznej, o zmianach w instytucyi prenotacyi, wprowadzonych przez nową ustawę sądową i t. d., słowem, poruszył te, dotychczas przez nikogo nietknięte kwestye w wykładzie jasnym i samodzielny.

Więc i z tego względu książka ta będzie cennym nabytkiem w naszej literaturze, dla praktycznych prawników szczególnie pożądanym. Najtrudniejszą bezsprzecznie w ustawie hipotecznej jest kwestya skargi o wykreślenie (*Loschungsklage*), a z niemałemi trudnościami miał tutaj autor do walczenia, skoro kwestya ta dotychczas przez teoretyków wcale opracowaną nie została. Nie mając na tem polu poprzedników, musiał autor sam, *ex professo*, instytucyę tej skargi poddać rozbirowi i trzeba przyznać, że z zadania tego wyszedł zwycięsko, wyświetlając po kolei wszystkie wątpliwe zagadnienia. W ten sam sposób przedstawił autor także i inne materye tej książki, w sposób samodzielny i oryginalny. Także i strona językowa zasługuje na zupełne uznanie. — Autor nie ograniczył się na prostem powtórzeniu dotychczasowych tłumaczeń, ale zapatrzwszy się na nieskażony germanizmem język prawniczy byłej Rzeczypospolitej krakowskiej i Królestwa kongresowego, dał nam przekład nietylko wierny, ale do ducha naszego języka zastosowany, co wobec dziwolągów językowych, będących na porządku dziennym, jest tem więcej uznania godnem.

Nie wątpimy, że zasłużone przyjęcie i powodzenie książki Dra Jaworskiego, zachęci autora do szybkiego opracowania drugiego tomu.

„Przegląd prawa i administracji“ z grudnia 1896 roku.

„Książka ta ma przede wszystkim zaspokoić potrzeby prawników, oddających się zawodom praktycznym“. Tak rozpoczyna autor przedmowę i tem usprawiedliwia się, że podał w niej „tylko rezultaty konstrukcyjnych badań“ i usunął „materiał dowodowy“. Przytacza też, że skorzystał w „możliwie najszerszej mierze z judykatury“, co usprawiedliwienia nie potrzebuje.

Z góry zaznaczyć należy, że autor więcej uczynił, aniżeli w przedmowie zapowiada, gdyż — jeśli nie wszystkie, to ważniejsze kwestye podaje dokładnym i obszernym rozbiorem naukowym i nietylko nie „usuwa materiału dowodowego“, lecz go obficie gromadzi i porządkuje, streszczając stan kwestyi spornych, przytaczając argumenty *pro* i *contra* i broniąc własnego zdania przeciwko innym. Z wywodów tych wynika, że każdą kwestyę przestudypował gruntownie, wszędzie starał się dojść do pozytywnego rezultatu, nie pozostawił żadnej kwestyi spornej w zawieszeniu, a tem samem wyczerpał przedmiot, — o ile to się da we formie komentarza. Lecz właśnie to ostatnie zastrzeżenie każe nam żałować, że autor obrał formę komentarza, a jeśli ją już obrał, że nie rozdzielił swoich objaśnień w ten sposób, iżby osobno był podany komentarz praktyczny z ograniczeniem go do przepisów ustaw i rozporządzeń dodatkowych, tudzież judykatury, a osobno ekskursy naukowe (n. p. w uwagach), że polemikę naukową i wywody

konstrukcyjne zamieścił w tekście swych objaśnień i nie odróżnił ich przynajmniej odmiennym drukiem. Często bowiem jednym tehem czytamy wywody naukowe, a w pośród nich czysto praktyczne wskazówki i dosłowne brzmienie ustaw i rozporządzeń odnoszących się do przedmiotu, tak, że czasem nawet wątpliwość powstać może, co jest ustawą lub rozporządzeniem, a co objaśnieniem. Najważniejszym, a najmniej pożądanym następstwem obranej formy komentarza jest, że materye naukowe, pojęciowo ze sobą w związku zostające, przedstawiają się niekiedy rozerwane na kawałki, na czem cierpi ogólny pogląd na kwestye naukowe. Tak n. p. o ujemnym kierunku zasady jawności mówi autor przy §. 4. pow. ust. hip., o dodatnim przy §. 61. u., o pozahipotecznem nabywaniu praw wspomina już przy § 4, wywód zaś obszerniejszy o tem zamieszcza dopiero przy § 22. Nie czynię z tego zarzutu autorowi, że rozrywał kwestye do siebie należące; jest to bowiem konieczne następstwo obranej formy komentarza, która do celów praktycznych dobra, do traktowania kwestyi naukowych mniej się nadaje.

Co do treści samej, to najpierw zauważyć należy, że przekład ustawy jest nowo opracowany i poprawny, objaśnienia zaś — jak to już nadmienilem — wyczerpujące i także pod względem językowym poprawne. Pewna nierównomierność w traktowaniu kwestyi daje się wytłómaczyć większą lub mniejszą ich wagą. Zapuszcza się też autor częstokroć daleko w kwestye materialnego prawa cywilnego, procedury, ordynacyi egzekucyjnej (nowej, którą obszernie uwzględnił), prawa konkursowego i t. d.

Co do kwestyi zasadniczych, jak n. p. o doniosłości wpisu ze względu na prawa materialne, o kierujących zasadach prawa hipotecznego austr., łatwiej możnaby się z autorem porozumieć, gdyby był wywód o nich zamieścił osobno jako wstęp do komentarza, a nie przy poszczególnych paragrafach ustawy. Można usprawiedliwić, że autor w komentarzu, przeważnie dla praktycznych celów przeznaczonym, zaniedbał wywodów konstrukcyjnych i podawał stosowne do

swego założenia tylko rezultaty. Lecz w takim razie obszerne niekiedy wywody polemiczne są również zbyteczne. Zbijanie argumentów cudzych nie zastąpi bowiem dowodu prawdziwości twierdzenia. I tak n. p. na str. 19. znajdujemy twierdzenie, że ustawodawstwo austriackie przyjęło co do praw rzeczowych negatywny kierunek zasady materyalnej jawności, t. j. że nabycie, ścieśnienie i umorzenie praw rzeczowych na nieruchomościach nastąpić może jedynie przez wpis do ksiąg gruntowych. Zdanie to popiera autor długim szeregiem cytatów patentów tabularnych, projektów i §§. ust. cyw. nie wdając się bliżej w wyjaśnienie, jak je rozumieć należy. Istnieją jednakże autorowie, którzy, na podstawie tych samych ustaw odmiennego są zdania, t. j. że wpis do ksiąg ujawnia tylko interesa dla osób trzecich, nie jest więc materyalnym, lecz tylko formalnym wymogiem nabycia, zmiany i t. d. praw. Nie wchodząc w to, czy jedno czy drugie zdanie jest prawdziwym, zaznaczam tylko, że wywód autora ani prawdziwości jego, ani mylności odmiennego zdania nie dowodzi. Wywód n. p. polemiczny przeciw argumentom Randy nie może zastąpić dowodu, gdyż okoliczność, że argumenty Randy, w części są mało przekonywujące, nie dowodzi jeszcze, żeby zdanie autora było słusznem. Lecz między argumentami Randy są także bardzo silne; za taki uważam powołanie się jego na §. 22. u. h., który mówi o pozahipotecznej przejściu własności. Autor stara się osłabić ten argument twierdzeniem, że przepis §. 22. nie ma materyalnego znaczenia, lecz jest kwestyą techniki ksiąg gruntowych, że ułatwienie, które daje, jest tylko technicznej natury. Więc jak to? Przepis ten danym jest tylko na to, aby prowadzący księgi gruntowe nie miał za wiele do pisania? Co do mnie, nie mogę uwierzyć, aby przepis tak doniosły, mający stanowić wyłom w ujemnym kierunku zasady jawności, miał być wydany — dla oszczędzenia papieru. Podobnie też rzecz się ma z innymi argumentami, którymi autor zbija wywody Randy, że ujemny kierunek zasady jawności nie jest w ustawie austriackiej ściśle przeprowadzony. Najpierw sam autor przyznaje, że istnieją wyjątki (str. 23), a naliczył ich pięć; o inne stacza walkę z Randą. Jeżeli jednak zasada jaka ma 5 wyjątków, to może ich mieć i 50, ale nikt

już twierdzić nie powinien, że jest ściśle przeprowadzoną. Zresztą polemika z Randa nie zawsze jest szczęśliwą. Tak n. p. Randa twierdzi, iż własność „na gruntach niczyich“ (może lepiej byłoby „gruntów niczyich“) nabywa się przez zawłaszczenie (§§ 386, 387 u. c.). Na to autor (str. 24) odpowiada, że wedle ustawy hipotecznej każda nieruchomości objęta księgą gruntową, musi być związana z podmiotem (gdzie to napisano?), a niezwiązane z podmiotem nieruchomości, nie są przedmiotami wykazów hipotecznych (?). Na jakim przepisie autor opiera twierdzenie swe, że jeżeli zainstabulowany właściciel opuścił grunt *animo derelinquendi*, a drugi go okupował, to wobec trzecich (?) właścicielem zawsze będzie ten, który jest zainstabulowanym? Wszak to właśnie *demonstrandum est*. Czy jest jaka siła na świecie, któraby mię mogła zmusić, abym właścicielem jakiejś rzeczy pozostał, jeśli tego nie chcę? Twierdzenie, iż okupujący grunt porzucony, musi grunt zasiedzieć, aby stać się właścicielem, sprzeciwia się zaś wprost przepisowi §. 381 u. c. Równie słabem, chociaż nie nowem, jest zbijanie argumentów Randy, zaczerpniętych z §. 1468—1477, 1498, 1500 u. c. Nie zaprzecza autor, że zasiedzenie prowadzi do nabycia własności. Twierdzi jedynie, że kto n. p. 30 lat posiadał grunt, nabył dopiero osobiste prawo żądania przeniesienia własności, a skarga jego dąży do przyznania mu prawa własności przez sędziego. Jeżeli zaś przyjmiemy zasadę, że wyrok żadnych praw tworzyć nie może, tylko prawo żądane formalizuje, jakżeż sędzia przyznać mu ma prawo własności, jeśli tego prawa nie nabył już poprzednio? Wszak sędzia własności i innych praw nie rozdaje, tylko deklaruje. *Zuerkennung des Ergenthumes* (§. 1498 u. c.) może więc oznaczać, iż sędzia uznaje, że posiadacz przez 30 letnie posiadanie własność uzyskał, a nie że mu to prawo dopiero nadane być ma.

Niemalży kłopot sprawiła autorowi nowa ordynacja egzekucyjna, która w §. 237 rozstrzyga sporną dotąd kwestyę chwili nabycia własności w przypadkach egzekucyjnej sprzedaży w ten sposób, że uważa za nią chwilę przybicia. Nie mogąc nie uznać sprzeczności ze swoją tezą, tłumaczy autor ten przepis „interesami publicznymi“. uważa go za przepis natury prawno-publicznej (może byłoby lepiej: publiczno pra-

wnej) a „mimo tej teoretycznej konstrukcyi“ i nadal uważa „za wskazane nie robić wyłomu w negatywnym kierunku zasady materialnej jawności dla przypadku, w którym natura publiczno-prawna przepisów normujących go odgrywa decydującą rolę“ *Principus obsta!* Zdaje mi się jednak, że autor poczytując pozytywny przepis ustawy za „teoretyczną konstrukcyę“, poszedł nieco zadaleko i że pomija niezaprzeczoną prawdę, iż „względy publiczne“ są motywem prawodawcy, ale przepis pozytywny o chwili nabycia własności obowiązuje bądź co bądź mimo tezy przez autora bronionej i mimo tego, że autor przepisom opartym na interesach społecznych nie przyznaje „mocy wpływania i zmieniania zasad prawno-prywatnych“. Tu już widocznie broni autor straconej pozycji: idąc bowiem w tym kierunku, musiałby zaprzeczyć wpływu n. p. wywłaszczenia na prawo własności i t. p. i powiedzieć: zasadą jest, iż właścicielowi nie może nikt wbrew jego woli odebrać własności. Chociaż §. 365 u. c. na to pozwala, to § ten, oparty na interesach społecznych niema wpływu na zasadę powyższą! Podobnie też nie możemy się zgodzić z zapatrywaniem autora na t. z. posiadanie tabularne. Autor tu zostaje na stanowisku dawnym Minasiewicza i Nippla, które po wywodach Randy powinno być uważanem za porzucone

Nie znajdujemy w spisie pomyłek sprostowania oczywistego błędu drukarskiego na str. 160, gdzie, wyliczając podatki realne, mające uprzywilejowane pierwszeństwo, autor wymienia obok podatku domowo-czynszowego i domowo-klasowego pod b) „podatek od budynków“. Widocznem jest bowiem, że wymienione pod e) — f) podatki miały być tylko wyszczególnieniem rodzajów wymienionego pod b) podatku od budynków.

Reasumując zdanie o omówionej tu publikacyi, uważam tę pracę za poważną i pożyteczną, bo nawet i w niemieckim języku niema dotąd komentarza do ustaw hipotecznych, któryby kwestyom materialnego prawa cywilnego tyle poświęcał miejsca. Przepisy prawa pozytywnego są dokładnie zestawione i czynią komentarz ten bardzo użytecznym dla praktyki.

Teoretyczne wywody zaś, bez względu na to, czy się kto zgodzi na nie lub nie, zachęcają do badania głębszego kwestyi poruszonych i dają sposobność do powzięcia uzasadnionego naukowo zdania. Życzyć więc należy książce tej jak najlepszego powodzenia.

Co do zewnętrznej strony, zauważam, że, jak to już wyżej powiedziałem, byłoby pożądanem, aby praktyczne dopiski i teoretyczne wywody odróżnione były choćby tylko odmiennym drukiem. T. zw. tytułiki ruchome, t. j. napisy u góry każdej stronnicy, powinnyby wskazywać § fy ustawy, których objaśnienia zawiera tekst. Tak jak one są dziś (t. j. wszędzie napis „Powszechna ustawa o księgach gruntowych“) nie mają celu i służą chyba do upiększenia. Dokładnie ułożone rejestry, chronologiczny i alfabetyczny, ułatwiają użycie praktyczne książki.

E. Tił.

„Dziennik krakowski“ z d. 4 grudnia 1896 r.

Nakładem ruchliwej księgarni prawniczej Leona Frommera w Krakowie, wyszedł pierwszy tom „Ustaw o austriackich księgach publicznych“, zawierający w przekładzie polskim powszechną ustawę austr. o księgach gruntowych z ustawami odnoszącemi się do niej i instrukcją z objaśnieniami dra Wł. Leop. Jaworskiego, docenta uniw. Jagiel. Objasnienia te przewyższają o wiele zwyczajne uwagi tłómacza; przez wyczerpujące przedstawienie i wyzyskanie w każdym kierunku judykatury najwyższego trybunału, oraz uwzględnienie bogatej literatury, wreszcie systematyczny układ omawianych kwestyj, stają się objaśnienia te kompletnym rozbiorem ustawy hipotecznej, stojącym na wyżynie obecnej wiedzy prawniczej i mogą śmiało iść w porównanie z podobnemi niemieckimi komentarzami ustaw Stubenrauch'a, Steinbach'a i innemi.

Naukowy charakter tych objaśnień, kaze wnioskować, że właściwym zamiarem tłómacza i komentatora było systematyczne opracowanie prawa hipotecznego, a tylko ze względu na wyrazony we wstępie cel pracy, tj. zaspokojenie przede wszystkim potrzeby prawników, oddających się zawodom praktycznym, notorycznie niechętnie posługujących się dziełami systematycznymi, obrał autor dla pracy swej formę komentarza. Różnie można się na kwestyę tę zapatrywać; w każdym razie daje komentarz gwarancję sumiennego opracowania wszystkich przepisów ustawy, dochodzi szybciej do powołanych rąk, a zatem spełnia w naszych stosunkach lepiej, aniżeli kompendyum swój praktyczny cel. Zresztą komentowanie ustaw nowszych, do których i ustawa hipoteczna należy, nie naraża przedmiotu i pod względem teoretycznym na zbytne ani rażące rozerwanie bo ustawy te już same przez się systematycznie ułożone umożliwiają także poniekąd i systematyczne traktowanie, zwłaszcza gdy autor, jak w niniejszym wypadku, kwestye ważniejsze nie omawia paragrafami, lecz w całości, grupami. Systematycznym rozbiorem odznaczają się w szczególności wzorowo opracowane kwestye: o prientacyi i jej usprawiedliwieniu, o podziale dóbr tabularnych, o ochronie praw posiadaczy listów zastawnych, o hipotece łącznej, o pierwszeństwie hipotecznem i nowości, jaką pod tym względem wprowadziły nowe ustawy z r. 1896, o kredycie melioracyjnym i drogach koniecznych przez zastrzeżenie odnośnym pretensyom t. zw *Antrags-Priorität* (analogia z *Antrags-Delict* prawa karnego), o instytucyi prawa zastawu na wierzytelnościach hipotecznych i różnicy, jaką w tym kierunku zaprowadziła nowa ordynacya egzekucyjna między umownem a egzekucyjnem prawem zastawu, o rozpoznaniu i rozstrzyganiu podań hipotecznych, o rekursie i inne. Dogmatyczny rozbiór tych wszystkich kwestyj i krytykę niektórych zapatrywań autora zastrzegamy sobie do pisma fachowego; w niniejszej wzmiance, która ma na celu zwrócenie uwagi prawników zawodów praktycznych na tę gruntowną i wzorową pracę, podnosimy czyste, gładkie i poprawne tłómaczenie, wyczerpujące uwzględnienie wszystkich nowszych ustaw bądź zmieniających, bądź uzupełniających ustawie hipoteczna wreszcie

skrupulatne uwidocznienie we właściwych miejscach także wszelkich inowacyj, które nowa ordynacja egzekucyjna w dziedzinie prawa hipotecznego wprowadziła, co w znakomity sposób podnosi poczytność dzieła i zapewnia mu w obecnych stosunkach trwałą wartość. W interesie świata prawniczego wyrazamy nadzieję, że autor ziszczy w najkrótszym czasie obietnicę swą i wyda tom drugi swego dzieła z opracowaniem reszty ustaw, dotyczących się ksiąg gruntowych tudzież ustaw o księgach górniczych, naftowych i kolejowych, a całość stanowić będzie cenny nabytek dla polskiej literatury prawnej.

Dr. Józef Steinberg.

Przegląd polski z maja 1897 r.

Dla świata prawniczego interesującym zawsze zjawiskiem jest komentarz, który „ma zaspokoić przede wszystkim potrzeby prawników oddających się zawodom praktycznym“, a którego autor w literaturze prawa jako teoretyk zdobył sobie imię. W żadnym może innym zawodzie rozbrat między praktyką a teorią, czy praktyką dzisiejszą a praktyką przyszłych pokoleń, nie jest tak osty i stanowczy. Dlaczego tak jest, niech powie psychologia socyologiczna — dość, że tak jest. Jeżeli prawnik praktyczny o zdaniu czy pomyśle prawnym mówi: „to teoria“, wówczas z reguły myśli: „to nonsens“, nawzajem teoretyk prawnika oddającego się zawodowi praktycznemu uważa w zasadzie za coś pośredniego między zwykłym profanem a rzeczywistym adeptem sztuki, co oczywiście nie jest pochlebne — ze stanowiska prawnika. Ciekawą jest więc rzeczą, czy i o ile teoretyk pisząc dla owej „gorszej połowy“ uwolnił się z pod wpływu tych tak utartych, że często nawet nieświadomych wyobrażeń, i jak potrzeby praktyki zrozumiał, w niniejszym przypadku tem ciekawszą, że autor zawody praktyczne z własnego zna doświadczenia.

Z przedmowy wynikałoby, że doświadczenie było smutne, bo autor nie najlepsze o owych „praktykach” zdaje się mieć pojęcie. Przypisuje im przedewszystkiem wiarę węglarza tusząc, iż zadowolnią się tylko „rezultatami konstrukcyjnych usiłowań” w dziedzinie opracowanego przedmiotu, a wyjątkowo tylko przyrzeka dostarczyć argumentów i otworzyć dostęp w krainę . myśli. Z drugiej strony judykaturę Trybunału Najwyższego, owo sanctissimum praktyka, chce traktować tylko jako „żywy materiał wymagający rozstrzygnięcia”, lubo tę gorzką pigułkę osładza przyznaniem, że i te orzeczenia nie zawsze są bez wartości i decyduje się ostatecznie na zupełne pominięcie judykatury tam tylko, „gdzie skutek swej chwiejności nie posiada należytej powagi”. Gdyby nie tamta nadzieja i to zastrzeżenie — niezupełnie zresztą konsekwentne — żaden praktyk nie wyszedłby prawdopodobnie poza przedmowę i zrobiłby źle. Niech odpędzi błady strach i czyta dalej. Przekona się, że drzał niepotrzebnie: zobaczy wszędzie dobre zrozumienie potrzeb praktyki, dzięki któremu książka p. Jaworskiego przy stosowaniu ustaw o ks. publ. niezmiernie jest przydatną, a spotka także przy bardzo wielu kwestyach wywody pogłębiające dotychczasowe zapatrywania i na zmianę judykatury wpłynąć zdolne.

Książka p. Jaworskiego daje przedewszystkiem dobre tłumaczenie ustaw, różniące się w całym szeregu punktów od wersji dotąd używanych, i jest pisana czysto i poprawnie. Znajdują się gdzienigdzie drobne usterki (np. art. I ust. wpraw. „ustawa zacznie obowiązywać co do ksiąg, które się utrzymuje o nabyciu — *Erwerben*, str. 32: „fakty lub stany . które należą do nadających się do wpisu”) — ale o ile wogóle o prawie hipotecznem można dziś pisać po polsku, o czem wobec stylizacyi sądowych rezolucyi hipotecznych wątpić trzeba, o tyle autor zbliżył się do ideału. Następnie praca ta zawiera wyborne zestawienie przepisów prawa pozytywnego, w szczególności także nowej ordynacyi egzekucyjnej i dokładny lubo zgodnie z założeniem autora nie wyczerpujący przegląd judykatury. Najcenniejszą jednak częścią komentarza stanowią objaśnienia poszcze-

gólnych więcej zawitych kwestyj prawa hipotecznego. Są to opracowania mające charakter niemal monografii. Oparte na dokładnej znajomości literatury, pisane jasno i przejrzysto, różnią się od zwykłych teoretycznych monografii korzystnie nader trafnym poczuciem, gdzie ma koniec interes praktyczny, a zaczyna się panowanie abstrakcyi: jako dowód przytoczę ułatwienie w kilku słowach kwestyi derelikcyi (str. 24), która ma swą osobną literaturę. Co do treści, wywody autora są bardzo często zupełnie przekonywujące, a nawet tam, gdzie niezupełnie zdołają przekonać, nie brak im ani źródłowego ani dyalektycznego uzasadnienia. Na pierwszym miejscu wymienię ekskurs o prawie nadzastawu (str. 276 n.), dalej rozbiór prawnej natury konwersyi w porównaniu z adnotacją stopnia hipotecznego (str. 96 n. 298 n.), któremu de lege lata nie zarzucić nie można, choćby się nawet wobec żądanego przez autora ułatwienia konwersyi wstrzeżmieńszysze zajmowało stanowisko. Bardzo cenne są również zapatrywania autora na tytuł — causa — wpisu (str. 148 n.) i zostająca z tą kwestyą w ścisłym związku interpretacya §. 61 i n. pow. u. hip. — następnie przedstawienie stosunków prawnych wynikających z podziału idealnego posiadłości obciążonej (str. 113 n., 200 n.) i wiele innych ustępów.

Chcąc wyliczyć wszystko, co dobre i cenne, musiałbym zacytować przeważną część książki. Zabrałoby to zbyt dużo miejsca, z obowiązku sprawozdawcy przejdę więc do tych punktów, w których nie zgadzam się z autorem, lubo i tutaj względ na czytelników zbyt szczegółowego rozbioru, ani poruszania wszystkich wątpliwości nie dozwala. Przedewszystkiem muszę autorowi w kilku miejscach wytknąć niezupełnie ścisły sposób wyrażania się. Tak np. na str. 44 czytamy, że w razie małżeńskiej wspólności majątkowej intabuluje się współwłasność. Jestto wyrażenie niedokładne, bo lubo jeden małżonek może drugiemu odstąpić współwłasność, to przecież wspólność majątkowa jako taka daje prawo tylko do wpisu z §. 1236 n. c., który może nastąpić w formie wpisu ograniczonej współwłasności, ale nie musi nastąpić w tej formie (por. np. orzec. G. U. W. Nr. 7669) i który ustawa od

wpisu współwłasności wybitnie odróżnia. Podobną niedokładność widzę w podanej tamże (str. 44) definicji ciężarów rzeczowych. Dlaczegoż nie odróżnia tutaj autor praw od ciężarów (obligacji), skoro na str. 71 przyjmuje pogląd Krainza? Jeżeli się dalej twierdzi (str. 131), że niewiadomością stosunków osobistych bez względu na adnotacyą nikt wymawiać się nie może, wspomnieć przynajmniej należało o §§ 248 i 866 k. c. Brak także jednej odpowiedzi na pytanie, czy można skargę o wykreślenie wnieść tylko przeciw osobie, która przez dotyczący wpis bezpośrednio prawa nabyła, jeżeli ten wpis był podstawą wpisów dalszych. Na str. 319 czytamy, że pokrzywdzony musi w takim razie skarżyć tak o wykreślenie wpisu zasadniczego, jak i o wykreślenie wpisów na nim opartych; na str. 322 stwierdza autor, iż wpis może być w terminie przedawnienia wykreślonym „jak długo nie jest podstawą dalszych wpisów“. z tych zdań musi się wyczytać na poruszone pytanie odpowiedź przeczącą. Tymczasem zaskarżywszy nawet wszystkie wpisy można tylko co do wpisu podstawowego utrzymać się z żądaniem skargi: jakż istotnie na str. 327 jest mowa o wykreśleniu na skutek skargi wpisu prawa zastawu bez naruszenia prawa nadzastawu. Wynika stąd z koniecznością logiczną, że — mając i tak przegrać spór co do wpisów dalszych — mogą zacząć skargą jeden tylko wpis podstawowy. Autor uznaje to przy rozbiórce skutków adnotacyi sporu (str. 335 n.), ale bądź co bądź została sprzeczność wywołująca potrzebę objaśnień do komentarza. W taką samą sprzeczność popada autor co do pytania, czy prawo zastawu na owocach może być przedmiotem wpisu, względnie w jaki sposób ma być wpisanem. Przy § 9 pow. ust. hip. między prawami nadającymi się do intabulacyi lub prenotacyi nie wlicza go autor do praw rzeczowych; ze str. 195 dowiadujemy się jednak, że taki zastawnik zaspokaja się w drodze sekwestracyi, a na str. 193 czytamy, że sekwestracya jest prawem zastawu na samej rzeczy (?), lubo różnem od zwykłej hipoteki. Wobec tego to prawo zastawu według str. 43 nadaje się do intabulacyi. co uznanem jest także na str. 381 (pierwszy wiersz od góry). Tymczasem na str. 132 spotykamy zdanie, że adnotacya sekwestracyi jest „wymogiem nabycia prawa zastawu na owocach“. Albo więc intabulacya prawa

zastawu ad fructus jest potrzebna, albo nie. W pierwszym razie trudno zrozumieć, dlaczego jest potrzebna, kiedy i tak bez adnotacyi nie będzie miała żadnego znaczenia; w drugim powstaje pytanie, na co wogóle intabulacja, kiedy adnotacya i tak wystarczy. w jednym i drugim niewiadomo, jak twierdzenia pogodzić z sobą. Nadto według str. 132 adnotacyą sekwestracji uzyskać może tylko zastawnik hipoteczny, tzn. wierzyciel zaintabulowany ad corpus; a przeciez niekiedy wierzyciel tylko do owoców ma prawo (str. 193); prawa zastawu ad corpus uzyskać nie może. Wiem, że te sprzeczności są raczej pozorne niż istotne, ale przeciez są i usunąć je należało.

Poważniejszej natury są niektóre błędy argumentacyi tem bardziej, że w sferach praktycznych na karb teoryi jako takiej policzone będą. Tak np. na str. 246, mówiąc o różnicy między warunkami intabulacyi i prenotacyi, między potrzebą udowodnienia a potrzebą wykazania (Bescheinigung) tytułu twierdzi autor, że różnica ta leży w treści dokumentów, „we faktach, które się wykazuje względnie udowadnia“. Twierdzenie to zbyt jednostronne, bo na podstawie tego samego dokumentu np. kontraktu kupna nastąpi intabulacja, jeżeli podpisy są legalizowane, w braku zaś legalizacyi tylko prenotacya: trzeba więc uznać pewną różnicę środków dowodowych. Tę atoli autor sofistycznie wyklucza, mówiąc, że w obu przypadkach środkiem dowodowym jest dokument, legalizacya nie zmienia gatunku, że zaś legalizacya jest wymagana przy intabulacyi, to raczej kwestya społeczna, niż kwestya prawna. Ależ prawo przy środkach dowodowych zna nietylko różnicę gatunku, lecz także różnicę siły dowodowej. Od czego ona zawisła, to dla prawa procesowego określa np. §. 182 gal. u. s. itp., dla prawa hipotecznego §§. 31 i 35 pow. ust. hip., różnica jednak nie przestaje być różnicą i to różnicą par excellence prawną, bo dla prawa przedewszystkiem mającą znaczenie. Momenta „społeczne“ przy każdym przepisie prawa odgrywają rolę, dla czegożby jednak wymóg legalizacyi miał pod ich wpływem stracić charakter przepisu prawa, pojąć nie mogę — przeciez chyba nie dlatego, że się w czasie wyborów ongi tak często słyszało o ulgach legalizacyi. Autorowi szło przytem o zabicie zdania Exnera (str. 243); ale cała dotycząca polemika zdaje mi się walką o słowa. Exner nieprzypisując

większego znaczenia konstrukcyi prenotacyi kładzie nacisk na to, że w braku warunków potrzebnych do intabulacyi prenotacya umożliwia cofnięcie wstecz skutków z intabulacją związanych i przez to praktyczną potrzebę obrotu zaspokaja: dlatego liczy ją do środków technicznych i do prawa formalnego. Nie dosć głębokim zdaje mi się dalej rozbiór prawa zastawu dla wierzytelności przyszłych (str. 108 n.). Nie sądzę, aby można prawo zastawu dla wierzytelności mogących powstać w ramach udzielonego kredytu i dla wierzytelności, które mogą powstać z zawiadywania cudzymi interesami, jedną miarą. Tam istotnie wierzytelność mająca być zabezpieczoną w chwili wpisu nie istnieje, tu atoli np. przy pełnomocnictwie istnieje przecież w chwili wpisu obligatio mandati. Należało koniecznie słów parę poświęcić — nie nowej zresztą w literaturze — kwestyi stosunku między tą obligacją a wyrosłemi na niej roszczeniami konkretnymi, i rozstrzygnąć pytanie, czy one nie są tylko zmienioną formą zasadniczej obligacyi podobnie, jak zobowiązanie do wynagrodzenia szkody z przedwczesnego rozwiązania najmu w stosunku do prawa najmu. Wszak autor powiada sam (str. 128), że wpis prawa najmu miesci w sobie eo ipso prawo zastawu dla pretensyi o wynagrodzenie szkody; uznaje więc identyczność treści między obligacją z najmu (która wedle str. 44 przez wpis nie przestaje być obligacją) a zobowiązaniem do wynagrodzenia szkody. Ekskurs w tym kierunku rozświetliłby ważną w praktyce kwestyę kaucyi, a doprowadziłby może do wyniku, że każde roszczenie wywołane niedopełnieniem kontraktu stoi do zobowiązania z kontraktu w takim samym stosunku, jak zobowiązanie z pożyczki po terminie płatności do tegoż zobowiązania przed tym terminem — tu zaś identyczności nikt nie kwestyonuje. Nie zadawalnia mnie również umotywowanie zdania, że ustępstwo pierwszeństwa musi pozostać bez skutku w razie zgaśnięcia jednej z wierzytelności przed egzekucyjną sprzedażą, bo narażałoby na szwank prawa innych wierzycieli (str. 211). Jakie prawa? Przecież na str. 97 czytamy, że następnii wierzyciele „nie mają prawa posuwania się naprzód w razie zgaśnięcia poprzedniej pozycyi Posuwają się faktycznie“ Sądzę dalej, że odmawiając wierzycielowi prawa żądania wykreślenia swej pretensyi (str. 372) należało koniecznie za-

łatwić się z §. 1444 k. c. Przepis ten przemawia stanowczo za możliwością jednostronnego zrzeczenia się pretensyi, co zresztą nawet w oczach profana zupełnie odpowiada naturze rzeczy. Wreszcie podnieść muszę rażącą niekonsekwencyą w poglądzie na istotę egzekucyjnej sprzedaży. Autor stawia na czele (str. 26 n.) zasadę, że konstrukcyja licytacji musi się liczyć z jej publiczną naturą i uwzględniać normy odnoszące się do licytacji a mające „źródło w interesach społecznych“ (podkup, relicytacya etc.). Zasada to zupełnie słuszna, lubo nie dobrze sformułowana, bo nie widzę, dlaczego podkup ma być instytucyą natury prawnopublicznej, skoro własność indywidualna nią nie jest, dlaczego tylko on ma mieć „źródło w interesach społecznych“. Mimo jednak tej zasady, pisze autor w następnem zaraz zdaniu, że owym przepisom iuris publici nie przyznaje „mocy wpływania i zmieniania zasad prawnoprywatnych, uznawanych wszędzie i przeprowadzanych konsekwentnie“. Pomijam leżącą w tych słowach petitio principii: idzie przecież właśnie o to, czy w omawianym przypadku nie ma wyjątku i niekonsekwencyi; zarzucić atoli muszę, że takie wydzielanie pewnych momentów i odsyłanie ich ad separatum, a wtłaczanie reszty w pewną formułę, to właśnie jednostronność konstrukcyi, przeciw której autor parę wierszy wyżej walczy.

Najważniejszy atoli mojem zdaniem zarzut dotyczy ulubionego autorowi wyrażenia „osobiste roszczenie o wpis“. Termin to stanowczo nieszczęśliwy. Ilekroć się pojawi, zaciemnia najtrafniejsze nawet wywody i musi wywoływać ten skutek, polega bowiem na kardynalnym pomieszaniu pojęć. Występuje to zaraz z początku, gdzie autor omawia negatywny kierunek zasady jawności materyjalnej i polemizując z Randa, liczbę wyjątków stara się ograniczyć do minimum (str. 19 n.). W przypadku zasiedzenia (str. 25 n.) jest zdaniem autora stanowisko nabywcy pozahipotecznego, który grunt zasiedział, określone wyczerpująco, skoro mu się przyzna z jednej strony „osobiste roszczenie o wpis“ do ksiąg, na zewnątrz zaś tylko posiadanie bronione środkami possessoryjnymi i skargę Publicyjańską. Jestto m. zd. pogląd zupełnie fałszywy, wynikałoby z niego, że fakt dokonanego zasiedzenia rodzi jedynie i wyłącznie obligacyą, tzn. pretensyą o wpis do właściciela

hipotecznego — pretensya, która poprzednio nie była przedmiotem posiadania. Tej konsekwencji ze stanowiska prawa obowiązującego absolutnie przyjąć nie można. Jeżeli A. poza-hipotecznie zasiedział grunt pro donato, a B. jeszcze przed uzyskaniem wpisu wyzwał go z posiadania i rzecz odstąpił odpłatnie działającemu w dobrej wierze C. — ze tu dobra wiara nie jest wykluczona, dowodzić nie potrzeba — wówczas A. musiałby stanowczo przegrać spór z C, gdyby mu służyła ta tylko ochrona, jaką mu autor przyznaje (§§ 373, 374 u. c.). Tymczasem dokonane zasiedzenie ma skutek prawno-rzeczowy (§§. 1455, 1468 u. c.); A ma więc przeciw C. skargę z własności i wykazawszy fakt zasiedzenia wygrywa spór; skąd się zaś wzięło „osobiste roszczenie o wpis“, odgadnąć nietrudno. Po dokonaniu zasiedzenia staje się dotychczasowy posiadacz właścicielem. Odtąd służą mu rzeczowe skargi z własności przeciw wszystkim niewłaścicielom (więc i przeciw temu, kto dotąd za właściciela wpisany), służy mu nadto prawo żądania wpisu swej własności od właściwej władzy. Celem uzyskania wpisu trzeba jednak tytuł, tj. fakt zasiedzenia udokumentować. Gdyby fakt ten mógł być stwierdzony dokumentem publicznym, lub gdyby go osoba figurująca dotąd w księgach jako podmiot prawa własności w należytej uznała formie, wówczas dokument ten byłby dostateczną podstawą do uzyskania wpisu: uznaje to wyraźnie sam autor na str. 150 i 220. Zbytecznym byłoby w tym razie zezwolenie dotychczasowego właściciela hipotecznego na wpis, gdyby uznanie nastąpiło w formie aktu notaryalnego; zezwolenie to uważa zresztą sam autor (str. 225) tylko za wymagany przez ustawę środek ostrożności. W każdym więc razie nie wola uznającego, lecz fakt zasiedzenia stanowi podstawę wpisu; innemi słowy: deklaracya uznania może być tylko skonstatowaniem faktu, nigdy wypełnieniem dłużnego świadczenia. O ile fakt zasiedzenia nie został uznany, musi być celem uzyskania wpisu stwierdzony i udokumentowany w inny sposób. Takim dokumentem koniecznym do wpisu może być tylko wyrok, a więc jedyną drogą jest skarga o uznanie (Feststellungsklage) która oczywiście skierowaną być musi przeciw dotychczasowemu właścicielowi hipotecznemu. Hic Rhodus. Ta skarga o uznanie wywołuje miraż roszczenia prawno-prywatnego prze-

ciw dotychczasowemu właścicielowi hipotecznemu identycznego z roszczeniem kupca o przeniesienie posiadania: podobieństwo procesowe zakrywa różnice materialne, ale złudzeniu temu brak realnej podstawy. Nowy wpis w danym przypadku nie opiera się bynajmniej na dawnym, coby było konsekwencyą zdania autora, lecz jest skutkiem pozahipotecznego faktu zasiedzenia. W przypadku §. 1500 n. c. traktuje się wyjątkowo jak właściciela tego, kto właścicielem nie jest. To wynik pozytywnego kierunku zasady jawności, który w tym razie kategoriycznie żąda wyjątku. W przypadku złej wiary odpada wzgląd na ów kierunek pozytywny, na zaufanie do ksiąg, a reguła stanowiąca, iż zasiedzenie przenosi własność, znów wchodzi w zastosowanie.

Natura owego „roszczenia osobistego“ nigdzie może nie małuje się tak jasno, jak w przypadku sukcesyi uniwersalnej. Autor twierdzi (str. 28), że dziedzic prawo własności na nieruchomościach spadkowych nabywa dopiero z chwilą wpisu, dotąd zaś ma tylko obligatoryjne roszczenie. Pytanie, do kogo, jeżeli jest dziedzicem jedynym? Błąd ten pociąga za sobą fałszywą zupełnie interpretacyą §. 23 u. h. (str. 143). Tam, chyba dość wyraźnie powiedziano, że dziedzic przed uzyskaniem wpisu ma prawo sprzedać posiadłość spadkową.

Tu nie koniec usterek owem roszczeniem o wpis wywołanych. Ono nie pozwoliło autorowi przeprowadzić należytej dystynkcyi między tytułami wpisu, a brak tejże odbił się niekorzystnie na — doskonałym zresztą — przedstawieniu kierunku zasady jawności i skarg o wykreślenie. Traktuje więc autor na str. 149 zasiedzenie jako tytuł wpisu zupełnie na równi z umową. Tymczasem z umowy może istotnie przy kontrakcie kupna wynikać in abstracto prawnoprywatna pretensya (unikam wyrazu „roszczenie“, by zapobiedz nieporozumieniom) o przeniesienie posiadania, o wystawienie deklaracyi intabulacyjnej i umożliwienie wpisu — powiedzmy krótko; o wpis, podczas gdy przy zasiedzeniu, jak starałem się wykazać, taka pretensya nigdy zaistnieć nie może. Jeżeli się więc mówi, że mimo istnienia tytułu może w konkretnym przypadku braknąć roszczenia o wpis, to coś podobnego jest możliwem np. przy nieważnym lub wzruszalnym kontrakcie kupna, nigdy przy zasiedzeniu, które takiego roszczenia (w zna-

czeniu pretensyi prawno-prywatnej) wogóle nie rodzi. To też wywód o braku roszczenia mimo istnienia tytułu ogranicza autor do umowy, którą przytacza wprawdzie tylko jako jeden z możliwych przypadków, która jednak w istocie jest jedynym możliwym przykładem. Podniesioną tu różnicę zakryło autorowi „osobiste roszczenie o wpis“, które przy kupnie jest istotnie pretensją prawno-prywatną o dopełnienie kontraktu, ale występuje także przy zasiedzeniu, lubo tu oznacza tylko prawo żądania wpisu od władzy, mogące przybrać kierunek przeciw osobom prywatnym tylko w formie skargi o uznanie. A przecież trudność wyobrażenia sobie faktu zasiedzenia, któryby takiego „roszczenia o wpis“ nie rodził, powinna była wywołać głębszy rozbiór i odmienną naturę tytułów dać poznać. Przypatrzmy się, co z tej niedokładności wynikło. Na str. 149 czytamy, że brak zdarzenia tworzącego tytuł daje pokrzywdzonemu prawo żądać wykreślenia wprost wpisu, jako niewaznego, brak natomiast lub wadliwość „roszczenia o wpis“ daje tylko prawo do zaczepienia roszczenia i żądania wykreślenia w drodze skargi. Przypuśćmy, że fakt zasiedzenia, na podstawie którego nastąpił wpis, nie miał miejsca, np. przy podaniu o wpis przedłożono wyrok stwierdzający zasiedzenie, a wyrok ten jest podrobiony. Zdawaćby się mogło, że pokrzywdzonemu wystarczy w tym razie proste podanie, w którym przez powołanie się na akta sądowe itd. wykaże podrobienie: wtedy bowiem fakt zasiedzenia niczem nie poparty za nieistniejący uchodzić musi. Atoli ze str 316 A. c. wynika, iż w przypadku tym możliwą jest jedynie skarga o wykreślenie, lubo „zdarzenia rodzącego roszczenie o wpis nie było“ (por. także str. 347 i 444): konsekwencya wprost przeciwna zasadzie str. 149. Zmieniam species facti i przyjmuję, że podstawą wpisu był podrobiony dokument zawierający uznanie dokonanego zasiedzenia przez właściciela hipotecznego (str. 220 uw. 2). Tu także otwarta jedynie droga skargi (str. 316 A. c.). Można by to z punktu widzenia autora uzasadnić koniecznością dowodu podrobienia, do którego w tym razie dojść można jedynie skargą o uznanie, a bez którego prośba o wykreślenie wprost wpisu nie jest dopuszczalna. Ale i ta skarga nie miałaby na celu zaczepienia prawno-prywatnej pretensyi, bo takiej ani fakt zasiedzenia (który zresztą

nie nastąpił), ani uznanie (str. 220 uw. 2) nie stwarza: znów więc sprzeczność z wywodami str. 149. Gdzież policzyć następnie przypadek, w którym dołączony do prośby o wpis akt notaryalny wykazuje jako tytuł zakład (str 397)? Tu wogóle brak roszczenia, któregooby można dochodzić w formie skargi, a przecież „sędzia zezwoli na wpis“ i wykreślenia wpisu ani prostym podaniem ani skargą dochodzić nie można §. 1432 u. c.). Chcąc uniknąć tych niedokładności, należałoby m. zd. porzucić „osobiste roszczenie o wpis“ i oddzielić przedewszystkiem tytuły nie dające prawno-prywatnej pretensyi od tytułów, które taką pretensyą (o wpis czy umożliwienie wpisu) in abstracto uzasadnić są zdolne. Co do pierwszych należałoby rozstrzygnąć, jaka jest forma wzruszenia wpisu opartego na takim tytule w razie braku tytułu — autor tego rozstrzygnięcia nie daje (str 149 z jednej, str. 316 A. c. 323 z drugiej strony) — zdecydowawszy się na skargę wyjaśnić jej podstawę i naturę prawną. Skarga o wykreślenie wpisu opartego na zasiedzeniu nie jest przecież ani skargą o unieważnienie, ani skargą o stwierdzenie, że roszczenie nie istnieje (str. 324). Podobnie postąpić należało i z drugą kategorią tytułów, co do której autorowi te same zarzuty uczynić można (pytanie np. jaka forma zaczepienia wpisu w razie podrobienia kontraktu kupna, gdzie brak zdarzenia?) — a wtedy obraz byłby zupełny i jasny.

Fatalność pozwala sprawozdawcy zatrzymać się dłużej tam tylko, gdzie coś według swego mniemania ma do wytknięcia, a zmusza go do zbywania krótką wzmianką części najcenniejszych i najlepiej opracowanych. Czytelnik „Ustaw o księgach publicznych“ przekona się, jak mało wszystkie podniesione tu zarzuty ujmują wysokiej wartości dzieła p. Jaworskiego, sprawozdawca może mu dać tylko radę, by o to przekonanie postarał się jak najprędzej.

St. Wróblewski,

Docent Umw Jag

Oprócz tego pochlebną notatkę o powyższej książce zamieścił „Głos narodu“.

USTAWY
O KSIĘGACH PUBLICZNYCH.

USTAWY

O KSIĘGACH PUBLICZNYCH

OPRACOWAŁ

Dr. WŁADYSŁAW LEOPOLD JAWORSKI,
DOCENT UNIW. JAG.

TOM II.

Ustawy o zakładaniu i urządzeniu ksiąg gruntowych,
o ewidencji katastru, o księgach górniczych, nafto-
wych i kolejowych.

KRAKÓW.

KSIEGARNIA LEONA FROMMERA.

1897.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

3861

III.

Ustawy tyczące się wewnętrznego urzędzenia i założenia ~~ksiąg~~ ksiąg gruntowych.

Ger. Halle 1875, Nr. 49—51, 76—79, 81—85, 87; Zachystal w G. H. 1875, Nr. 56—62; Louis-Wawel w G. H. 1876, Nr. 41—43, 1878, Nr. 28—30, 32—35 tudzież pod tytułem: Streitfragen bei Neuanlage von Grundbüchern, Wien 1878; Frühling, Die Anlage neuer Grundbücher, Klagenfurt 1876 i w Not. Ztg. 1876 Nr. 43, 44; Not. Ztg. 1877 Nr. 50, 21—23, 24—28, 1878 Nr. 21, 50—52, 1879 Nr. 18, 1880 Nr. 2—4, 39, 43, 44, 1881 Nr. 20, 1886 Nr. 46—51; Fuchs w Jur. Bl. 1878 Nr. 36, 50; Ger. Halle 1878 Nr. 90, 95, 1883 Nr. 47, 1884 Nr. 104, 1888 Nr. 9, 10; Nawratil w G. H. 1884 Nr. 13; Weiss ibid. Nr. 17; Högel w Jur. Bl. 1885 Nr. 50; Pitreich w G. Z. 1887 Nr. 50—52, 1888 Nr. 49—51; Reich w N. Z. 1886 Nr. 22—24; Lakenbacher w Jur. Bl. 1886 Nr. 29; Lošan w N. Z. 1886 Nr. 9—20, G. Z. 1889 Nr. 40, 41; Offenhuber w G. H. 1876 Nr. 78 i 1880 Nr. 104, w N. Z. 1882 Nr. 46, 47, 1884 Nr. 26, 1886 Nr. 32, 1887 Nr. 30—38; Jur. Bl. 1880 Nr. 30, 34, 36; Przegląd sądowy i adm. 1885 Nr. 5, 6; Kohn w Jur. Bl. 1880 Nr. 5; Sack w Jur. Bl. 1880 Nr. 8; Ger. Ztg. 1883 Nr. 49, 1885 Nr. 37; Weisberger w G. H. 1884 Nr. 28, 29; Noe w G. Z. 1884 Nr. 95, 100; Franz w G. Z. 1885 Nr. 71—76; Jekeles w Jur. Bl. 1891 Nr. 39; Krainz-Pfaff §. 220 n.; Randa Eig. §. 19 i 20; Burckhard §§. 161, 164, 165; Louis str. 147 n., 170 n.; Schiffner §§. 91 n.; Till §§. 152 n.; Till Ustawa z d. 20 marca 1874 (*z materyałami*), Lwów, 1874; Antoniewicz W. O wpływie zapr. ks. gr. na dobrobyt ludu, Kraków, 1888; Bauman A. w Prawniku 1890 str. 129, 337, 345; Filimowski S. w Przegl. sąd. i adm. 1884 str. 397, 1885

str 45; Prawnik 1893 str 45; 1894 II 5, 125, 134; Lewicki K w Piawniku 1888 str 341; Louis-Wawel Obraz czynności etc Lwów, 1876 i Projekt do noweli etc, Kraków, 1879; Surowiecki w Przegl sąd. i adm 1895 str 21; Tałasiewicz O zastosowaniu prenotacyi etc, Lwów, 1877

Mamy obecnie przedstawić ustawy dotyczące się wewnętrznego urzędzenia ksiąg gruntowych tudzież ustawy normujące postępowanie przy zakładaniu ksiąg.

Wewnętrzne urządzenie ksiąg określone jest w §§. 3 do 13 ustawy krajowej z d. 20 marca 1874 r. L. 29. d. u. k.

Postępowanie przestrzegane przy założeniu ksiąg unormowane jest §§. 14 do 38 tejże ustawy krajowej z d. 20 marca 1874 r. L. 29 d. u. kr. tudzież ustawą z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.

Kwestye nasuwające się co do wewnętrznego urzędzenia ksiąg gruntowych roztrząśniliśmy przy odnośnych paragrafach, to jest przy §§. 3 do 13 powołanej ustawy krajowej. Obraz tego urzędzenia ksiąg nie ucierpi wskutek zachowania przyjętego przez nas sposobu przedstawiania rzeczy w formie komentarza, odnośny bowiem materiał ustawodawczy jest szczupłym. Inaczej ma się rzecz z kwestyą postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych. Zachowanie i tutaj formy komentarza utrudniałoby w wysokim stopniu objęcie całości postępowania lub też zmuszałoby do ciągłego powtarzania — koniecznego, aby ujawnić związek między jednym paragrafem a innymi. Trudności te powstają wskutek tego, że postępowanie przy zakładaniu ksiąg unormowane jest dwiema ustawami, a więc że mamy do czynienia ze stosunkowo znacznym materiałem ustawowym. Aby tego uniknąć, podajemy naprzód systematyczny obraz postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych, następnie zaś podamy tekst ustawy krajowej z d. 20 marca 1874 r. L. 29 d. u. kr. wraz z rozporządzeniem wykonawczem i tekst ustawy z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p., Wobec tego, że wysunięty przez nas

naprzód systematyczny obraz postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych powinien rozjaśnić wszystkie zasadnicze kwestye, odpadnie potrzeba komentowania tekstów ustaw w takich rozmiarach, jak to uczyniliśmy przy powszechnej ustawie hipotecznej (z wyjątkiem naturalnie §§. 3 do 13 ustawy krajowej z powodów podanych wyżej). Ograniczymy się przeto co do nich po największej części do podania judykatury.

A) Systematyczny obraz postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych.

Postępowanie przy zakładaniu ksiąg gruntowych rozpada się na dwie części. Pierwsza obejmuje wszystkie czynności aż do sporządzenia projektu wykazów hipotecznych, druga zaś obejmuje te czynności, które dążą do ustalenia (Richtigstellung) tak sporządzonych projektów wykazów hipotecznych. Pierwszą część tego postępowania normują §§. 13 i nast. ustawy krajowej z d. 20 marca 1874 r. L. 29 d. u. kr., drugą zaś ustawa z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.¹⁾ Pierwszą część tego postępowania nazywa powołana ustawa krajowa „postępowaniem przy zakładaniu ksiąg hipotecznych“, druga zaś nazwaną jest przez ustawę z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. „postępowaniem wdrożonem w celu ustalenia (Richtigstellung) ksiąg gruntowych“. Wobec tego, że obie te części mają jeden cel, to jest definitywne założenie ksiąg gruntowych, słusznem jest objęcie ich jedną nazwą. Stąd obie te części nazywamy „postępowaniem przy zakładaniu ks. gr.“, pierwszą część (nazwaną przez ustawę krajową „postępowaniem przy zakładaniu ksiąg gr.“) nazywamy „postępowaniem przy sporządzaniu projektów wykazów hipotecznych“, drugą zaś „postępowaniem w celu ustalenia ksiąg gruntowych“.

---

¹⁾ R m spr z d 19 grudnia 1871 r L. 14²⁴: „Ministerstwo sprawiedliwości zwraca na to uwagę, że... zakładanie ksiąg gruntowych rozpada się na dwie kategorye czynności urzędowych, mianowicie na sporządzenie projektu wykazu i na wdrożenie postępowania w celu ustalenia ks gr.“

Przez „zakładanie ks. gr.“ w ścisłym tego słowa znaczeniu rozumieć należy wszystkie czynności, które dążą do utworzenia nowych ksiąg gruntowych (§. 1 u. kraj. i §. 1 lit. a. u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.). W obszernem znaczeniu jest jednak „zakładaniem ksiąg gr.“ i takie postępowanie, które dąży do zmiany istniejących ksiąg gruntowych, jeżeli te zmiany tyczą się pewnych zasadniczych urzędzeń (§. 1 u. kraj. i §. 1 lit. a. u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.), jest niem i to postępowanie, które dąży do uzupełnienia istniejących ksiąg gr. przez wpis takiej posiadłości, która dotychczas nie była jeszcze objętą żadną księgą gruntową (§. 38 u. kraj. i §. 1 lit. b. u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.), jest niem wreszcie i to postępowanie, które dąży do wznowienia zaginionych lub niezdatnych do użytku ksiąg gr. (§. 38 u. kraj. i §. 1 lit. c. u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.). We wszystkich też tych przypadkach postępowanie jest zasadniczo jednakowem, nieznaczne różnice są wywołane różnemi przyczynami zakładania ksiąg. Liczymy się z temi różnicami, przedstawiając osobno każde z tych postępowań.

I. Postępowanie w razie zakładania nowych ksiąg s. s.

Postępowanie to zarządza się dla tych miejscowości, dla których nie istnieją księgi gruntowe i dla tych miejscowości, które wprawdzie mają księgi, ale nie odpowiadające ani co do stanu posiadania i własności, ani co do stanu biernego obowiązującemu ustawodawstwu, gdzie przeto księgi gruntowe w rzeczywistości bez względu na te dawne księgi na nowo trzeba zaprowadzać.

Jak już powiedzieliśmy, postępowanie przy zakładaniu nowych ksiąg s. s., a więc przy zakładaniu

ksiąg dla miejscowości, które dotychczas ksiąg nie miały lub które miały księgi nie dające się uważać za gruntowe, rozpada się na dwie części: na postępowanie przy sporządzaniu projektu wykazu hip. i na postępowanie przy ustalaniu ksiąg gruntowych.

A) Postępowanie przy sporządzaniu projektu wykazu hip.

Postępowanie to obejmuje cztery kategorie czynności: zarządzenia przygotowawcze, dochodzenia, sporządzenie arkuszy posiadania i sporządzenie projektów wykazów hipotecznych. Należy je kolejno rozpatrzyć, przedtem jednak wysunąć kwestyą kompetencji władz powołanych do tych czynności.

1. Władze właściwe do przeprowadzenia powyższego postępowania (§. 14 u kraj)

Odróżnić tu wypada władze w pierwszych trzech ustępach niniejszego postępowania od władz w czwartym ustępie tegoż postępowania.

a) W zarządzeniach przygotowawczych, dochodzeniu i sporządzaniu arkuszy posiadania

aa) władzą nadzorującą jest prezydent odnośnego sądu kolegiального lub wyznaczony przez niego urzędnik sądowy,

bb) władzą wykonawczą zaś jest:

α) w przypadkach normalnych

αα) w mieście, w którym sąd kolegialny ma swoją siedzibę, przełożony sądu miejsko-delegowanego lub, jeżeli to prezydent sądu kolegiального uzna za stosowne, — jeden lub kilku innych urzędników sądowych, zostających w służbie przy tym samym sądzie kolegialnym;

ββ) wszędzie indziej sędzieja powiatowy lub jego zastępca, (zastępcą może być tylko taki urzędnik sądowy, który złożył egzamin sędziowski);

β) w przypadkach anormalnych, jeżeliby mianowicie ze względu na stan spraw lub na urzędowe stosunki sądu powiatowego zachodziła obawa, że sędzieja powiatowy w sposób odpowiedni lub w czasie stosownym nie zdoła wykonać założenia ksiąg hip., może prezydent sądu krajowego wyższego, (a więc nie prezydent sądu kolegijskiego pierwszej instancji, jak w przypadku pod α), αα), w którego okręgu sąd powiatowy ma swoją siedzibę, poruczyć tę czynność na czas potrzeby urzędnikowi sądowemu, który złożył egzamin sędziowski. Urzędnicy ci sprawują samodzielnie wszystkie czynności, które przekazane są sądom i sędziom powiatowym.

b) Natomiast do sporządzenia projektu wykazów hipotecznych powołanym jest sąd realny właściwy wedle §. 50 normy jurysdykcyjnej (§. 30 u. kraj.).

2 Zarządzenia przygotowawcze (§ 16 u. kraj i §§ 1 do 8 przepisów wykonawczych).

Pierwszą czynnością w postępowaniu mającym na celu sporządzenie projektu wykazu hip. jest przygotowanie materiału, jako podstawy do dalszych działań. Na materiał ten składają się:

- a) spis posiadłości znajdujących się w gminie katastralnej, dla której mają być złożone księgi,
- b) spis posiadaczy,
- c) kopia mapy katastralnej,
- d) odpisy protokołów parcelowych.

Osobno przygotowuje się ten materiał dla posiadłości wiejskich, osobno zaś dla dóbr tabularnych w jednej gminie katastralnej położonych.

3. Dochodzenia (§§ 17 do 26 u kraj i §§ 9 do 22 przepisów wykonawczych)

Na podstawie tego materiału przystępuje zakładający księgi do tz. dochodzeń. Celem tych dochodzeń jest sprostowanie materiału, zebranego już podczas zarządzeń przygotowawczych, tudzież przygotowanie dalszego materiału. W obu tych kierunkach jednak przedmiot dochodzeń jest ograniczonym. W ciągu dochodzeń bowiem rozchodzi się tylko o sprostowanie względnie uzupełnienie tego materiału, który potrzebnym jest do sporządzenia karty stanu posiadania i karty własności. Natomiast nie obejmuje ten materiał karty ciężarów, zebranie bowiem tego materiału i ustalenie go jest zadaniem drugiej części postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych, to jest tej części, którą nazwaliśmy „postępowaniem przy ustaleniu ks. gr.“. Wyjątek stanowią tylko służebności gruntowe i domowe, obciążające daną nieruchomość, te bowiem są przedmiotem dochodzeń, jakkolwiek należą do tych stosunków, których wpis ma nastąpić na karcie C. (§. 21 l. 5 u. kraj.). Nasuwają się tu następujące kwestye do rozstrzygnięcia: a) przedmiot dochodzeń, b) formalna strona dochodzeń, c) materialne zasady, wedle których zakładający księgi dochodzi do rezultatów, mających być osiągniętymi w tem stadyum.

ad a) Przedmiotem dochodzeń jest, jakśmy powiedzieli, sprostowanie materiału zebranego w czasie zarządzeń przygotowawczych i uzupełnienie go w granicach potrzebnych dla karty stanu posiadania i karty własności. Natomiast nie obejmują te dochodzenia tych stosunków, które mają być ujawnione na karcie ciężarów, z wyjątkiem, jak również już zaznaczono, służebności gruntowych i domowych. Szczegółowo wymienia przedmiot dochodzeń § 21 i 24 u. kraj. (p. niżej tekst ustawy).

Ad b) Formalna strona dochodzeń. Cechą charakterystyczną dochodzeń, o których mowa, jest postępowanie z urzędu, środkiem osiągnięcia rezultatów są rozprawy ze stronami interesowanymi. Należy tu rozstrzygnąć następujące punkty.

α) Miejscem dochodzeń jest ta gmina miejscowa, do której gmina katastralna, mająca otrzymać księgi, jest położona. Jeżeli zbadanie stanu rzeczy tego wymaga, dochodzenie może się odbywać na odnośnym gruncie.

β) Dniem dochodzeń jest dzień wyznaczony i ogłoszony wedle postanowień §. 17 ustęp 2-gi u. krajowej.

γ) Osobami, które mogą brać udział w rozprawach, są wszyscy interesowani.

δ) Sposób wezwania tych interesowanych jest innym co do posiadaczy, innym zaś co do innych interesowanych. Pierwszych wzywa się każdego z osobna w sposób określony w §. 18 i 19 u. kraj., drugich wzywa się razem w sposób wskazany w §. 17 ustęp 2-gi ust. kraj.

ε) Forma rozpraw jest protokółarną wedle wskazówek zawartych w §. 26 u. kraj. Rozprawy odbywają się wobec dwóch mężów zaufania, wybranych wedle §. 20 u. kraj., i z przybraniem przysięgłego protokolisty wedle §. 15 u. kraj.

Ad c) Zasady materalne, wedle których zakładający dochodzi do rezultatów dochodzeń. Między przedmiotami dochodzeń odróżnić należy stosunki faktyczne od stosunków prawnych. Co do pierwszych, do których należą stosunki z §. 21 liczba 1, 2, 4 u. kraj., to decydują tu własne spostrzeżenia sędziego, ewentualnie oparte na wynikach uzyskanych przez przysięgłego geometrę (§. 21 liczba 1 ust. kraj.). Inaczej przedstawia się rzecz ze stosunkami prawnymi, jako to z wyśledzeniem praw własności i ograniczeń, którym właściciele podlegają co do wolności i rozrządzania ma-

jątkiem (§. 21 liczba 2. u. kraj.) i z wysłedzeniem praw połączonych z posiadaniem nieruchomości tudzież służebności gruntowych i domowych obciążających takowe (§. 21 liczba 5 u. kraj.). Do wykazania tych stosunków powołane są w pierwszej linii same strony. W tym też celu wzywa się posiadaczy, by przy dochodzeniach przedłożyli dokumenta odnoszące się do stosunków ich posiadania (§. 18 u. kraj.). Dopiero gdyby strony tych stosunków prawnych nie wykazały w sposób przekonywający lub gdyby im zaprzeczono, przystępuje do badania z urzędu sędzieja, ale też nie bada on wtedy już stosunków prawnych, lecz znowu tylko stosunki faktyczne, odobnie jak w przypadkach z §. 21 l. 1, 3, 4 ust. kraj., bada bowiem ostatnie faktyczne posiadanie, które też staje się podstawą wszelkiego dalszego postępowania.

4. Sporządzenie i sprostowanie arkuszy posiadania (§§ 27 do 29 u. kraj. i §§ 23 do 28 przepisów wykonawczych)

Czynności przedsiębrane w tem stadyum postępowania rozpadają się na dwie części: a) na sporządzenie arkuszy posiadania i b) na sprostowanie tych arkuszy.

Ad a) Sporządzenie arkuszy posiadania. Po ukończeniu dochodzeń przystępuje sędzia do sporządzenia arkuszy posiadania. Arkusz posiadania jest spisem posiadłości należących do jednego i tego samego podmiotu. Są to więc spisy podmiotowe w przeciwstawieniu do wykazów hipotecznych, które są spisami przedmiotowymi. Arkusze posiadania bowiem ułożone są wedle podmiotów posiadania i obejmują wszystkie posiadłości należące do jednego i tego samego podmiotu, wykazy hipoteczne zaś ułożone są wedle ciał hipotecznych i obejmują wszystkie stosunki odnoszące się do tego ciała

hipotecznego. Jednostką arkuszków posiadania jest przeto podmiot, jednostką wykazów hipotecznych przedmiot. Arkusze posiadania ułożone wedle tej zasady obejmują wszystkie wyniki dochodzeń (p. nadto ustęp 2-gi §. 27 u. kraj.).

Ad b) Sprostowanie arkuszków posiadania. Cały dotychczas osiągnięty materiał, a więc tak sprostowane w dochodzeniach spisy posiadłości i mapy katastralne, jak i arkusze posiadania, są dostępne dla interesowanych, którzy w czasie wyznaczonym wedle §. 28 ustęp 2 u. kraj. i w sposób oznaczony w ustępie 2. §. 29 u. kraj. mogą żądać sprostowania arkuszków posiadania. Sprostowanie to jednak będzie przedsięwzięciem tylko wtedy, jeżeli żądający go α) przedstawi okoliczności, które przy poprzednim dochodzeniu nie były wiadome i β) jeżeli te okoliczności uzasadni, sprostowanie przeto arkuszków posiadania nie jest niczem innym, jak tylko ponownem „dochodzeniem“, opartem na okolicznościach dotychczas nie podniesionych.

5. Sporządzenie projektu wykazu hipotecznego. (§§ 30 do 35 u. kraj. i §§ 29 do 41, 43 do 46 przepisów wykonawczych)

Czynności przedsiębrane w tem stadyum postępowania rozpadają się na dwie części: a) przedłożenie aktów władzy nadzorującej zakładanie ksiąg i b) sporządzenie projektu wykazów hipotecznych.

Ad a) Przedłożenie aktów władzy nadzorującej. Sprostowane arkusze posiadania wraz z sprostowanymi w dochodzeniach materiałem przedkłada się władzy nadzorującej zakładanie ksiąg gr. (p. wyżej pod 1). Władza ta ma prawo w razie usterek zarządzić ponowienie dochodzeń. Akta uznane za prawidłowe lub należycie sprostowane udziela prezydent do dalszego postępowania sądom realnym właściwym wedle §. 50 normy jurysdykcyjnej.

Ad b) Sporządzenie projektu wyk. hip. Sąd realny przystępuje do sporządzenia projektu wyk. hip. Wykaz hip. różni się od arkusza posiadania tem, że pierwszy sporządza się wedle zasady foliów rzeczowych, podczas gdy drugi jest sporządzonym wedle zasady foliów podmiotowych. Oprócz tego różnią się wykazy hip. od arkuszy posiadania formą (§§. 4 do 11 u. kraj. z jednej strony, §§. 24 i 25 przepisów wykonawczych z drugiej strony). Z tego powodu arkusze posiadania wtedy tylko mogą zastąpić wykazy hip., jeżeli są sporządzone w formie wyk. hip. i jeżeli wpisy zawarte w nich odpowiadają postanowieniom §§. 4 do 11 u. kraj. co do treści kart wykazów hipotecznych.

Ustawa krajowa zawiera dalej w §. 33 wskazówki co do sporządzania wykazów hipotecznych dla takich ciał, których części składowe położone są w różnych gminach katastralnych, w §. 34 zaś wskazówki co do połączenia po założeniu ks. gr. w jedno ciało hipoteczne kilku takich ciał, których wykazy są umieszczone w różnych księgach.

Jak już wyżej powiedziano, zadaniem tej pierwszej części postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych, którą przedstawiłszy obecnie, jest ułożenie projektu wykazu hipotecznego. jednak tylko co do stanu posiadania i własności, z ciężarów bowiem tylko służebności gruntowe i domowe są przedmiotem dochodzeń. Wskutek tego projekt wykazu hip. obejmuje tylko kartę A. i kartę B., natomiast zebranie i sprostowanie materiału dla karty C. jest zadaniem drugiej części postępowania. Że jednak, jak powiedziano, służebności obciążające nieruchomość już w pierwszej części postępowania były przedmiotem dochodzeń, przeto jeżeli przy tych dochodzeniach okaże się, że taka służebność istnieje, należy ją również wpisać. Wpisu tego jednak nie dokonuje się na karcie ciężarów, ale na osobnej karcie, umieszczonej przed kartą ciężarów, mającej takie same ru-

bryki, jak ta ostatnia, a nazywającej się kartą „dawnych ciężarów“ (§. 40 przepisów wykonawczych). Ta karta „dawnych ciężarów“ jest przeznaczoną na wpisy wszystkich praw obciążających nieruchomości. Z tych praw służebności mogą być wpisane już na podstawie dochodzeń, reszta zaś praw dopiero na podstawie postępowania ustalającego ks. gr., o którym mowa niżej.

B) Postępowanie przy ustaleniu ksiąg gruntowych.

Pierwsza część postępowania przy zakładaniu ksiąg gr. kończy się, jak wyżej przedstawiono, sporządzeniem projektu wykazu hip. W przypadku, który obecnie rozbieramy, to jest w razie zakładania ksiąg dla miejscowości, które tych ksiąg dotąd nie miały, projekt ten wykazu hipotecznego obejmuje tylko kartę stanu posiadania i kartę własności. (Wyjątek co do służebności pomieściliśmy wyżej). Wskutek tego z a d a n i e m drugiej części postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych jest z jednej strony ustalenie (*Richtigstellung*) tych dwóch kart, z drugiej zaś strony sporządzenie (względnie uzupełnienie, jeżeli służebności już wpisano na karcie dawnych ciężarów), trzeciej karty, to jest karty ciężarów. Postępowanie to r o z p a d a się znowu na dwa ustępy, scharakteryzowane dwoma edyktami, tak zw. edyktem pierwszym i edyktem drugim. Zanim poznamy ich znaczenie, wysuniemy naprzód w kilku słowach kwestyą właściwości władz powołanych do działania w tej części postępowania.

1 Władze właściwe do przeprowadzenia tej części postępowania.

Wedle §. 2 ustawy z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. wdrożenie tego postępowania należy do zakresu działania sądu krajowego wyższego, przepro-

wadzenie zaś tego postępowania należy do sądu hipotecznego, to jest tego sądu, który utrzymuje odnośną księgę.

2. Pierwszy edykt (§§ 3 do 13 ust. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.).

Po sporządzeniu projektu wykazu hip. sąd krajowy wyższy oznacza dzień, od którego projekt wykazu hipotecznego należy uważać za księgę gruntową (jest to tak zw. dzień otwarcia ks. gr.) i wdraża postępowanie celem ustalenia ksiąg gr. Tak wdrożenie postępowania, jak i dzień otwarcia ksiąg gr. ogłasza się edyktem, którego treść określają §§. 5, 6 i 7 ustawy z dnia 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p., a który nazywa się edyktem pierwszym. Należy nam obecnie zastanowić się nad tem, a) jakie skutki pociąga za sobą uznanie projektu wyk. hip. za księgę gruntową, b) do czego dąży i c) jak swój cel spełnia postępowanie ustalające księgi gruntowe.

Ad a) i b) Skutki uznania projektu wyk. hip. za ks. gr. i cel postępowania ustalającego ks. gr. Skutkiem uznania projektu wyk. hip. za księgą gruntową jest to, że od chwili tego uznania (od dnia otwarcia ks. gr.) wchodzi w zastosowanie negatywny kierunek zasady materialnej jawności, to zn. że od tej chwili prawa hipoteczne na posiadłościach wpisanych do tych ksiąg mogą być nabywane, ograniczane, przenoszone na innych i umarzane tylko przez wpis do tych ksiąg (§. 4 p. u. o ks. gr.). Skutek ten odnosi się do praw, które mają powstać po dniu otwarcia księgi gr., jakże jednak rzecz się ma z temi prawami, które powstały przedtem, a które nie mogły być wpisane do ksiąg, gdyż te nie egzystowały? Otóż całe postępowanie przy zakładaniu ksiąg gruntowych dąży (obok zbadania stanu posiadania) właśnie do tego, by te prawa wysledzić i ustalić. Wysłedzenie

praw własności, ograniczeń właściciela, wyśledzenie praw połączonych z posiadaniem nieruchomości, wreszcie wyśledzenie służebności gruntowych i domowych obciążających tę nieruchomość — jest zadaniem pierwszej części postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych, tej części mianowicie, którą nazwaliśmy postępowaniem przy sporządzaniu projektu wyk. hip. W chwili przeto ogłoszenia pierwszego edyktu projekt wykazu hip. obejmuje wszystkie te wpisy, które się mają znajdować na karcie A. i na karcie B., wskutek czego celem dalszego postępowania może być już tylko: ustalenie (sprostowanie) wpisów na tych dwóch kartach i przygotowanie (względnie uzupełnienie) materiału do wpisów na karcie C.

Ad c) Przebieg postępowania ustalającego ks. gr. Stosownie do wyżej zaznaczonych celów postępowania ustalającego ks. gr. odróżnić należy α) ustalenie (sprostowanie, Richtigstellung) wpisów karty A. i B. ad β) zebrania materiału do wpisów na karcie C.

Ad α) Sprostowanie wpisów karty A. i B. odbywa się w ten sposób, że edykt wzywa wszystkich tych, którzy na podstawie prawa nabytego przed otwarciem księgi gr. mogą żądać zmiany jakiegoś wpisu umieszczonego na karcie A. lub B., by to roszczenie swoje w terminie edyktałnym (§. 6 u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.) zgłosili. Zastanówić nam się obecnie wypada, jakie są skutki niezgłoszenia tych roszczeń, tudzież jaki przebieg ma postępowanie w razie zgłoszenia.

$\alpha\alpha$) Jeżeli zgłoszenie roszczeń o zmianę wpisów nie nastąpiło w terminie edyktałnym, wpis umieszczony w projekcie wykazu hipotecznego staje się „ustalonym“, czyli jak ustawa z dnia 25 lipca 1871 r. l. 96 d. u. p. mówi, wpis dokonany w projekcie wykazu hip. nabywa „skutki wpisu hipotecznego“ (§. 11 tej ustawy). Znaczy to, że wpis taki może być usuniętym tylko wedle ogólnych zasad

prawa hipotecznego o publica fides, to jest o pozytywnym kierunku zasady materyjalnej jawności (§§. 61 nast. p. u. o ks. gr.) Taki wpis przeto może być usuniętym w drodze skargi o wykreślenie opartej na przyczynach materyjalno-prawnych, jeżeli te materyjalno-prawne przyczyny działają przeciwko podmiotowi uprawnionemu z wpisu i jeżeli nie nastąpiło przedawnienie wedle powszechnego prawa cywilnego. Natomiast wpis taki nie może być usuniętym, jeżeli podmiotem uprawnionym z niego jest już trzecia osoba, która w dobrej wierze nabyła swe prawa na podstawie wpisu materyjalnie nieważnego (§. 6 ustawy z dnia 25 sierpnia 1871 r. L. 96 d. u. p.). Prawo dochodzenia roszczenia o zmianę wpisu nie gaśnie przeto, chociaż roszczenia tego nie zgłoszono w terminie edyktalnym, jeżeli nie nastąpiła zmiana w osobie uprawnionego wpisu, gaśnie natomiast to prawo, jeżeli uprawnionym z wpisu nie jest już pierwotnie wpisany (przy sporządzeniu projektu wyk. hipotecznego), ale osoba trzecia, która na podstawie tego nieważnego prawa nabyła w dobrej wierze dalsze prawa. Jeżeli przeto np. pierwotnie wpisany za właściciela uzyskał wpis na podstawie sfałszowanego dokumentu, to pokrzywdzony tym wpisem może przeciwko niemu dochodzić swego prawa w czasie przepisany dla przedawnienia, chociaż swego roszczenia nie zgłosił w terminie edyktalnym. Gdyby jednak na podstawie tego nieważnego wpisu nabyła w dobrej wierze dalsze prawa trzecia osoba, to pokrzywdzony nie miałby już skargi przeciwko tej trzeciej osobie. Jedyłą chwilą, w której mógł być zgłosić swoje roszczenie, był termin edyktalny, — zaniedbanie go powoduje przeto utratę prawa dochodzenia roszczenia przeciwko trzecim w dobrej wierze.

ββ) Zgłoszenie roszczenia w terminie edyktalnym ma być natychmiast adnotowanem, a adnotacya ta ma takie skutki, jak adnotacya skargi (§§. 61 n.

p. u. o. ks. gr.), nie pociąga tylko za sobą bezwzględ-
nego obowiązku wniesienia skargi o to roszczenie,
ale powoduje wyznaczenie rozprawy, w której ucze-
stniczą wszyscy interesowani. Wynik rozprawy może
być dwojaki: między interesowanymi przychodzi do
skutku porozumienie lub też porozumienie takie nie
zostało osiągniętem. W pierwszym przypadku wpis
dokonany na podstawie porozumienia staje się „usta-
lonym“ czyli wedle wyrażenia u. z dnia 25 lipca
1871 r. L. 96 d. u. p. (§. 11) nabywa „skutki wpisu
hipotecznego“. Znaczenie tego ustalenia rozebraliśmy
wyżej pod α). W drugim przypadku, to jest jeżeli
porozumienie nie nastąpiło, należy tych, którzy zgło-
sili roszczenia o zmianę wpisów w projekcie wykazu
hipotecznego, odesłać na drogę prawa i wyznaczyć
im termin do wniesienia skargi. Zaniechanie terminu,
to jest nie wniesienie skargi w ciągu terminu, czyni
wpis dokonany w projekcie wyk. hip. ustalonym
(p. wyżej pod α) i pozwala na wykreślenie adnota-
cyi zgłoszenia na żądanie interesowanego po prze-
słuchaniu strony przeciwnej. Jeżeli skarga została
w terminie wniesioną, mogą zajść dwa przypadki.
Jeżeli skargę definitywnie odrzucono, wpis staje się
ustalonym, a adnotacyą zgłoszenia można wykreślić
na żądanie interesowanego po przesłuchaniu strony
przeciwnej. Jeżeli skarga odniosła pomyślny rezultat,
wpis w ks. gr. dokonuje się według tego rezultatu.

W ten sposób dochodzi się do ustalenia wpi-
sów na karcie A. i B. Z ukończeniem tego postępo-
wania wpisy te stają się wedle wyrażenia ustawy
wpisami hipotecznymi, to jest wychodzą z fazy „za-
kładania ksiąg“. Równoległe z tem postępowaniem
w celu ustalenia wpisów karty A. i B. biegnie po-
stępowanie mające na celu zebranie materiału do
wpisów na karcie C.

Ad β) Ten sam pierwszy edykt, który wzywa
do zgłoszenia roszczeń o zmianę wpisów karty
A. i B., wzywa także wszystkich, którzy przed dniem

otwarcia ksiągi gruntowej nabyli prawa obciążające (to jest prawa, które się wpisuje na karcie C.) posiadłość wpisaną do księgi, by te prawa zgłosili w terminie edykta. Co do wpisów na karcie A. i B., to rozchodziło się o ich „ustalenie“, zawierał je bowiem już projekt wykazu hipotecznego. Inaczej z wpisami praw obciążających nieruchomości, tych projekt wykazu hip. nie zawierał (z wyjątkiem służebności, które umieszczono na karcie dawnych ciężarów). Otóż pierwszy edykt wzywa do ich zgłoszenia, o ile już w pierwszej części postępowania nie zostały wpisane do karty dawnych ciężarów, jak to się dzieje ze służebnościami gruntowymi i domowemi. W następstwie tego wpisuje się wszystkie w terminie zgłoszone prawa obciążające daną posiadłość wraz z oznaczeniem ich pierwszeństwa hipotecznego przy odnośnem ciele hip. pod napisem „dawne ciężary“ i na tem kończy się czynności wywołane pierwszym edyktem. Wynikiem przeto tych czynności jest zebranie materiału do karty C., ale na osobnej karcie t. zw. karcie dawnych ciężarów. Mówiliśmy o niej wyżej.

3. Drugi edykt. (§§ 14 do 19 u. z d. 25 sierpnia 1871 r
L. 96 d u p)

Jak z powyższego wyvodu widać, czynności wywołane pierwszym edyktem kończą się ustaleniem wpisów karty A. i B. i zebraniem materiału do wpisów praw obciążających nieruchomości. Wobec tego należy przeprowadzić co do wpisów tych ostatnich praw takie samo postępowanie ustalające, jakie było już przeprowadzone co do wpisów na karcie A. i B. Zadanie to spełnia drugi edykt. Drugi edykt, którego treść określa §. 14 ustawy z d. 25 sierpnia 1871 r. L. 96 d. u. p., różni się przeto tem od edyktu pierwszego, iż zawiera wezwanie tylko tych osób do wniesienia zarzutów, które mają ro-

szczenia o zmianę wpisu praw obciążających, wpisanych jako „dawne ciężary“, nie odnosi się zaś do wpisów na karcie A. i B, bo te już na podstawie pierwszego edyktu zostały ustalone. Roszczenie o zmianę odnosić się może tak do istnienia wpisu, jak i do jego stopnia hipotecznego. Dalsze postępowanie jest takie same, jak w pierwszym edykcie. Ta tylko tutaj zachodzi różnica, że w razie niedojścia do skutku porozumienia sędzia oznacza stronę, która ma się udać na drogę prawa, nie musi więc być nią wnoszący zarzuty. Wskutek tego w razie, jeżeli skarga w oznaczonym przez sędziego terminie nie będzie wniesioną, należy odróżnić, kto zaniedbał terminu, czy strona wnosząca zarzuty, czy też strona, przeciwko której wniesiono zarzuty. W pierwszym przypadku, to jest jeżeli termin został zaniedbanym przez stronę wnoszącą zarzuty, rzecz się przedstawia, jak przy pierwszym edykcie, to jest wpis staje się ustalonym czyli wedle wyrażenia u. z dnia 25 lipca 1871 r. l. 96 d. u. p. (§. 17) nabywa „skutki wpisu hipotecznego“. W drugim przypadku, to jest jeżeli na drogę prawa odesłano nie wnoszącego zarzuty, ale jego przeciwnika i ten zaniedbał terminu, wpis należy wykreślić i to albo zupełnie albo co do zgłoszonego i wpisanego jako „dawny ciężar“ stopnia hipotecznego w miarę tego, czy zarzuty były skierowane przeciwko istnieniu wpisu, czy tylko przeciwko jego stopniowi hipotecznemu.

Po ustaleniu wpisów dokonanych jako „dawne ciężary“ przenosi się je na nową kartę, wskutek czego dotychczasowa karta na wpisanie ich przeznaczona wychodzi z użycia tak, że wskutek tego znika różnica między dawnymi a nowymi ciężarami.

Po ukończeniu postępowania ustalającego zarządza się oprowanie wykazów hipotecznych wedle przepisów §. 35 u. krajowej.

II. Postępowanie w razie zmiany ksiąg gruntowych.

Reforma hipoteczna w Galicyi polegała z jednej strony na zaprowadzeniu ksiąg gr. dla miejscowości, które dotąd ich nie miały lub miały niezgodne z obowiązującym ustawodawstwem (postępowanie w tym przypadku omówiliśmy wyżej pod I), z drugiej zaś strony na utworzeniu w istniejących i odpowiadających obowiązującemu ustawodawstwu księgach karty stanu posiadania, której do czasu reformy nie było. Ten drugi przypadek podpada pod pojęcie zmiany ksiąg gruntowych, której sposób przeprowadzenia właśnie rozpatrzyć (§. 1 ust. kraj.).

Otóż jasną jest rzeczą, że powyżej pod I określone postępowanie o tyle tylko będzie miało w niniejszym przypadku zastosowanie, o ile się rozchodzi o zbadanie i ustalenie stanu posiadania. Natomiast stan własności i stan ciężarów muszą przejść niezmienione do nowych ksiąg. Od tej zasady jednak stanowi ustawa krajowa następujące wyjątki.

1. Stosując powyższą zasadę, należałoby przyjąć, że przedmiotem dochodzeń w pierwszej części postępowania przy zakładaniu ks. gr. będą tylko te punkty z pośród podanych w §. 21 ustawy krajowej, które odnoszą się do zbadania stanu posiadania (§. 21 l. 1, 3 i 4), że natomiast odpadnie potrzeba badania a) praw własności i ograniczeń, którym właściciele podlegają co do wolności i rozrządzania majątkiem (§. 21 l. 2 u. kraj.) i b) badanie praw z posiadaniem nieruchomości połączonych tudzież służebności gruntowych i domowych obciążających te nieruchomości, tak jedne bowiem, jak i drugie powinny przejść w niezmienionym stanie ze starych ksiąg do nowych. Co do praw własności i ograniczeń właścicieli ustawa krajowa utrzymuje też rzeczywiście tę zasadę (§. 22

u. kraj.), inaczej zapatruje się na prawa połączone z posiadaniem nieruchomości i na służebności gruntowe i domowe obciążające nieruchomości, te bowiem poleca w §. 22 u. kraj. wysledzić, jeżeli nie były wpisane w dawnych księgach, i wpisać, jeżeli względem nich istnieje zupełne porozumienie między stronami. Nasuwa się tu jednak kwestya, gdzie wpisać tak wykreśloną służebność ze względu na to, że karta C. przechodzi w niezmienionym stanie z dawnych ksiąg do nowych, że przeto karty dawnych ciężarów w obecnym przypadku nie ma? Kwestyą tę rozstrzyga §. 41 przepisów wykonawczych, polecając wpisanie takiej służebności w zwykłej karcie ciężarów po wszystkich do tego ciała hipotecznego już wpisanych i z urzędu przenieść się mających ciężarach. Wpis takiej służebności następuje dopiero przy założeniu księgi hip., do tej zaś chwili utrzymuje się ją tylko w ewidencji za pomocą osobnych zapisków.

2. Stosując powyższą zasadę, wedle której w razie zmiany ks. gr. przez utworzenie karty stanu posiadania przy niezmienionym stanie własności i ciężarów — przenosi się karty B. i C. niezmienione do nowych ksiąg, — należałoby przenieść do tych nowych ksiąg rzeczywiście wszystkie wpisy z dawnych ksiąg. Ustawa krajowa jednak stanowi w §. 32 trzy wyjątki w tym kierunku.

a) Nie nakazuje przeniesienia wpisów już wykreślonych.

b) Zezwala na zaniechanie przeniesienia wszystkich takich wierzytelności prywatnych, względem których istnieją warunki amortyzacyi, jeżeli zobowiązany wniósł w należytych czasie prośbę o zaniechanie ich przeniesienia.

c) Nie pozwala przeniesienia tych wpisów, których przedmiot jest przeciwnym p. u. o ks. gr.

Oprócz tych pod 1. i 2. podanych wyjątków stosować należy ściśle zasadę, wedle której (w danym przypadku) przepisy o postępowaniu przy za-

kładaniu ksiąg gr. stosować należy tylko o tyle, o ile to się odnosi do stanu posiadania. W tym kierunku uczynić jednak wypada kilka uwag.

Z dniem otwarcia nowych ksiąg usuwa się z użycia dawne księgi (§. 4 ustęp 1 ustawy z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.). Przepis przejściowy co do niezalaźwionych podań zawiera ustęp 2 tegoż paragrafu.

Przy tworzeniu ciał hipotecznych (§. 21 ust. 3 ustawy kraj.) za podstawę służy w naszym przypadku stan odpowiadający księdze.

Ze względu na to, że karta ciężarów z wyjątkami pod 1. i 2. podanymi przechodzi niezmienną do nowych ksiąg, stwierdzić wypada, że niema mowy w obecnym przypadku o zgłaszaniu dawnych ciężarów.

III. Uzupełnienie ksiąg gruntowych.

Zazadniczo to samo postępowanie, jak określone wyżej pod I, należy stosować w przypadku uzupełnienia księgi gr. przez wpisanie do niej posiadłości, która dotychczas (jak np. dobro publiczne) nie była wpisana do żadnej księgi. Przedewszystkiem podnieść należy, że przeprowadzone być winny obie części postępowania przy zakładaniu ks. gr., a więc należy tak samo, jak w przypadku pod I, sporządzić projekt wykazu hip., a następnie zarządzić postępowanie w celu ustalenia (§. 38 u. kraj. i §. 20 u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.). Wprowadzono tutaj jednak kilka uproszczeń. I tak rozp. min. spraw. z d. 9 stycznia 1889 r. L. 4 d. r. postanawia, co następuje:

1. Do wdrożenia postępowania nie potrzeba osobnych spisów tych posiadłości, które mają być wpisane do ks. gr., i spisów posiadaczy. Również zbędną jest

kopia map katastralnych. Wystarczy dokładne opisanie posiadłości, a jeżeli się rozchodzi o części parcel, wystarczy plan sytuacyjny sporządzony stosownie do przepisów §. 1 u. z d. 23 maja 1883 r. L. 82 d. u. p. i r. m. z d. 1 czerwca 1883 L. 86 d. u. p.

2. Dochodzenia mają się z reguły odbywać w sądzie.

3. Wszystkich znanych interesowanych należy zawiadamiać indywidualnie do dochodzeń.

4. Ogłoszenie dochodzeń tudzież ogłoszenie dnia do wniesienia zarzutów przeciwko wynikowi dochodzeń ma być zamieszczone w dziennikach tylko wtedy, jeżeli szczególne okoliczności tego wymagają.

5. Należy przy dochodzeniach, jeżeli się rozchodzi o dobro publiczne, przez przesłuchanie organów, które tem dobrem administrują, względnie organów nadzorujących, zbadać, czy trzecie osoby mają na niem prawa rzeczowe, czy nie.

6. Wynik (operat) dochodzeń ma być złożonym do przejrzania u przełożonego gminy, w której granicach leży posiadłość, mająca być wpisaną¹⁾.

7. Oprócz tego stanowi §. 20 u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p., że w obu edyktach należy posiadłość, która ma być wpisaną, dokładnie oznaczyć i że oba terminy edyktalne mogą być skrócone do trzech miesięcy, jeżeli zaś rozchodzi się o dobro publiczne, co do którego rozstrzygnięcie jest wiadomem lub co do którego wiarogodnie wykazano, że trzecim osobom nie służą co do niego prawa rzeczowe, to sąd krajowy wyższy może uchwalić zaniechanie postępowania ustalającego wedle ustawy z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. W uchwale tej należy zara-

---

¹⁾ Wątpliwem jest, czy owo rozp. min. da się pogodzić z przepisami ustawy kraj. Zastosowanie się do tego rozp. jest jednak z tego powodu nie bezprawne, że ustawa kraj. daje zakładającemu ksiąg grunt. dość znaczną swobodę w wyborze środków.

zem oznaczyć dzień, w którym uzupełnienie staje się „ustalonym“ czyli wedle wyrażenia ustawy z którym uzupełnienie nabywa skutki wpisu hipotecznego.

IV. Postępowanie w razie wznowienia ks. gr.

Określone pod I. postępowanie należy i wtedy stosować, jeżeli ks. gr. mają być wznowione z powodu, że dawne zaginęły lub stały się niezdatnymi do użytku. Ta tylko zachodzi tutaj różnica, że oba terminy edyktalne mogą być skrócone do trzech miesięcy. P. §. 38 u. kraj. i §. 21 u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.

B) U S T A W A

z d. 20 marca 1874 r. l. 29 d. u. kr. względem założenia i wewnętrznego urzędzenia ksiąg hipotecznych (gruntowych) dla Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ¹⁾.

Za zgodą Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

1. Postanowienie ogólne.

§. 1.

W Królestwie Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem założone będą księgi hipoteczne (gruntowe).

Księgi te założone będą z urzędu dla wszystkich miejscowości, dla których nie istnieją księgi publiczne jako hipoteczne uważać się mające; dla miejscowości zaś, dla których wspomniane księgi istnieją, o tyle, o ile księgi tam prowadzone nie odpowiadają wymogom niniejszej ustawy.

P. wyżej obraz systematyczny ad II.

§. 2.

Do ksiąg hipotecznych wpisane będą wszelkie nieruchomości i prawa za nieruchomości poczytane (§. 298 u. c.).

---

¹⁾ W całej tej ustawie zachowujemy naturalnie pisownię i interpunkcją autentycznego tekstu

Wyjętemi są jednak ruchomości ¹⁾:

1. które stanowią dobro publiczne (§. 287 u. c.);
2. które są w posiadaniu przedsiębiorstwa kolei żelaznej i do ruchu kolejowego służą;
3. nieruchomości stanowiące mające przedmiot ksiąg górniczych.

Przedmiotem ksiąg gruntowych są nieruchomości ²⁾, nie wszystkie jednak, ustawa bowiem nie zezwała na wpisywanie do ksiąg gruntowych:

1. dóbr publicznych,
2. dóbr będących w posiadaniu przedsiębiorstwa kolei żelaznej i do ruchu kolejowego służących,
3. wreszcie nieruchomości mających stanowiące przedmiot ksiąg górniczych.

Ad 1) Dobra publiczne nie są przedmiotem praw prywatnych, gdy zaś księgi gruntowe przeznaczone są do zapisywania ciał hipotecznych i praw, których one są przedmiotem (§. 2. p. u. o ks. gr.), przeto wpisywanie dóbr publicznych do tych ksiąg jest zbytecznem ³⁾.

Przez dobro publiczne rozumieć należy dobra państwowe i gminne służące do powszechnego użytku (§. 287, 288 u. c.). Należą tu publiczne place, publiczne drogi i i publiczne rzeki ⁴⁾.

¹⁾ Jest to oczywisty błąd drukarski; powinno być naturalnie „nieruchomości“. P. Till II str. 148 uw. 1.

²⁾ Pojęcie nieruchomości należy brać w ściślejszem znaczeniu §. 293 ust. l. u. c. Por. Randa Eig. §. 20 uw. 1, Unger §. 48, Schiffner §§. 86, 94, p. zresztą dalszy wywód w tekście.

³⁾ P. Till II str. 148 uw. 2. P. tamże literaturę.

⁴⁾ Wody prywatne wraz z korytem są przedmiotem ksiąg gruntowych. P. Randa Eig. §. 20. Orzeczn. Nr. 10023 zbioru G. U. W. (Nr. 115 Judicatenbuch zbioru Nowaka t. II str. 37) stanowi: „Jeżeli przy zakładaniu księgi gruntowej okaże się wątpliwość, czy woda jest publiczną, czy prywatną, natenczas sędzia powinien dla wyświeślenia stanu rzeczy zarządzić stosowne postępowanie, a przede wszystkim dać sposobność odpowiedniej władzy administracyjnej do obrony pu-

Ad 2) Nieruchomości wymienione w tym pun-

blicznego interesu i w ten sposób na podstawie dochodzeń we własnym zakresie działania rozstrzygnąć, czy odnośna parcela wodna ma być wpisana do wykazu hipotecznego, czy też do spisu przeznaczanego dla ewidencji parcel nie wpisanych do ksiąg gruntowych“.

Do kwestyi wpisywania dróg publicznych do ks. gr. odnoszą się następujące dwa okólniki wydziału krajowego.

A) Okólnik W. K. z d. 13 września 1887 r. l. 40211:

„Według §. 2 ustawy kraj. z 20 marca 1874 (Dz. u. i rozporządzeń krajowych l. 29) drogi publiczne stanowiące dobro publiczne, w myśl §. 287 u. c., wyjęte są od wpisywania do ksiąg gruntowych. Atoli tak w interesie publicznym jakoteż z uwagi, iż każda księga gruntowa dawać powinna zupełną ewidencję wszystkich w odnośnej gminie katastralnej położonych nieruchomości, wskazanem jest, ażeby w księgach tych uwidocznione były także drogi publiczne w ogóle, oraz wszelkie przynależności dróg tych, stanowiące w myśl §. 295 u. c. części integralne tychże. Z powodu zaś różnorodnego dotychczas w sprawie tej postępowania komisyj hipotecznych, porozumiał się Wydział krajowy z c. k. wyższymi Sądami krajowymi we Lwowie i w Krakowie, celem unormowania jednolitego postępowania c. k. komisyj hipotecznych w obu tych okręgach. W tym celu wydały pomienione c. k. wyższe Sądy krajowe równobrzmiący okólnik do podwładnych c. k. Sądów obu okręgów, którego odpis Wydziałom powiatowym udzielono dla zastosowania się do zawartych w nim zarządzeń. Według tego okólnika wciągnięte być mają drogi publiczne do osobnego spisu prowadzić się mającego, wedle wydanego w tym celu w okólniku formularza i spis ten stanowić ma część składową księgi gruntowej. Spis ten obejmować ma tak wszystkie drogi publiczne, państwowe, kraj., powiatowe i gminne, tudzież publiczne dojazdy kolejowe, oraz chodniki, jakoteż wszelkie nieruchomości przynależne do dróg publicznych, jak rowy, szkarpy, kamieniołomy, żwirowiska, kopalnie piasku, grunta potrzebne na skład materiałów, nabyte w drodze układow lub w drodze wywłaszczeń i t. p. Wciągnięcie jednak do spisu tego dróg publicznych i należących do nich nieruchomości, uskuteczniomem być ma tylko według odnośnej liczby parceli, bez wszelkiego oznaczenia kategorii dróg i ich wymiaru, i bez określenia bliższego nieruchomości, jako przynależności pewnej drogi. Czyli zaś droga jaka w ogóle lub przynależność jej stanowi dobro publiczne, przeprowadzać mają komisye hipoteczne wpierw dochodzenie przy współ-

kiecic wyjęte są z tego powodu z dziedziny przed-

---

udziale interesowanych i zawiadamiać mają o terminach tego dochodzenia także Władze, do których nadzór i administracya dróg publicznych należy. Mianowicie wzywać mają komisye hipoteczne Władze nadzorcze do takich dochodzeń w tych gminach, w których zakładanie ksiąg gruntowych jest jeszcze w toku, a o ile dochodzenie to tyczy się dróg gminnych i powiatowych lub ich przynależności, jakoteż publicznych dojazdów kolejowych, wyznaczać winny Wydziały powiatowe do rozpraw tych delegata jako zastępcę odnośnego funduszu drogowego. Delegata takiego lub kilku ustanowić mogą Wydziały powiatowe stałe, według pewnych okręgów, do wszystkich rozpraw przy zakładaniu ksiąg gruntowych w gminach powiatu i zawiadomić o tem odnośny c. k. Sąd powiatowy. Gdy zaś według powyższego okólnika c. k. wyższych Sądów krajowych: lwowskiego i krakowskiego, w gminach, w których wedle dotychczasowego postępowania komisyj hipotecznych nieruchomości stanowiące dobro publiczne w księgach gruntowych zostały całkiem pominięte, dodatkowem sporządzeniem spisu obejmującego nieruchomości zająć się mają przełożeni c. k. Sądów powiatowych i o uskutecznieniu tego spisu zawiadomić mają także strony interesowane, przeto — obowiązkiem będzie Wydziałów powiatowych, jako władzy nadzorczej co do dróg gminnych i powiatowych, oraz co do publicznych dojazdów kolejowych, na zawiadomienie takie c. k. Sądu powiatowego przekonać się o dokładności dodatkowo sporządzonego spisu a w razie potrzeby celem sprostowania lub uzupełnienia tegoż odpowiednie poczynić kroki. Wreszcie co do dróg gminnych w szczególności, uważa Wydział krajowy za potrzebne zwrócić uwagę Wydziałów powiatowych na zasadniczą różnicę zachodzącą między drogami gminnymi publicznymi w myśl §. 4 ust. drogowej, które są dobrem publicznem w myśl § 287 powszechnej księgi ustaw cywilnych, i jako takie przy zakładaniu ksiąg gruntowych do spisu wciągnięte być mają, a drogami gminnymi stanowiącymi dobro gminy prywatne, w myśl §. 68 ust. gminnej, które jako takie do wykazu hipotecznego księgi gruntowej na rzecz gminy wciągnięte być winny. Do pierwszych zaliczyć należy drogi w granicach gminy i obszaru dworskiego położone, do użytku publicznego przeznaczone, a zatem wszystkie drogi miejscowe, które nie stanowią prywatnej własności osób lub korporacyj pojedynczych, a których wolny użytek wszystkim bez wyjątku, czy to w celach gospodarczych, czy też dla komunikacji wewnątrz lub nazewnątrz gminy, przysłuża. Do drugich zaś należą drogi stanowiące własność prywatną całej

miotów ksiąg gruntowych, ponieważ są przedmiotem ksiąg kolejowych, p. część IV.

gminy, to jest taką, której używanie tylko członkom gminy bez zaprzeczenia przysłuża. obcym zaś może być wzbronione. W ogóle przy objawianiu zdania przed komisją hipoteczną co do dróg gminnych trzymać się winny Wydziały powiatowe zasady, iż za wciągnięciem do spisu jako dobra publicznego z poszczególnieniem pojedynczych parcel oświadczyć się należy, co do tych dróg gminnych i przynależności tychże, które w myśl §. 4 ust. drog. niewątpliwie do użytku publicznego służą, lub też wskutek specjalnych orzeczeń prawomocnych za gminne drogi publiczne lub część integralną tychże zostały uznane; w razie zaś zachodzącego w tym względzie sporu, spowodować mają Wydziały powiatowe wpięrow rozstrzygnięcie tegoż w właściwym toku instancyi. Przytem należy też mieć na względzie, czyli która z dróg gminnych lub część tejże w myśl §§ 7 i 9 ust. drog. jako gminna droga publiczna nie została zaniechana, w którym to razie droga ta ze spisu jako dobro publiczne wyłączoną być winna⁴. (Kasperek str 3888).

B) Okólnik W. K. z d. 31 grudnia 1887 r. L. 54500:

„1. Pomiedzy „dobrem publicznem“ w myśl § 287 ustawy cywilnej, a „dobrem gminnem“ w myśl § 288 tejże ustawy i §. 68 ustawy gminnej, zachodzi jak wiadomo zasadnicza różnica i dla tego intabulowanie dróg publicznych gminnych będących „dobrem publicznem“, na rzecz odnośnych gmin byłoby sprzeczne z faktycznym i prawnym stanem rzeczy. 2. Wydział powiatowy, który na mocy postanowienia §. 27—2 nadzoruje urzędy gminne i obszary dworskie, co do budowy i utrzymania publicznych dróg gminnych i kieruje odnośnymi czynnościami, ma prawo i obowiązek do wszelkiej interwencji w obec Władz, od których zależne jest należyte przeprowadzenie ewidencji dróg rzeczonych w księgach gruntowych. 3. Drogi publiczne (krajowe, powiatowe, gminne dojazdy kolejowe) wpisane być winny do spisu podług formularza A, w myśl przytoczonego powyżej okólnika c. k. wyższego Sądu krajowego, z wymienieniem nazwy osobnej, a więc i kategorii drogi, a to w III kolumnie spisu rzeczonego 4. Drogami publicznymi tak wpisanymi zarządzać mogą tylko Władze powołane do tego obowiązującym ustawami, a w szczególności ustawą drogową i ustawą o publicznych dojazdach kolejowych

Co się tyczy publicznych dróg gminnych to zarząd ich, w myśl §. 27—2 i §. 28 ustawy drogowej przysługuje Zwierzchności gminnej razem z przełożonym obszaru dworskiego

Ad 3) Nieruchomości wymienione w tym punkcie wyjęte są z tego powodu z dziedziny przedmiotów ksiąg gruntowych, ponieważ są przedmiotem ksiąg górniczych, p. część II.

Oprócz tego p. w trzeciej części niniejszej książki postanowienia dotyczące się ksiąg naftowych.

Wedle powyższego paragrafu przedmiotem ksiąg gruntowych mają być nietylko nieruchomości w znaczeniu naturalnem, ale i prawa za nieruchomości poczytane, przyczem ustawa powołuje się na §. 298 u. c. Postanowienie to zasadniczo jest prawdziwem, jak bowiem dalej (§. 7) zobaczymy, karta stanu majątkowego (karta A) zawierać ma wszystkie części składowe ciała hipotecznego i te prawa rzeczowe, które z własnością ciała hipotecznego lub z częścią składową tegoż są połączone. Z tego wynika, że prawa te są w ogóle przedmiotem ksiąg gruntowych, ale nie są (wedle ustawy krajowej) samodzielnym przedmiotem ksiąg gruntowych t. j. żadne z tych praw nie powinno mieć (na przyszłość) osobnego wykazu hipotecznego, któryby obejmował

(§. 28 ust. 3), a względnie reprezentacji gminnej (§. 28 ust. 4) pod nadzorem Wydziału powiatowego, co też winno być uwidocznione we wspomnianej wyżej kolumnie III hipotecznego spisu A. 5. Zadaniem Wydziału powiatowego będzie postarać się o sprostowanie wszystkich usterków hipotecznych, które zaszyły przy wpisywaniu autonomicznych dróg publicznych, do ksiąg gruntowych tamtejszego powiatu nie mniej też czuwać nad tem, ażeby wszelkie zmiany, które zająć mogą wskutek przełożenia drogi lub jakiegokolwiek innego powodu, uwidocznione zostały w przepisany spisie hipotecznym. 6. O ile koszta połączone z wpisywaniem i prostowaniem dokonanych już wpisów dotyczą publicznych dróg gminnych, to w braku innych środków lub gdyby koszta te nie dały się rozdzielić na poszczególne fundusze miejscowe rzeczonych dróg, mogą one być pokryte z powiatowego funduszu dróg gminnych w myśl §. 24 wykonawczego regulaminu drogowego z 24 września 1886". (Kasperek str. 389f).

tylko to prawo i wpisy dotyczące się tylko tego prawa¹⁾ przeciwnie winno ono być przedmiotem ksiąg gruntowych tylko o tyle, o ile jest złączonem z nieruchomości już wpisaną do ksiąg. Z tego powodu nie można uznać za uzasadnione otwieranie odrębnego wykazu hipotecznego np. dla prawa propinacyi bez dóbr, z któremi było ono połączone. Zapatrywanie to popierają §§. 5 i 26 ustaw krajowych, mówiące o posiadłościach (Liegenschaften), jako o przedmiotach ks. gr. Tendencją nadto ustawodawcy było, by na przyszłość księgi zawierały posiadłości, a nie prawa²⁾.

2. Urządzenie wewnętrzne ksiąg hipotecznych.

A. Księga główna.

§. 3.

Wykazy hipoteczne posiadłości tabularnych w obrębie jednego sądu kolegiального jako realnej ich instancyi położonych, tworzą razem jedną księgę główną.

---

¹⁾ P. Louis Streitfragen str. 7 n. 1; Till II str. 149 uw 4; Korn: Propinationsrecht str. 33 do 37; Z. F. N. Nr. 13 ex 1890 str. 78 i podane tam orzeczenie z 27 listopada 1877 Nr. 13603, w którym odmówiono otwarcia osobnego wykazu hipotecznego dla samego prawa propinacyi właśnie dla tego, że nie jest złączonem z nieruchomością (por. następną uwagę). P. co do tego prawa propinacyi obecnie §. 5 u. z d. 30 grudnia 1875 r. l. 55 ex 1877 d. u. kr. Innego zdania Randa (Eig. §. 20 uw. 1). Sądzi on, że oddzielone od dóbr dominikalne prawa przemysłowe mogą mieć osobne wykazy (d. n. z 12 czerwca 1835 Nr. 34 zb. u. s. i r. min. z 30 lipca 1850 r. L. 317 d. p. p), nie uzasadnia tego jednak bliżej.

²⁾ Oświadczył to wyraźnie minister Herbst na posiedzeniu Izby panów d. 21 marca 1870 r. (Kaserer str. 219). Inna rzecz, jak należało postąpić z prawami, które w chwili

Przy zakładaniu ksiąg hipotecznych te posiadłości za tabularne uważać należy, która w myśl ordynacyi wyborczej dla Sejmu krajowego za dobra ziemskie tabularne poczytane być mogą.

Czy posiadłość uważaną być ma za tabularną, orzeka w razie wątpliwości po zasięgnięciu opinii Namiestnictwa i Wydziału krajowego, co do posiadłości w Galicyi i Lodomerji położonych, sąd Krajowy lwowski, co do posiadłości położonych w okręgu byłego miasta Krakowa, sąd krajowy krakowski.

Wykazy hipoteczne posiadłości położonych w obrębie miasta, w którym sąd kolejalny będący zarazem instancją ich realną ma swoją siedzibę, tworzą razem jedną księgę główną. Większe jednak gminy miejskie podzielone być mogą, dla łatwiejszego przeglądu na dzielnice miejscowo odgraniczone, a w w takim razie utworzoną będzie dla każdej pojedynczej dzielnicy osobna księga główna.

Wykazy hipoteczne wszystkich innych posiadłości w jednej gminie katastralnej położonych, tworzą razem jedną główną księgę.

W razie potrzeby założone będą księgi dodatkowe dla każdej księgi głównej z osobna

Nieruchomości będące przedmiotem ksiąg gruntowych są trojakiego rodzaju: 1) posiadłości (dobra) tabularne, 2) posiadłości miejskie i 3) wszystkie inne posiadłości czyli tak zwane posiadłości mniejsze (wiejskie).

Podział ten pod względem prywatno-prawnym mający obecnie znaczenie tylko ze względu na kom-

---

zakładania nowych ksiąg już miały osobne wykazy. Jedyne dla tego, aby te prawa już nabyte utrzymać nadal w księgach, sprzeciwiał się minister przyjąciu § 1 projektu komisji Izby panów, opiewającego „Księgi gruntowe można utrzymywać tylko co do rzeczy nieruchomych (posiadłości)“ Zaznaczył też to wyraźnie, twierdząc „Z pewnością jest godnem życzenia, by na przyszłość dostawały się do ksiąg i otrzymywały wykaz hipoteczny tylko posiadłości (Liegenschaften). Nie można jednak już istniejących stosunków zniweczyć jednym pociągnięciem pióra.“ Z tego powodu wątpliwą jest trafność zacytowanego w poprzedniej uwadze orzeczenia z d 27 listopada 1877 r L 13603, prawo propinacyi bowiem, o którym ono mówi, miało już poprzednio swój osobny wykaz.

petencją sądową (p. §. 73 p. u. o ks. gr., ma swoje źródło, o ile dotyczy posiadłości wymienionych pod 1) i 3), w istniejącym przed zniesieniem stosunków poddańczych podziale własności ziemskiej na dominikalną i rustykalną. Z własnością dominikalną (zwierzchniczą) połączone były przywileje, ograniczające poddanych, w szczególności związana była z nią władza sądownicza i administracyjna nad poddanymi. Po zniesieniu pańszczyzny podział ten stracił to swoje polityczno-prawne znaczenie. Dotychczasowe przywileje zastąpiły inne momenta natury publicznej, (poznamy je później). Natomiast pod względem prywatno-prawnym różnica znikła zupełnie. Wskutek tego ze stanowiska prywatno-prawnego nie było racji zachowywać różnicy i co do kompetencji sądowej. Znaczenie jednak historyczne, jakie ma większa własność, a więc względy natury politycznej, przemogły i sejm utrzymał ów podział. Rozchodzi się obecnie o oznaczenie, co należy rozumieć przez owe wymienione wyżej poszczególne rodzaje nieruchomości, będących przedmiotem ksiąg gruntowych.

Ad 1) Zastanawiając się nad tem, co należy uważać za dobro tabularne, należy odróżnić dwie chwile: a) chwilę zakładania ksiąg i b) czas po założeniu ksiąg.

Ad a) Odróżnić tu musimy dwa okresy: α) od ustawy krajowej o zakł. ks. do ustawy z dnia 26 czerwca 1887 r. 46 d. u. kr. i β) okres po tej ustawie.

Ad α) Wedle §. 3 ustawy krajowej (przy zakładaniu ksiąg hip.) należy te posiadłości uważać za tabularne, które w myśl ordynacyi wyborczej dla sejmu krajowego mogą być poczytane za dobra ziemskie tabularne. Ustęp trzeci tego paragrafu mówi o kompetencji sądu do rozstrzygnięcia wątpliwości, czy jakaś nieruchomość należy uważać za tabularną. Jak z tego określenia ustawy krajowej widać, pojęcia dobra tabularnego należy szukać w ordynacyi

wyborczej dla sejmu krajowego. W tej ordynacyi (z d. 26 lutego 1861 Nr. 20 d. u. p.) spotykamy się dwa razy z tem pojęciem. Wedle §. 8 należą do wyborców z większych posiadłości właściciele dóbr tabularnych, opłacający z tych dóbr rocznie co najmniej 100 złr. podatków rzeczowych bez dodatku. Wedle §. 14 zaś tejże ordynacyi z d. 26 lutego 1861 r. L. 20 d. u. p. właściciele dóbr tabularnych, którzy opłacają ze swych dóbr mniej, niż 100 złr. podatku rzeczowego, i których obszary nie zostały wcielone do obszaru gminnego, mają głos wirylny przy wyborze posłów do sejmu z gmin wiejskich. Z tego widzimy, że ordynacya wyborcza również nie podaje nam ostatecznie, co należy uważać za dobro tabularne, określa jednak taką ich cechę, że umożliwia dalsze postępowanie. Albowiem widocznem jest z tych dwóch postanowień, że przez dobro tabularne należy rozumieć tę nieruchomości, która była wpisana do tabuli galicyjskiej we Lwowie i z której opłaca się najmniej 100 złr. podatku rzeczowego lub z której opłaca się mniejszy podatek, lecz która nie została wcielona do związku gminnego. Dojdziemy przeto do ostatecznego ocenienia, co jest dobrem tabularnem, jeżeli zbadamy, które nieruchomości były wpisane do tabuli galicyjskiej we Lwowie. Aby to ocenić, należy kilkoma słowy przypomnieć historią ksiąg hip. od wcielenia Galicyi do Austrii ¹⁾.

Otóż w r. 1772 po zajęciu Galicyi objęte zostały przez rząd austryacki księgi publiczne sądów grodzkich i ziemskich. Aż do r. 1780 prowadzono je tak samo, jak dawniej. Dopiero w tym roku pa-

---

¹⁾ P. Czernyński: Pr. pryw. austr. t. I, Hillbricht: Das Landtafelwesen... w Jurist XV i Pilat Fadelusz: Prawne stosunki własności tabularnej w Galicyi w Przewodniku naukowym i literackim 1891 str. 127 n. i 229 n.

tentem z d. 4 marca 1780 (Nr. II zbioru Pillera) zaprowadzono królewską tabulę krajową przy istniejącym od r. 1774 królewskim trybunale we Lwowie. Do tej tabuli wpisano te tylko dobra ziemskie, „które w rozsądzaniu prawnym Trybunałowi królewskiemu in 1-ma albo 2-da instantia“ podlegały ¹

---

¹⁾ Z zacytowanego patentu z d. 4 marca 1780 r. (Nr. II Pillera) podajemy te ustępy, z których można rozpoznać, w jaki sposób uskutecznilo wpisy w tabuli krajowej:

„My etc., Wszem w obec i każdemu z osobna Naszym wiernym duchownego i świeckiego stanu zwierzchnościom i poddanym, tudzież wszystkim w powszechności w jakiejkolwiek bądź godności, stanu, i kondycyi, Naszą Monarchiczną łaskę, i wszelkie dobro oświadczamy, niniejszemi was owieszczając, iż Nasza Monarchiczno-Macierzyńska ku krajowi staranność do tego zawsze zmierza, ażeby pomyślność i wszelkie dobro Naszych Galicyi i Lodomeryi dziedzicznych królestw, tudzież Oświęcimia i Zatorza księstw powiększała się, osobliwie zaś krajowy i cudzoziemski kredyt jako pobudka do commercium i rozkrzewienie pożytecznego na wszystkich ludzi rodzaje ściągającego się kursu monety, jak najlepiej można, był rozszerzony, ten zaś nie inaczej ustanowiony być może, tylko mocą powszechnego ubezpieczenia sum danych, oraz łatwiejszą czyniącego sposobnością dla dania nowych potrzebującym.

Z tej więc okoliczności, ponieważ dotąd w Naszych wspomnianych dziedzicznych królestwach i księstwach rozrzucone po tak wielu miejscach akta ziemskie i grodzkie z nader wielką znajdujące się wadą, i do zamierzonego celu, doświadczając części nie były dostatecznymi, jak najłaskawiej postanowiliśmy, ażeby w zwyczaj wspomnianych Galicyi i Lodomeryi królestwach dziedzicznych, tudzież Oświęcimia i Zatorza księstwach powszechnie księgi krajowe, czyli tabulae regiae ku celu zamierzonemu, to jest dla stwierdzenia, i rozszerzenia tak krajowego jako i cudzoziemskiego kredytu to jest urząd zapisujący do uszczęśliwienia tamiecznych wiernych poddanych Naszych był ustanowiony, i ten Naszemu królewskiemu trybunałowi był podległy.

Więc rozkazujemy, ażeby w wzmiankowanym dopiero królewskim trybunale naszym wszystkie in- lub extabulacye żądane i jeżeli nic przeszkadzać nie będzie pozwalane, tudzież wszystkie causae tabulares tanquam in 1-ma instantia tamże wniesione, rozprawione i rozsądzone były, stronie zaś uciążonej rewizya do Naszej najwyższej c. k. sprawiedliwości

Trybunałowi królewskiemu zaś podlegały wedle patentu z d. 20 czerwca 1774 r. (Nr. XXIII Pillera):

rady do Wiednia wolna być powinna; z tej miary więc rozrządzamy, ażeby napotem, i to od dnia pierwszego lipca roku terażniejszego 1780 wszystkie przedtem w aktach ziemskich i grodzkich poczynione zeznania, gdy o zapis, z dóbr wyzucie się, hipoteki, lub inne zabezpieczenia o dobra ziemskie rzecz będzie, lub co do cessyi, albo kwitowania z kapitału na ziemskich dobrach umieszczonego, lub innego jakiego takowych dóbr ciężaru czynić się zwykło, jakie to są: kontrakty i tranzakcyje, czyli kompliancyje, donacye, redonacye, cessyje, retrocessyje, obligacye, reformacye, abrenuncyacye, kwity, dożywocia, niemniej zapisy funduszowe, ewikcyonalne, reempcyonalne, długów, opiek, także wydziedziczenia, porękojmie istotne, plenipotencye specjalne tylko do kontraktowania, i kwitowania, aprobacyje, działy intromissyje, areszta, i egzekucyje na dobra ziemskie, lub sumy na nich lokowane. prezenty i sum złożone, tamże zapisywane i intabulowane były.

Co się zaś tyczy innych czynności, żadnego rus reale circa bona terrestria nie ściągających, jakie są: manife-tacye, protestacye, jeżeli się te nie tyczą dóbr ziemskich, plenipotencye do spraw sądowych, wizyje, obdukeye ran, prezentowanie trupów, i bydła zeznania położonych pozwów i komunikacyi; i inne tym podobne te mogą i na potem sposobem, przed tem używanym, jako i dawniej działo się, być wpi-sywane.

Każdemu więc od dnia 1-go lipca wolno być ma, swego bezpieczeństwa, i pierwszości prawa z jaknajściślejsem zachowaniem tego, co, i jakim sposobem następującemi za prawo dostateczniej postanowiliśmy, tamże poszukiwać. I lubo, jako już wyżej wspomniono do czynienia dotąd zapisów i roboracyi przed aktami osobiste stron stawienie się, odtąd zupełnie wolnemi być mogą, a zatem co się tyczy wszelkich tych czynności, do których aż dotąd osobistość ad acta potrzebną była, jeżeli na potem bezpieczeństwo onychże przez zaintabulowanie czynić się będzie instrumenta pisane ręką i pieczęcią strony zeznawającej stwierdzone, podane być mają, i zupełnie podług następującego tu rozporządzenia. a osobiwie podług artykułu 8 zachować się będzie należało.

Rozporządzamy zatem niniejszemi, a to:

Po pierwsze: Iż wszystkie w powszechności znajdujące się w kraju dobra nieruchome, lecz szczególnie tylko te nieruchome dobra ziemskie w krajowych księgach tabularnych umieszczone być mają, które w rozsądzeniu prawem tamże Naszemu królewskiemu trybunałowi i 1-ma albo 2-da

„Ad jurisdictionem nostri regii tribunalis et quidem in prima instantia pertinent causae omnium omnino

instantia podlegają. Przeto na ten koniec niniejszemi rozkazujemy, ażeby na potem zapisy na rzeczne dopiero dobra nieruchome szczególnie u wspomnianych ksiąg krajowych tabularum regiarum czynione od dnia pierwszego lipca — poczynając za ważne poczytane były, inne zaś tak zwane częściowe zapisy jako to na młyny, dziesięciny, i na tym podobne partes integrantes jakiego państwa pozwalane być nie mają.

Nadewszystko zaś to wyciąga się, ażeby dług zaciągający, in tabulis regis dobra swoje inonerować, chcący przyzwoicie własność dóbr pomienionych okazał, to jest: dzisiejsi dóbr dziedzice nieodwłocznie mają do ksiąg krajowych tabularnych być zapisani, napotem zaś nikomu inaczej własności prawne, lub pewnego posiadania dóbr nabywać nie będzie można, tylko drogą ksiąg krajowych tabularum regiarum czyli przez zaintabulowanie przyzwoitego instrumentu, rezygnacyi, donacyi, lub eksdywizyi: Nakoniec tak jako zapisy na dobra nieruchome, podobnież i zapisy na kapitały na onychże lokowane u ksiąg krajowych tabularnych ważne uczynione być mogą. Dla tego więc niniejszemi ku każdego wiadomości i przyszłemu zachowaniu postanawiamy, iż takie to jest: immediate na zaintabulowane immobile u ksiąg krajowych poczynione kapitałów zapisy, jako też i aktywa na takowych zaintabulowanych kapitałach podobnież tabulariter ubezpieczone, mimo tego, iż przez taką intabulacją jus reale nabywają, także za nieruchome mają być poczytane; ztąd podobnież samo z siebie okazuje się, iż wszystkie na kapitały przyzwoicie zaintabulowane sumy dawane, tudzież cessye, również jakby te same kapitały, które na dobra zaintabulowane dane są, w księgach krajowych tabularnych ważne zapisane być mają.

Co się zaś ściąga do nieruchomości dóbr części do państwa jednego należących, jednakże do inwentarza gruntowego regulujących się, jako to: pola, lasy, łąki i tym podobne, te żadnym sposobem intabulowane być nie mogą, lecz kredytor właściwym sposobem do jurysdykcyi tej, do której inwentarze gruntowe należą przyzwoicie udawać się, i tamże bezpieczeństwa swego szukać ma.

Chociaż rzeczne jus reale tu w kraju tylko przez te instrumenta obligatoria, któremi zastawy inaczej nazwane oppignoracye bywały czynione nabywało się, chcemy jednakże na potem wszystkie intabulowane instrumenta, w których prócz generalnej hipoteki, i specyjalna jeszcze zapisana jest,

personarum nobilium tam criminales, quam civiles, sive hae sint reales sive personales. In secunda in-

które wszystkie w następującym §. 8 przepisane rekwizyta tabularne w sobie zawierać będą, niniejszemi, póty przy nim zostawić, póki za poprzedzonym podobnychże rekwizytów wymagającym kwitem, jako wypłacone, ekstabulowane nie będą. Niemniej wszystkim, czyli generalną czyli specjalną hipotekę w sobie zawierającym instrumentom, które dawniej w aktach ziemskich i grodzkich jakimkolwiek bądź sposobem zabezpieczone były, toż samo i na potem prawo zostawujemy, jednakże nie pierwej, póki aż na nowo w księgi krajowe przyzwoicie zaciągnięte, i wpisane nie będą.

Przeto niniejszemi jeszcze rozporządzamy, iż wszyscy kredytorowie w powszechności bądź funduszowi, klasztorni, kościelni, szpitalni, całych zgromadzeń, lub tylko pojedynczych osób, i jakiegokolwiek stanu i kondycyi na tych lub owych szlacheckich dobrach w tych Galicyi i Lodomerji królestwach, tudzież w Oświęcimskim i Zatorskim księstwach jakowe w aktach grodzkich lub ziemskich za poprzedzającym zapisem, roboracyą, albo sposobem oblaty podaniem już dawniej zeznane, z jakiegokolwiek bądź tytułu i czynności wynikające pretensye, i długi mający, oryginalne instrumenta czyli inskrypcye in authentico do swego prawa służące, a to krajowi w przeciągu roku, zagraniczni zaś kredytorowie w 18 miesiącach od dnia 1 lipca roku niniejszego poczyniąc bez żadnej płacenia taksy ad effectum praenotationis do nowych ksiąg krajowych tabularnych podawać, a w dalszem żądaniu zaintabulowania we wszystkim podług przepisu niniejszego tem pewniej znać się mają, ile że po upłynionym przepisany terminie intabulacya nastąpić miała dla takich prawo pierwszeństwa w zwyż rzeczonych aktach zabezpieczone upadać ma.

Nareszcie też na potem wyniesienia na stany i indygenaty, jako w innych dziedzicznych krajach Naszych zachowywane, do krajowych ksiąg zaciągane być mogą.

Na któren to koniec już potrzebne uczyniliśmy rozporządzenie, ażeby przy księgach krajowych tabularnych osobliwie księgi na Nasze c. k. do wyniesienia na stan instrumenta służące znajdowały się.

I lubo każdemu wolność zostaje już otrzymane dyplomata wyniesienia swego na stan przed odzyskaniem tychże królestw i księstw. lub też inne do takowychże dowodów służące dokumenta, bez ubliżenia tymże prawom w również w zwyż wyznaczonym czasie, roku, i respective 18 miesiącach bez zapłaty praenotować i intabulować kazać, lub nie kazać,

stantia causae personarum non nobilium, attamen in aliquo nostro officio regio constitutarum, adeoque honoratorum, nec non causae integrarum civitatum regiarum, si per recursum a consilio regio appellatum per interpositam appellationem ad tribunal nostrum devolutae fuerint...“ Wyśledzenie jednak praw własności wedle tych postanowień przedstawiało wielkie trudności. To też za podstawę wpisów prawa własności wzięto stosunki faktyczne, to jest posiadanie i skutek tego wpisano z urzędu do tabuli galicyjskiej ówczesnych posiadaczy zapisanych we fasyach dochodów z gruntów, zeznanych na skutek patentów z d. 22 grudnia 1772 r. (Nr. XI Pillera) i z d. 25 lutego 1774 r. (Nr. XIV Pillera) w celu wymiaru tak zw. podatku dominikalnego¹⁾. Fasye te zostały sprostowane w r. 1787 i 1789.

z tem wszystkim chcemy, ażeby się nikt odtąd godnością i prerogatywami: stopnia otrzymanego szlachectwa nie zaszczycał, któryby po zaszłem odzyskaniu zwyż wspomnionych wspomnionych królestw i księstw pisane dyploma takiego szlachectwa stopnia odebrawszy przy wyliczeniu taksy do ksiąg krajowych tabularnych aktualnie nie zapisał.

¹⁾ Z powołanego patentu z d. 22 grudnia 1772 r. (Nr. XI Pillera) podajemy zasadnicze postanowienie:

„Najjaśniejszy cesarsko-królewski i apostolski Majestat Pani Nasza miłościwa, w najpierwszem panowania swego bacznie to u siebie mając, aby odebrany i objętym krajom metylko pokój i wewnętrzne bezpieczeństwo wraz z dobrym porządkiem i sprawiedliwością na zawsze utwierdziła, ale też najwięcej aby krzywdy i wszelakie uciśnienia od nich odwróciła i oddaliła, wszystko to cobykolwiek do wnętrznego i zwierzchnego uszczęśliwienia, i ubezpieczenia zdolnego było, laskawie opatrzeć postanowiła.

Ponieważ zaś na ten koniec bez wątpliwości wszelkiej wielkie się nakłady podejmować muszą, potrzeba zatem koniecznie tego, aby bez wszelakiej różnicy dzierżawcy, duchowni, świeccy, szlachta, mieszczenie, chołopi nakoniec, niemniej jako i królewskie dobra, podług wymiaru gruntów i dochodów, sprawiedliwy między nimi uczyniwszy podział, do publicznych podejmowania potrzeb przyłożyli się.

Do tego więc podziału z wyraźnego rozkazu Najjaśniejszego cesarsko-królewskiego i apostolskiego Majestatu a we-

Tak więc do tabuli galicyjskiej weszły wszystkie te dobra, które opłacały podatek dominikalny

dług najsprawiedliwszej słuszności przepisów uczynienia, potrzeba nam jest koniecznie jak najdokładniejsza i najrzetelniejsza wiadomość, tak obszerności gruntów, jako też dochodu z nich. Przeto dziedzicom i dzierżawcom wszystkim tak duchownym jako i świeckim, jakiegokolwiek stanu są i kondycyi, niniejszym uniwersałem usilnie zalecamy, aby najdokładniejsze opisanie wszystkich tak do siebie, jako do poddanych swoich należących gruntów uczynili. w nim zasiewów rodzaj, pól obszerność, lasów, stawów, łąk, pastwisk rozległość, i żyzność wymienili, liczbę poddanych, czynsze dni pańszczyzny, i inne powinności które od nich miewają, bydlą różność i wielość wyrazili, także dochody, które od żydów albo od innych mają arendarzów, i wszystko to dokładnie opisane, według przyłączonego tu formularza w przeciągu medziel sześciu od dnia ogłoszenia rozkazu tego bez wszelkiej wymówki do nas odsyłali.

Dla ułatwienia zaś ceny ostatnią kupna, sprzedaży, lub najmu ugodę niech wyraża“.

Z patentu z d. 25 lutego 1774 podajemy ustępy:

„Wykonywanie sprawiedliwości, publicznej spokojności. i należytego zachowanie porządku. publicznego pomnożanie dobra, wewnętrzne. i zewnętrzne nakoniec bezpieczeństwo takowe są rzeczy, które, jako wszystkim nader wiadomo, bez znacznych kosztów i nakładów żadną miarą wykonane być nie mogą.

Nadewszystko zaś zewnętrzne bezpieczeństwo, bez którego wewnętrzna szczęśliwość albo bynajmniej niepozyskana, albo zaiste uproszona bywa, czasu niniejszych okoliczności zwykłym dawniej zwyczajem wcale ocalić się nie może; więc dla tego stałe żywić wojsko koniecznie przymusza potrzeba; skąd poszło, iż już od dawności czasów po wszystkich porządnie ustanowionych królestwach wniesiono było, by sami obywatelowie swej i całej ojczyzny wewnętrznej i zewnętrznej w usługach wojskowych obronić nie mogący spokojności natychmiast słuszną i proporcjonalną pieniężną kwotę mby stawili, aby z tej przyczyny osobliwszy niejakiś stan dla powszechnej szczególnie oznaczony żywić obrony, i osiągnięcia tego zamiaru, dla którego przedtym wszyscy krew i życie ofiarować byli przymuszeni.

Ten sprawiedliwy i słuszny, dla wyżywienia ustawnego wojska skład oznaczony od dawności już czasów we wszystkich porządnie ustanowionych królestwach z dochodów włości, gruntu i innych majątków i pożytków za fundament

i które podlegały w 1-ej lub 2-ej instancyi jurysdykcyi trybunału królewskiego. Z tych dóbr te, które płaćą najmniej 100 złr. podatku rzeczowego, uprawniają wedle ord. wyb. z 1861 r. do wyboru posła z grupy większej własności, te zaś, od których opłaca się mniej podatku, ale które są wyłączone ze związku gminnego, dają prawo do głosu werylnego przy wyborach z gmin wiejskich. Oba zaś te rodzaje poczytuje ustawa krajowa z 1874 r. za tabularne i stanowi co do nich, że wykazy takich posiadłości tabularnych w obrębie jednego sądu kolegialnego, jako realnej ich instancyi, położonych, tworzą razem jedną księgę główną. W porównaniu przeto z dawnym stanem rzeczy ustawa krajowa wprowadza tę nowość, że znosi centralizacyą co do ksiąg obejmujących te dobra. Od tej ustawy tabula Lwowska przestaje być jedynem miejscem, gdzie się utrzymuje

---

mieć się zwykły, i dotąd się najbardziej zmierzało przez uniwersał dnia 22 grudnia 1772 roku powszechnej wszystkich podany wiadomości

Lecz inwentarzów opisania na ten czas podać nakazane części zagała opuszczone, po największej zaś części tak zamienne i obojętne spisane były, iż im sprawiedliwego niejakiegoś podatków układu oznaczyć żadną miarą nie było można

Aby jednak na przyszłe czasy pierwszy grunt oznaczenia sprawiedliwego podatków układu założyć można; chcemy, zrzadzamy, i rozkazujemy następujące:

Dla tego wszyscy tak duchowni, jako i świeccy possessorowie, właściciele innych majątności, ruchomości i gruntów pod wiernością kapłańską, szlachecką albo zamiast przysięgi, cały zbiór szczególnych dochodów ze wszystkich majątków swoich, possessyi, i wszystkiego gatunku pożytków z ich przyłączeniami wynikających bez żadnego wyjęcia krótko określić i tym sposobem z każdej osobliwej własności i possessyi podać opisania, i też podług wyrażenia na końcu napiętego ułożone opisania przyzwoitemu powiatowemu rządcy przynajmniej do do dnia 14 kwietnia we czwórmasób okazać usiłować będą“.

księgi dla takich posiadłości, odtąd bowiem utrzymuje te księgi każdy sąd kolegialny 1-ej instancyi dla tych posiadłości tabularnych, które są położone w jego okręgu. W przeciwstawieniu zaś do posiadłości wiejskich istnieje co do dóbr tabularnych ta właściwość, że księgi dla tych ostatnich utrzymują sądy kolegialne 1-ej instancyi, a nie sądy powiatowe.

Powyżej badali my, które dobra uważać należy za tabularne. Badając tę kwestyą, doszliśmy ostatecznie do tego, że tabularnemi były te dobra, które opłacały tak zw. podatek dominikalny i które podlegały trybunałowi królewskiemu, wskutek czego okazała się identyczność między dobrem tabularnem a dominikalnem ¹⁾. Od tej kwestyi należy odróżnić kwestyą, które parcele były dominikalnemi, a które rustykalnemi. Kwestye te dla tego są różne, że w chwili zakładania tabuli krajowej nie był jeszcze przeprowadzonym pomiar gruntów, a stąd i ów podział. Jakiśmy widzieli, za podstawę ocenienia dobra tabularnego wzięto fassye dochodowe sporządzone na podstawie patentów z 1772 r. i 1774 r. Podział zaś ów przeprowadzono dopiero na skutek patentu z d. 20 kwietnia 1785 r. (Nr. XLI Pillera), zarządza-

---

¹⁾ Pod względem administracyjnym grunta dzieliły się na dominikalne, wolne i rustykalne. Dominikalnymi były grunta, należące do kompleksu dóbr, w których właściciele wykonywali jurysdykcją nad poddanymi. Właściciele gruntów wolnych nie mieli jurysdykcyi, ale własnością swą rozporządzali w zasadzie dowolnie. Wreszcie rustykalnymi były te grunta, których dzierżyciele byli obowiązani do odrabiania pańszczyzny na rzecz właścicieli dominiów. P. A. Rosbierskiego Comm. in pat. tab. (Wiedeń i Lwów 1808). Str. 21: „Bona terrestria sunt triplicis generis: nobilitaria, civitatensia, vel rusticalia, prouti talia iurisdictioni fori nob., vel civitatis, vel dominiis subsunt, et inde tabula regia, libri civici, et libri fundales nomen trahunt. In specie au tem vigore d. a. 2 martii 1795 §. 1 ad tabulam regiam nulla alia bona terrestria spectant, quam talia, quae in catastro qua actualia bona dominicalia apparent et contributionem dominicalem pendunt“.

jącego nowe fassyonowania celem zaprowadzenia podatku gruntowego ¹⁾, i patentu z dnia 10 lutego 1789 r. (l. XIII Pillera), tyżącego się wymiaru podatku gruntowego ²⁾ na podstawie dokonanego we-

¹⁾ Dla nas ma znaczenie §. 18 informacji dodanej do tego patentu:

„Gdyby przy gruntach, które dotąd ani pomiędzy dominikalnymi ani rustykalnymi gruntami pod podatek nie podpadały, jaka trudność w tem zachodziła, która własność onymże jest przyzwoitą, to ani ówczas bynajmniej nad indagacją nie trawiać czasu, szczególnie na posiadanie trzeba mieć bacność, które żadnym sposobem nadwężone ani być może ani powinno. A zatem zwierzchności dworskie, jeżeliby śnać przy rozmiarze o grunta chłopskie aż dotąd nieopłacane pretensye czynić powzięły sposobność, mają być do przyzwoitej drogi dowodzenia prawa swojej własności odesłane, gdzie jednak onymże zaniedbanie aż do owego czasu z strony poddanych wyznania, a zatem nieopłacanie przez onychże niektórych gruntów za żadne prawo służyć nie może“.

²⁾ Obchodzące nas tutaj postanowienia tego patentu opiewają:

„§. 8. A lubo, w prawo własności zwierzchnościom służyce, arbitralnie wdawać się, albo przyczyny, zwyczajne lub umowy, z których pańszczyźniane, pieniężne, i naturalnych produktów dotąd trwające tak zwane poddaństwa daniny pochodzą, rozstrząsać zupełnie dalecy jesteśmy, z tem wszystkim powinność, która Nas do bacności nad utrzymaniem całości powszechnj obowiązuje, wyciąga tego, aby tam, gdzie dotychczas dworskie daniny, siły majątku poddaństwa z roli i gruntu pochodzące, przewyższają, cel słuszny i granica nieprzestępna postanowiona była. Dla tego, gdy przez poprzedzające rozporządzenia, dochody bez wszelkiej defalki wyprawdane są, a stąd ani nasienie, ani pieniężne rolne wydatki wytracone były, a nadto, właściciel gruntowy jeszcze na własne i familu swojej wyżywienie, ekspensa gromadzkie i płacenia parochom, jakoteż i szkół nauczycielom, wydatki osobno ponosić musi, przeto za prawidło powszechnie postanawiamy, ażeby poddanemu na opędzenie tychże potrzeb, od dochodu bez wszelakiej defalki fassyonowanego i kontrolowanego, w przecięciu czyli ogólnej proporcji, przynajmniej 70 zł. od sta wolne zostały, a resztujące tylko 30 od sta na ubezpieczenie monarchicznego, w pierwszym rozdziale uniwersału tegoż, wyznaczonego podatku gruntowego i na ponoszenie należytości pańskiej tym sposobem obrócone były, iżby owa trzecia część, którą właściciel gruntowy w Galicyi

dle poprzedniego patentu pomiaru. Następnie zaś w r. 1817 w patencie z dnia 21 grudnia 1817 r. (Nr.

co do monarchicznego podatku gruntowego, dla zachęcenia pilności, i dla pomnożenia sił do doskonałego wypławiania roli, w poiownaniu właścicielowi gruntu w państwach niemieckich mniej płaci, temuz zupełnie na dobro jego została się Powinność urbaryalna przeto i tu według prawidła prowincyi niemieckich, gdzie podatek gruntowy 12 zł i $1\frac{1}{3}$ grajc od sta, w pizcięciu powszechnem czyli ogólnej proporcyci wynosi szczególnie na 17 zł $46\frac{2}{3}$ grajc od sta postanawia się, pomiędzy ktoiem 17 zł $46\frac{2}{3}$ grajc wszystko się zawierac ma, co poddany swemu gruntowemu i dziesięcinnemu panu w gotowiznie, lub innych na pieniądze redukowanych dannach, panszczyznach ciągłych, lub piesznych, albo pod jakimkolwiek innym nazwiskiem oddawac powinen

Pizy obciążunku powinności urbaryalnych należy podług rozności rodzaju gruntów, z których osiadłość poddanego składa się, tę sama proporcycę zachowac, która przy postanowieniu monarchicznego podatku z gruntów pomiędzy 10-lami, sianozęciami i lasami w § 1 pizepisana jest, podług tego tedy porownania, najwyższa proporcycia powinności urbaryalnych od rol, ugorow, stawow, rolom porownanych, od jezior i rzek na 15 zł 25 grajc, od łąk, ogiodow i stawow z sianozęciami się rownających na 26 zł $2\frac{1}{2}$ grajc, nakomec od pastwisk i lasow na 30 złr 50 grajc od sta ustanawia się, a tym sposobem w ogolności niepizetępne pizcięcie czyli proporcycia 17 złr $46\frac{2}{3}$ grajc dostapiona będzie

Rozumiec się jednak powinno, iż gdzie poddany już teraz mniej płaci, ze tenze i na potem pizy mniejszej powinności zostanie

§ 11 Pizepis § 8 szczególnie do gruntow tak zwanych chłopskich sciąga się, które od dawnego czasu ludowi wiejskiemu do tak zwanego osiadania i wyżywienia służyły, a na mocy zaszyłych uniwersałow, przez zwiezchnosc pod karą, do uzcicia dwojskiego podciągnione byc nie mogły, względem których zadna stad nie wypływa roznica, czyli one zakupnie, i dziedzicznie, czyli tez niezakupnie posiadane sa? Co zas do gruntow dworskich, w dobowolne pomiędzy panami gruntow, a ich possessorami, arrendownymi lub emfiteutami zawarte ugody wchodzic się nie będzie

Gdyby tu, lub owdzie, względem własności gruntow, kwestya szła jezeli te giunta dwojskie lub chłopskie są? natenczas dla unikniema wszelkiej zwłoki, terazniejszego stanu posiadania trzymać się należy, a poddanym grunta jakowe w ięku zwiezchnosci zostające za chłopskie udającym,

LXX Pillera), którym zaprowadzono „słuszny i w użyciu swoim mocny systemat podatku gruntowego“, orzeczone, że „wyrachowanie czystego przychodu z ziemi i z budynków nastąpi drogą ekonomicznego rozmiaru, mapowania i oszacowania (§ 7)“, przy tym nowym pomiarze uwidoczniło już w metryce gruntowej przy każdej parceli jej przymiot prawny, to jest czy jest dominikalną, wolną, czy też rustykalną. Z powodu właśnie tego patentem z 1817 r. nakazanego nowego pomiaru gruntów postanowiono obwieszczeniem gub z d 25 listopada 1846 r. l 129 zbioru ustaw prowincjonalnych, że „jako czas normalny dla orzeczenia prawnej własności gruntów w Galicyi służyć ma wskutek najwyższej uchwały z d 12 listopada 1846 r już nie rok 1786¹⁾, ale 1820 w tym sposobie, iż owe grunta, które podówczas były w posiadaniu poddanych i jako takie w operatach katastralnych wytknięte są uważane być mają, jako rustykalne, które zaś w rękach zwierzchników znajdowały się, jako grunta dominikalne, przyczem jednak w sporach o posiadanie i własność udowodnienie w drodze prawa wszelakich może poszczególnych stosunków prawnych nie jest wyłączone“²⁾.

Jak z powyższego przeto widać, do ocenienia,

---

jakoteż zwierzchnościom, o te albo owe w rękę poddanych zostające nieruchomości, jakoby izeczywiście dworskie domagającym się, dowod nakazać się ma, iż od 1-go listopada 1786 roku, który to termin normalny do rozroznienia nieruchomości dworskich od chłopskich naznaczony jest, do tego rodzaju należały, w którym je strona pretensya zakładająca mieć chce, naprzykład ze ten lub ow grunt, którego poddany teraz zazywa, od folwarku dworskiego pochodzi, który w roku normalnym przy folwarku zostawał, i ze takowe pochodzenie powszechnie wiadome jest

) Jak postanowiono w zacytowanym w poprzedniej uwadze patencie z d 10 lutego 1789 r (L XIII Pillera)

²⁾ „Wobei jedoch bei Besitz- und Eigenthums-Streitigkeiten die im Rechtswege zu hefernde Nachweisung alfälliger specieller Rechtsverhältnisse nicht ausgeschlossen ist“

czy parcela jakaś jest dominikalną, czy rustykalną, służą wyciągi z metryki gruntowej z 1820 r. (tak zw. arkuszyki indywidualne)¹⁾. Podział ten jednak stracił obecnie znaczenie wskutek zniesienia pańszczyzny. Orzeczono to wyraźnie w patencie z dnia 7 września 1848 r. l. 1180 zb. u s.²⁾. Wskutek tego też w nowym katastrze (ustawa z d. 24 maja 1869 r. l. 88 d. u. p.) niema już rozróżnienia, czy jakaś parcela jest dominikalną lub czy jest rustykalną. Mimo tego zatrzymała ustawa krajowa podział na dobra tabularne i nie tabularne. Księgi dla obu rodzajów dóbr są

¹⁾ Inaczej miała się rzecz w W. Księstwie Krakowskiem. Tutaj ogłoszeniem c. k. komisarza nadwornego w Krakowie z d. 10 maja 1847 r. l. 59 zbioru ustaw prowincjonalnych postanowiono:

„Aby stan posiadania posiadaczom gruntów włościańskich w okręgu krakowskim zabezpieczyć i włościan przy ich środkach wyżywiema się spokojnie utrzymać, na mocy najw. postanowienia Najj. Pana z d. 14 kwietnia 1847 r. tymczasowo stanowi się, co następuje:

1. Grunta, które w dniu 1 listopada 1815 r., to jest w pierwszym dniu miesiąca następującego po uroczystym ogłoszeniu w d. 18 października 1815 r. ustawy konstytucyjnej wolnego miasta Krakowa i równie w chwili wydania wyżej rzeczzonego najw. postanowienia w posiadaniu osób stanu włościańskiego znajdowały się, przez dziedziców więcej odbierane być nie mogą, lecz jako gruntowe posiadłości dla włościan pozostawione być mają.

2. Równie dziedzice nie mogą powinności, do tychże gruntów przywiązanych, powiększyć, lub w jakikolwiek bądź sposób uciążliwszem czynić.

3. Co się zaś tyczy gruntów, w których posiadanie włościanie dopiero po 1 listopada 1815 r. weszli, wolno jest dziedzicom z wiadomością i zezwoleniem władz rządowych, a obecnie c. k. komisji nadwornej i o ile tego istniejące prawne stosunki pozwalają, takowe zająć, bądź na własny użytek, bądź według upodobania swego rozrządzać, jak skoro udowodnią, że grunta te w dniu 1 listopada 1815 r. w posiadaniu włościan nie były“.

²⁾ Ustęp drugi tego patentu opiewa:

„Grund u Boden ist zu entlasten; alle Unterschiede zwischen Dominical- und Rustical-Gründen werden aufgehoben“.

utrzymywane jednakowo, a tylko, jakieśmy widzieli, powołane są do tego inne sądy. Oprócz tego z posiadaniem dóbr tabularnych połączone są pewne prawa polityczne, jako to co do wyborów do ciał reprezentacyjnych, co do organizacji administracyjnej (obszary dworskie), co do rozdziału pewnych prestacyi, jak np. drogowej etc. Nadto posiadacze dóbr tabularnych podlegają orzecznictwu sądów kolegialnych.

Ad β) Wynikiem powyższego wywodu było stwierdzenie, że przy zakładaniu ks. gr. za dobra tabularne należy uważać te dobra, które za tabularne uważa ordynacya wyborcza. Gdyby przeto w ordynacyi wyborczej nastąpiła jaka zmiana, to zmiana taka musiała by się odbić i w instytucyi hipotecznej. Zmiana taka rzeczywiście nastąpiła.

Ustawa z d. 26 czerwca 1887 r. L. 46 d. u. kr. zmieniono §. 14 ordynacyi wyborczej. Według tej ustawy ci tylko posiadacze tabularnych, wyłączonych ze związku gminnego posiadłości mają głos wirylny przy wyborach z gmin wiejskich (t. j. są wyborcami), którzy płacą podatku rzeczowego najmniej 25 fl., a nie więcej, niż 100 fl. Wychodząc z założenia, że 1. wedle ustawy krajowej te dobra są tabularnemi, które za takowe uważa ordynacya wyborcza, tudzież 2. że ordynacya wyborcza te tylko dobra uważać może za tabularne, których posiadanie daje odrębne uprawnienie przy wyborach do sejmu, — dojsć musimy do przekonania, że chociaż jakieś dobro było wpisane do tabuli galicyjskiej we Lwowie, nie będzie niem nadal, jeżeli nie daje owych odrębnych uprawnień przy wyborach do sejmu, a więc jeżeli posiadanie jego nie uprawnia do głosowania z większych posiadłości lub jeżeli nie daje głosu wirylnego przy wyborach z gmin wiejskich. Od dnia przeto, w którym powyższa ustawa krajowa zaczęła obowiązywać, nie należało przy zakładaniu ksiąg uważać za tabularne tych dóbr, które, cho-

ciaż były wpisane do galicyjskiej tabuli we Lwowie, nie opłacały podatku rzeczowego do 25 fl. Mówimy, „przy zakładaniu ksiąg“, ustawa bowiem, o której mówimy, nie mogła mieć znaczenia dla tych dóbr, które przed jej wejściem wpisane zostały do ksiąg tabularnych, utrzymywanych przy sądach kolegialnych 1-ej instancyi. Reasumując stwierdzamy, że od ustawy z d. 26 czerwca 1887 r. L. 46 d. u. kr. za dobra tabularne należy przy zakładaniu ksiąg uważać te dobra, które 1° były zapisane do galicyjskiej tabuli we Lwowie, 2° z których się opłaca najmniej 100 złr. podatku rzeczowego, lub 3° z których się opłaca najmniej 25 fl. podatku rzeczowego, ale nie więcej, niż 100 fl., i które są wyłączone ze związku gminnego ¹⁾).

Ad b) Powyżej przedstawiliśmy zasady, wedle których należało oceniać charakter dóbr, jako tabularnych, przy założeniu ksiąg. Po założeniu ksiąg kwestyą, czy mogą powstać dobra tabularne przez podział już istniejących dóbr tabularnych względnie przez nadanie dotąd nietabularnym dobrom charakteru dóbr tabularnych, należy oceniać wedle prze-

---

¹⁾ Dla dóbr tabularnych, które opłacają mniej, niż 25 fl. podatku rzeczowego, odpadło i to ostatnie kryterium, a to wskutek ustawy z d. 21 marca 1888 r. L. 41 d. u. kr. Ustawa ta postanowiła:

1. Posiadłości przedtem dominikalnych, obecnie nie należących do związku gminnego, które były samoistnymi tabularnymi posiadłościami już przed wejściem w życie ustawy z d. 1 listopada 1868 r. l. 25 d. u. kr., to jest przed d. 8 grudnia 1868 r., nie wciela się i nadal do związku gminnego.

2. Posiadłości niegdyś dominikalne, powstałe po d. 8 grudnia 1868, wciela się do związku gminnego, jeżeli podatek rzeczowy, opłacany z nich, nie dochodzi do 25 fl. Nie mają być zaś wcielone do związku gminnego te posiadłości, które powstały po d. 8 grudnia 1868 r., a opłacają najmniej 25 fl. podatku rzeczowego. Tak samo i na przyszłość będą wcielane do związku gminnego posiadłości, od których opłaca się mniej, niż 25 fl. podatku rzeczowego.

pisów, któreśmy podali przy objaśnieniu §. 11 p. u. o księgach gr.

Ad 2. Co do posiadłości tak zw. miejskich, to jest położonych w obrębie miasta, w którym ma siedzibę sąd kolegialny, będący zarazem ich instancją realną, to tworzą one razem jedną księgę główną, chyba że gmina miejska z powodu większego rozmiaru jest podzieloną na kilka dzielnic miejscowo odgraniczonych, w tym bowiem przypadku dla każdej poszczególnej dzielnicy tworzy się osobną księgę główną.

Ad 3. Wszystkie inne posiadłości, to jest wszystkie posiadłości oprócz tabularnych i położonych w obrębie miasta, w którym ma siedziba sąd kolegialny, tworzą osobne księgi główne, po jednej dla każdej gminy katastralnej.

Ad 1, 2 i 3. W razie potrzeby dla każdej księgi głównej z osobna można utworzyć księgi dodatkowe.

a) Treść wykazów hipotecznych.

§. 4.

Jeden wykaz hipoteczny obejmować ma w powszechności jedno tylko ciało hipoteczne, wyjątkowo można jednak w księgach hipotecznych, które obejmują posiadłości ziemskie nie tabularne, wciągać do jednego wykazu kilka ciał hipotecznych mniejszej wartości do jednego i tego samego właściciela należących, jeżeli niema obawy, by z tego w stanie hipotecznym jaka zawilość wyniknąć mogła.

§. 5.

Każda posiadłość, będąca całością fizycznie ciągłą, tworzyć może dla siebie osobne ciało hipoteczne.

Połączenie kilku posiadłości do tego samego właściciela należących w jedno ciało hipoteczne wcale tylko można nastąpić, jeź

takowe nie są rozmaicie obciążone i także pod względem ograniczeń prawa własności żadnej między nimi nie ma różnicy, lub jeżeli przeszkody te równocześnie z tem połączeniem usunięte zostaną.

Powyższe dwa paragrafy zawierają zasadnicze postanowienie, że każda jednostka ks. gr., to jest tak zw. ciało hipoteczne, ma mieć osobny, swój własny wykaz hipoteczny, to jest pewną odpowiednią część księgi (odpowiednią ilość kartek), odgranieczoną od innych, a przeznaczoną do wpisywania stosunków dotyczących się tej jednostki. Aby to postanowienie było zrozumiałem, należy określić pojęcie ciała hipotecznego. Czyni to §. 5 w ustępie pierwszym, jednak w znaczeniu tylko naturalnem. Ciałem hipotecznem jest wedle niego posiadłość fizycznie ciągła. Określenie to nie wystarcza. Aby z danej posiadłości mógł uczynić ciało hipoteczne, nie wystarcza, by ona pod względem natury swej była fizycznie ciągłą, musi ona nadto pod względem prawnym być przedmiotem stosunków, jako jedność. Co więcej? z ustępu drugiego §. 5 wynika, że owo kryterium naturalne, to jest fizyczna ciągłość, jest obojętnem w obec woli posiadacza, chcącego złączyć kilka posiadłości, fizycznie nie ciągłych, w jednostkę hipoteczną, jeżeli zachodzi drugie kryterium, to jest kryterium prawne. Wedle tego posiadłość, względnie (ze stanowiska naturalnego) kilka posiadłości wtedy tylko mogą stanowić jedno ciało hipoteczne, jeżeli są jednością pod względem prawnym, to jest jeżeli — jako całość — są przedmiotem stosunków prawnych, a więc jeżeli: a) należą do jednego właściciela, b) jeżeli pod względem ograniczeń własności nie ma między nimi różnicy, c) jeżeli nie są obciążone lub jeżeli są obciążone, jako jeden przedmiot. Obojętnem jest, czy te trzy warunki istniały już przed utworzeniem ciała hip., czy też spełniono je w chwili tworzenia ciała hipotecznego.

Z powyższego pojęcia ciała hipotecznego, jako jednostki ksiąg gruntowych, wynika, że każde ciało hipoteczne musi mieć swój odrębny wykaz hip., czyli że jeden wykaz hip. może obejmować tylko jedno ciało hipoteczne. Na tem właśnie polega znaczenie ciała hipotecznego, jako jednostki ksiąg gruntowych. Wyjątkowo zezwala ustawa w §. 4, by jeden wykaz obejmował kilka ciał hipotecznych. Stać się to może tylko wtedy, jeżeli 1° posiadłości te nie są tabularnemi, 2° jeżeli są mniejszej wartości, 3° jeżeli należą do jednego i tego samego właściciela, jeżeli wreszcie 4° nie ma obawy, by z tego mogła wyniknąć jakaś zawilóść w stanie hipotecznym. Sposób wpisywania w takim wykazie, obejmującym kilka ciał hip., określa §. 11 u. kr. Pod względem prawnym nie rodzi fakt, że kilka ciał hip. jest objętych jednym wykazem, żadnych skutków, każde z nich może więc być inaczej obciążonem itd., jeden tylko wymóg musi być zawsze spełnionym, to jest muszą wszystkie należeć do jednego właściciela.

Powyżej — jako kryterium ciała hipotecznego — podaliśmy przedewszystkiem to znamię pewnej posiadłości, że — jako całość, jako jedność — jest przedmiotem stosunków prawnych. Kryterium naturalne, „fizyczna ciągłość“, — a więc okoliczność, że pewna nieruchomości tworzy np. jedną parcelę katastralną, jedno gospodarstwo, stanowiące jednostkę gospodarską etc., nie ma znaczenia w obec woli właściciela powołującego się na kryterium prawne, to jest, że dana nieruchomości, (chociażby fizycznie nie ciągła), tworzy jedność prawną. Natomiast w innym kierunku to kryterium naturalne nie da się ubezwładnić, mianowicie w tym punkcie, że ciałem hipotecznem może być tylko grunt, a nie prawo uważane za nieruchomości. P. co do tego wyżej obj. przy §. 2 u. kraj.

Co do części budynków p. u. z d. 30 marca 1879 r. Nr. 50 d. u. p., podaną w t. I, str. 47 n.

b) Karty wykazu hipotecznego

§. 6.

Każdy wykaz hipoteczny składa się z karty stanu majątkowego, z karty własności i z karty ciężarów.

§. 7.

Karta stanu majątkowego zawierać będzie wszystkie części składowe ciała hipotecznego i te prawa rzeczowe, które z własnością ciała hipotecznego lub z częścią składową tegoż są połączone.

Oznaczenie części składowych ciała hipotecznego zgadzać się powinno z oznaczeniem takowych w katastrze i na mapie katastralnej.

Jeżeli jakie ciało hipoteczne ma powszechnie znaną nazwę, wyrazić ją należy w napisie karty stanu majątkowego. W napisie tym uwidocznione być ma także, jeżeli ciało hipoteczne znajduje się w stosunku niezupełnej własności.

§. 8.

Jeżeliby stan majątkowy wskutek wpisu na innej karcie dokonanego pod względem treści w czemkolwiek zmieniony został, zmiana takowa na karcie stanu majątkowego z urzędu uwidocznioną będzie.

Każdy wpis służebności gruntowej uskuteczniiony w wykazie posiadłości służebnej jak niemniej każdą następną zmianę tego wpisu na karcie stanu majątkowego posiadłości uprawnionej z urzędu uwidocznienie należy.

Wykaz hipoteczny (p. t. I str. 14 n.) podzielonym jest na trzy karty: 1) kartę stanu majątkowego (posiadania, Besitzstandsblatt, Gutsbestandsblatt), tak zw. kartę A., 2) kartę własności (Eigentumsblatt), tak zw. kartę B. i 3) kartę ciężarów (Lastenblatt), tak zw. kartę C. Obecnie wypada nam się zastanowić, na jakie wpisy każda z tych kart jest przeznaczoną.

O karcie A. mówią §§. 7 i 8, o karcie B. §. 9, o karcie C. wreszcie §. 10 u. kraj.

Karta stanu majątkowego, czyli t. z. karta A. składa się z dwóch oddziałów (§. 30 przepisów wykonawczych). Pierwszy oddział zawiera oprócz napisu części składowe ciała hip. W drugim oddziale należy uwidocznic prawa z własnością ciała hip. połączone i służebności gruntowe, przywiązane do posiadłości, tudzież należy tu uskutecznić wszystkie wpisy do karty stanu majątkowego przeznaczone (§. 30 przep. wyk.).

Formalną stronę tych wpisów określają §§. 30 do 37 przep. wyk. Tutaj wypada nam się zastanowić nad ich treścią.

Otóż karta A. zawiera przedewszystkiem napis (p. formularz IV. do §. 31 przep. wyk.). W napisie tym należy wyrazić powszechnie znaną nazwę posiadłości, jeżeli ją ma, tudzież uwidocznic przymiot podzielonej własności (powierznictwo, superficies, beneficium etc.), jeżeli dana posiadłość znajduje się w takim właśnie stosunku.

Zawierać ma dalej karta A. (w pierwszym oddziale) części składowe danego ciała hip. Oznaczenie części składowych ciała hipotecznego musi się zgadzać ze stałym katastrem i z mapą katastralną, która — sprostowana przez sąd hipoteczny — jest integralną częścią ks. gr. (p. t. I. str. 360). Z tego powodu należy podać liczby, jakimi parcele są oznaczone w katastrze, tudzież liczby konskrypcyjne domów. Wedle formularza IV. (do §. 31 przepisów wyk.) pierwszy oddział karty A. ma trzy rubryki: w pierwszej podaje się liczbę porządkową, w drugiej liczbę katastralną parceli, w trzeciej wreszcie oznaczenie parceli wedle uprawy (§. 16 u. z d. 24 maja 1869 L. 88) względnie numer domu. Natomiast nie podaje się obszaru parcel, chyba że strony tego żądają. W tym przypadku winny sądy wedle r. m. skarbu z d. 17

peździernika 1879 r. L. 16340 ¹⁾ (G. Z. 1879 Nr. 91) przesłać archiwum map odnośny wyciąg hipoteczny celem uwidocznienia na nim (w braku miejsca osobno na wyciągu katastralnym) obszaru poszczególnych parcel tudzież czystego przychodu. Oznaczenie w księgach gr. winno się zawsze, jak powiedziano, zgadzać z katastrem, kataster zaś winien odpowiadać stanowi faktycznemu. Ustawę o ewidencji katastru podamy dalej (w pierwszej części pod IV.), o działalności sądu zaś w sprawie utrzymania zgodności między katastrem a księgą gr. mówiliśmy już wyżej w tomie I. str. 357 n., tam też (t. I. str. 354 n.) mówiliśmy o sposobie oznaczenia części składowej ciała hipot. w razie, jeżeli ma być odpisaną względnie dopisaną.

W drugim oddziale karty A. wpisuje się wszystkie zmiany w stanie posiadania, które powstają wskutek odpisania lub dopisania poszczególnych parcel katastralnych. Oprócz tego uwidocznia się w tym oddziale prawa, które są połączone z własnością ciała hip. lub z jego częścią składową. Należą tu służebności gruntowe, służące danej posiadłości, jako uprawnionej, przemysły przydomne (*radicirte Gewerbe*) ²⁾,

¹⁾ Podany do wiadomości sądom r. m. spraw. z d. 30 października 1879 r. L. 16245.

²⁾ Rozporządzeniem min. spraw. i handlu z d. 31 października 1866 L. 204 d. u. p. postanowiono celem ujednostajnienia postępowania przy stwierdzaniu przymiotu realności (*Realeigenschaft*) przemysłów wpisanych do ksiąg, jako przydomne (*radicirt*), co następuje:

§. 1. Wyłącznie tylko władze przemysłowe mają oceniać i rozstrzygać kwestyą, czy jakiemuś przemysłowi wpisanemu do ksiąg gr., jako przydomny, służy w rzeczywistości przymiot realności (*Realeigenschaft*).

§. 2. Jeżeli się rozchodzi o powzięcie takiej decyzji, powinna władza przemysłowa wezwać właściciela przemysłu do przedłożenia dowodów na przymiot realności i wyznaczyć mu do tego odpowiedni termin z tem zagrożeniem, że po upływie tego terminu zapadnie decyzja i że przemysł w razie nie uznania go za przydomny zostanie wykreślonym w księdze publicznej.

czasem prawo rybołówstwa, polowania, niektóre ciężary gruntowe (Reallasten np. dziesięcina), niektóre przy-

Zarazem winna władza przemysłowa wezwać sąd, utrzymujący odnośną księgę publ., by zawiadomił wszystkie te osoby, którym służy jakieś prawo hip. na wpisanym przemyśle, o wydanem właścicielowi poleceniu i by je objaśnił, że im wolno albo samym albo razem z właścicielem przedłożyć władzy przemysłowej w oznaczonym przez nią terminie dowody realności przemysłu, gdyby takowe posiadały.

§. 3 Sąd powinien dokonać tego zawiadomienia w sposób przepisany dla spraw hip., równocześnie jednak zarządzić adnotacją, że wdrożono postępowanie o uznanie realności przemysłu.

Adnotacya ta ma ten skutek, że później wpisani wierzyciele hip. są wykluczeni z postępowania i że nie mają prawa podnosić zarzutów przeciwko decyzji.

Wykaz (*Ausweis*) dokonanego należyście zawiadomienia interesentów hip. należy przesłać władzy przemysłowej przed upływem terminu, władza ta zaś przedłużyć termin odpowiednio w razie zachodzących przeszkód.

§. 4, Po upływie terminu bada władza przemysłowa przedłożone dowody i uwzględniając wniesione oświadczenia, a nie uwzględniając ewentualnych wierzytelności hipotecznych, wydaje wedle istniejących przepisów orzeczenie, (*und erlasst mit Rücksicht auf die eingebrachten Aeusserungen nach den bestehenden Vorschriften, und zwar ohne Rücksicht auf den allfalligen Bestand von Hypothekarforderungen, die Entscheidung*), czy wpisanemu jako przydomny przemysłowi służy przymiot realności, czy nie.

§. 5. Jeżeli wpisany do ksiąg przemysł zostanie uznany za przydomny, natenczas należy odnośne orzeczenie przesłać sądowi, a ten winien je z urzędu wpisać do księgi publ. i wykreślić zarządzoną po myśli §. 3 adnotacją. W przeciwnym razie należy wydać orzeczenie tak przeciwko właścicielowi przemysłu, jak i przeciwko hipotecznym interesentom i doręczyć im takowe z tem, że wolno im odwołać się do wyższej instancji.

Nie można podnosić zarzutów przeciwko orzeczeniu jedynie z tytułu prawa zastawu lub z powodu zmniejszenia się lub zgaśnięcia (*Entgang*) przedmiotu zastawu. Po prawomocności należy przemysł wykreślić w księgach publ. na żądanie władzy przemysłowej.

§. 6. Rozporządzenie to nie wpływa na już prawomocne poprzednie orzeczenia władz przemysłowych, należy je przeto wpisać do ksiąg publ. na prośbę tych władz.

wileje rzeczowe (np. prawo patronatu), prawa sąsiedzkie (Nachbarrechte) ¹⁾. Prawa te nazywają się prawami realnymi (Realrechte, nie „dingliche Rechte“). Wspólną im cechą jest to, że są związane z własnością pewnej posiadłości, że przeto razem z nią przechodzą na drugich. Cechuje je przeto odrębna sukcesya, polegająca na tem, że podmiotem tych praw staje się każdorazowy właściciel posiadłości, z którą one są związane. Prawa te (w tym charakterze ich, jako związanych), są rozszerzeniem prawa własności, wskutek czego wszystkie przepisy o nabyciu, przeniesieniu i umorzeniu prawa własności mają i do nich zastosowanie. Znaczy to, że prawa te nabywa się w charakterze praw związanych z posiadłością, — to jest w charakterze praw, w których sukcesya odbywa się w ten sposób, że podmiotem ich jest każdorazowy właściciel odnośnej posiadłości, — tylko przez uwidocznienie ich na karcie A. ²⁾. Jeżeli nie są uwidocznione na karcie A. nie są realnymi, to jest nie służą każdo raz o w e m u właścicielowi odnośnej posiadłości.

Nadmienić nadto należy, że te realne prawa należy uwidocznic na karcie A., choćby one służyły właścicielowi odnośnej posiadłości na dobrze publicz-

---

Jeżeli jednak wskutek tego ma być wykreślonym przemysł wpisany jako przydomny, to należy o tem zawiadomic hipotecznych interesentów celem strzeżenia ewentualnych praw tychże.

§. 7. Przepisy obowiązujące dotąd co do przedmiotu unormowanego tem rozporządzeniem uznaje się niniejszem za zniesione, o ile nie zgadzają się z powyższymi postanowieniami.

¹⁾ Co do prawa propinacyi p. Korn l. c.

²⁾ Randa Eig. §. 20 uw. 30, por. Krainz-Pfaff §. 49 i 333. Inaczej jest co do przemysłów przydomnych. Tutaj, jak podane w przedostatniej uwadze r. m. z 31 października 1856 Nr. 204 d. u. p. postanawia, o realności decyduje władza przemysłowa, a wpis nie jest jej nieodzownym warunkiem. P. Randa Eig. §. 20 uw. 29.

nem, nie będącem przedmiotem ksiąg gruntowych (Spr. R. 141, Nowak III. str. 21).

Wreszcie podnosimy, że niektóre uwidocznienia należy wykonać z urzędu. Mówi o nich §. 8 u. kr.

Co do rodzaju wpisów dokonych na karcie A. p. tom I. str. 41.

§. 9.

Karta własności służy do wpisania praw własności, tudzież owych ograniczeń, którym podlega właściciel pod względem zdolności osobistej w swobodnem zarządzaniu majątkiem.

Oprócz tego uwidocznic należy na tej karcie wszystkie ograniczenia do karty ciężarów zaciągnąć się mające, którym każdy właściciel w rozrządzeniu ciałem hipotecznem lub częścią tegoż podlega.

Karta własności, tak zw. karta B., jest przeznaczoną do wpisywania:

1. prawa własności; wymienić należy nazwisko właściciela¹⁾ względnie współwłaścicieli, podając wielkość ich udziałów²⁾;

2. ograniczeń (tak zw. podmiotowych), którym podlega właściciel pod względem osobistej zdolności w swobodnem zarządzaniu majątkiem, jak małoletności, uznania za marnotrawcę, otwarcia konkursu i t. p.;

3. tych ograniczeń (tak zw. przedmiotowych) mających się zaciągnąć do karty ciężarów, którym

---

¹⁾ Także firmy spółki, ale nie firmy pojedynczej (Einzel-firma), arg. art. 15 i a contr. arg. 111 i 213 kodeksu handlowego. P. Randa Eig §. 20 uw. 34.

²⁾ W razie fideikomisu (i lenna) wpisać należy nazwisko posiadacza; ograniczenie posiadacza wskutek istnienia fideikomisu wpisuje się tak na karcie B. (p. w tekście pod 3), jak i na karcie C. W innych przypadkach własności podzielonej wpisać należy nazwisko właściciela głównego, ten bowiem jest prawdziwym właścicielem, jakkolwiek ograniczonym wskutek istnienia własności użytkowej, co się wpisuje na karcie B. i na karcie C.

podlega ka ż d y właściciel w rozrządzaniu ciałem hip. lub jego częścią. Należą tutaj. podstawienie powierzchni, warunki, ograniczenia czasowe, prawo pierwszeństwa do kupna, odkupienia, prawo bliższości, wreszcie przypadki własności podzielonej.

Co do rodzaju wpisu p. tom I. str. 130 Co do wpisów pod 3., to są one uwidocznieniami, p. tom I. str. 41.

§. 10.

Karta ciężarów wyszczególnić ma wszelkie na posiadłości ciążące prawa rzeczowe, tudzież prawa na tych prawach nabyte, dalej prawa odkupu, pierwokupna, najmu i dzierżawy, a oprócz tego wszelkie takie ograniczenia w rozrządzeniu całym ciałem hipotecznym lub częścią onegoż, którym podlega ka ż d y właściciel tej obciążonej posiadłości.

Na karcie ciężarów, tak zw. karcie C., wpisuje się:

1. wszelkie na posiadłości ciążące prawa, a więc prawa zastawu, służebności, ciężary rzeczowe, prawo odkupienia, pierwszeństwa do kupna, najmu i dzierżawy tudzież naturalnie wszelkie zmiany tych praw, ich obciążenie (prawo podzastawu) i umorzenie;

2. wyżej w obj. do §. 9 u. kraj. pod 3. podane ograniczenia w rozrządzeniu ciałem hip., którym podlega ka ż d y właściciel obciążonej posiadłości.

§. 11.

Jeżeli w jednym i tym samym wykazie zawarty jest kilka ciał hipotecznych, natenczas wpisy do nich się odnoszące uskutecznione będą na karcie stanu majątkowego dla ka ż d e g o z tych ciał w odrębnych odstępach z osobna, na dalszych zaś dwóch kartach dla wszystkich ciał hipotecznych w porządku jak po sobie następują.

Ka ż d e z tych ciał hipotecznych otrzyma na karcie stanu majątkowego dla szczegółowego oznaczenia liczbę bieżącą, a do oznaczenia tego odwoływać się należy przy wszystkich odnosnych wpisach

na karcie własności lub na karcie ciężarów skutecznić się mających; przy takim odwołaniu trzeba liczbę odnośną wypisać głoskami.

Jezeliby które z tych ciał hipotecznych w jednym i tym samym wykazie zawartych do innego wykazu hipotecznego przeniesionem być miało, natenczas przeniesienie to wykonać należy z wszystkimi wpisami odnoszącymi się do tego ciała hipotecznego.

P. obj. do §§. 4 i 5. u. kr.

c) Rejestra

§. 12.

Dla każdej księgi głównej utrzymywane będą rejestra ciał hipotecznych tudzież osób, dla których i przeciw którym wpisy się skuteczniają.

Oprócz wymienionych w tym paragrafie rejestrów ciał hip. i osób tudzież oprócz księgi głównej i zbioru dokumentów utrzymuje urząd hip.: dziennik (§. 1 i 2 instr. hip.), inne zapiski, które naczelnik sądu uzna za potrzebne (§. 2 ustęp ostatni instr. hip.), registraturę hipoteczną (§. 27 instr. hip.), akta odnoszące się do założenia ks. gr. (§. 36 u. kraj.) i kopie map katastralnych (§. 16 u. kraj.).

B) Zbiór dokumentów.

§. 13.

Dla wszystkich ksiąg głównych jednego i tego samego sądu, utrzymywany będzie wspólny zbiór dokumentów; jednakże dla księgi głównej posiadłości tabularnych utrzymywany ma być osobny taki zbiór.

P. t. I. str. 12 n. i 465 n.

3. Postępowanie przy zakładaniu ksiąg hipotecznych.

a) Władze wykonawcze.

§. 14.

Zakładanie ksiąg hipotecznych przeprowadzać będą sędziowie powiatowi, przełożeni sądów powiatowych miejsko delegowanych lub ich zastępcy, pod bezpośrednim nadzorem prezydentów sądów kolegialnych pierwszej instancji, lub wyznaczonych przez nich urzędników sądowych. Zastępcą sędziego powiatowego może być tylko taki urzędnik sądowy, który złożył egzamin sędziowski.

Jeżeliby ze względu na stan spraw lub na urzędowe stosunki sądu powiatowego zachodziła obawa, że sędzia powiatowy w sposób odpowiedni lub w czasie stosownym założenia ksiąg hipotecznych wykonać nie zdoła, natenczas może prezydent wyższego sądu krajowego, w którego okręgu sąd powiatowy ma swoją siedzibę, czynić tę na czas potrzeby poruczyć innemu urzędnikowi sądowemu, który złożył egzamin sędziowski. Urzędnik ten przydzielony będzie dotyczącemu sądowi powiatowemu, do tymczasowego pełnienia służby.

Do zakładania ksiąg hipotecznych dla miasta, w którym sąd kolegialny pierwszej instancji ma swoją siedzibę, może także prezydent tegoż sądu, jeżeli to za stosowne uzna, zamiast przełożonego sądu powiatowego miejsko delegowanego powołać jednego lub kilku innych urzędników sądowych, zostających w służbie przy tym samym sądzie kolegialnym.

Urzędnicy sądowi w ten sposób do założenia ksiąg hipotecznych powołani, sprawują samoistnie wszystkie czynności, które niniejsza ustawa sądom i sędziom powiatowym przekazuje.

§. 15.

Do rozpraw ze stronami winien urzędnik sądowy dochodzeniem kierujący przybrać przysięgłego protokolistę.

b) Zarządzenia przygotowawcze.

§. 16.

W celu przygotowania dochodzeń, dla każdej gminy katastralnej z osobna odbyć się mających, sporządzonym będzie jak najdokładniejszy spis posiadłości w gminie położonych i ich posiadaczy; należy także przysposobić kopię mapy katastralnej, tudzież odpisy protokołów parcelowych. Względem posiadłości ziemskich tabularnych w gminie katastralnej położonych, sporządzonym będzie osobny spis, a oprócz tego dostarczone być mają kopie mapy katastralnej z wyciągami protokołów parcelowych, te posiadłości obejmującej.

§. 17.

Dochodzenia powyżej wspomniane odbywać się mają w tej gminie miejscowej, do której gmina katastralna należy, a jeżeli zbadanie stanu rzeczy tego wymaga, na miejscu.

Dzień wyznaczony do rozpoczęcia tych dochodzeń, ogłoszonym będzie w dzienniku krajowym. Zarazem obwieścić go należy we wszystkich interesowanych i sąsiednich gminach i obszarach dworskich. Ogłoszenie to nastąpi z tym dodatkiem, że każdy, kto ma interes prawny w zbadaniu stosunków posiadania, może się zgłosić i wszystko przytoczyć, co dla wyjaśnienia lub ochrony swych praw za stosowne uzna.

§. 18.

Wszystkich wiadomych posiadaczy takich posiadłości w gminie katastralnej położonych, względem których dochodzenie stanu posiadania jest potrzebne, zawiadzać należy do stawienia się, a to każdego z osobna z tem dołożeniem, aby dokumenta, odnoszące się do stosunków ich posiadania, ze sobą przynieśli.

Zawezwanie dla posiadaczy w gminie miejscowej zamieszkałych, nastąpi przez przełożonego gminy, dla posiadaczy zaś na obszarze dworskim zamieszkałych, przez zastępcę tego obszaru.

Posiadaczy obszarów dworskich tudzież posiadaczy poza obrę-

bem miejscowej gminy i obszaru dworskiego zamieszkałych, zawezwie urzędnik sądowy dochodzeniem kierujący, piśmiennie.

§. 19.

Dla zawezwać się mających bezwłasnowolnych posiadaczy, których prawni zastępcy nie są wiadomi, tudzież dla posiadaczy, z miejsca pobytu niewiadomych, którzy pełnomocników należyście upoważnionych nie ustanowili, ustanowi sąd powiatowy zastępców do rozprawy, w celu założenia ksiąg hipotecznych odbyć się mającej.

W razie niestawienia się osoby zawezwanej, ustanowi dla niej urzędnik sądowy dochodzeniem kierujący zastępcę, jeżeli tego dalszy tok dochodzeń wymagać będzie.

§. 20.

Dochodzenia te odbywać się mają w obecności dwóch mężów zaufanych, wybranych przez reprezentacyą gminy, jako świadków sądowych.

c) Przedmiot i tok dochodzeń.

§. 21.

Przedmiotem dochodzeń będzie:

1. Zbadanie spisów posiadłości i map katastralnych pod względem prawdziwości i dokładności tychże, sprostowanie, gdzie należy, tych spisów i kopii map, w razie potrzeby przez przyzwanego geometrę przysięgłego

2. Wyśledzenie praw własności i ograniczeń, którym właściciele co do wolności rozrządzania majątkiem podlegają.

3. Rozpoznawanie, które z parcel gruntowych same dla siebie stanowić mają osobne ciała hipoteczne, a które w tym celu z innymi mają być połączone, niemniej, które ciała hipoteczne właściciel w jednym wykazie umieszczone mieć chce (§. 4).

4. Wyśledzenie znanej powszechnie nazwy ciała hipotecznego, konskrypcyjnego czyli domowego numeru, którym oznaczone bywa ciało hipoteczne lub pojedyncze jego części.

5. Wyśledzenie praw z posiadaniem nieruchomości połączonych tudzież gruntowych i domowych służebności takowe obciążających.

Na inne prawa rzeczowe, a mianowicie na prawa zastawu, dochodzenia te rozciągać się nie będą.

Dochodzenie tych praw, o ile nie chodzi o prawa już zahypotekowane, które w myśl §. 32 niniejszej ustawy do nowych ksiąg hipotecznych przeniesione być mają, pozostawia się postępowaniu, które według ustawy z d. 25 lipca 1871 r. Nr. 96 d. p. p. zarządzone będzie.

§. 22.

Względem takich posiadłości, które dotychczas wpisane były w księgach publicznych, za hipoteczne uważanych, postanowienia paragrafu 21 z tą odmianą zastosować należy, iż pominiętem będzie wysledzenie praw własności i ograniczeń, którym właściciele w prawie rozrządzania majątkiem podlegają, wysledzenie zaś praw, z posiadaniem tych posiadłości połączonych tudzież gruntowych i domowych służebności na nich ciążących, tylko o tyle będzie przedsięwziętem, o ile te prawa i służebności nie są już hipotecznie wpisane, i o ile względem takowych między stronami zupełne istnieje porozumienie.

§. 23.

Przy utworzeniu ciał hipotecznych (§. 21 ust. 3) z takich posiadłości, które były dotychczas wpisane w księdze publicznej za hipoteczną uważanej, służyć będzie za podstawę stan posiadania tej księdze odpowiedni.

Posiadłości zaś w takich księgach nie wpisane, a do jednego i tego samego posiadacza należące, połączone będą w jedno ciało hipoteczne, jeżeli posiadacz utworzenia osobnych ciał hipotecznych nie żąda. Połączenie to jednak o tyle tylko skutecznionem być może, o ile według ustawy jest dopuszczalnem (§. 5), co w każdym razie jak najciszej zbadać należy przez przesłuchanie posiadacza, przez przegląd aktów sądowych, lub w inny sposób odpowiedni.

§. 24.

Gdyby się okazało, że części składowe ciała hipotecznego położone są w innej gminie katastralnej, natenczas dochodzić należy,

które z parcel gruntowych w owej gminie położonych jako do tego ciała hipotecznego należące, uważane być mają.

Względem posiadłości ziemskich tabularnych jednak ograniczyć się należy tylko do wysiedzenia gmin katastralnych, w których reszta części składowych ciała hipotecznego jest położona.

§. 25.

Jeżeli twierdzenia lub roszczenia stron w sposób przekonywujący wykazane nie będą, lub jeżeli takowym zaprzeczono, natenczas dochodzonem być powinno ostatnie faktyczne posiadanie i wynik tego dochodzenia wszelkiemu dalszemu postępowaniu służyć ma za podstawę.

Względem takich posiadłości, które zapisane były dotąd w księgi publiczne, za hipoteczne uważane, stan hipoteczny tychże służyć ma za podstawę, nie uwłaczając jednak uzupełnieniu dokonać się mającemu, wskutek dochodzeń w paragrafie 22 wskazanych.

§. 26.

Wynik dochodzeń tudzież wszelkie istotne oświadczenia stron wciągnąć należy do protokołu, który przez urzędników sądowych, jakoteż przez mężów zaufanych gminy podpisanym będzie. Nadto podpisze każda strona swoje własne oświadczenie: w razie, gdyby podpis swego odmówiła, należy uwidocznic przyczynę tego w protokole.

Względem dochodzenia odnoszącego się do posiadłości ziemskich tabularnych spisany będzie osobny protokół.

d) Sporządzenie i sprostowanie arkuszków posiadania.

§. 27.

Skoro dochodzenia odnoszące się do całej gminy katastralnej ukończone będą, sporządzić należy arkusze posiadania. Tak dla każdego wyłącznego posiadacza, jakoteż dla każdej spółności kilku posiadaczy, założonym będzie osobny arkusz posiadania. Do każdego arkusza posiadania wpisane będą wszystkie posiadłości w gminie katastralnej położone, do tego samego posiadacza lub do tych samych współposiadaczy należące, w porządku według ciał hipotecznych tu-

dzież wszystkie wyniki dochodzeń odnoszących się do tych posiadłości.

Jeżeli części składowe ciała hipotecznego położone są w innej gminie, należy okoliczność tę zanotować w arkuszu posiadania.

§. 28.

Arkusze posiadania wraz z sprostowanymi spisami i z kopiami map katastralnych i protokołami parcelowemi, tudzież protokoły dochodzeń, złożone będą do powszechnego przejrzania w właściwym sądzie powiatowym lub w miejscu, które wyznaczy kierujący dochodzeniem za uprzednim zezwoleniem nadzorującego prezydenta sądu kolegiального.

Kierujący dochodzeniem wyznaczy zarazem dzień, w którym w razie zgłoszenia zarzutów przeciw prawdziwości arkuszów dalsze dochodzenia prowadzone będą. Dzień ten ogłoszonym będzie w dzienniku krajowym, zarazem obwieścić go należy we wszystkich interesowanych tudzież sąsiednich gminach i obszarach dworskich.

§. 29.

Zarzuty przeciw prawdziwości arkusza posiadania, mogą być wniesione albo w sądzie powiatowym, albo też w dniu w §. 28 wspomnianym u kierującego dochodzeniem, a to piśmiennie lub ustnie.

Jeżeli zarzuty opierają się na takich faktach, które przy dochodzeniu poprzednim nie były wiadome, natenczas zarządzić należy co potrzeba w celu wyjaśnienia stanu rzeczy.

Jeżeli zarzut okaże się uzasadnionym, arkusz posiadania odpowiednio sprostowanym będzie.

e) Sporządzenie wykazów hipotecznych.

§. 30.

Po ukończeniu rozpraw nad zarzutami przeciw arkuszom posiadania wniesionemi, należy akta przedłożyć prezydentowi sądu kolegiального pierwszej instancji, pod którego nadzorem odbywa się czynność założenia ksiąg hipotecznych dla wszystkich posiadłości w obrębie tego sądu położonych.

Prezydent zbada, czy dochodzenia przeprowadzone zostały we dług postanowień ustawy. Spostrzeżone usterki usunąć należy w sposób właściwy, a w razie potrzeby drogą ponownych dochodzeń.

Akta za prawidłowe uznane lub należyście sprostowane, udzieli prezydent w celu sporządzenia wykazów hipotecznych i następnego prowadzenia ksiąg hipotecznych tym sądom realnym, które według §. 50 normy jurysdykcyjnej z dnia 20 listopada 1852 r. L. 251 d p. p. do wykonywania jurysdykcji realnej względem nieruchomości w właściwym ich obrębie położonych powołane są.

Wykaz hipoteczny dla ciała hipotecznego, tabularnego, wtedy dopiero ma być sporządzony, gdy nadesłane będą wszystkie arkusze posiadania obejmujące części składowe tego ciała.

§. 31.

Wykazy hipoteczne, do których treść arkuszów posiadania przenieść należy, ułożone być mają wedle postanowień niniejszej ustawy. Jako wykazy hipoteczne mogą jednak arkusze posiadania natenczas być użyte, jeżeli takowe we formie wykazów hipotecznych są sporządzone i jeżeli zawarte w nich wpisy odpowiadają postanowieniom niniejszej ustawy, odnoszącym się do treści kart wykazów hipotecznych.

§. 32.

Do wykazów hipotecznych, ułożyć się mających dla takich posiadłości, które dotąd w księdze publicznej za hipoteczną uważanej, są umieszczone, przenieść należy wszelkie do tej posiadłości odnoszące się wpisy hipoteczne, jeżeli przedmiot tych wpisów nie jest przeciwnym postanowieniom powszechnej ustawy hipotecznej. Przeniesienie to jednak na wpisy już wykreslone rozciągać się nie może.

Również zaniechaniem będzie i przeniesienie wszelkich takich wierzytelności prywatnych, względem których istnieją warunki amortyzacji, jeżeli zobowiązany w należyтым czasie wniósł prośbę o zaniechanie ich przeniesienia.

§. 33.

Wykazy co do takich ciał hipotecznych, których części składowe w kilku gminach katastralnych są położone a do posiadłości

ziemskich tabularnych nie należą, wniesione być mają do księgi hipotecznej owej gminy, w której leży główna część składowa.

W razie wątpliwości, którą z części składowych za główną uważać należy, rozstrzyga oświadczenie posiadacza.

Względem takich posiadłości w gminie katastralnej położonych, które należą do ciał hipotecznych w księdze tej gminy nie zawartych, sporządzonym będzie osobny spis, który do księgi hipotecznej załączonym być powinien.

W tym spisie oznaczone będą wykazy hipoteczne, zawierające te ciała hipoteczne, do których owe posiadłości należą.

§. 34

Jeżeli po założeniu ksiąg hipotecznych kilka takich ciał, których wykazy w różnych księgach są umieszczone, w jedno ciało hipoteczne mają być połączone, natenczas należy wedle postanowienia §. 33 wskazać księgę hipoteczną, do której wykaz nowo utworzonego ciała hipotecznego ma być wciągniętym.

Połączenie jednakże ciał hipotecznych, wciągniętych czy to w jednej księdze lub też w kilku księgach hipotecznych, nie może nastąpić przed upływem terminu, do zgłoszenia praw obciążających według ustawy z d. 25 lipca 1871 (L. 96 d. p. p.), przepisanej

§. 35.

Skoro ukończone będą rozprawy postępowania wprowadzić się mającego, według ustawy z d. 25 lipca 1871 L. 96 d. p. p. a przeniesienie dawnych ciężarów w myśl §. 18 wspomnianej ustawy przez wyższy e. k. sąd krajowy zarządzone wykonane będzie, należy wykazy hipoteczne do jednej księgi głównej należące oznaczyć liczbą bieżąca, jeżeli tego już poprzednio nie uczyniono i wykazy tak oznaczone w odpowiedniej ich ilości oprawić w pojedyncze tomy.

Stronice każdego tomu oznaczone będą liczbami bieżącymi, a liczbę ich stwierdzi na pierwszej stronie przełożony sądu własnoręcznym podpisem przy wyciśnięciu pieczęci urzędowej.

f) Przechowanie aktów odnoszących się do zaprowadzenia ksiąg hypot.

§. 36.

Akta odnoszące się do założenia ksiąg hypoteczuych przechowane będą w sądach do utrzymywania tych ksiąg powołanych.

4 Uwolnienie stron od ponoszenia kosztów założenia ksiąg hypotecznych.

§. 37.

Posiadacze nieruchomości do ksiąg hypotecznych wpisać się mających, nie będą pociągani do ponoszenia kosztów z założeniem ksiąg hypotecznych połączonych.

Jednakże gminy i wydzielone obszary dworskie są obowiązane dostarczyć lokali potrzebnych do urzędowych rozpraw, utrzymywać je w stanie należyłym, w razie potrzeby opalać i także starać się o dostarczenie pomocy potrzebnej do poparcia czynności urzędowych.

Jeżeli gmina i obszar dworski do wypełnienia wspomnianych obowiązków wspólnie przyczynić się mają, natenczas w braku innego układu, koszta stąd powstałe rozdzielone będą według stosunku przestrzeni posiadłości dworskiej do przestrzeni posiadłości gminy.

5. Postępowanie w celu uzupełnienia lub odnowienia ksiąg hypotecznych.

§. 38.

Przepisy postępowania, w celu założenia ksiąg hypotecznych niniejszą ustawą objęte, należy według jej ducha (analogicznie) i wtedy stosować, jeżeli księga hypoteczna ma być uzupełnioną przez wciągnięcie posiadłości do żadnej dotąd księgi nie wpisanej, albo, jeżeli księga główna lub część jej ma być odnowioną z powodu, iż zaginęła lub do użytku niezdatną się stała.

6. Początek obowiązywania ustawy i wykonanie tejże.

§. 39.

Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia jej ogłoszenia.

§. 40.

Wykonanie ustawy niniejszej poruczam Ministrowi sprawiedliwości, który wyda potrzebne rozporządzenia wykonawcze.

C) Rozporządzenie Ministerstwa sprawiedliwości

z d. 18 maja 1874 r. L. 43 d. u. kraj., którem w myśl §. 40 ustawy z dnia 20 marca 1874 r. L. 29 d. u. k. i na podstawie art. 5 ustawy wprowadzającej powszechną ustawę hipoteczną z d. 25 lipca 1871 r. L. 95 d. u. p., tudzież §. 31 ustawy z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. wydane zostają przepisy wykonawcze dla zakładania, sprostowania i prowadzenia ksiąg hipotecznych gruntowych w Królestwie Galicyi, Lodomeryi i Wielkiem Księstwie Krakowskiem ¹⁾).

Zarządzenia przygotowawcze.

§. 1.

Czas rozpoczęcia i porządek czynności w celu założenia ksiąg hipotecznych przedsiębrać się mających wyznaczać będą prezydenci sądów kolegialnych pierwszej instancyi po zasięgnięciu zdania sądów powiatowych.

Czynności tych nie wolno w żadnej gminie rozpoczynać przed ukończeniem sprostowania katastru wedle ustawy z d. 24 maja 1869 r. L. 88 d. u. p. dokonać się mającego.

§. 2.

Przy oznaczeniu porządku, w jakim dokonywać się mają czynności w gminach, dla których już ukoń-

---

¹⁾ Wedle tekstu ogłoszonego w d. u. kr. z zachowaniem użytej tam interpunkcyi i pisowni

czono sprostowanie katastru, należy uwzględnić z jednej strony rozporządzalne siły robocze a z drugiej strony potrzeby obrotu powszechnego (des Verkehrs).

Przytem o ile możności dbać o to należy: ażeby czynności z zakładaniem ksiąg hipotecznych, połączone, rozpoczęte zostały w jak najkrótszym czasie po dokonaniem sprostowaniu katastru, a to szczególnie w tych gminach katastralnych, w których stan posiadania częstym ulega zmianom.

W razie wątpliwości, mają te gminy pierwszeństwo, co do których prawdopodobnie czynności z zakładaniem ksiąg hipotecznych połączone w krótszym czasie dokończone być mogą.

§. 3.

Urzędnik sądowy, któremu poruczone będzie założenie ksiąg hipotecznych dla jakiej gminy, zarządzi przedewszystkiem sporządzenie kopii sprostowanych rysunków indykacyjnych z wypuszczeniem nazwisk posiadaczy. Rysunków tych używać należy zamiast map katastralnych. Następnie należy postarać się o dalsze materyały, których dostarczyć mogą kataster lub księgi publiczne, za księgi hipoteczne uważać się mające. Przytem należy wystrzegać się sporządzenia obszernych odpisów, jeżeli one zastąpić się dadzą wyciągowemi zapiskami

§. 4.

W spisie posiadłości według formularza **I.** sporządzić się mającym, zamieścić należy przedewszystkiem parcele budowlane, a następnie parcele gruntowe według położenia pól w porządku arytmetycznym wraz z oznaczeniem ich w sprostowanym katastrze zawartym.

Dla liczb i oznaczeń tych przeznaczone są dwie

pierwsze rubryki. Prócz tego należy w zapiskach według formularza **II.** założyć się mających uwidocznić liczby parcel katastralnych, wciągniętych w sprostowanym katastrze dla każdego posiadacza.

Spis alfabetyczny posiadaczy założyć należy wedle formularza **III.** i wypełnić pierwszą rubrykę.

§. 5.

W razie, jeżeli wymienione w §. 4. spisy i zapiski z aktów oryginalnych katastru byłyby sporządzone, mogą zastąpić one odpis protokołu parcel.

§. 6.

Oprócz materyałów w §. 3 wymienionych należy w odpowiedniej drodze zebrać wszelkie inne daty, które przy dochodzeniach miejscowych użyte być mogą.

Przytem używać należy mianowicie aktów sądowych, o ile to stać się może bez obszernych poszukiwań.

§. 7.

Gdy czynności przygotowawcze o tyle już postąpiły, iż czas rozpoczęcia założenia księgi hipotecznej w przybliżeniu oznaczonym być może. natenczas należy wejść w porozumienie z przełożonym gminy a względnie z zastępcą wyłączonego obszaru dworskiego w celu zarządzenia, ażeby czynności połączone z zakładaniem ksiąg przedsięwzięte być mogły bez zwłoki i znacznej przerwy prac gospodarskich ludności.

Gminom, tudzież stronom pojedynczym, które życzą sobie przyspieszenia robót, może być pozostawioną wolność dostarczenia potrzebnych sił pisarskich.

§. 8.

Przełożonym gminy a względnie zastępcom wyłączonego obszaru dworskiego należy udzielić potrzebnych wskazówek co do wezwania posiadaczy gruntowych w gminie lub na obszarze dworskim zamieszkałych.

Wezwania te mogą nastąpić także ustnie. Należy także zarządzić odpowiednio, ażeby wezwania sądowe jak również ustanowienie zastępców przez sąd powiatowy zarządzić się mające w należytych czasie przedsięwzięte być mogły.

Tok dochodzeń.

§. 9.

Dochodzenia rozpocząć należy przedewszystkiem z posiadaczami w przygotowanym spisie wymienionymi.

Przytem należy przestrzegać porządku alfabetycznego, o ile względy praktyczne nie wskazywałyby innego sposobu.

§. 10.

Rozprawę z jednym posiadaczem rozpoczętą należy w ogólności przeprowadzić względem wszystkich posiadłości, które tenże posiada bądź jako wyłączny właściciel, bądź jako współwłaściciel.

Przy zachodzącym stosunku współwłasności należy zwołać wszystkich współwłaścicieli i z nimi przeprowadzić rozprawę względem posiadłości wspólnej.

§. 11.

Przy rozpoczęciu rozprawy wskazać należy posiadaczowi przedewszystkiem za pomocą przygoto-

wanych zapisków i rysunku indykacyjnego stan posiadania, o ile tenże w katastrze jest uwidocznionym.

O ile dla usunięcia wątpliwości, a szczególnie dla stwierdzenia tożsamości posiadłości potrzebnem się okaże, należy także przedsięwziąć oględziny przedmiotu na miejscu.

§. 12.

Skoro posiadacz twierdzi, iż posiada parcele nie wpisane dotąd na imię jego w katastrze, lub też skoro się okaże, iż parcele, za posiadacza których w katastrze jest wpisany, w posiadaniu innego się znajdują, należy zawezwać strony interesowane, o ile to do wyjaśnienia stosunku okaże się potrzebnem.

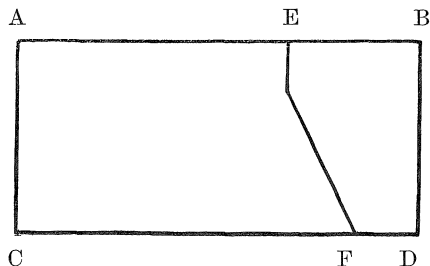
W każdym razie należy podobne zmiany utrzymać w ewidencji celem zużytkowania ich przy późniejszej rozprawie ze stronami.

§. 13.

Gdyby się z dochodzeń okazało, że parcela katastralna zmieniła kształt swój w rysunku indykacyjnym podany bądź wskutek podziału, bądź to z innego jakiegokolwiek powodu, natenczas należy, o ile geometryczne zdjęcie obecnego kształtu przez upoważnionego znawcę nie może być dokonaniem lub przez gotowy już plan zastąpionem, sporządzić taki opis zmian od czasu sporządzenia rysunku indykacyjnego zaszyłych, ażeby takowy umożliwił znawcy uwidocznienie tych zmian na rysunku indykacyjnym (§. 27).

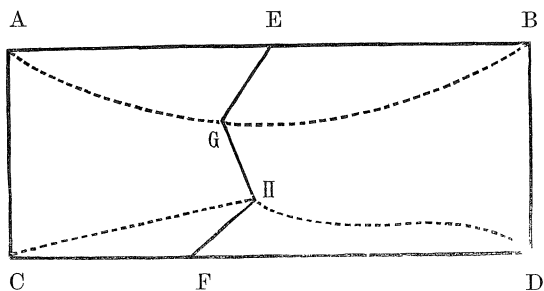
W tym celu zaleca się szczególnie oznaczenie nowych granic parceli przez podanie odległości ostatnich punktów jednej lub kilku prostych linii tworzących granicę, od dwóch w rysunku indykacyjnym uwidocznionych punktów.

I tak, jeżeli n. p. parcela ABCD linią EF na dwie nowe parcele podzieloną została, wystarczy dla

oznaczenia na mapie nowej linii granicznej podać odległość punktu E od punktów A i B a punktu F od C i D.

Gdyby jednak linia graniczna na kilka prostych linii podzieloną być miała, jak np. na linie EG, GH

i HF, natenczas musiałby być oznaczony prócz punktów E i F także i punkt G za pomocą pomiaru linii AG i BG tudzież punkt H za pomocą pomiaru linii CH i DH.

W opisie podawać należy długości na podstawie wymiaru przez osoby interesowane dokonanego lub przez nie uznanego, który to wymiar za pomocą łańcucha mierniczego dokonany być może. Do opisu dołączyć należy szkic objaśniający takowy, w którym uwidocznione być mają liczby graniczących parcel.

§. 14.

Jeśli się okaże, że parcela wciągnięta do katastru wskutek zdarzeń elementarnych zupełnie znikła, albo że istnieje jako parcela nie wciągnięta do katastru, albo że przez podział powstały nowe parcele lub wreszcie, że wpisy odnośnie do liczb konskrypcyjnych zabudowań i do rodzaju uprawy innych gruntów w katastrze podane nie zgadzają się z rzeczywistością, natenczas uwidocznic należy nastąpiłone zmiany w spisie posiadłości.

§. 15.

Nowo wykryte parcele oznaczyć należy liczbą następującą według porządku arytmetycznego po ostatniej w katastrze zawartej liczbie.

Jeśli liczba parcel przez podziały się powiększyła, natenczas należy nowe parcele oznaczyć ułamkiem.

W razie, gdy dawna parcela, którą podzielono, całą liczbą oznaczoną była, liczba ta stanowić ma licznik ułamka, którym oznaczyć należy wszystkie przez podział powstałe nowe parcele, podczas gdy mianowniki tych ułamków oznaczać należy liczbami, poczynszy od 1. wedle porządku arytmetycznego. Jeżeli zatem np. parcela oznaczona liczbą 50 podzieloną została na 5 części, oznaczyć należy te nowo powstałe parcele ułamkami $\frac{50}{1}$, $\frac{50}{2}$, $\frac{50}{3}$. W razie zaś gdyby dawna parcela oznaczoną była ułamkiem, np. $\frac{10}{4}$, natenczas przeprowadzić należy dalszy podział tej parceli w ten sposób, że się oznacza mianowniki nowych ułamków dalszemi liczbami następującemi według porządku arytmetycznego po mianownikach ułamków zawartych w katastrze.

Jeśli zatem parcela $\frac{10}{4}$ podzieloną została później na 3 części, należy jedną z owych parcel oznaczyć ułamkiem $\frac{10}{4}$, dalsze dwie parcele zaś, jeśli

ułamki od $\frac{10}{5}$ do $\frac{10}{8}$ znajdują się już w katastrze dla oznaczenia innych parcel, ułamkami $\frac{10}{9}$, $\frac{10}{10}$.

Względem oznaczenia parcel według rodzaju uprawy, jeśli ono jest potrzebne, zastosować należy terminologię §. 16. ustawy z dnia 24 maja 1869 r. L. 88 d. u. p.

§. 16.

Wszystkie nowe oznaczenia parcel, uskutecznione wskutek dochodzeń miejscowych a uwidocznione czy to liczbami, czy to podaniem rodzaju uprawy, uważane będą aż do osiągniętej zgodności z katastrzem za oznaczenia tymczasowe, i mają być wciągnięte do spisu posiadłości w nawiasie (—). Znak ten zatrzymać należy przy każdym późniejszym zastosowaniu tych tymczasowych oznaczeń.

§. 17.

Zmiany spostrzeżone przy dochodzeniach miejscowych pod względem liczby i kształtu parcel katastralnych, jak niemniej opis tych zmian, przydatny do późniejszego sprostowania rysunku indykacyjnego (§. 13), dalej wszystkie zmiany uskutecznione odnośnie do oznaczenia parcel (§§. 14—15) należy w taki sposób uwydatnić, ażeby to mogło być udzielonem władzy przeznaczonej do sprostowania katastru.

§. 18.

Po ustaleniu liczby, położenia i oznaczenia parcel w posiadaniu jednej i tej samej strony się znajdujących, rozciągnąć należy dochodzenie na dalsze, do założenia księgi gruntowej potrzebne daty (§§. 21 i 22 ust. kraj. z dnia 20 marca 1874 r. L. 29 d. u. k.). Pod względem przedmiotów tych dochodzeń należy przy wszystkich rozprawach przestrzegać jednego

i tego samego porządku, jeśli względy praktyczne nie wskazują innego sposobu postępowania.

§. 19.

Dochodzenia należy prowadzić w sposób najodpowiedniejszy celowi, uwzględniając zarazem przepisy ustawy względem założenia ksiąg hipotecznych z dnia 20 marca 1874 r. L. 29 d. u. k. w związku z powszechną ustawą hipoteczną z dnia 25 lipca 1871 L. 95 d. u. p.

§. 20.

Po każdej rozprawie zaznaczyć należy pozycye, za załatwione uważać się mające, w spisie posiadłości i posiadaczy; zarazem należy w razie potrzeby także uzupełnić lub sprostować spis posiadaczy.

Ukończywszy rozprawę z osobami w spisie posiadaczy wciągniętymi, przeprowadzić należy rozprawę względem owych posiadłości, które w spisie onychże jako jeszcze nie załatwione się okazują.

O protokołowaniu.

§. 21.

Przy protokołowaniu dochodzeń można wskazywać na zebrane przy czynnościach przygotowawczych materiały przez powołanie się np. na wymienione w §. 4. ustęp 2. niniejszego rozporządzenia zapiski lub też na arkusz posiadania (§. 23) przed założeniem przygotowany, bez powtórzenia zawartych tamże dat, skoro tylko prawdziwość i dokładność tych dat przy dochodzeniach stwierdzone zostały.

Powolywanie się na inne akta ma nastąpić w ten sposób, iżby co do tożsamości miejsca powołanego żadna nie zachodziła wątpliwość, a miejsce to łatwo odszukanem być mogło.

W każdym zaś razie należy w krótkości wymienić podstawy wpisów praw wykazanych własności, ograniczeń, wolności rozrządzania i praw z nieruchomością połączonych, tudzież służebności gruntowych, do księgi hipotecznej wciągnąć się mające, jakoteż podstawy utworzenia ciała hipotecznego.

W ten sam sposób uczynioną będzie wzmianka o wszystkich istotnych zezwalających oświadczeniach stron interesowanych.

Jeżeli zarządzone były ściślejsze faktyczne dochodzenia, należy przy protokołowaniu wyniku, również wymienić podstawy, na których tenże polega.

Skoro strony wyraźnie żądają zaprotokołowania oświadczeń, mających prawne znaczenie, żądaniu temu odmówić nie wolno.

§. 22.

Protokołowanie nastąpić może bądź to na osobnych dla każdej rozprawy przeznaczonych arkuszach, które po odbytych rozprawach zeszyte być mają, bądź też na ciągłym protokole. I w ostatnim wypadku należy o ile możności, staranie mieć o to, ażeby dochodzenia w związku z sobą będące nawet w razie przerwy w protokole były nieprzerwane.

Strony podpisać mają każdą dotyczącą ich rozprawę.

Skoro protokół stanie się bardzo obszernym, należy policzbować stronicę, i zaopatrzyć go spisem treści, który ułatwić ma odszukanie pojedynczych rozpraw.

Sporządzenie arkuszy posiadania.

§. 23.

Arkusze posiadania należy przygotować podczas dochodzeń miejscowych, o ile to się skuteczniej da

bez spóźnienia tych dochodzeń. Względem tych ciał hipotecznych, co do których prawdopodobnem jest, iż daty z katastru lub z istniejących już ksiąg publicznych zaczerpać się mające, nie będą wymagały przy dochodzeniach sprostowania lub uzupełnienia; przygotowania te mogą nastąpić już w czasie czynności przygotowawczych.

Arkusze posiadania, których wygotowanie nie nastąpi przed ukończeniem dochodzeń, ułożyć należy w siedzibie sądu powiatowego dla dochodzeń właściwego.

§. 24.

Arkuszom posiadania należy nadać formę wykazów hipotecznych, jeżeli jest prawdopodobnem, że wykonać się mające wpisy przed założeniem księgi hipotecznej nie napotkają zarzutów.

Z wyjątkiem tego wypadku uwidocznic należy na czele pierwszej stronicy imię posiadacza, wraz z datami do jego osoby się odnoszącemi, na resztę zaś wpisów przeznaczyć należy formularze dla karty stanu majątkowego przepisane.

Wpisy do arkuszków posiadania należy oddzielać linią poprzeczną, przez całą stronicę pociągnąć się mającą.

§. 25.

Jeżeli arkusze posiadania składają się z więcej kartek, należy zeszyć takowe w sposób zapobiegający rozdarciu przez częste używanie i zaopatrzyć liczbami, które w spisie posiadłości i posiadaczy uwidocznione być mają.

§. 26.

Arkusze posiadania, które w fascykułach miernej objętości zachować należy, jak również resztę

aktów dotyczących założenia ksiąg hipotecznych, wolno przeglądać tylko pod dozorem upoważnionej do tego osoby.

Sprostowanie rysunku.

§. 27.

Zanim arkusze posiadania wyłożone będą do publicznego przeglądania, należy przedsięwziąć w razie potrzeby sprostowanie rysunku indykacyjnego, które to sprostowanie wymaga wiadomości fachowych i przedsięwzięte być ma przez przysięgłego geometrę, a w razie, gdyby takiego nie było, przez innego znawcę pod dozorem sędziego. Przy sprostowaniu rysunku indykacyjnego należy linie sprostować a liczby parcel wykreślić się mające przekreślić małemi kreśkami, nowe linie i liczby parcel gruntowych należy nakreślić czerwono, zaś liczby parcel budowlanych czarno.

Gdyby wskutek tych sprostowań powstać mogła niejasność, należy reprodukować odnośną część rysunku w powiększonym rozmiarze na próżnej części tegoż lub na osobnej kartce, przyczem stosunek położenia do graniczących parcel wyraźnie uwidoczniony być ma.

Na miejscu sprostować się mającym wskazać należy na dokonane zwiększenie.

Znoszenie się z władzą katastralną.

§. 28.

Po ukończeniu wszystkich dochodzeń miejscowych, udzielić należy wszystkie odnośne do dat katastralnych dostrzeżone zmiany władzy, której poruczeniem jest sprostowanie katastru (§. 17), a zarazem

wystosować do niej zapytanie, ażali tymczasowe oznaczenia wskutek dochodzeń miejscowych przyjęte nadal zatrzymane być mogą.

W razie nadejścia przyzwalającego w tej mierze oświadczenia, przekreślić należy nawiasy, do tymczasowych oznaczeń dodane.

Jeżeli zaś wskutek doniesienia tej władzy okaże się potrzeba zmiany oznaczeń tymczasowych, natenczas należy tę zmianę przedsięwziąć w sposób sprawdzający zgodność z katastrzem.

Korespondencya odnosząca się do wyboru oznaczeń, niema jednakże wstrzymywać dalszego toku czynności z założeniem księgi hipotecznej połączonych.

Ułożenie wykazów hipotecznych.

§. 29.

Do wykazów hipotecznych należy używać arkuszy bardzo trwałego papieru, opatrzonych drukowanemi rubrykami, który sprowadzać należy według wskazówek przez prezydentów sądów kolegialnych pierwszej instancji udzielić się mających.

Każdą kartkę i każdą stronicę karty stanu majątkowego oznaczyć należy literą A, karty własności literą B, kartę ciężarów zaś literą C.

Karta stanu majątkowego.

§. 30.

Karta stanu majątkowego składa się z dwóch oddziałów.

Pierwszy oddział zawiera oprócz napisu, części składowe ciała hipotecznego.

W drugim oddziale uwidocznic należy prawa

z własnością ciała hipotecznego połączone i służebności gruntowe do posiadłości uprawnionej przywiązane, tudzież należy tu uskutecznić wszystkie wpisy do karty stanu majątkowego przeznaczone.

Jeżeli w jednej karcie stanu majątkowego zawartych jest więcej ciał hipotecznych, oddział ten łącznie dla wszystkich prowadzony być ma.

Obydwa oddziały karty stanu majątkowego mogą być według potrzeby pomieszczone na osobnych kartkach lub na obydwu stronicach jednej kartki lub też wreszcie na jednej stronicy kartki.

§. 31.

Jeżeli w karcie stanu majątkowego tylko jedno ciało hipoteczne ma być zamieszczone, należy używać formularza **IV**. jeżeliby zaś więcej ciał hipotecznych tamże miało być zamieszczonych, formularza **V**.

W ostatnim wypadku należy umieścić przed każdym ciałem tabularnem na środku kartki obok nazwy jako napis służącej liczbę arabską, którą ciało hipoteczne w wykazie oznaczonem być ma. W razie przeniesienia jednego z tych ciał hipotecznych do innego wykazu, należy w nowym wykazie uwidocznic dawną liczbę ciała hipotecznego w nawiasie, liczbę zaś dawniejszego wykazu umieścić pod nią w formie ułamka. Pomiedzy pojedynczemi ciałami należy pozostawic stosowne miejsce na późniejsze dopiski.

§. 32.

W ogólności należy każdą parcelę z osobna jako osobną pozycję wciągnąć do pierwszego oddziału karty stanu majątkowego. Jeżeli jednak więcej parcel katastralnych tworzy razem fizyczną całość np. pole orne, las, łąkę, dom z dziedzińcem i ogrodem, należy je wciągnąć jako jedną pozycję, liczby

zaś parcel umieścić obok siebie w przeznaczonyj na to rubryce.

§. 33.

Części składowe ciała tabularnego w różnych gminach położone, należy w pierwszym oddziale karty stanu majątkowego przytoczyć w osobnych grupach według gmin. Liczby porządkowe parcel mają się w tym razie dla każdej gminy z osobna rozpoczynać. Na czele wyliczenia liczb parcelowych położyc należy nazwę dotyczącej gminy i powiatu sądowego.

Dla gmin położonych w powiecie tego sądu, przy którym dotycząca księga hipoteczna się prowadzi, nie potrzeba wymienienia powiatu sądowego. Po wyliczeniu parcel do jednej gminy katastralnej należących, należy pozostawić stosowne miejsce dla dopisków późniejszych.

§. 34.

Spis posiadłości należących do ciał hipotecznych w innej księdze hipotecznej zamieszczanych, który do księgi hipotecznej wniesiony być ma (§. 33 ust. kraj. z d. 20 marca 1874 d. u. k. L. 29) sporządzić należy według formularza **VI**.

Jeżeli do jednej księgi hipotecznej więcej takich spisów ma być wniesionych, należy oznaczyć je rzymskimi liczbami.

§. 35.

Jeżeli po założeniu księgi hipotecznej wskutek urzędowej czynności hipotecznej zajdzie potrzeba zmiany liczby jakiej parceli lub też odmiennego oznaczenia parcel, lub wreszcie sprostowania mapy, natenczas pod względem tymczasowego oznaczenia, odśzukania stałego oznaczenia, sprostowania mapy i znoszenia się z władzą, której kataster podlega, należy

sobie postąpić według §§. 15, 16, 27 i 28, niniejszego rozporządzenia.

§. 36.

Zmianę dat, mieszczących się w rubryce, która zawiera oznaczenie parcel (Numer domu, rodzajów uprawy), należy z urzędu uwidocznic na podstawie doniesienia właściwej władzy także i po założeniu księgi hipotecznej na karcie stanu majątkowego, a w razie potrzeby także i na mapie.

Toż samo rozumieć się ma o zmianach, które poczyniono w katastrze pod względem liczb katastralnych, o ile te zmiany w księdze hipotecznej przeprowadzone być mogą, nie napotykając na przeszkody w stanie hipotecznym. Przeszkodę taką wtedy przypuszczać należy, jeżeli zmiana liczb parcel w katastrze nastąpiła wskutek podziału, który w księdze hipotecznej nie jost przeprowadzonym i jeżeli obszar nowo utworzonych parcel nie zgadza się z granicami gruntu do karty stanu majątkowego jako osobna pozycja wpisanego.

Jeżeli taka zmiana w księdze hipotecznej przeprowadzić się nie da, należy doniesienie władzy katastralnej o tej zmianie przechować tak długo obok mapy w urzędzie hipotecznym, póki nie spełnią się warunki, od których uwidocznienie zmiany w księdze hipotecznej zależy.

§. 37.

Skoro dojdzie do sądu hipotecznego doniesienie o podziale gruntów w katastrze, natenczas powołać się może strona, która później o hipoteczne dopisanie lub odpisanie temu podziałowi odpowiednie poda daty, zawarte w tem doniesieniu względem oznaczenia kawałka oddzielić się mającego, w takim razie odpada potrzeba przedłożenia osobnego planu na podział.

Karta własności.

§. 38.

Kartę własności należy założyć według formularza **VII**.

W tych wypadkach, gdzie obydwie części karty stanu majątkowego na jednej mieszczą się stronicy, karta własności drugą stronicę tej kartki zajmować może.

Karta ciężarów.

§. 39.

Kartę ciężarów urządzić należy według formularza **VIII**.

Karta ta ma mieć najmniej dwie stronicy.

§. 40.

Jeżeli przy dochodzeniach miejscowych wykazało się istnienie służebności gruntowej, ciężającej na ciełe hipotecznem, które nie było dotąd wpisane do ksiąg za hipoteczne poczytać się mających, natenczas należy przed kartą ciężarów umieścić kartkę opatrzoną rubrykami karty ciężarów z napisem „Dawne ciężary“ (§. 50) i wciągnąć do niej służebność gruntową.

§. 41.

W razie, jeżeli ciało hipoteczne, względem którego przy dochodzeniach miejscowych wykrytą została służebność gruntowa, w księdze publicznej za hipoteczną uważać się mającej jest wpisane, natenczas służebność ową umieścić należy w zwykłej karcie ciężarów po wszystkich do tego ciała hipotecznego już wpisanych i z urzędu przenieść się mających ciężarach.

Wpis służebności ma tedy nastąpić dopiero przy założeniu księgi hipotecznej i należy zatrzymać ją do tego czasu w ewidencji za pomocą osobnych ku temu zapisków.

Przeniesienie wpisów hipotecznych.

§. 42.

Wpisy, które z księgi publicznej za hipoteczną uważanej do nowych wykazów hipotecznych z urzędu przeniesione być mają, należy opatrzyć liczbami porządkowymi w porządku arytmetycznym z zastosowaniem instrukcyi hipotecznej z d. 12 stycznia 1872 d. u. p. Nr. 5.

Przeniesienie to ma się rozciągać na wszystkie wpisy, które przed zakończeniem dotyczących wykazów księgi z użytku całkowicie lub częściowo wychodzącej przedsięwzięto.

Uzupełnienie wykazów i poszczególnych kart.

§. 43.

Przy wymierzeniu miejsca dla każdej z tych trzech kart wykazu hipotecznego należy mieć wzgląd na to, ażeby ono na dłuższy czas wystarczyło. W razie gdyby miejsce jednej karty jeszcze przed oprawieniem wykazów hipotecznych zapełnione było, dodać należy nowych kartek w stosownej ilości

Po oprawieniu wykazów hipotecznych, dalszy ciąg karty może być umieszczonym na innej kartce tego samego wykazu. Gdy wszystkie kartki jednego wykazu całkowicie już są zapełnione, należy ciąg dalszy zamieścić w razie nowych wpisów w tomie uzupełniającym. Ten dalszy ciąg, dla którego rubryki poszczególnionych kart według formularzy do niniejszego rozporządzenia dołączonych przygotować na-

leży, przeznaczonym jest na zamieszczenie wszystkich dalszych tego samego wykazu dotyczących wpisów.

Związek zachodzący między wykazem pierwotnym a ciągiem dalszym tegoż należy uwidocznić za pomocą wzajemnych odsyłaczy.

Zewnętrzne wymogi wykazów hipotecznych.

§. 44.

Arkusze posiadania w formie wykazów hipotecznych sporządzone, mogą być zatrzymane przy układaniu wykazów hipotecznych tylko wtedy, jeżeli wolne są od poprawek.

W razie zatrzymania arkusza posiadania, należy przekreślić liczbę jego.

§. 45.

Wpisy przy założeniu wykazów hipotecznych na poszczególnych kartach wykonane, należy oddzielić od siebie poprzeczną linią, idącą przez całą szerokość kartki.

Karty wykazu hipotecznego, jeżeli składają się z więcej arkuszów, należy zeszyć w sposób zapobiegający rozdarciu przez częste używanie.

§. 46.

Wykazy hipoteczne oznaczyć należy liczbami w porządku arytmetycznym i zachować w fascykulach średniej objętości.

Liczbę przechowanych w jednym fascykule wykazów hipotecznych należy zewnątrz na tymże uwidocznić.

Należy mieć staranność, aby zachowanych w fascykule wykazów przy używaniu ich nie porzrzucano.

R e j e s t r a.

§. 47.

Gdyby spisy posiadłości i posiadaczy nie mogły być użytymi jako rejestra przedmiotów i osób, należy rejestra te założyć według formularzy dla tych spisów przeznaczonych z opuszczeniem wszakże rubryki na liczbę arkuszy posiadania przeznaczonej.

W każdym razie pamiętać należy, aby rejestra zaopatrzone były w podziały ułatwiające pogląd, niemniej, aby w nich pozostawiono tyle próżnego miejsca, ile prawdopodobnie na dłuższy czas wystarczy do zamieszczania uzupełnień

Uzupełnienia i sprostowania rejestrów mają się odbywać bezzwłocznie po uskutecznieniu odnośnych wpisów hipotecznych.

Wdrożenie postępowania prostowawczego

§. 48.

Postępowanie celem sprostowania wykazów hipotecznych ma dla każdej gminy katastralnej, nastąpić o ile możności zaraz po założeniu tych wykazów.

Postępowanie to wdrożyć należy równocześnie co do wszystkich gmin, w których dochodzenia miejscowe odbywały się równocześnie, jeżeli szczególne okoliczności innego trybu nie zalecają.

Jeżeli w jakiej gminie katastralnej istnieje tabularne ciało hipoteczne, natenczas należy dotyczący wykaz tabularny poddać sprawdzeniu równocześnie z wykazem hipotecznym gminy katastralnej, o ile ten wykaz tabularny z powodu części składowych w innej gminie katastralnej położonych nie musiałby pozostać nieukończonym.

Jeżeli zaś księga hipoteczna gminy katastralnej zawiera w sobie ciało hipoteczne, którego niektóre części składowe leżą w innej gminie katastralnej, natenczas w każdym razie należy uzupełnić wykaz hipoteczny, zawierający to ciało hipoteczne przed wdrożeniem postępowania sprostowawczego.

§. 49.

Zgłoszenia odnoszące się do stosunków posiadania lub własności §. 7 a. ust. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. w ewidencji utrzymywać należy na tej karcie, na której należałoby wykonać wpis prośbie odpowiedni. Tamże przedsięwziąć należy także wykreślenie takiego zgłoszenia.

§. 50.

Dla zgłoszeń mających za przedmiot obciążanie ciała hipotecznego, które nie było jeszcze wpisaniem do księgi, za hipoteczną uważać się mającej (§. 7 b. ust. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p.) należy otworzyć osobną kartę z napisem „Dawne ciężary“ w sposób §. 40 niniejszego rozporządzenia przepisany, jeżeli to nie stało się już przy założeniu wykazu hipotecznego.

Na tejsze karcie należy przedsiębrać wszelkie wpisy odnoszące się do dawnych ciężarów.

§. 51.

Zgłoszenia, które dotyczą przeniesienia stanu ciężarów w księdze publicznej za hipoteczną uważanej zawartego, z urzędu przedsiębrać się mającego, uwidocznnić należy w zwykłej karcie ciężarów.

§. 52.

Zgłoszenia i rozprawy z niemi w związku będące należy zatrzymać w ewidencji za pomocą spisu odrębnie od dziennika założyć się mającego.

Ewidencya w toku postępu czynności.

§. 53.

Prezydenci sądów kolegialnych I. Instancji mają o postępie czynności z założeniem ksiąg hipotecznych połączonych zdawać sprawę co kwartał, sądy zaś hipoteczne o postępie i wyniku postępowania sprostowanego półrocznie.

Sprawozdania te należy przedkładać Ministerstwu sprawiedliwości przez Sąd krajowy wyższy.

§. 54.

Rozporządzenie niniejsze poczyna obowiązywać z dniem ogłoszenia.

Formularz I. do §. 4.

Spis posiadłości ¹⁾

w gminie katastralnej:

Liczba katastralna	Oznaczenie parceli (Numer domu, rodzaj uprawy)	Liczba ar-kusza posiadania	Liczba wykazu hipotecznego	UWAGI

¹⁾ W razie dalszego używania tego spisu jako rejestru przedmiotów (§ 47), należy zmienić napis i napisać: Rejestr przedmiotów do księgi hipotecznej gminy katastralnej.

Formularz II. do §. 4.

Z a p i s k i

co do posiadania katastralnego poszczególnych posiadaczy w gminie katastralnej:

Nazwisko i inne dla oznaczenia posiadacza służące wskazówki	Liczby katastralne	U W A G A

Formularz III. do §. 4.

S p i s ¹⁾

posiadaczy w gminie katastralnej:

Nazwisko i inne dla oznaczenia osoby służące wskazówki	Liczba ar- kusza posia- dania	Liczba wy- kazu hipo- tecznego	U W A G A

¹⁾ W razie dalszego używania tego spisu jako rejestru osób (§. 47) zmienić należy napis i napisać: Rejestr osób do księgi hipotecznej gminy katastralnej.

Formularz IV. do §. 31.

A.Liczba wykazu hipotecz. ²⁾:   Gmina katastralna ¹⁾:**(N a p i s)**

Liczba porządkowa	Liczba katastralna	Oznac. parceli (liczba domu, rodzaj uprawy)	Liczba porządkowa	Liczba katastralna	Oznac. parceli (liczba domu, rodzaj uprawy)

¹⁾ W wykazie tabularnym należy oprócz gminy katastralnej wymienić także powiat sądowy.

²⁾ W razie użycia formularza jako arkusza posiadania, należy liczbę tegoż, oznaczając ją literami L. A. P. (liczba arkusza posiadania), zamieścić pod miejscem na liczbę wykazu hipotecznego przeznaczonem.

Liczba porządkowa	W p i s

Formularz V. do §. 31.

A.

Liczba wykazu hipotecz.·

Gmina katastralna

Liczba katastralna	Oznaczenie parceli (numer domu, rodzaj uprawy)	Liczba katastralna	Oznaczenie parceli (numer domu, rodzaj uprawy)
<p>Napis: Liczba ciała hipotecznego.</p>			

Formularz VI. do §. 34.

Liczba spisu:

Gmina katastralna:

należąca do ciała hipotecznego:
w wykazie hipotecznym:
gminy katastralnej:
powiatu sądowego.

Liczba po- rządkowa	Liczba ka- tastralna	Oznacz. parceli (numer domu, rodzaj uprawy)	Liczba po- rządkowa	Liczba ka- tastralna	Oznacz. parceli (numer domu, rodzaj uprawy)

Formularz VII. do §. 38.

B.

Liczba po- rządkowa	W p i s

Formularz VIII. do §. 39.

C.

Liczba po- rządkowa	W p i s	Zlr	ct

D) U S T A W A

z d. 25 lipca 1871 r. L 96 d. u. p. o postępowaniu, jakie należy wdrożyć w celu ustalenia ksiąg gruntowych lub górniczych w razie założenia, uzupełnienia, wznowienia lub zmiany tych ksiąg

Za zgodą obu Izb Rady Państwa postanawiam, co następuje.

§. 1.

Określone tą ustawą postępowanie w celu ustalenia ksiąg gruntowych ma zastosowanie:

a) jeżeli wskutek ustawy krajowej księgi gruntowe mają być na nowo założone lub jeżeli istniejące księgi gruntowe mają być zmienione w sposób wywierający wpływ na stosunki posiadania i własności lub na stan ciężarów;

b) jeżeli księga gruntowa ma być uzupełnioną przez wpisanie posiadłości, która jeszcze nie jest objętą żadną księgą gruntową;

c) jeżeli księga gruntowa lub jej część ma być wznowioną z tego powodu, że księga lub jej część zaginęła lub stała się niezdatną do użytku.

1. Postanowienia u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. należy stosować i do tabuli krajowej (G. U. W. 4423).

2. Jeżeli księga gruntowa ma być uzupełnioną przez wpis posiadłości, która nie jest jeszcze objętą żadną księgą gruntową, natenczas sąd krajowy wyższy wdroży po myśli §. 2 ustawy z d. 25 lipca 1875 L. 96 d. u. p. postępowanie wedle §. 1 lit. b) tej ustawy już po wpisaniu tej posiadłości, samego wpisu zaś dokonywa instancja realna. Instancja realna przeto powinna przedewszystkiem rozpatrzyć i zała-

twić prośbę o wpisanie posiadłości, a dopiero w razie zezwolenia na ten wpis przedłożyć sądowi krajowemu wyższemu akta wraz z projektem odnośnego wykazu hipotecznego (G. U. W. 4556). P. §. 20.

3. Unormowane ustawą z d. 25 lipca 1875 r. L. 96 d. u. p. postępowanie nie może być zarządzanem w celu uwidocznienia poszczególnych części składowych należących do już wpisanego ciała tabularnego (G. U. W. 5270).

4. Przepisy dotyczące się zakładania nowych ksiąg mają zastosowanie i do uzupełnienia nowych ksiąg gruntowych (G. U. W. 5799).

§. 2.

Wdrożenie tego postępowania należy do sądu krajowego wyższego. Przeprowadzenie tego postępowania jest obowiązkiem tego sądu, w którym się utrzymuje księgę gruntową.

1. Co do postępowania ustalającego ks. gr. pod względem parcel, będących dobrem publicznem i wpisanych do osobnego spisu, co do których jednak osoby prywatne mają roszczenia, właściwym jest ten sąd, który utrzymuje odnośną ks. gr. (G. U. W. 9785).

2. Przeciwno decyzjom sądu krajowego wyższego można wnosić przedstawienia i rekursy (Z. f. N. 1873 Nr. 43, inaczej orzec. w Z. f. N. 1875 Nr. 18). Nie należy mięszać tych „decyzji“ z ogłoszeniem edyktów, p. §. 24.

3. Termin do wniesienia rekursu wynosi 14 dni (G. U. W. 8546).

4. Orzec. G. U. W. 9331 uwzględnia rekursy wniesione później, jeżeli z uchwały, od której wniesiono rekurs, wynika, że nikt trzeci praw nie nabył i nabyć nie mógł.

5. Wedle Spr. R. Nr. 101 (zbiór Manza II. str. 65, G. U. W. 7818) §. 130 p. u. o ks. gr. nie ma zastosowania do nadzwyczajnych rekursów rewizyjnych w postępowaniu ustalającym, kwestyą bowiem, czy

są dopuszczalne, należy ocenić wedle patentu o post. niesp. Por. Fuchs 821, 845.

6. Postępowanie ustalające nie jest spornem, przepisy przeto o kosztach nie mają tutaj zastosowania (G. U. W. 11925, por. G. U. W. 9796).

1. W razie założenia nowych ksiąg grunt.

§. 3.

Skoro zostanie ukończonym projekt nowych ksiąg gruntowych dla całego okręgu jakiegoś sądu, sporządzonych wedle przepisów powszechnej ustawy o księgach gruntowych i ustaw krajowych, sąd krajowy wyższy winien oznaczyć dzień, od którego należy uważać ten projekt za księgę gruntową (dzień otwarcia nowej księgi gruntowej) i zarazem wdrożyć postępowanie w celu ustalenia tej księgi.

Zarządzenia te można wydać już i wtedy, jeżeli projekt jest ukończonym choćby tylko dla pewnej części okręgu sądowego.

Dzień otwarcia nowej księgi nie jest decydującym dla ważności wpisów, które w tym dniu istnieją. Wpisy te są ważne warunkowo, a skuteczność ich zawisła od wyniku postępowania, które ma na celu sprostowanie błędów popełnionych przy zakładaniu ks. gr. Jeżeli przeto w ciągu terminu wyznaczonego do tego wedle §. 5 wskutek zgłoszenia prawa własności i rozprawy przeprowadzonej z urzędu wedle §. 8 okazało się, iż przy otwarciu ks. gr. zaszła myłka w oznaczeniu osoby właściciela i że własność należała już wówczas do innej osoby, i jeżeli stosownie do §. 9 ustęp 2 odpowiednio do wyniku rozprawy przedsięwzięto w ks. gr. zmianę stanu własności, to zmiana ta odnosi się nie do chwili wykonania jej resp. zgłoszenia, ale do chwili otwarcia ks. gr.; jest to tylko sprostowanie pierwotnego wpisu, ale nie nowy wpis. Z tego okazuje się, że takie wpisy, które nabyto w ciągu postępowania ustalającego na pod-

stawie wpisu istniejącego w chwili otwarcia ks. gr., są skuteczne, jeżeli ten ostatni wpis jest ważnym (G. U. W. 13261).

§. 4.

Dotychczas istniejące księgi publiczne należy w dniu otwarcia nowej księgi gruntowej zamknąć i usunąć z użytku o tyle, o ile nowa księga gruntowa wstępuje w ich miejsce.

Te jednak podania o wpis do istniejących ksiąg publicznych, które wręczono przed dniem otwarcia nowej księgi gruntowej, a których jeszcze nie załatwiono w tym dniu, należy załatwić wedle przepisów obowiązujących dla dawnych ksiąg ¹⁾ i dozwolone wpisy wykonać w księgach usuniętych z użytku.

§. 5.

Wdrożenie postępowania i dzień, od którego projekt księgi gruntowej ma być uważanym za nową księgę, należy ogłosić pierwszym edyktem.

Edykt ten winien oznaczyć przez nazwanie powiatów sądowych lub gmin podatkowych okrąg, dla którego sporządzono projekt księgi gruntowej, podać miejsce, w którym każdy może przejrzeć nową księgę gruntową, i zawierać objaśnienie, że od tego dnia nowe prawa własności, nowe prawa zastawu i nowe inne prawa hipoteczne na posiadłościach wpisanych w księdze gruntowej można nabyć, ograniczyć, przenieść na innych i umorzyć tylko przez wpis do nowej księgi gruntowej.

Postępowanie ustalające ks. gr. nie wstrzymuje biegu egzekucyi (G. U. W. 6288). Por. Fuchs 764, 678 i 779.

§. 6.

Edykt ma nadto zawierać wezwanie do zgłoszeń określonych w §. 7, podać sąd, w którym należy wnosić te zgłoszenia, i oznaczyć

---

¹⁾ „nach den für jene Bücher bestandenen Vorschriften“.

dla nich z wymienieniem ostatniego dnia kalendarzowego termin, który nie może być krótszym, niż rok, i nie może być dłuższym, niż rok i sześć miesięcy. Zarazem należy nadmienić, że prawnym skutkiem zaniedbania terminu jest utrata ¹⁾ prawa dochodzenia roszczeń, które mają być zgłoszone, przeciwko tym trzecim osobom, które nabywają prawa hipoteczne w dobrej wierze na podstawie wpisów zawartych w nowej księdze gruntowej, a nie zaprzeczonych.

Restytucya zaniedbanego terminu edyktalnego i przedłużenie go dla poszczególnych stron jest niedopuszczalnym. Postanowienia te należy wyrazić w edykcie.

1. Zaniedbanie zgłoszenia nie przeniesionej do nowo założonej ks. gr. wierzytelności hipotecznej w terminach wyznaczonych w postępowaniu ustalającym pociąga za sobą zupełną utratę prawa zastawu w poprzednim stopniu hipotecznym (G. U. W. 9128).

Sprostowanie błędu, jaki popełniono przy zakładaniu ksiąg, nie może nastąpić w drodze urzędowej po upływie terminu edyktalnego (G. U. W. 11513).

3. Zastosowanie zasady, zawartej w ust. 1-szym, zawiera orzec. G. U. W. 11255 i 12721. P. także orzec. 13074, por. 13718.

§. 7.

Do zgłoszenia należy zawezwać:

a) wszystkie osoby, które na podstawie prawa, nabytego przed dniem otwarcia nowej księgi gruntowej, żądają zmiany zawartych w tej księdze wpisów, dotyczących się stosunków własności lub posiadania, bez względu na to, czy zmiana ma nastąpić przez odpisanie, dopisanie lub przepisanie, przez sprostowanie oznaczenia posiadłości lub połączenia ciał hipotecznych, czy też w inny sposób;

b) wszystkie osoby, które już przed dniem otwarcia nowej księgi gruntowej nabyły na wpisanych w niej posiadłościach lub na ich częściach prawa zastawu, służebności lub inne prawa nadające

¹⁾ „Verwirkung“.

się do wpisu hipotecznego, o ile te prawa powinny być wpisane, jako należące do dawnego stanu ciężarów, a nie zostały wpisane do nowej księgi gruntowej już przy jej zakładaniu.

Okoliczność, że prawo, które ma być zgłoszonym, jest widocznym z księgi publicznej, wychodzącej z użycia, lub ze sądowego załatwienia lub że strony wytoczyły przed sąd sprawę odnoszącą się do tego prawa¹⁾, nie zmienia zupełnie obowiązku zgłoszenia i to należy wyraźnie ogłosić w edykcje.

1. Przedmiotem zgłoszeń wedle §. 7 a) mogą być tylko takie wpisy, które dotyczą praw prywatnych trzecich osób (G. U. W. 12163).

2. Przeciwko uchwałom, któremi dozwolono na wpis zgłoszonego wedle §. 7 prawa, nie można wnieść rekursu (G. U. W. 7429).

3. Zgłoszenia dawnych ciężarów do stanu biernego wykazu hip. posiadłości, która już przedtem stanowiła ciało hip., jest niedopuszczalnym, jeżeli zgłoszony ciężar nie był wpisanym już w dawnej księdze (G. U. W. 9593).

4. Adnotacya zgłoszonego prawa rybołostwa na publicznych wodach jest dopuszczalną we wykazie dobra panującego (G. U. W. 11991).

§. 8.

Każde zgłoszenie roszczeń wymienionych w §. 7 lit. a) należy natychmiast uwidocznnić w księdze gruntowej przez adnotacyą.

Jeżeli nie wykazano, że o przedmiot zgłoszenia toczy się spór, należy zarazem z urzędu zarządzić rozprawę co do tego zgłoszenia tak z tymi, przeciwko którym jest skierowanem, jak i z tymi, którzy oprócz tego wedle treści księgi gruntowej mają w niem prawny interes.

§. 9.

Jeżeli przy tej rozprawie, w ciągu której służące do wyjaśnienia sprawy dochodzenia i przesłuchania winny być w razie potrzeby

---

¹⁾ „oder dass ein auf dieses Recht sich beziehendes Einschreiten der Parteien bei Gericht anhangig ist“

dokonywane na miejscu, nie osiągnię się porozumienia stron, natenczas tych, którzy żądają zmiany wpisu, należy odesłać do drogi prawa i wyznaczyć im do tego odpowiedni termin, który może być przedłużonym tylko z ważnych powodów.

Jeżeli interesowani zgodzą się na zmianę w księdze gruntowej, natenczas należy ją wykonać.

1. Przeciwno odesłaniu na drogę prawa dopuszczalnym jest rekurs w 14 dniach (G. U. W. 8246).

2. Jeżeli w postępowaniu ustalającym zostanie udowodnionem, że zgłoszona jako dawny ciężar wierzytelność hip. zgasła wskutek zapłaty, to zgłaszającego nie należy odsyłać na drogę prawa (G. U. W. 9221).

4. Władza polityczna może przez proste podanie, a nie dopiero w drodze sporu, żądać wydzielenia dobra publicznego, które wpisano przy zakładaniu ks. gr. jako dobro prywatne (J. Bl. 1884 str. 155).

4. W kwestyi przedłużenia terminów unormowanej §. 9 nie ma zastosowania ustawa z d. 16 maja 1874 r. L. 69 d. u. p. (G. U. W. 12289). Inaczej i słusznie orzekł N. Tryb. w orzeczu G. U. W. 14445.

5. Sądy są właściwe do rozstrzygnięcia o rozszereżeniu zgłoszonym przez stronę w postępowaniu ustalającym, że przedmiot, uważany przy zakładaniu ks. gr. za dobro publiczne, jest jej własnością, choćby Wydział krajowy uznał odnośną parcelę za dobro publiczne (G. U. W. 12785).

3

§. 10.

Jeżeli zaniedbano terminu wyznaczonego do udania się na drogę prawa lub jeżeli stanowczo odrzucono wniesioną skargę, adnotacyą zgłoszenia należy wykreślić.

Wykreślenie zarządza się na prośbę interesowanego po wysłuchaniu strony przeciwnej.

§. 11.

Wpis dokonany na podstawie porozumienia się interesowanych ma skutki wpisu hipotecznego.

Taki sam skutek mają wpisy istniejące w chwili otwarcia nowej księgi gruntowej, jeżeli w terminie edyktałym nie zgłoszono roszczenia, któreby było z nimi sprzecznem lub jeżeli zaniedbano terminu przeznaczonego do usunięcia ich¹⁾ w drodze prawa lub jeżeli stanowczo odrzucono wniesioną skargę.

§. 12.

W zgłoszeniu roszczeń oznaczonych w §. 7 lit. b) należy dokładnie podać prawo, wymagany dla niego stopień hipoteczny i ciała hipoteczne, na których wpis ma nastąpić, wraz z oznaczeniem ich w nowej księdze gruntowej.

W zgłoszeniu należy oprócz tego przytoczyć, na czym się opiera zgłoszone prawo i wymagany dla niego stopień hipoteczny; odnoszące się do tego dokumenta należy przedłożyć razem ze zgłoszeniami lub też wykazać, gdzie te dokumenta są wpisane²⁾ lub przechowane.

1. W postępowaniu wdrożonem w celu ustalenia ksiąg gruntowych zgłoszenia mogą być dokonywane także i bez przedkładania dokumentów (G. U. W. 7646). P. Fuchs 828.

2. Przy zgłaszaniu dawnych ciężarów wedle §. 12 u. z d. z 5 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. nie potrzeba przedkładać odpisów dokumentów (Spr. Rep. Nr. 137, Blg. z J. M. V. B. 1887 str. 122).

§. 13.

Prawa obciążające posiadłości, zgłoszone stosownie do postanowień §. 12, należy wpisać na odnośnem ciele hipotecznem pod napisem „dawne ciężary“ z równoczesnem podaniem wymaganego dla nich stopnia hipotecznego.

---

¹⁾ „zur Anfechtung“

²⁾ „eingetragen“

1. Kwestya stnienia i stopnia hipotecznego wpisów wedle §. 13 nie może być rozstrzygniętą w drodze rekursu (G. U. W. 6942, inaczej 8103). Por. Fuchs 791, 860 i 877.

2. Prawo połowania ustanowione w drodze ugody, a nie oznaczone jako ciężar nie dający się wykupić, może być wpisaniem jako służebność na gruncie służebnym (G. U. W. 10623).

§. 14.

Po upływie terminu, wyznaczonego w pierwszym edykcie do zgłoszenia praw obciążających, sąd krajowy wyższy winien wydać drugi edykt.

Również i w drugim edykcie należy w myśl §. 5 oznaczyć okrąg, na który rozciąga się nowa księga gruntowa, a dla którego uskutecznilo lub uzupełniono wskutek pierwszego edyktu wpisy dawnych ciężarów, tudzież wezwać wszystkich, którzy uważają się za pokrzywdzonych w swych prawach przez istnienie lub stopień hipoteczny wpisu, by wnieśli swoje zarzuty w ciągu terminu mającego się oznaczyć w edykcie, gdyż w przeciwnym razie wpisy uzyskają skutki wpisów hipotecznych.

Termin nie może być krótszym, niż szesć miesięcy, i nie może być dłuższym, niż jeden rok. Ostatni dzień kalendarzowy terminu należy w edykcie podać.

Postanowienie zawarte w §. 6 ustępie 2 ma zastosowanie i do tego edyktu.

1. Zarzut, o jakim mówi §. 14, może być skierowanym tylko przeciwko wpisowi prawa obciążającego posiadłość, dokonanej już na podstawie zgłoszenia uskutecznilonego wedle §. 7 lit. b. i §. 12, lub przeciwko stopniowi hipotecznemu tego wpisu, nie może być natomiast skierowanym przeciwko wpisaniu wnoszącego podanie za właściciela posiadłości, dotychczas nieobjętej żadną księgą publiczną (G. U. W. 5432).

2. Stosownie do przepisu zawartego w §. 14 dozwolony już wpis jakiegoś zgłoszonego prawa do

nowego wykazu hip. nie może być zaczepionym w drodze rekursu, lecz tylko w sposób wskazany w tym paragrafie (G. U. W. 7429).

§. 15.

Każdy zarzut zgłoszony przeciwko wpisowi prawa obciążającego lub przeciwko jego stopniowi hipotecznemu winien być natychmiast adnotowanym przy tem prawie.

Jeżeli nie zostanie wykazaniem, że o przedmiot zarzutu toczy się spór, należy zarazem zarządzić z urzędu rozprawę co do tego zarzutu tak z temi osobami, przeciwko którym jest skierowanym, jak też i z temi, które wedle treści księgi gruntowej mają w nim prawny interes.

Jeżeli przy tej rozprawie nie będzie osiągniętem porozumienie stron interesowanych, sąd oznaczy, która ze stron, mających wedle wyniku rozprawy sprzeczne roszczenia, ma się udać na drogę prawa, i określi jej do tego termin, który należy liczyć od dnia prawomocności orzeczenia sędziowskiego, zawierającego to rozporządzenie, i który tylko z ważnych powodów może być przedłużonym.

Jeżeli strony porozumiały się co do zmiany w księdze gruntowej, natenczas należy ją przeprowadzić.

1. Zarzuty przeciwko prawu obciążającemu posiadłość nie mogą być rozstrzygnięte w drodze rekursu (G. H. 1880 Nr. 25).

2. Sędzia powinien postępować z urzędu w razie wniesienia zarzutów przy zakładaniu nowych ksiąg gruntowych (Z. f. N. 1882 str. 100).

3. O dokonany w myśl §. 15 wpisie dawnego ciężaru na gruncie służebnym należy zawiadomić tabularnego właściciela tego gruntu (Z. f. N. 1883 str. 277).

4. Rozprawę przepisaną w §. 15 należy przeprowadzić z urzędu, wskutek czego §§. 24—26 u. z d. 16 maja 1874 r. L. 69 d. u. p. o kosztach procesu nie mają tutaj zastosowania (G. U. W. 9481).

5. Na drogę prawa należy odesłać wnoszącego

zarzuty, a nie posiadacza służebności zgłoszonej i wpisanej (G. Z. 1890 str. 342); tak samo wnoszącego zarzuty właściciela gruntu służebnego, a nie posiadacza prawa rybołówstwa odesłał N. Tryb. w orzec. G. U. W. 13402.

§. 16.

Jeżeli strona zaniedba terminu wyznaczonego jej do udania się na drogę prawa lub jeżeli przegra spór, a zarzut wyszedł od jej przeciwnika, natenczas należy wpis wedle tego, czy zaprzeczono ¹⁾ jego istnienie lub jego stopień hipoteczny, wykreslić lub sprostować w miarę tego, o ile zarzut nie może już być skutek zaniedbania terminu zaczepionym lub o ile orzeczenie w sporze zapadło stanowczo ²⁾; jeżeli natomiast zarzut wyszedł od niej samej, adnotacją sporu należy wykreslić.

Zarządzenia te należy wydać na prośbę interesowanego po przesłuchaniu strony przeciwnej.

§. 17.

Wpis, który został przedsięwziętym na podstawie porozumienia się interesowanych, ma skutki wpisu hipotecznego.

Ten sam skutek mają wpisy istniejące w chwili otwarcia nowej księgi gruntowej w dawnym stanie ciężarów lub też dokonane wskutek zgłoszenia, jeżeli w terminie edykcyjnym nie podniesiono przeciwko nim zarzutu lub też jeżeli w razie podniesienia zarzutu strona, która go wniosła, odesłaną została na drogę prawa, a zaniedbała terminu wyznaczonego do udania się na tę drogę lub też jeżeli strona po stanowczem załatwieniu sporu została oddaloną ze swem żądaniem ³⁾).

---

¹⁾ „angefochten wurde“

²⁾ „nach Massgabe des in Folge des Versaumnisses unanfechtbar gewordenen Widerspruches oder des im Prozesse ergangenen endgültigen Erkenntnisses“.

³⁾ „oder wenn die Partei nach endgültiger Erledigung des eingeleiteten Rechtsstreites als sachfällig erscheint“.

Wpis dokonany w postępowaniu ustalającym, przeciwko któremu nie wniesiono zarzutu, może być z powodów materalno-prawnych zaczepionym przeciwko trzeciemu w dobrej wierze w ciągu trzech lat, przeciwko innym zaś w ciągu czasu potrzebnego do przedawnienia wedle ustawy cywilnej (G. H. 1892 str. 163).

§. 18.

O ile to jest potrzebnem do ułatwienia przeglądu stanu hipotecznego, może sąd krajowy wyższy po ukończeniu rozpraw określonych w §. 15 zarządzić, by dawne ciężary przeniesiono w porządku odpowiadającym ich stopniowi hipotecznemu na nowo otworzyć się mającą kartę.

Kartę używaną pierwotnie do wpisywania dawnych ciężarów należy usunąć z użytku po dokonaniu przeniesienia.

§. 19.

Podzastawnik jest uprawnionym do wszystkich tych kroków, które są potrzebne do dochodzenia służących głównemu wierzycielowi praw i zarzutów i to w tym samym czasie i w taki sam sposób, jak ten ostatni.

2. W razie uzupełnienia księgi gruntowej.

§. 20.

Jeżeli księga gruntowa ma być uzupełnioną przez wpisanie posiadłości, która jeszcze nie jest wpisana w żadnej księdze gruntowej, natenczas należy z urzędu wdrożyć postępowanie w celu ustalenia księgi gruntowej wedle postanowień niniejszej ustawy z tą zmianą, że nowo wpisaną posiadłość należy dokładnie oznaczyć w wydać się mających edyktach i że termin edyktalny, który ma być wyznaczonym tak wedle §. 6, jak i wedle §. 14, może być skróconym do trzech miesięcy.

Jeżeli jednak posiadłość wpisana na nowo do księgi gruntowej była dobrem publicznem i jeżeli z powszechnie wiadomych lub z wiarogodnie stwierdzonych ¹⁾ okoliczności wynika, że trzecim osobom nie służą na tej posiadłości prawa rzeczowe, natenczas sąd krajowy wyższy może uchwalić zaniechanie postępowania w celu ustalenia księgi gruntowej. W uchwale tej winien sąd krajowy wyższy oznaczyć zarazem dzień, od którego dokonane uzupełnienie ma skutki hipotecznego wpisu.

1. Należy zarządzić postępowanie unormowane ustawą z d. 25 lipca 1871 r. l. 96 bez różnicy, czy posiadłości, o których dopisanie się rozechodzi, należały pierwiej do realności wpisanej do księgi gruntowej, czy do tabuli krajowej (G. U. W. 4423). Por. Fuchs 375.

2. Starający się o uzupełnienie księgi gruntowej lub o otwarcie nowego wykazu hipotecznego dla takich posiadłości, które dotychczas nie były objęte żadną księgą gruntową, nie może wnieść podania wprost do sądu krajowego wyższego z pominięciem sądu hipotecznego, który ma obowiązek sporządzenia projektu wykazu, poprzedzającego postępowanie wdrożone w celu ustalenia ksiąg gr. Nie należy przeto identyfikować czynności urzędowych, odnoszących się do sporządzenia wykazów hip., z postępowaniem ustalającym unormowanym w §. 20 ustawy z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. Czynności te nie są objęte tą ostatnią ustawą, o przeprowadzenie ich należy przeto prosić w tym sądzie hipotecznym, w którym utrzymuje się odnośną księgę gruntową, postępowanie bowiem mające na celu ustalenie księgi gruntowej musi być poprzedzonym przez już dokonany wpis odnośnych realności. (G. U. W. 4644). Por. Fuchs 397, 387.

3. §. 20 ma wtedy zastosowanie, jeżeli ks. gr. ma być uzupełnioną przez wpis posiadłości, nie ma

---

¹⁾ „beschemigten“.

zaś zastosowania, jeżeli wniesiono prośbę nie o uzupełnienie księgi gruntowej dotychczas jeszcze nie wpisaną posiadłością, ale o adnotacją jakiegoś prawa na karcie stanu posiadania (G. U. W. 11759). Por. Fuchs 506.

4. Jeżeli §. 20 mówi o „nowo wpisanej“ posiadłości, to należy przez to rozumieć wpis w projekcie nowej ks. gr. (G. U. W. 4866).

5. Do wdrożenia postępowania wedle §. 20 wystarczy potwierdzenie urzędu gminnego, że parcela, co do której postępowanie to ma być wdrożonem, jest w ostatniem faktycznem posiadaniu tego, który wniósł prośbę o to postępowanie (G. U. W. 5863). Por. Fuchs 623, 483.

3. W razie wznowienia księgi gruntowej.

§. 21.

Jeżeli księga gruntowa lub jej część ma być wznowioną z tego powodu, że księga gruntowa lub jej część zaginęła lub stała się niezdatną do użytku, natenczas należy z urzędu wdrożyć przepisane niniejszą ustawą postępowanie w celu ustalenia księgi gruntowej, a to w miarę wznowić się mającej treści tej księgi. W przypadku takim może być skróconym do trzech miesięcy tak ten termin edyktałny, który ma być wyznaczonym wedle §. 6, jak i ten, który ma być wyznaczonym wedle §. 14.

4. W razie zmiany księgi gruntowej.

§. 22.

Jeżeli wskutek ustaw krajowych zarządzoną zostanie całkowita lub częściowa zmiana ksiąg gruntowych, wywierająca wpływ na stosunki posiadania i własności, natenczas należy odpowiednio zastosować §§. 1—7 lit. a) i 8—11 niniejszej ustawy.

Jeżeli ta zmiana wywiera wpływ i na stan ciężarów, natenczas należy postąpić także wedle §§. 7 lit. b) i 12—19 tej ustawy.

5. Postanowienia ogólne.

§. 23.

Edykta, które mają być wydane wedle przepisu tej ustawy, należy ogłosić trzykrotnie w stosownych odstępach czasu w dziennikach krajowych przeznaczonych na obwieszczenia sądowe i podać do wiadomości przez obwieszczenie w tych gminach, w których się znajdują posiadłości mające być przedmiotem zamierzonych czynności urzędowych¹⁾.

Oprócz ogłoszenia edyktów należy wedle możliwości i w inny sposób postarać się o to, by strony były odpowiednio pouczone o znaczeniu postępowania wdrożonego wedle przepisów niniejszej ustawy, w szczególności zaś należy się postarać o to, by władzom opiekuńczym zwrócono uwagę na zabezpieczenie praw małoletnich lub osób będących pod kuratelą.

§. 24.

Przeciwko wyznaczeniu terminów edyktałnych przez sąd krajowy wyższy nie ma środka prawnego.

Jeżeli ogólne względy tego wymagają, może minister sprawiedliwości na wniosek sądu krajowego wyższego po porozumieniu się z Wydziałem krajowym zezwolić na dodatkowe przedłużenie terminu edyktałnego, rozpisanego na podstawie tej ustawy. Ministra sprawiedliwości nie wiąże wtedy granica określona w §§. 6 i 14.

§. 25.

Zgłoszenia lub sprzeciwy, doręczone po upływie terminu edyktałnego przeznaczonego do ich wniesienia, należy odrzucić z urzędu.

---

¹⁾ „in welchen sich die durch die vorzunehmenden Amtshandlungen berührten Liegenschaften befinden“.

§. 26.

Jeżeli w postępowaniu wdrożonym wedle tej ustawy odesłano stronę do drogi prawa, natenczas właściwość sądu do przeprowadzenia sporu należy ocenić wedle ogólnych postanowień o właściwości sądów.

§. 27.

Jeżeli wydaje się wyciąg hipoteczny co do posiadłości lub co do ciężącego na niej prawa rzeczowego w czasie, gdy jeszcze nie ukończono co do tej posiadłości postępowania, mającego być przeprowadzonym z urzędu w celu ustalenia księgi gruntowej, natenczas okoliczność tę należy uwidocznic na wyciągu hipotecznym.

§. 28.

Czynności urzędowe przedsiębrane przy zakładaniu, uzupełnianiu i zmianie ksiąg gruntowych są wolne od stempli i opłat.

Wszystkie protokoły, wygotowania, podania i załączniki są o tyle wolne od nich, o ile służą do przeprowadzenia określonego w tej ustawie postępowania z wyjątkiem rozpraw zastrzeżonych dla drogi prawa.

Sądy są kompetentne do orzekania, kto ma ponosić koszt edyktu ogłoszonego wedle §. 20 (Fuchs 439).

§. 29.

Ustawę tę należy stosować wedle jej ducha i do ksiąg górniczych z zachowaniem przepisów powszechnej ustawy górniczej.

§. 30.

Ustawa ta obowiązuje od dnia ogłoszenia.

Ogłoszenie tej ustawy nastąpiło 15 sierpnia 1871.

§. 31.

Wykonanie niniejszej ustawy powierzam ministrowi sprawiedliwości, który wyda potrzebne rozporządzenia wykonawcze, i ministrowi skarbu.

Instrukcyja taka nie wyszła.

IV.

Przepisy o utrzymywaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego ¹⁾.

A) USTAWA

z dnia 23 maja 1883 r. L. 83 d. u. p. o utrzymywaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego.

1. Przepisy ogólne.

Cel ewidencji.

§. 1.

Operaty, sporządzone na podstawie ustawy z d. 24 maja 1869 L. 88 d. u. p. o uregulowaniu podatku gruntowego tudzież na podstawie późniejszych ustaw z d. 6 kwietnia 1879 r. L. 54 d. u. p. i z d. 28 marca 1880 r. L. 34 d. u. p., należy utrzymywać w dokładnej ewidencji pod względem zdarzających się zmian, a to w celu domagania się podatku od każdorazowego rzeczywistego posiadacza, stosownie do obszaru jego posiadłości, podlegającej podatkowi, położonej w jednej

---

¹⁾ Oprócz podanej przy §. 74 p. u. h. literatury p. Hibl Nowele hip. i kat., Lwów 1885.

gminie podatkowej (katastralnej). Współwłaściciele należy uważać odnośnie do przedmiotu opodatkowania tylko za jednego opodatkowanego i wezwanie do zapłaty podatku wystosować tylko do jednego z nich.

Arkusze posiadania należy doręczyć posiadaczom gruntów równocześnie z nakazami zapłaty, wydanymi na podstawie tych właśnie arkuszy posiadania z powodu stanowczego przypisania podatku gruntowego na rok 1883. Od każdego arkusza opłacić trzeba należytość, wynoszącą 5 centów.

Przedmiot ewidencji

W ogólności.

§. 2.

Przedmiotem ewidencji są przeto w ogólności wszelkie zmiany, które nastąpią pod względem rozciągłości gminy podatkowej, osoby posiadacza, przedmiotów podlegających podatkowi i nakoniec wskutek sprostowania pierwotnego arkusza posiadania tudzież map.

W szczególności.

- a) Co do zmian w rozciągłości gminy podatkowej.

§. 3.

Zmiany, które nastąpią w rozciągłości graniczących ze sobą gmin podatkowych, są przedmiotem ewidencji dopiero po stanowczem zatwierdzeniu zmiany granic w drodze administracyjnej.

- b) Co do zmian w osobie posiadacza.

§. 4.

Zmiany w osobie posiadacza następują co do całej posiadłości, poszczególnych całych parcel lub

części parcel (podziały gruntów), gdy faktyczne posiadanie przeszło na inną osobę przez darowiznę, wskutek aktu prawnego odpłatnego (kupna, zamiany itd.), wskutek przeniesienia na wypadek śmierci, mocą orzeczenia sędziego i wskutek zastosowania przepisu ustawy (wywłaszczenia ze względów publicznych lub wskutek zaokrąglenia stanu posiadania, dokonanego celem powszechnego uregulowania posiadłości [komasacyi] itd.).

c) Co do trwałych zmian w przedmiocie.

§. 5.

Za trwałe zmiany w przedmiocie, które stosownie do określonych w §. 2 ustawy z dnia 24 maja 1869 r, L. 88 d. u. p. ¹⁾ uwolnień od podatku uzasadniają ubytek lub z powodu, iż ten tytuł uwalniający odpadł, uzasadniają przyrost do czystego dochodu i podatku, należy uważać następujące zmiany:

1. jeżeli grunta lub części tychże z powodu trzęsienia ziemi (oberwania się ziemi, zwałenia się skał), wymulenia, zmian biegu rzek lub zalewów morskich, uległy całkowitemu zniszczeniu lub stały się trwale nieurodzajnymi wskutek tych lub jakichkolwiek innych nadzwyczajnych wydarzeń żywiołowych;

2. jeżeli pojedyncze parcele użyte zostaną na jeden z następujących celów, jako to:

¹⁾ Ustawa z d. 24 maja 1869 L. 88 d. u. p.:

§. 2. Od podatku gruntowego są uwolnione:

1. Grunta nieurodzajne.

2. Moczary, jeziora i stawy, jeżeli nie są sposobem gospodarskim uprawiane i nie przynoszą dochodu ani z rybołówstwa ani ze zbioru trzciny ani też z dobywania torfu.

3. Publiczne ścieżki i drogi, ścieżki do holowania, gościńce, place i cmentarze kościelne, ulice, kanały i wodociągi do celów publicznych służące, koryta rzek i potoków.

4. Cmentarze publiczne, dopóki nie otrzymają innego przeznaczenia.

5. Grunta pod budowlami i podwórza.

6. Grunta przeznaczone do wyrobu soli morskiej.

a) na bagna, jeziora i stawy, o ile się ich nie uprawia sposobem rolniczym i o ile nie przynoszą dochodu ani z rybołówstwa ani z porostu trzciny lub dobywania torfu;

b) na drogi publiczne dla pieszych lub jezdnych, na ścieżki flisackie i gościńce, rynki, place koło kościołów i ulice, na kanały i wodociągi, służące do celów publicznych, na łożyska rzek i strumieni;

c) na cmentarze publiczne;

d) pod budowę domów lub na dziedzince;

e) do wyrobu soli morskiej;

3. jeżeli przez przymulenie, przez zmieniony bieg rzek, przez cofnięcie się morza albo skutkiem jakichkolwiek innych wydarzeń w przyrodzie powstaną nowe urodzajne powierzchnie gruntowe albo gdy powierzchnie dotychczas nieurodzajne staną się przez uprawę urodzajnymi. Zmiany jednak, powstające wskutek przymuleń, o tyle tylko nadają się do uwidocznienia według przepisów o utrzymaniu ewidencji, o ile powierzchnie gruntowe, nowo powstałe, wznoszą się ponad średni stan wody;

4. jeżeli przedmioty, oznaczone wyżej pod liczbą 2 niniejszego paragrafu, zmieniają swoje przeznaczenie i przez uprawę pierwotną będą znowu przynosiły dochód.

d) Co do czasowej zmiany w przedmiotach.

§. 6.

Czasowe zmiany w przedmiotach następują, gdy przez nadzwyczajne wydarzenia żywiołowe urodzajna powierzchnia całych gruntów lub ich części zostanie tak zasypaną żwirem lub piaskiem, że grunt uszkodzony lub jego część nie przynosi żadnego dochodu dłużej, niż przez rok¹⁾, w którym wypadek żywiołowy nastąpił, i że ta przerwa prawidłowej gospodarki może

¹⁾ „uber das Jahr hinaus“.

być usuniętą tylko za pomocą siły ludzkiej, której jednak nie wymaga zwykła metoda gospodarza, względnie że tylko tym sposobem można uzyskać znowu plon rolniczy.

Takie wszakże czasowe zmiany w przedmiocie należy uwzględniać tylko wtedy, gdy chodzi o rolę, łąki, ogrody, winnice i pastwiska, a i co do tych rodzajów uprawy nie uzasadniają roszczenia o uwzględnienie owe wypadki, które należy przypisywać przyczynom miasjcowym lub klimatycznym, powtarzającym się peryodycznie, które przeto wzięto w rachubę już przy ocenieniu i klasyfikacji dochodu, podjętych w celu uregulowania podatku gruntowego.

e) Co do trwałych zmian uprawy.

§. 7.

Zbadanie i zanotowanie trwałych zmian rodzaju uprawy stanowić ma pracę przygotowawczą do rewizji katastru podatku gruntowego, uskutecznić się mającej stosownie do §. 41 ustawy z d. 24 maja 1869 L. 88 d. u. p.¹⁾, rozciągać się ma przeto tylko na takie zmiany rodzaju uprawy, które według naturalnych stosunków i oświadczenia interesowanych posiadaczy gruntów są rzeczywiście trwałe.

f) Co do omyłek pisarskich.

§. 8.

Za omyłki pisarskie uważają się i podlegają korekturze te przypadki, w których posiadacz, wymie-

---

¹⁾ § 41 ust z d 24 maja 1869 r L 88 d u p

Po upływie 15 lat, licząc od roku pierwszego rozpisania podatku na podstawie wyników oszacowania w myśl niniejszej ustawy, i tak dalej peryodycznie co 15 lat przedsiębrana będzie rewizja katastru podatku gruntowego we wszystkich krajach równocześnie

niony w arkuszu posiadania lub zamieszczone w tymże oznaczenia rodzaju uprawy, klasy i obowiązku płacenia podatku lub uwolnienia od podatku, nie zgadzają się z operatem klasyfikacyjnym lub reklamacyjnym.

Tu należą także te przypadki, w których w istniejących operatach katastralnych niezgodnie ze stosunkami rzeczywistymi drogi prywatne oznaczone zostały, jako własność publiczna, lub drogi publiczne, jako majątek prywatny. W obu ostatnich przypadkach zmiany te uskutecznione być mają dopiero wtedy, gdy właściwa władza administracyjna lub sąd wyda w tej mierze stanowczą decyzją.

g) Co do błędów rachunkowych.

§. 9.

Za błędy rachunkowe, które winny być sprostowane, mają być uważane zdarzające się w arkuszach posiadania sprzeczności z operatami pomiarowymi, szacunkowymi lub reklamacyjnymi co do oznaczeń wielkości powierzchni lub czystego dochodu.

h) Co do błędów w wykreśleniu na mapie.

§. 10.

Sprostowanie na mapie ma wtedy nastąpić, gdy wykreślenie położenia i postaci parcel na mapie nie zgadza się z rzeczywistymi stosunkami.

Zgodność księgi gruntowej z katastrem.

§. 11.

Kataster podatku gruntowego z jednej, a księgi kolei żelaznych, księgi górnicze, tudzież nowe księgi gruntowe (tabule krajowe), założone na podstawie operatów regulacji podatku gruntowego z drugiej strony, należy utrzymywać w ciągłej zgodności.

W tym celu zdarzające się zmiany co do ciała hipotecznego, oznaczenia poszczególnych przedmiotów i wykreślenia ich na mapie mają być uwidocznione tak w katastrze, jakoteż w księdze gruntowej.

Organy do utrzymywania ewidencji.

§. 12.

Przyjmowanie zaszłych zmian i uwidocznianie ich w operatach katastru podatku gruntowego uskuteczniają pod kierunkiem ministerstwa skarbu względnie krajowych władz skarbowych ustanowieni do tego technicznie wykształceni urzędnicy pomiarowi ¹⁾.

Współdziałanie władz i organów publicznych.

§. 13.

Publiczne władze i organy mają się przyczyniać do utrzymywania zgodności operatów katastralnych ze stosunkami rzeczywistymi przez uwiadomianie urzędnika pomiarowego o wszelkich zmianach, o których się dowiedzą.

Urzędnikowi pomiarowemu należy wydawać na żądanie potwierdzenia urzędowe co do zmian stwierdzonych aktami.

Szczególne współdziałanie urzędów hipotecznych i urzędów podatkowych jest określone w niżej zamieszczonych postanowieniach.

§. 14.

Gminy są obowiązane przeznaczyć bezpłatnie lokal, którego urzędnik pomiarowy będzie potrzebował do rozpraw.

Nadto każdego czasu na żądanie urzędnika pomiarowego:

---

¹⁾ „Vermessungsbeamten“

1. mają dostarczyć podwodę za opłatą należyci ustanowionej z doliczeniem dodatku krajowego;

2. robotników i posłańców, a w razie potrzeby łodzi z wiosłarzami do ich obsługi za zwykłym miejscowym wynagrodzeniem dziennym, nakoniec sygnałów, palików, a według okoliczności materiału potrzebnego do rozgraniczenia po cenach miejscowych.

§. 15.

W tych przypadkach, w których na zasadzie niniejszej ustawy potrzebną jest interwencya naczelnika gminy lub jego zastępcy (reprezentanta samostnych obszarów dworskich) lub mężów zaufania, wszyscy ci nie mają prawa do żądania od skarbu wynagrodzenia.

II. Stwierdzenie zmian.

Ogólny obowiązek posiadaczy gruntów donoszenia o zmianach.

§. 16.

Posiadacze gruntów są obowiązani, jeżeli chcą uniknąć następstw szkodliwych, wymienionych w dalszych rozdziałach, donosić w przeciągu sześciu tygodni na piśmie lub ustnie urzędowi podatkowemu lub urzędnikowi pomiarowemu o wszelkiej zmianie, której ulegnie ich posiadanie pod względem osoby posiadacza lub przedmiotu podatku gruntowego, a mianowicie:

1. co do zmiany posiadania w sześć tygodni po dokonaniem przeniesieniu posiadania;

2. co do zmiany w przedmiocie, w sześć ty-

godni po wypadku, który spowodował ubytek lub przyrost przedmiotu.

Obowiązkowi doniesienia w myśl ustępu 1 stanie się zadosyć, gdy w przeciągu czterech tygodni będzie podaną prośba o intabulacyą lub gdy w terminie ustawowym uczynionem będzie doniesienie celem wymiaru należytości.

Doniesienie o takich zmianach w przedmiocie, które nastąpiły wskutek wydarzeń żywiołowych w czasie od dnia 1 stycznia 1881 aż do dnia, w którym ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, będzie uważane za uczynione w czasie właściwym, gdy się go dokona w przeciągu sześciu tygodni od terminu, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej.

Przyjmowanie doniesień.

a) W urzędzie podatkowym.

§. 17.

Urząd podatkowy ma przyjmować doniesienia posiadaczy gruntów w każdym czasie, wszakże z zastrzeżeniem, że, jeżeli tożsamości przedmiotów, o które chodzi, nie dowodzą już doniesienia lub dalsze szczegóły przez stronę podane lub jeżeli tożsamość ich nie może być stwierdzoną od razu z tej przyczyny, ponieważ potrzebne do tego mapy katastralne wziął ze sobą urzędnik pomiarowy, zajęty w chwili uczynienia doniesienia gdzieindziej, że wówczas strona uwiadomiana ma stanąć ponownie przed urzędnikiem pomiarowym, jak tylko tenże przybędzie do gminy dla podjęcia dochodzeń lub do siedziby urzędu podatkowego w celu przyjmowania uwiadomień (§. 18).

b) Przez urzędnika pomiarowego.

§. 18.

Urzędnik pomiarowy obowiązany jest przyjmować doniesienia właścicieli gruntów:

a) tak wtedy, gdy jest w gminie obecny, jakoteż

b) podczas pobytu w siedzibie urzędu podatkowego, gdzie co trzeci miesiąc winien bawić najmniej trzy dni.

Obowiązany jest dalej zapowiadać przybycie swoje do gminy na dni ośm przedtem, a swój pobyt w siedzibie urzędu podatkowego najmniej na miesiąc przedtem przez przełożonego właściwej gminy względnie w przypadku b) przez przełożonych wszystkich gmin okręgu podatkowego za pomocą obwieszczenia, które ma być ogłoszone w sposób w miejscu używany.

Postępowanie celem stwierdzenia zmian.

a) W ogólności.

§. 19.

Na podstawie tych doniesień o zmianach, które nadejdą do urzędu podatkowego lub do urzędnika pomiarowego, i na podstawie uwiadomień, otrzymanych od sądów hipotecznych, urzędów wymiaru należytości, jakoteż wszelkich innych władz i organów publicznych, obowiązany jest urzędnik pomiarowy podejmować corocznie w okresie letnim, to jest zwyczajnie w czasie od dnia 1 maja do końca października, w gminach okręgu, do którego jest przeznaczony, dochodzenie zmian już oznajmionych, lub o których mu jeszcze doniosą podczas pobytu w tychże gmi-

nach albo które z urzędu zostały spostrzeżone. Dochodzenie na miejscu ma być jednak zaniechanem w tym przypadku, gdy wyjaśnienie można otrzymać przez przejrzenie ksiąg publicznych utrzymywanych w sądzie lub aktów urzędowych dostępnych w siedzibie urzędu podatkowego, a żadne okoliczności nie wskazują, że od tego czasu zaszła ponowna zmiana w owym przedmiocie lub w osobie posiadacza.

Podejmując dochodzenie, wezwać trzeba na-przód obwieszczeniem przewidzianem w §. 18 interesowanych posiadaczy gruntów, aby w dniu do tego przeznaczonym przybyli do kancelaryi gminnej i wykazali urzędnikowi pomiarowemu zmiany, które zaszły.

b) W szczególności co do zmian posiadania.

§. 20.

Gdy dokumentami publicznymi lub prywatnymi wykazaną będzie zmiana posiadania, urzędnik pomiarowy winien istotne szczegóły tejsze zanotować.

Gdy tak ustępujący, jak i nowy posiadacz, oznajmują ustnie zmianę posiadania, natenczas przy dokładnem opisanu przedmiotów, co do których zachodzi zmiana posiadania, i przy określeniu prawnego tytułu przeniesienia, należy im kazać podpisać te ich zeznania w akcie, który ma być wygotowany wskutek wszystkich takich oznajmień gminy.

Jeżeli jednak stanie tylko jedna strona i nie może okazać dokumentu, tyającego się zmiany posiadania, lub jeżeli żadna strona nie jest obecną, chociaż zmiana posiadania jest powszechnie wiadomą, natenczas należy przesłuchać także naczelnika gminy lub zastępcę, którego on ustanowił, i dwóch właścicieli gruntów z tej samej gminy, znających miejscowość i świadomych stosunków posiadania. Wszystkie te osoby winny podpisać zeznania w owym akcie,

który będzie wygotowany co do rezultatów dochodzenia.

e) W szczególności co do komasacyi.

§. 21.

W razie powszechnej regulacyi posiadania (komasacyi), stanowi potwierdzony plan nowego składu ¹⁾ podstawę dalszych czynności urzędnika pomiarowego.

d) W szczególności co do zmian w przedmiocie.

§. 22.

Dochodzenia, dotyczące się zmian w przedmiotach opodatkowania, o których strony doniosły lub o których urzędnik pomiarowy dowiedział się skądinąd lub nakoniec które sam spostrzegł, czynić ma tenże urzędnik pomiarowy na miejscu w obecności naczelnika gminy lub jego zastępcy (reprezentanta samoistnego obszaru dworskiego), posiadaczy i dwóch biegłych mężów zaufania z odnośnej gminy, których wybrać ma urzędnik pomiarowy.

Nieobecność posiadacza nie tamuje tej czynności urzędowej.

e) W szczególności co do podziałów gruntu.

§. 23.

Wskutek doniesienia o podziałach gruntu uskutecznić trzeba pomiar zwyczajnie na miejscu na podstawie zeznań stron obecnych lub już dokonanego rozgraniczenia.

Gdy strony nie stają, a nadto niema znaków granicznych, pomiar wykonać należy podług oznak

---

¹⁾ „Zusammenlegungsplan“.

podziału widocznych w naturze albo podług szczegółów podanych w dokumentach lub podług zeznań sąsiadów świadomych rzeczy, a w braku tychże przez dwóch mężów zaufania i uskutecznić uwidocznienie ¹⁾ linii działowej.

W przypadku tym należy uwiadomić interesowanych posiadaczy o uskutecznionym pomiarze za pośrednictwem naczelnika gminy i oznajmić im, iż wynik tegoż będzie przyjętym za podstawę do uwidocznienia działu w operatach katastralnych i księgach gruntowych i że w takim razie, gdyby przeciwko temu nie wniesiono sprzeciwu, co w przeciągu dni 14 należałoby uczynić, nowy pomiar tylko na koszt spżeciwiwiających się będzie uskuteczniony.

UrządNIK pomiarowy zaniecha pomiaru w razie działów gruntu:

a) gdy chodzi o parcelę, której linie obwodowe tworzą albo kwadrat albo prostokąt, mający najwięcej 20 metrów szerokości, a podział ma być uskuteczniony podług wielokrotnych części parceli;

b) gdy strona składa plan geometryczny (sytuacyjny), sporządzony i uwierzytelniony przez technika prywatnego urzędownie upoważnionego, a w obu przypadkach a) i b) dopełniono warunków przepisów, które w tej mierze wyda ministerstwo skarbu w porozumieniu z ministerstwem sprawiedliwości ²⁾.

f) Przez rewizyą peryodyczną.

§. 24.

Najrzadziej co trzy lata odbyć ma urządNIK pomiarowy w okręgu, do którego jest przeznaczony, prócz czynności urzędowych, których w każdej z osobna gminie wymagają nadchodzące doniesienia, zupełną rewizyą stanu posiadania w taki sposób, aby

¹⁾ „Vermarkung“.

²⁾ P. r. m. sk. podane dalej pod F).

nie było żadnej takiej gminy, w którejby, chociażby doniesienia o zmianach wcale od niej nie nadeszły, urzędnik pomiarowy nie poddał rewizji w ciągu lat trzech wiadomych szczegółów co do osób posiadaczy, jakoteż co do przedmiotów podlegających opodatkowaniu.

W razie potrzeby ma się odbyć w tym celu obejście pól z przyzwaniem naczelnika gminy lub jego zastępcy (reprezentanta samoistnego obszaru dworskiego) i dwóch posiadaczy gruntów z odnośnej gminy, znających miejscowość i świadomych stosunków posiadania, do czego właściciele gruntów wezwać należy osobnem uwiadomieniem.

W toku tej rewizji urzędnik pomiarowy zwracać ma także uwagę na zmiany w przedmiotach i stwierdzić z urzędu, kiedy powstały.

Rewizye te rozpocząć należy w r. 1884.

g) Co do czystego dochodu. — W razie zwiekszenia się przedmiotów.

§. 25.

Czysty dochód z parcel, które przybyły przez zmianę w przedmiocie (§. 5, ustępy 3 i 4), ma być oznaczony na podstawie paryfikacyi (porównania).

Czysty dochód należy przeto oznaczyć podług jakości tych okalających gruntów sąsiednich lub znajdujących się w pobliżu, które pod względem rodzaju uprawy i dobroci mogą być uważane za takie same, jak te, które przyrosły.

W razie zmiany granic gminy

§. 26.

Gdy się zmieniają granice gminy, należy dla gruntów, które z jednej gminy mają być przeniesione do drugiej, zatrzymać te same kwoty czystego dochodu,

które były preliminowane w operatach podatku gruntowego przed ich wyłączeniem.

W razie podziału gruntu.

§. 27.

Tak samo w razie podziału gruntów czysty dochód ogólny, który przed podziałem przypadał na całą parcelę, nie może uleść zmianie.

W zasadzie należy go przeto rozdzielić wedle obszaru oddzielonych części.

Na żądanie jednak jednego lub więcej interesowanych właścicieli gruntów, jeżeli podzielone części różnią się znacznie pod względem dobroci, rozłożyć ma urzędnik pomiarowy ogólny dochód czysty stosownie do tych różnic dobroci, przyzwawszy naczelnika gminy lub jego zastępcę (reprezentanta samoistnego obszaru dworskiego) i dwóch biegłych mężów zaufania z odnośnej gminy.

§. 28.

Jeżeli dokonane zostało połączenie gruntów (komasacya), sumę czystego dochodu katastralnego, przypadającą na cały zkomasowany obszar gruntów, należy rozłożyć na grunta wyrównawcze (na nowym planie oznaczone)¹⁾, w tym samym stosunku, jaki zachodzi między wartością całego zkomasowanego obszaru gruntów, wziętą za podstawę przy układaniu planu komasacyi, a wartością przyznaną odnośnym gruntom wyrównawczym.

§. 29.

Trwale zmiany rodzaju uprawy, następujące wskutek komasacyi przez odmienny sposób gospodarki, należy zbadać w roku, który nastąpi bezpośrednio

¹⁾ „auf die Abfindungsgrundstücke (neuen Planstücke)“.

po wykonaniu planu komasacyi, przyzwawszy dwóch biegłych mężów zaufania, przyczem należy oznaczyć, jaką kwota z sumy czystego dochodu, którą miał przynosić cały grunt wyrównawczy według obliczenia, przypada na uprawne kawałki, położone w obrębie granicy gruntu wyrównawczego, ze względu na ich rozległość, położenie i jakośc ziemi tudzież ze względu na wszelkie inne okoliczności, wpływające na czysty dochód.

III. Uwolnienia od podatku.

Z powodu uprawy nieużytków.

§. 30.

Czasowe uwolnienia od podatku z powodu uprawy pustkowi lub ziemi nieprodukcyjnej, przyznane §. 3 ustawy z d. 24 maja 1869 r. L. 88 d. u. p. ¹⁾, stosowane będą do tych upraw, które zostały uskutecznione od dnia 1 stycznia 1881 r., z tem ograniczeniem, że w takim przypadku, jeśliby co do upraw, uskuteczniionych aż do rewizyi katastru, odbywającej się peryodycznie w myśl §. 41 rzeczoney ustawy, nie dało się niewątpliwie wysledzić, kiedy uprawa została dokonana, czas uwolnienia od podatku liczyć się ma, poczynawszy od dnia 1 stycznia 1881 r.

Do upraw, uskuteczniionych już przed dniem 1 stycznia 1881, stosowane będą uwolnienia od podatków, przyznane w dawniejszych systemach podatku gruntowego i w myśl rozporządzeń osobnych, także i po wejściu w życie niniejszej ustawy jeszcze o tyle,

¹⁾ § 3 ust z d 24 maja 1869 r L 88 d u p

Grunta puste i te, które przez wydarzenia zywiołowe stały się nieurodzajnymi, będą wolne od podatku na lat 10, jeżeli przez uprawę odzyskają uodzajność, zaś na lat 25 w razie nowego założenia lasów wysokopiennych, lata te liczyć się mają od roku który nastąpi po ukończeniu ich użyźnienia

o ile od chwili uskutecznienia ustawy nie upłynął okres czasowego uwolnienia od podatku, ustanowiony w dawniejszych przepisach.

Z powodu czasowego nieuprawiania.

§. 31.

Odpuszczenie podatku gruntowego (względnie odpisanie tegoż) z powodu czasowego nieuprawiania wskutek nadzwyczajnych wydarzeń żywiołowych (§. 6) rozciągać się ma na taką ilość lat, jaka według stanu rzeczy, zbadanego u większości dotkniętych wypadkiem żywiołowym posiadaczy gruntów obszaru spustoszonego, a leżącego w obrębie gminy lub powiatu podatkowego, jest potrzebna, aby usunąć przyczyny braku dochodu i aby znowu zyskać dochód rolniczy.

Po nad te lata przyznane będzie nadto czasowe uwolnienie od podatku co do ról, łąk, ogrodów i winnic na dwa lata, co do pastwisk na rok.

O ile uszkodzone zostały tylko części gruntów, odpuszczenie podatku ma być ograniczone tylko do kwoty podatku, przypadającej na część uszkodzoną.

§. 32.

Okoliczności, służące w myśl §. 31 za podstawę, zbadać należy w sposób przepisany w §. 22.

Odpuszczenie podatku zaczyna się liczyć od roku, następującego bezpośrednio po wydarzeniu żywiołowym.

Ale jeżeli za ów rok, w którym nastąpił wypadek żywiołowy, nie należy się ustawowe darowanie podatku z tytułu uszkodzenia plonu, ponieważ w czasie, gdy wypadek żywiołowy nastąpił, grunt ów nie był jeszcze rolniczo uprawiony lub nie był przeznaczony na użytek rolniczy, natenczas także i ten rok należy wliczyć do odpuszczenia podatku.

Po upływie odpuszczenia podatku czysty dochód

z gruntów, od których go odpuszczono, policzyć trzeba znowu w tej samej kwocie, która dla nich była podana w operatach podatku gruntowego.

Warunek uzyskania czasowego uwolnienia od podatku.

§. 33.

Celem uzyskania czasowego uwolnienia od podatku trzeba uczynić doniesienie do powiatowej władzy politycznej lub do urzędu podatkowego w przeciągu czterech tygodni po skutecznionem użyżeniu (§. 30) lub po wydarzeniu żywiołowem (§. 31).

Przekroczenie tego terminu pociąga za sobą ten skutek szkodliwy, że uwolnienie od podatku względnie odpuszczenie tegoż będzie przyznane za pozostały okres dopiero począwszy od roku następującego po przyszłym, licząc od dnia doniesienia, a w przypadkach wzmiankowanych w ustępie 3 §. 32 od roku, który nastąpi po doniesieniu. Jeżeli zaś tymczasem okres uwolnienia od podatku lub odpuszczenia podatku upłynął, to odmówi się tego uwolnienia względnie odpuszczenia.

Orzekanie co do czasowego uwalniania od podatku i odpuszczania podatku należy do krajowej władzy skarbowej, a od jej orzeczeń odwołać się można do ministerstwa skarbu.

IV. Uwidocznienie zmian.

§. 34.

Urzednicy pomiarowi mają uwidocznic w operatach katastralnych zbadane zmiany albo stanowczo albo tymczasowo.

Uwidocznienie stanowcze.

a) W ogólności

§. 35.

Uwidocznienie stanowcze wykonać należy:

1. co do zarządzonych przez władzę administracyjną zmian w granicach gmin podatkowych;

2. co do wykrytych omyłek pisarskich i rachunkowych tudzież co do niedokładności w wykreśleniu na mapie z ograniczeniem wzmiankowanem w ostatnim ustępie §. 8;

3. co do stwierdzonych trwałych zmian w przedmiocie, po zasięgnięciu wprzód decyzji krajowej władzy skarbowej co do czasowego uwolnienia od podatku (§. 33);

4. co do tych zmian w osobie posiadacza, pod względem których

a) zmiana posiadania wykazaną jest dokumentami publicznymi lub prywatnymi i władza administracyjna lub sądowa dała już pozwolenie, jeżeli do prawomocnego przeniesienia posiadania było potrzebnem; albo

b) uskutecznioną została w księdze gruntowej zmiana wpisu, a sąd hipoteczny już o tem doniósł.

b) W szczególności co do tych gmin, w których nie istnieją nowe księgi gruntowe.

§. 36.

Co do tych gmin, w których nie istnieją nowe księgi gruntowe, wykonane być ma w operatach katastralnych stanowcze uwidocznienie zmian posiadania także w przypadkach wzmiankowanych w ustępach 2 i 3 §. 20.

Atoli w przypadkach tych, jeżeli do prawomo-

enego przeniesienia własności potrzebnem jest pozwolenie władzy administracyjnej lub sądowej, trzeba czekać, póki ono nie nadejdzie.

Lecz jeżeli zmiana w osobie posiadaczy została stwierdzoną tylko sposobem wzmiankowanym w ustępie 3 §. 20, trzeba nadto wprzód za pośrednictwem naczelnika gminy uwiadomić interesowanych o zamierzonym uwidocznieniu i oznajmić im, iż im wolno w przeciągu dni czternastu wnieść do urzędnika pomiarowego lub do urzędu podatkowego piśmienne sprzeciwienie się, inaczej bowiem na podstawie dowodu, że ich uwiadomiono, uwidocznienie zmiany posiadania będzie wykonanem po upływie terminu rekursowego.

§. 37.

Gdy sprzeciwienie się takie zostanie wniesionem i gdy wskutek tego przyjęty stan rzeczy stanie się wątpliwym, natenczas wykonanie uwidocznienia zostawić należy tymczasowo in suspensio, a urzędnik pomiarowy winien za pierwszą bytnością w odnośnej gminie przesłuchać osoby, mogące rzecz wyjaśnić.

Jeżeli sprzeciwienia się strony nie można tym sposobem odeprzeć, zaniechaną będzie zmiana wpisu w katastrze dopóty, dopóki jedna ze stron nie złoży dowodu co do zmiany posiadania.

c) W szczególności co do czasowych zmian w przedmiocie i trwałych zmian w uprawie

§. 38.

Czasowe zmiany w przedmiocie, jakoteż trwałe zmiany uprawy, trzeba tylko zanotować w zapiskach, a to pierwsze dla stwierdzenia prawa do czasowego uwolnienia od podatku, a drugie celem uwzględnienia ich w swoim czasie podczas rewizyi operatu podatku gruntowego.

d) Dalsze postępowanie urzędu podatkowego

§. 39.

Urząd podatkowy, otrzymawszy od urzędnika pomiarowego wywód wszystkich zbadanych zmian wraz z odnośnymi dowodami tudzież zapiski co do stwierdzonych czasowych zmian w przedmiocie, winien zmiany według niego już uwidocznione uwzględnić przy rozkładzie podatku na rok następny i według okoliczności uskutecznić dodatkowe przepisanie, przypisanie lub odpisanie według postanowień niżej zamieszczonych.

Atoli co się tyczy czasowych zmian w przedmiocie, trzeba wprzód zasięgnąć decyzji krajowej władzy skarbowej co do uwolnienia od podatku (§. 33).

e) Szczególne postępowanie co do tych gmin, w których nowe księgi gruntowe już są zaprowadzone.

§. 40.

Do osiągnięcia i utrzymania zgodności między księgą gruntową a katastrzem (§. 11) służą przede wszystkim uwiadomienia, nadchodzące do urzędu podatkowego (urzędu wymiaru należytości) od sądu.

§. 41.

Urząd podatkowy (urząd wymiaru należytości) winien poczynić na podstawie tych uwiadomień zapiski potrzebne do wymierzenia należytości, a następnie oddać uwiadomienie sądu hipotecznego urzędnikowi pomiarowemu.

Urzędnik pomiarowy postąpić ma z niem według § 19.

§. 42.

Nawzajem sąd hipoteczny ma być uwiadamiąnym bezwłocznie za pośrednictwem urzędu podatko-

wego o zmianach, stwierdzonych przez urzędnika pomiarowego, o ile co do nich nie nadeszły już zgodne doniesienia od sądu hipotecznego.

Urząd podatkowy winien jednak pierwszej po czynić zapiski zmian uwidocznionych na tej podstawie w operatach katastralnych, potrzebne do dopełnienia obowiązku zapłacenia należytości i do złożenia podatku.

§. 43.

Sąd hipoteczny badać będzie uwiadomienia te pod względem ich zgodności z wpisami, znajdującymi się w księdze gruntowej.

Jeżeli się okaże, iż nie zgadzają się z tymi wpisami, stanowiącymi przedmiot karty stanu majątkowego, które tyczą się rozległości ciała hipotecznego, oznaczenia parcel, jakoteż wykreślenia na mapie, natenczas sąd postąpi sobie w myśl ustaw o zakładaniu ksiąg gruntowych i przepisów wykonawczych do tychże ustaw wydanych

Jeżeli zaś z doniesienia urzędnika pomiarowego dowie się sąd hipoteczny, że zamierzano wpisać do księgi gruntowej prawa rzeczowego, na którym opiera się osobisty obowiązek płacenia podatku gruntowego, natenczas sąd hipoteczny wdrożyć ma postępowanie przepisane ustawą z d. 23 maja 1883 L. 82 d. u. p.

§. 44.

O wyniku badania, jakoteż dalszego postępowania, gdyby toczyć się miało, trzeba nawet wtedy, gdy się wpisu w księdze gruntowej nie zmienia, uwiadomić urząd podatkowy, który zakomunikuje go urzędnikowi pomiarowemu.

Gdyby się okazała niezgodność księgi gruntowej z stanowczem wpisaniem w operatach katastralnych co do osoby posiadacza, wezwanie o zapłatę

podatku wystosować należy i w takim razie do rzeczywiściego posiadacza.

W operacie katastralnym zapisać jednak trzeba także i nazwisko tej osoby, która w księdze gruntowej zapisaną jest jako posiadacz.

Uwidocznienie tymczasowe.

§. 45.

Tymczasowe uwidocznienie zmian uskutecznić należy wtedy, gdy stanowczego nie można wykonać w terminach, wyznaczonych do tego w niniejszej ustawie:

1. z powodu, iż potrzebne są pomiary wielkich rozległości (w razie budowy nowych kolei żelaznych);
2. z powodu, iż do prawomocnego przeniesienia posiadania potrzebne jest zezwolenie władzy administracyjnej lub sądowej (§. 35, l. 4, lit. a, §. 36, ustęp 2);
3. z powodu, iż od sądu hipotecznego nie nadeszło uwiadomienie (§. 44).

W szczególności co do zmian z powodu budowy nowych kolei żelaznych

§. 46.

Do uskutecznienia tymczasowego uwidocznienia zmian posiadania, nastających w większym rozmiarze z powodu budowy kolei żelaznych, zarząd kolei, którą się buduje, sporządzić ma tablice działowe parcel lub części tychże, wziętych w posiadanie na cele kolei i stale wykupionych, dać je także interesowanym posiadaczom gruntów do podpisania i przesłać urzędnikowi pomiarowemu odpowiedniego okręgu.

Urzędnik pomiarowy sporządzić ma według nich wykaz tymczasowy zmian i oddać urzędowi podatkowemu do uwzględnienia przy rozkładaniu podatku.

§. 47.

Jeżeli ze zmianami posiadania łączą się zmiany w przedmiocie opodatkowanym (zniesienie istniejących lub otwarcie nowych dróg publicznych i t. p.) i jeżeli będą złożone dostateczne dowody, na podstawie których możnaby przynajmniej w przybliżeniu oznaczyć nastającą zmianę w przedmiocie i jej rozciągłość, wtedy trzeba także obliczyć tymczasowo z zastrzeżeniem wyrównania po stanowczem uwidocznieniu przyrost lub ubytek czystego dochodu tudzież podatku od tych przedmiotów, w których zaszła zmiana.

Jeżeli zaś dowodów takich niema, cały podatek gruntowy dotąd pobierany należy rozłożyć na nowych posiadaczy, obliczenie zaś przyrostów i ubytków w czystym dochodzie, jakoteż podatku gruntowego, nastąpi dopiero po stanowczem uwidocznieniu.

§. 48.

Uwidocznienie stanowcze nastąpi na podstawie planu wykupu gruntów, wykazów powierzchni tudzież orzeczeń, dotyczących się wywłaszczenia, i wszelkich innych dokumentów, które zarządy kolejowe mają przedstawić, w razie potrzeby po poprzednim wymierzeniu lub zbadaniu na miejscu przez urzędnika pomiarowego.

Co do wszelkich innych uwidocznień tymczasowych.

§. 49.

Postępowania przepisane w §§. 46 i 47 trzymać się należy we wszystkich innych przypadkach tymczasowego uwidoczniania, z tą różnicą, że w tych przypadkach tablicę działową zastępuje oznajmienie, które obie strony interesowane winny podpisać, lub badanie podjęte z urzędu.

Gdy władza administracyjna lub sądowa wyda zalegające orzeczenie (§. 35, l. 4, lit. a, §. 36, ustęp 2), pozwalające na zmianę posiadania, lub gdy nadejdzie uwiadomienie od sądu hipotecznego (§. 44), wtedy albo należy skutecznie uwidocznienie stanowcze albo w razie, jeżeli zmiana posiadania musiała być cofniętą, względnie zmiana wpisu w księdze gruntowej nie mogła być skuteczną, sprowadzić także uwidocznienie tymczasowe do poprzedniego stanu.

V. Uwzględnienie zmian przy rozkładaniu podatku.

§. 50.

Przy rozkładaniu podatku uwzględnić należy zmiany zwyczajne od roku, który nastąpi po oznajmieniu lub po zbadaniu podjętem z urzędu.

Atoli co do uwidocznień, które mają być wykonane na podstawie oznajmień, jest koniecznem, aby oznajmienia poczynione były najpóźniej do końca marca albo przy sposobności pobytu urzędnika pomiarowego w gminie.

Zmiany, o których oznajmiono w późniejszym czasie, mogą być uwzględnione przy rozkładaniu podatku, przypadającego na rok, który nastąpi po oznajmieniu, tylko wtedy:

1. jeżeli zmiana posiadania rozciąga się na całą posiadłość lub całe parcele, a tożsamość przedmiotów może być stwierdzona na podstawie map katastralnych bez badania miejscowego, albo

2. jeżeli zmiana posiadania rozciąga się wprawdzie na części parcel, ale złożono szkic podziału wygotowany i uwierzytelniony podług przepisów katastralnych przez upoważnionego technika prywatnego.

Z powodu tych zmian w przedmiocie, z któ-

rych wynika zmniejszenie się podatku, które jednak nie mogły już być badane na miejscu w roku, w którym o nich doniesiono, odpisanym będzie podatek od roku, który nastąpi po oznajmieniu.

Z powodu tych zmian w przedmiocie, z których wynika wzrost podatku, przepisywać należy podatek od roku, który nastąpi po zmianie w przedmiocie.

Wyjmują się tylko przestrzenie, uważane za budowlane, co do których trzymać się należy przepisów podanych niżej w §. 51.

Gdy przedmioty zmienione podlegają uwolnieniu od podatku podług §. 30 lub §. 33, termin, w którym podatek ma być wzięty na przepis, schodzi się z terminem, w którym upływa uwolnienie od podatku.

§. 51.

Grunta, które w operacie katastralnym zapisano jako ziemię urodzajną, lecz które wzięto pod budynki, uwolnić należy od podatku gruntowego i uważać za przestrzeń budowlaną dopiero od tego czasu, gdy podatek budynkowy będzie wzięty na przepis.

Jeżeli w myśl przepisów o podatku budynkowym nie nastąpiło opodatkowanie, podatek gruntowy odpisać należy od roku, który nastąpi po skończeniu budynku.

Jeżeli jednak przestrzenie, uważane za budowlane, będą zwrócone produkeyi pierwotnej, nałożyć należy na nie podatek gruntowy od tego czasu, w którym podatek budynkowy przestanie na nich ciążyć, a jeżeli stosownie do istniejących przepisów o podatku budynkowym podatku tego nie wzięto na przepis, to od owego czasu, od którego poczyna się obrócenie gruntu pod uprawę rolniczą.

§. 52.

Przepis artykułu II ustawy z d. 28 marca 1880 L. 34 d. u. p.¹⁾ nie będzie stosowany do tych podwyższeń podatku, które wynikają jedynie z uwidocznień, wykonanych dla utrzymania zmian w ewidencji na zasadzie §. 5 l. 3 i 4, tudzież §§. 8, 9, 27, 28 i 29 niniejszej ustawy.

§. 53.

Aż do przeniesienia podatku na kogo innego wskutek uwidocznień, wykonanych dla utrzymania zmian w ewidencji, za opłatę podatku gruntowego odpowiedzialny jest osobiście posiadacz zapisany w katastrze podatku gruntowego.

Pod względem dochodzenia roszczeń wypływających z odpowiedzialności rzeczowej, zatrzymują moc swoją dotychczasowe przepisy ustawowe.

VI. Należności za czynności urzędowe potrzebne do utrzymania ewidencji.

(Taryfa I i II)

§. 54.

Za czynności urzędowe, potrzebne do utrzymywania ewidencji, a tyczące się przeniesienia posiadania opłacić trzeba należność, która stanowi do-

---

¹⁾ Art II ustawy z d. 28 marca 1880 L. 34 d. u. p

Kwota podatku, przypadająca na każdą parcelę gruntową po stanowczem rozłożeniu podatku, t. j. po zamknięciu postępowania reklamacyjnego, nie może być podwyższoną w ciągu wzmiankowanego wyżej 15-letniego okresu

chód skarbowy i ma być wymierzona podług dołączonych taryf I lub II stosownie do tego, czy pomiar był lub nie był potrzebny.

Jeżeli podziały gruntów nie wymagają pomiaru z tej przyczyny, ponieważ złożono plany geometryczne (sytuacyjne), wygotowane i uwierzytelnione w myśl §. 23 przez technika prywatnego urzędownie upoważnionego, zastosować trzeba do nich taryfę I.

Gdy cała posiadłość lub całe parcele przechodzą na kogo innego, należytość opłaca sam nabywca.

W razie podziału gruntów wszyscy nabywcy składają się na opłatę w stosunku całkowitej powierzchni (lub całego czystego dochodu) udziałów, przypadających każdemu z nich.

Przeniesienie własności wskutek wywłaszczenia ze względów publicznych lub wskutek ogólnej regulacji posiadania (komasacyi) ma być dokonywane bezpłatnie.

Opłatę wymierza urząd podatkowy na podstawie uwiadomienia otrzymanego od urzędnika pomiarowego, ściągając zaś ją należy jednocześnie z podatkiem gruntowym.

VII. Postępowanie rekursowe.

§. 55.

Przeciwko wynikowi pomiaru, obliczenia czystego dochodu i wymierzenia podatku uskutecznionego na mocy przepisów o utrzymywaniu ewidencji można odwołać się stosownie do przepisów ustawy z d. 19 marca 1876 L. 28 d. u. p.

Co do takich rekursów, które niemają skutku odwołczego, decyduje stanowczo krajowa władza skarbowa.

VIII. Ułatwienia w opłacie stempli i należności.

§. 56.

Podania, dotyczące się zaszłych zmian, wniesione stosownie do niniejszej ustawy, jakoteż akta ku ich stwierdzeniu, spisane przez urzędnika pomiarowego, i rekursy, powyżej w § 55 wzmiankowane, uwalnia się od stempli i opłat.

Do czynności prawnych i przeniesień majątku, stwierdzonych takim aktem, stosowane będą przepisy ogólne ustaw i rozporządzeń obowiązujących o opłatach stemplowych i bezpośrednich.

Co do tych przeniesień posiadania, co do których dokument nie został wygotowany, należy w tym przypadku, jeżeli doniesienie o zmianie uczyniono najpóźniej podczas najbliższej po dniu przeniesienia obecności urzędnika pomiarowego w gminie, zaniechać wzięcia na przepis podwyższenia opłaty, któreby według ustaw o należnościach przypadają, nawet wtedy, gdyby tymczasem urząd do wymiaru należności ustanowiony otrzymał skądinąd wiadomość o dokonaniu aktu prawnego.

IX. Kary porządkowe.

§. 57.

Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo wezwanego lub jego zastępcy do urzędowej czynności urzędnika pomiarowego, względem której wydano wezwanie w czasie właściwym, nałożyć ma urzędnik pomiarowy karę pieniężną w kwocie 1 złr.

Kary te porządkowe składać należy w urzędzie podatkowym, któremu w tym celu urzędnik pomiarowy ma doręczyć asygnacją kary pieniężnej, a w razie potrzeby ściągane będą przez egzekucją tak samo, jak podatki rządowe.

Kary pieniężne wpływać mają do funduszu ubogich dotyczącej gminy.

X. Ogólne prawo przeglądania map katastralnych i operatów odnoszących się do utrzymywania ewidencji.

§. 58.

Mapy katastralne i operaty, odnoszące się do utrzymywania ewidencji, przeglądać może każdy w urzędzie podatkowym lub, gdyby owe operaty miał z sobą urzędnik pomiarowy, gdzieindziej zatrudniony, u tegoż urzędnika.

Ktoby potrzebował kopii map lub odpisów jakichkolwiek operatów, dostać ich może po zamówieniu w urzędzie podatkowym lub w archiwum map za opłatą należycie taryfowych, które przez ministerstwo skarbu co jakiś czas będą ustanawiane i w lokalu urzędu podatkowego na widok publiczny wywieszane.

XI. Termin, od którego ustawa obowiązuje.

§. 59.

Ustawa niniejsza, uchylająca wszelkie z nią niezgodne przepisy o utrzymywaniu katastru, nabywa mocy od dnia ogłoszenia.

XII. Postanowienia wykonawcze.

§. 60.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się ministrom skarbu i sprawiedliwości.

Do §. 54.

A) T a r y f a I.

do obliczenia należności za przepisanie katastralne.

Należność za przepisanie katastralne oblicza się:

- a) za przeniesienie całego posiadania, będącego przedmiotem jednego arkusza posiadania gruntowego, w kwocie stałej 10 ct.;
- b) za przeniesienie pojedynczych całych parcel od czystego dochodu wszystkich parcel mocą jednego aktu nabycia na nowego posiadacza przechodzących, a mianowicie:

wynoszącego więcej niż	10 zlr	"	"	20	"	"	"	aż do 10 zlr. włącznie w kwocie — zlr.	5 ct.
"	20	"	"	30	"	"	"	—	10 "
"	30	"	"	40	"	"	"	—	15 "
"	40	"	"	60	"	"	"	—	20 "
"	60	"	"	80	"	"	"	—	30 "
"	80	"	"	100	"	"	"	—	40 "
"	100	"	"	160	"	"	"	—	50 "
"	160	"	"	240	"	"	"	—	65 "
"	240	"	"	280	"	"	"	—	80 "
"	280	"	"	340	"	"	"	—	95 "
"	340	"	"	400	"	"	"	1	10 "
"	400	"	"	600	"	"	"	1	25 "
"	600	"	"		"	"	"	1	40 "

10* i tak dalej od każdego 200 zlr. o 15 ct. więcej, licząc pozostałość wynoszącą mniej, niż 200 zlr., za całe 200 zlr.

B) T a r y f a 2.

do obliczania należności za pomiar.

Należność za pomiar oblicza się
gdy powierzchnia ma

więcej niż	30 arów	aż do	30 arów włącznie w kwocie	—	zhr. 40 ct.
"	100	"	"	—	50
"	250	"	"	—	60
"	500	"	"	—	70
"	750	"	"	—	80
"	1.000	"	"	1	—
"	1.250	"	"	1	20
"	1.500	"	"	1	40
"	1.750	"	"	1	60
"	2.000	"	"	1	80
"	2.250	"	"	2	—
"	2.500	"	"	2	20
"	2.750	"	"	2	40
"	3.000	"	"	2	60
"	3.250	"	"	2	80
"	3.500	"	"	3	—
"	3.750	"	"	3	20
"	4.000	"	"	3	40
"	4.250	"	"	3	60
"	4.500	"	"	3	80
"	4.750	"	"	4	—
"	5.000	"	"	4	20
"	5.500	"	"	4	40

więcej niż	5.500 arów	aż do	6.000 arów włącznie w kwocie	4 złr.	60 ct.
"	6.000	"	6.500	4	80
"	6.500	"	7.000	"	"
"	7.000	"	7.500	5	"
"	7.500	"	8.000	5	20
"	8.000	"	8.500	5	40
"	8.500	"	9.000	5	60
"	9.000	"	9.500	5	80
"	9.500	"	10.000	6	"
"	10.000	"	10.000	6	20
"	10.000	"	11.000	6	40
"	11.000	"	12.000	6	60
"	12.000	"	13.000	6	80
"	13.000	"	14.000	7	"
"	14.000	"	15.000	7	20
"	15.000	"	16.000	7	40
"	16.000	"	17.000	7	60
"	17.000	"	18.000	7	80
"	18.000	"	19.000	8	"
"	19.000	"	20.000	8	20
"	20.000	"	22.000	8	40

i tak dalej od każdego 2.000 arów o 20 ct. więcej, licząc pozostałość, wynoszącą mniej, niż 2.000 arów, za całe 2.000 arów.

Jeżeli stosownie do §. 23 urzędnik pomiarowy zrobił rozgraniczenie, doliczyć należy do powyższych pozycji taryfowych dodatek po 20 od sta.

Oprócz tego nabywający posiadłość gruntową ponoszą koszta dostarczenia materiału do zrobienia rozgraniczenia.

C) T a b l i c a

do przeliczenia miar metrycznych powierzchni, służących podług taryfy II. za podstawę do obliczenia należyłości za pomiar, na dolno-austryackie miary powierzchni.

(Zawarta w dodatku do rozp. m. sk. z dnia 11 czerwca 1883 r. L. 91 d. u. p.).

Należyłość za pomiar oblicza się gdy powierzchnia ma

więcej niż	30 arów	aż do	30 arów włącznie	morąg	0	morąg	0	w kwocie —	złr.	40 ct.
"	100	"	100	—	834.1	—	834.1	"	"	50 "
"	250	"	250	1	1180.4	1	1180.4	"	"	60 "
"	500	"	500	4	550.9	4	550.9	"	"	70 "
"	750	"	750	8	1101.8	8	1101.8	"	"	80 "
"	1.000	"	1.000	13	52.7	13	52.7	"	"	— "
"	1.250	"	1.250	17	603.6	17	603.6	"	1	"
"	1.500	"	1.250	21	1154.5	21	1154.5	"	1	20 "
"	1.750	"	1.500	26	105.5	26	105.5	"	1	40 "
"	2.000	"	1.750	30	656.4	30	656.4	"	1	60 "
"	2.250	"	2.000	34	207.3	34	207.3	"	1	80 "
"	2.500	"	2.250	39	158.2	39	158.2	"	2	"
"	2.750	"	2.500	43	709.1	43	709.1	"	2	20 "
"	3.000	"	2.750	47	260.0	47	260.0	"	2	40 "
"	3.250	"	3.000	52	210.9	52	210.9	"	2	60 "
"	3.500	"	3.250	56	761.8	56	761.8	"	2	80 "
"	3.750	"	3.500	60	1312.7	60	1312.7	"	3	"
"	4.000	"	3.750	65	263.6	65	263.6	"	3	20 "
"	4.250	"	4.000	69	814.6	69	814.6	"	3	40 "
"	4.500	"	4.250	73	1365.5	73	1365.5	"	3	60 "
"	4.750	"	4.500	78	316.4	78	316.4	"	3	80 "
"	5.000	"	4.750	82	867.3	82	867.3	"	4	"

więcej niż 4.750 arów	87	867.3	aż do 5.000 arów włącznie	86	1418.2	w kwocie 4 zlr. 20 ct.
"	5.000	86	"	95	920.0	4 " 40 "
"	5.500	95	"	104	421.8	4 " 60 "
"	6.000	104	"	112	1523.6	4 " 80 "
"	6.500	112	"	121	1025.5	5 " — "
"	7.000	121	"	130	527.3	5 " 20 "
"	7.500	130	"	139	29.1	5 " 40 "
"	8.000	139	"	147	1130.9	5 " 60 "
"	8.500	147	"	156	632.7	5 " 80 "
"	9.000	156	"	165	134.6	6 " — "
"	9.500	165	"	173	1236.4	6 " 20 "
"	10.000	173	"	191	240.0	6 " 40 "
"	11.000	191	"	208	843.7	6 " 60 "
"	12.000	208	"	225	1447.3	6 " 80 "
"	13.000	225	"	243	450.9	7 " — "
"	14.000	243	"	260	1054.6	7 " 20 "
"	15.000	260	"	278	58.2	7 " 40 "
"	16.000	278	"	295	661.8	7 " 60 "
"	17.000	295	"	312	1265.5	7 " 80 "
"	18.000	312	"	330	269.1	8 " — "
"	19.000	330	"	347	872.8	8 " 20 "
"	20.000	347	"	382	480.0	8 " 40 "

i tak dalej od każdego 2.000 arów = 34 morgów 1207.3 $\square^0$ o 20 ct. więcej, licząc pozostałość wynoszącą mniej, niż 2.000 arów = 34 morgów 1207.3 $\square^0$, za całe 2.000 arów.

Jeżeli stosownie do §. 23 urzędnik pomiarowy zrobił rozgraniczenie, doliczyć należy do powyższych pozycji taryfowych dodatek po 20 od sta.

Oprócz tego nabywający posiadłość gruntową ponoszą kosztą dostarczenia materiału do zrobienia rozgraniczenia.

Do §. 58.

T A R Y F A

cen za niezmienione tudzież przyrządzone i sprostowane odciski map, za kopie map, za odpisy arkuszków posiadania gruntowego i innych operatów.

(Rozp. min. skarbu z d. 6 grudnia 1895 r. L. 49113 z mocą obowiązującą od 1 lutego 1896 r.).

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robót, za które strony uiszczają mają wynagrodzenie.	W wal. austr.		U W A G A
		zł.	ct.	
1	Niezmienione litografowane odciski map:			<i>Do liczby porz 1.</i> Połowa arkusza policzoną zostanie także za połowę ceny.
	a) przy zakupnie zupełnych egzemplarzy dla całych gmin, od arkusza	1	20	
	b) przy zakupnie pojedynczych arkuszy pewnej gminy, od arkusza	1	70	<i>Do liczby porz. 2.</i> Przyrządzenie dotyczy kolorowania parcel budowlanych i wodnych, tudzież kopalni piasku i gliny.
2	Za przyrządzenie litografowanych odcisków map. a mianowicie:			Koszta wynagrodzenia obliczone będą na podstawie ilości parcel i hektarów, przedstawionych na mapach, bez względu na ilość parcel w rzeczywistości przyrządzonych.
	a) za mapy według skali 1 : 5760:			
	za każde 100 parcel	—	6	
	za każde 100 hektarów	—	1 1/2	
	b) za mapy według skali 1 : 2880, 1 : 2500 i 1 : 2000:			
	za każde 100 parcel	—	6	
	za każde 100 hektarów	—	6	
	c) za mapy według skali 1 : 1440 i 1 : 1250:			
	za każde 100 parcel	—	6	
	za każde 100 hektarów	—	24	
	d) za mapy według skali 1 : 20 i 1 : 625:			Części ułamków wynoszące mniej jak 100 parcel względnie hektarów należy przyjmować jako pełne.
	za każde 100 parcel	—	6	
	za każde 100 hektarów	—	96	
	e) za mapy miast, na wypadek, jeżeli więcej jak			

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robót, za które strony uiszczą mają wynagrodzenie.	W wal. austr.		U W A G A
		złr.	ct	
	trzecia część powierzchni sekcji mapy (karty mapy) pokrytą jest parcelami budowlanymi, drogowymi i wodnymi, prócz należytości według lit a), względnie b), c), d) przypadającej, także za każdą sekcję mapy dodatek . . .	1	80	<i>Do liczby porz. 2 e).</i> Jeżeli na przykład terytorium pewnej gminy miejskiej obejmujące 3070 parcel i 1030 hektarów jest na 17 kartach map (sekcjach map) według skali 1 : 2880 przedstawionych, a z tych 17 sekcji należy 10 zaliczyć do rzędu pod liczbą porz. 2 e) oznaczonych, to w takim razie wypada należytość 20 złr. 52 ct.
3	Za kolorowanie i opisanie zarysu mapy	—	25	
4	Za zupełne kolorowanie odrysów map a) według skali będącej podstawą mapy sześciokrotne koszta przypadające według liczby porządkowej 2 lit. a) względnie b) c) i d); Oprócz tego: b) za mapy miast, jeżeli więcej jak trzecia część powierzchni sekcji mapy (karty mapy) pokrytą jest parcelami budowlanymi, drogowymi i wodnymi, za każdą sekcję mapy dodatek			<i>Do liczby porz. 4 a).</i> N. p. za zupełne kolorowanie map pewnej gminy, zawierającej 1100 parcel i 1632 hektarów według skali 1 : 2880 przypada należytość w kwocie 6 złr. 48 ct.
5	Za kolorowanie pewnej oznaczonej posiadłości albo części terytorium pewnej gminy: a) za mapy według skali 1 : 5760, 1 : 2880, 1 : 2500 i 1 : 2000: do włącznie 10 parcel i 6 hektarów . . . . . za każdą dalszą parcelę . . . . . za każdy dalszy hektar	1	—	<i>Do liczby porz. 5.</i> N. p. jeżeli mapa sporządzoną jest według skali 1 : 2880 wynosi należytość przy kompleksie posiadłości obejmującej 2 parcele i 5 hektarów 30 ct., przy kompleksie o 4 par-
		—	30	
		—	1	
		—	1	

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robot, za które strony uiszczają mają wynagrodzenie.	W wal. austr.		U W A G A
		zlr.	ct.	
6	b) za mapy według skali 1 : 1440 i 1 : 1250: do włącznie 10 parcel i 6 hektarów	—	50	celach i 28.77 hektarach 53 ct, przy kompleksie o 100 parcelach i 11.5 hektarach 1 zlr. 26 ct. <i>Do liczby porz. 6 i 7 b.</i> Części ułamków wynoszące mniej jak 100 względnie 20 parcel należy przyjmować jako pełne.
	za każdą dalszą parcelę za każdy dalszy hektar .	—	3	
7	c) za mapy według skali 1 : 720 i 1 : 625: do włącznie 10 parcel i 6 hektarów	—	70	<i>Do liczby porz. 8.</i> W razie wrysowania parcel drogowych lub wodnych tudzież kolei, należy brać w rachubę tylko te przedmioty, a nie także parcele przez nie przecięte.
	za każdą dalszą parcelę . za każdy dalszy hektar	—	12	
6	Za zupełne wpisanie liczb parcelowych do odcisków map od każdych 100 parcel	—	25	
7	Za numerowanie parcel pewnej oznaczonej posiadłości:			
8	a) do włącznie 20 parcel .	—	15	N. p. Należytość za rysowanie ręczne według skali 1 : 2880 przypada, jeżeli kompleks gruntu obejmuje 2 parcele i 5 hektarów, w kwocie 1 zlr. 50 ct, jeżeli kompleks obejmuje 4 parcele i 28.77 hektarów, w kwocie 1 zlr. 73 ct, przy kompleksie o 100 parcelach
	b) za każde dalsze 20 parcel	—	5	
9	Za wrysowanie dodatkowych zmian w odciskach map:			
	a) do włącznie 5 nowo powstałych albo co do objętości zmienionych parcel	—	25	<i>Do liczby porz. 10</i>
10	b) za każdą dalszą nowo powstałą parcelę	—	1 1/2	
	c) za wrysowanie parcel drogowych lub wodnych lub kolei, od każdego 1 decymetra długości przedmiotu na mapie	—	5	
9	Za wykreślenie parcel w odciskach map:			
	a) do włącznie 10 wykreślić się mających parcel . .	—	10	
10	b) za każdą dalszą wykreślić się mającą parcelę . . .	—	1/2	
	Za kopie map z wolnej ręki,			

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robót, za które strony uiszczają mają wynagrodzenie.	W wal. austr.		U W A G A
		złr.	ct.	
	z oznaczeniem parcel liczbami i podaniem rodzaju uprawy:			i 11:50 hektarów w kwocie 2 złr. 46 ct.
	A) jeżeli kompleks gruntu przedstawić się mającego obejmuje nie więcej jak 10 parcel i 6 hektarów:			Sporządzenie kopii map z wolnej ręki jest dozwolone:
	a) według skali 1 : 5760, 1 : 2880, 1 : 2500 i 1 : 2000	1	50	a) bez względu na wielkość kompleksu gruntu i ilość parcel, jeżeli nie ma w zapasie sporządzonych w drodze suchodruku odciśków map.
	b) według skali 1 : 1440 i 1 : 1250	2	—	
	c) według skali 1 : 720 i 1 : 625	2	50	b) we wszystkich wypadkach, w których rozchodzi się o przedstawienie pewnego kompleksu gruntu, nie obejmującego więcej jak 10 parcel i 6 hektarów.
	B) Przy znaczniejszych rysunkach ręcznych, prócz należytości pod A) oznaczonej, w miarę tego jeżeli mapa jest sporządzoną:			Parcele położone w jednej i tej samej gminie katastralnej i należące do jednej i tej samej realności, na które kopiowanie ma się rozciągać, mają być razem jako jeden kompleks gruntu uważane.
	a) według skali 1 : 5760: za każdą dalszą parcelę . za każde dalsze dwa hektary	—	1	
	b) według skali 1 : 2880, 1 : 2500 i 1 : 2000: za każdą dalszą parcelę za każdy dalszy hektar .	—	1/2	
	c) według skali 1 : 1440 i 1 : 1250: za każdą dalszą parcelę . za każdy dalszy hektar .	—	1	
	d) według skali 1 : 720 i 1 : 625: za każdą dalszą parcelę . za każdy dalszy hektar .	—	4	
		—	1	
		—	16	
	C) jako wynagrodzenie za użytą kalkę płócienną, za każdy decymetr kwadratowy	—	2	
11	Za oznaczenie tożsamości gruntów na podstawie map katastralnych co do			<i>Do liczby porz. 11.</i> Do obliczenia kosztów wynagrodzenia należy wziąć

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robót, za które strony uiszczają mają wynagrodzenie.	W wal. austr.		U W A G A
		złr	ct.	
	stanu tych gruntów wykazanego obecnie w operatach gruntowych i co do stanu według katastru stałego, a to:			za podstawę ilość parcel nowego i dawniejszego stanu razem wziętą.
	a) za sporządzenie porównawczego zestawienia dawniejszych i nowych oznaczeń parcelowych za każde 20 parcel	—	50	Części ułamkowe wynoszące mniej jak 20 parcel przyjąć należy jako pełne.
	b) za sporządzenie porównawczego zestawienia co do dawniejszego i nowego stanu przy podaniu powierzchni poszczególnych parcel lub części składowych parcel, za każde 20 parcel	1	20	<i>Do liczby porz. 12.</i> Do sporządzenia odpisów używa się druków obecnie przy ewidencji katastru podatku gruntowego dla arkuuszów posiadania gruntowego używanych, tak iż parcele oddzielnie według rodzajów uprawy będą wykazane.
12	Za odpisy arkuuszy posiadłości gruntowej:			
	a) do włącznie 10 parcel	—	30	
	b) za każdą dalszą parcelę	—	1	
13	Za wyciągi z arkuuszów posiadłości gruntowej:			
	A) jeżeli rozchodzi się o daty według parcel:			
	a) do włącznie 10 parcel	—	40	
	b) za każdą dalszą parcelę	—	1 1/2	
	B) jeżeli wyciąg dotyczy tylko łącznej przestrzeni i czystego dochodu posiadłości stanowiącej przedmiot arkuusza posiadania, od wyciągu	—	20	<i>Do liczby porz. 14</i> Każdą ubywającą jako też każdą przyrastającą parcelę, tudzież wykazaną nową sumę należy jako osobną pozycję liczyć.
14	Za dodatkowe wpisanie zmian do arkuuszów posiadłości			
	a) do włącznie 5 pozycyj .	—	20	
	b) za każdą dalszą pozycję	—	1	
15	Za odpisy protokołów par-			

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robot, za które strony uiszczą mają wynagrodzenie.	W wal. austr.		U W A G A
		zlr.	ct.	
	celowych od każdych 50 pozycji	—	70	<i>Do liczby porz. 15.</i> Każdą parcelę, tudzież każdą ze sumowania pozycyi powierzchni i czystego dochodu wynikającą cyfrę do przeniesienia, względnie główną cyfrę do przeniesienia jako też sumę głównych cyfr do przeniesienia, należy liczyć jako osobną pozycyę.
16	Za dodatkowe umieszczenie zmian w odpisach protokółów parcelowych:			
	a) do włącznie 10 umieszczonych parcel	—	25	Części ułamkowe wynoszące mniej jak 50 pozycyi należy przyjąć jako pełne.
	b) za każdą dalszą umieszczoną parcelę	—	1	
17	Za wpisanie powierzchni według miary niższo-austriackiej do odpisów pod liczbą porządkową 12 do 16 wymienionych, za każde 20 parcel	—	15	<i>Do liczby porz. 17.</i> Części ułamkowe wynoszące mniej jak 20 parcel należy przyjąć jako pełne.
18	Za odpisy opisu granic, od arkusza	—	50	
19	Za wyciągi z tryangulacyjnych operatów katastralnych co do współrzędnych i typograficznego położenia punktów trygonometrycznych:			
	a) do włącznie 5 punktów	10	—	
	b) za każdy dalszy punkt	2	—	
20	Za wyciągi z operatów katastralnych pomiaru poligonalnego co do współrzędnych i położenia topograficznego punktów poligonalnych:			
	a) do włącznie 20 punktów	10	—	
	b) za każdy dalszy punkt	—	50	
21	Za odpisy innych aktów pomiaru katastralnego od arkusza	—	40	
22	Litografowane karty przeglądowe gmin katastralnych od arkusza	1	—	

B) Rozporządzenie ministerstwa skarbu

z d. 11 lipca 1883 r. L. 91 d. u. p., dotyczące się wykonania u.
z d. 23 maja 1883 r. d. L. 83 d. u. p. o utrzymywaniu w ewi-
dencji katastru podatku gruntowego ¹⁾).

Do §. 23.

W celu utrzymania zgodności między czynno-
ściami urzędowymi a stosunkami rzeczywistymi wy-
raża ustawa zasadę, że strony interesowane powinny
być przy pomiarach obecne lub że rozgraniczenia
gruntów powinny były same dokonać.

Urzędnik pomiarowy jest więc obowiązany za-
wezwać interesowanych do każdego pomiaru.

Gdyby interesowani nie stanęli, przepisuje ustawa,
by pomimo tego przedsięwzięto pomiar tudzież roz-
graniczenie, gdyby go nie było

W takim przypadku winien urzędnik pomia-
rowy postarać się także o materiał na znaki gra-
niczne.

Do oznaczenia linii granicznych używać należy
zwyczajnie kamieni ociosanych.

Gdyby jednak dostarczenie ich powodowało wy-
datki stosunkowo za wielkie, jakoteż gdy chodzi
o mniejsze przedmioty, można także używać palików
drewnianych.

Według uwagi do taryfy II o obliczeniu nale-
żytości za pomiar winien nabywający posiadacz grun-

---

¹⁾ Podajemy tylko te ustępy, które mają znaczenie dla
prawa hipotecznego.

towy w rzeczonym przypadku prócz należności za przepisanie i pomiar tudzież 20-procentowego dodatku do tej ostatniej ponieść także koszta położenia znaków granicznych.

Składają się one z rzeczywistych kosztów dostarczenia znaków i kwoty wynagrodzenia dziennego dla robotnika, odpowiadającego czasowi pracy.

Co do kwestyi stosowności tych kosztów postarać się należy o przewidziane w §. 14 potwierdzenia przelożonego gminy na kwitach odbiorców.

Dla posiadaczy gruntów, którzy do pomiaru nie stanęli, wygotować należy uwiadomienie podług wzoru D i doręczyć je przez naczelnika gminy za potwierdzeniem odbioru.

Gdyby wniesiono sprzeciwienie się, nowy pomiar na koszt sprzeciwiających się może nastąpić dopiero wtedy, gdy na to pozwoli ustanowiony już rozkład podróży urzędnika pomiarowego.

W przypadku takim nie mają zastosowania te względy, które ustawa przyznaje posiadaczom gruntu, czyniącym przez oznajmienie zmian w czasie właściwym i obecność podczas dotyczących czynności urzędowych zadość obowiązkom, jakie ustawa na nich wkłada.

Należność za czynności urzędowe, podjęte w prawidłowym sprawowaniu służby, pobierane będą według ustawy tylko w niewielkiej kwocie, znacznie mniejszej od rzeczywistego wydatku.

W rzeczonym jednak przypadku niema powodu do ściągania kosztów w kwocie mniejszej, niż ta, którą ponosi skarb państwa na wykonanie dotyczącej czynności urzędowej. Ustawa przeto przepisuje w ustępie 3 §. 23, że taki ponowny pomiar należy wykonać tylko na koszt tego, na którym ciąży wina.

Sprzeciwiający się ma zatem prócz ponownych kosztów rozgraniczenia, gdyby powstały, zwrócić nadto koszta wyżywienia i podróży.

Koszta wyżywienia wymierzać należy w sto-

sunku do użytego czasu i do kwoty dochodów urzędnika pomiarowego, to jest płacy, dodatku służbowego i dyet w ten sposób, że za czas wynoszący więcej, niż cztery godziny, należy policzyć całą kwotę wzmiankowanych dochodów.

Koszta podróży liczyć należy wedle wydatku, którego wymagała owa szczególna czynność urzędowa.

Chociaż zarząd skarbowy jest obowiązany wykonywać za pośrednictwem swoich funkcjonaryszów tylko te rozgraniczenia i pomiary, które są potrzebne do uwidocznienia w operatach katastralnych dokonanych już zmian w posiadaniu i przedmiotach, to przecież interesa prywatne posiadaczy gruntów, będące z tem w związku, należy o tyle popierać, o ile to stać się może bez uszczerbku dla prawidłowych czynności urzędowych, dotyczących się utrzymania ewidencji, i bez obciążenia skarbu państwa.

Urzędnikom pomiarowym pozwala się więc wykonywać na prośbę posiadaczy gruntów pomiary i rozgraniczenia także wtedy, gdy jeszcze nie zachodzi przypadek podlegający utrzymaniu w ewidencji.

Granicami dla takich usług są czynności urzędowe, które urzędnik pomiarowy ma wykonać w celu spełnienia w zupełności zadania swego co do utrzymania ewidencji.

Z powodu wielkości tego zadania przy rozpoczęciu robót na zasadzie ustawy — podejmowanie pomiarów lub rozgraniczeń wskutek prośby osób prywatnych musi się ograniczyć tymczasowo do wyjątkowych tylko przypadków.

Z zastrzeżeniem późniejszego rozszerzenia tego pozwolenia — służyć ma tymczasowo za wskazówkę, co następuje:

1. Pomiary lub rozgraniczenia, które nie są potrzebne do załatwienia przypadków, podlegających utrzymaniu w ewidencji, lecz których się żąda tylko

w interesie prywatnym, należy wykonywać tylko wtedy, gdy o to proszą

a) w celu skutecznienia zamierzonego podziału gruntów lub

b) dla wyjaśnienia niezmienionych stosunków posiadania na podstawie szczegółów mapy katastralnej.

2. Pojedynczy przypadek pomiaru nie może rozciągać się na większą powierzchnię nad 1 hektar = 1 morgowi 1180 sążni □.

Także w granicach takiej rozległości nie wolno się podejmować pomiaru, jeżeliby ten pomiar wskutek znacznej ilości linii działowych, które mają być prowadzone, był zawikłany i wymagał wiele czasu. Z tego powodu nie jest np. dozwolonym pomiar parcelacyi pod budynki.

3. Ilość pomiarów w jednej gminie na żądanie prywatne w ogóle dozwolonych zastosowaną być ma do czasu, którego pomiary w gminie celem utrzymania ewidencji i tak już wymagają, w taki sposób, że gdy pobyt w gminie wynosić ma:

jeden dzień	najwięcej dwa	
dwa dni	"	cztery,
trzy dni	"	sześć,
cztery dni	"	ośm,

pięć dni i więcej, najwięcej dziesięć pomiarów prócz tego na żądanie prywatne wolno wykonać.

4. W żadnej z gmin, w ciągu peryodu operacyi odwiedzonych, ogólna ilość pomiarów na żądanie prywatne mających się wykonać nie może zająć więcej nad jeden dzień, chociażby zachodziły wszelkie warunki powyżej pod 1, 2, 3 przytoczone.

5. Pomiaru takiego podjąć się wolno w ogóle tylko wtedy, gdy przez to nie dozna uszczerbku ani rozkład podróży ze względu na czynności urzędowe, które mają być dokonane w celu utrzymania ewidencji, ani też dalsze przeprowadzenie czynności ewidencyjnych.

Gdyby stosownie do tych przepisów można było przystąpić do pomiaru, proszący o to posiadacz gruntu winien złożyć wprzód piśmienne lub protokólarne oświadczenie, że zobowiązuje się zapłacić wynikłe stąd koszta, jak tylko otrzyma o nich zawiadomienie.

Do oznaczenia tych kosztów są stanowczemi te same okoliczności, które miano na względzie powyżej co do tego przypadku, gdy stosownie do ustawy pomiar wykonany być ma tylko na koszt tego, który go zawinił.

Nadto skarb państwa nie może ponosić wydatku już z tego powodu, ponieważ usługę, o którą chodzi, czyni się jedynie w interesie prywatnym.

Koszta zatem, które strona winna zwrócić, składają się: z wydatku połączonego z położeniem znaków granicznych, dalej kosztów wyżywienia i podróży urzędnika pomiarowego, które obliczyć należy w taki sam sposób, jak to powyżej przepisane zostało co do przypadku, w którym pomiar ma być wykonany na koszt sprzeciwiającego się.

Co się tyczy obliczenia kosztów pomiaru według taryfy H, uczynić to należy niezwłocznie po dokonaniu pomiaru w takim przypadku, gdy nie zachodzi żadna wątpliwość, że powierzchnie, od których koszta mają być policzone, leżą w granicach powierzchni najmniejszych i największych w taryfie zamieszczonych.

W innym przypadku trzeba wprzód obliczyć powierzchnią.

Co do wszystkich powyżej wzmiankowanych kwot, które strony mają uiścić, utrzymywać winien urzędnik pomiarowy książkę sznurową podług wzoru E i odcinki jej wypełniać jednobrzmiąco.

Odcinki z prawej strony przysyłać trzeba niezwłocznie razem z dołączonym blankietem certyfikatu urzędowi podatkowemu.

Urząd podatkowy winien wykazane kwoty wziąć

na przepis w zapiskach, które mają być utrzymywane podług wzoru F., wypełnić klauzulę na odwrotnej stronie odcinka, a następnie za pośrednictwem naczelnika gminy doręczyć odcinek za potwierdzeniem odbioru obowiązany do zapłacenia takowej.

Kwoty należy ściągać razem z podatkiem gruntowym.

Certyfikat, dotyczący się wzięcia na przepis, a dołączony do odcinka, ma urząd podatkowy wypełnić, oddzielić i w przeciągu ośmiu dni odesłać urzędnikowi pomiarowemu.

Kwoty ściągnięte należy zapisać w dzienniku dodatkowym (Subjournal) dla katastru podatku gruntowego.

Certyfikat urzędu podatkowego, dotyczący się wzięcia na przepis, dołączyć ma urzędnik pomiarowy do swego miesięcznego rachunku podróży i uwidocznić miesiąc, którego się to tyczy, w części książki sznurowej znajdującej się u niego.

Departament rachunkowy, któremu poruczono sprawdzenie rachunków, będzie zbierał te certyfikaty i na ich podstawie kontrolował ściąganie należności i zdawanie z nich rachunku.

Co do postępowania technicznego, które należy zachować przy wykonywaniu wymiarów, obowiązują osobne przepisy pomiarowe.

W przypadkach, w których urzędnik pomiarowy nie ma wykonać pomiaru przy oznajmionych podziałach gruntów, trzymać się należy rozporządzenia ministerstwa sprawiedliwości i skarbu z d. 1 czerwca 1883 L. 86 d. u. p., zawierającego przepisy co do warunków, pod którymi należy zaniechać co do oznajmionych działów gruntów wykonywania pomiaru przez urzędnika pomiarowego¹⁾.

Urzędnik pomiarowy winien w każdym szcze-

---

¹⁾ P. rozp. pod F).

gólnym przypadku zbadać, czy dopełniono warunków tego przepisu.

Gdyby okazały się braki, których nie można usunąć bez pomiaru, trzeba pomiar wykonać.

Ponieważ strona obowiązana będzie opłacać w takim razie należitości taryfowe, a więc ponosi szkodę materyalną, ponowny pomiar należy wykonać tylko wtedy, gdyby to było całkiem usprawiedliwionem nieodzowną potrzebą usunięcia błędów w przedstawionym szkicu planu w celu utrzymywania ewidencji.

Natomiast wymaga tego dobro posiadaczy gruntów, aby byli chronieni od powtórnej szkody wskutek takich błędnych wygotowań.

Gdyby więc zdarzały się mylne wygotowania planów geometrycznych przez upoważnionych techników prywatnych, uwiadomić należy c. k. starostwo, które obowiązane będzie donieść o tem władzy, ustanowionej do upoważniania techników prywatnych.

Do §§. 21, 28 i 29.

Jeżeli zarządzone połączenie gruntów rolniczych (komasacja), plan połączenia układa się na podstawie map katastralnych i szczególnych pomiarów za współdziałaniem biegłych. Plan ma być potwierdzony przez komisją krajową.

W razie każdego takiego łączenia gruntów ustanawia się stosunek posiadania i powierzchnię posiadłości, mającej dostać się w przyszłości każdemu posiadaczowi, jakoteż oznacza się przez oszacowanie wartość gruntów, mających się wyrównać i wyrównawczych¹⁾.

Jak tylko więc nastąpi potwierdzenie planu połączenia, zmienione stosunki, przezeń stworzone, sta-

---

¹⁾ „der Werth der abzufindenden u. der Abfindungsgrundstücke“.

nowią podstawę dalszych czynności urzędowych urzędnika pomiarowego.

Przy porównaniu ogólnej wartości obszaru gruntów, poddanych komasacyi, z czystym dochodem katastralnym, przypadającym na tenże obszar, otrzymuje się liczbę stosunkową wyrażoną w odsetkach, która ma być zastosowaną do oznaczenia czystego dochodu gruntów wyrównawczych, przyznanych poszczególnym posiadaczom gruntów.

Przykład postępowania w tym względzie podany jest we wzorze K. Gdy nadto chodzi o oznaczenie czystego dochodu dla trwałych zmian uprawy następujących po dokonaniu komasacyi wskutek zmienionego sposobu gospodarowania na niektórych gruntach wyrównawczych, nie można także w tym przypadku trzymać się istniejących pozycji taryfowych, lecz czysty dochód, przypadający na grunty poddane komasacyi, należy rozłożyć na poszczególne rodzaje uprawy podług oznaczonych kwot z uwzględnieniem okoliczności wymienionych w §. 29 ustawy.

Do §§. 11, 34 aż do 49.

A) Postępowanie urzędnika pomiarowego.

Zmiany — z wyłączeniem trwałych zmian w uprawie i czasowych zmian w przedmiotach — mają być uwidocznione w wykazie zmian podług wzoru M i w arkuszach indywidualnych posiadania na podstawie arkuszy oznajmień, zawierających wyniki badań.

1. Postępowanie z arkuszami oznajmień¹⁾.

Skoro w sposób ustawą przepisany stwierdzono zmiany, a pomiar, jeśli był potrzebny, wykonano i powierzchni i dochód czysty obliczono, urzędnik

¹⁾ P. rozp. pod C)

pomiarowy wypełnić ma odnośne kolumny arkusza oznajmień i przenieść szczegóły do wykazu zmian.

Następnie położyć trzeba w arkuszu oznajmień numer bieżący wykazu zmian stosownie do różnicy, czy uwidocznienie czyni się stanowczo, czy tymczasowo.

Po wykonaniu tej czynności urzędowej arkusze oznajmień dotyczące się tych gmin, dla których istnieją nowe księgi gruntowe, razem z załącznikami, jeżeli są, oddać trzeba z końcem każdego miesiąca urzędowi podatkowemu do dalszej czynności urzędowej, którą tenże wykonać ma w myśl §. 42, sąd zaś hipoteczny w myśl §§. 43 i 44 ustawy.

Gdy te arkusze posiadania wrócą od sądu hip. za pośrednictwem urzędu podatkowego, natenczas urzędnik pomiarowy ma sprawdzić, czy według uwiadomień od sądu hip., podanych w arkuszach oznajmień, została osiągnięta zgodność księgi gruntowej z katastrzem lub czy zachodzą jeszcze dalsze różnice.

Jeżeli różnice te dotyczą się takich wpisów, które stanowią przedmiot karty stanu majątkowego (liczby parceli lub innego oznaczenia parceli) i uwidocznienia na mapie sądu hip., urzędnik pomiarowy postarać się ma o zbadanie lub uchylenie różnic stosownie do przepisów niżej zamieszczonych, a następnie według okoliczności sprostować arkusz oznajmień.

Jeżeli jednak z uwiadomienia od sądu hip. okaże się, że pomimo postępowania w myśl ustępu 3 §. 43 ustawy dokonanego, wpis księgi gruntowej różni się od wpisu w arkuszu oznajmień co do osoby posiadacza, to wpis w arkuszu oznajmień pozostaje niezmiennym w tym razie, jeżeli stwierdzono w sposób niezawodny, że osoba zapisana w arkuszu oznajmień rzeczywiście już ma posiadanie, a więc że co do osoby posiadacza stan księgi gruntowej jeszcze nie jest uporządkowany. W przypadku takim jednak stosownie do ustępu 3 §. 44 ustawy nazwisko posiadacza, zapisanego w księdze gruntowej, uwidocznic

trzeba tak w arkuszu oznajmień, jak w innych operatach utrzymywania ewidencji.

Gdyby jednak stosownie do wyniku postępowania sądowego okazało się, że zmiana posiadania stwierdzona przez urzędnika pomiarowego nie została wykonaną, a względnie musiała być cofniętą, natenczas należy zaniechać takiego dalszego uwidocznienia w operatach odnoszących się do utrzymania ewidencji na podstawie arkusza oznajmień, względnie, jeżeli uwidocznienie takie tymczasowo stosownie do przepisów niżej zamieszczonych już nastąpiło, należy je wedle §. 49 ustawy przywrócić do pierwotnego stanu.

2. Postępowanie z wykazami zmian.

Jak wyżej pod 1 nadmieniono, szczegóły arkusza oznajmień należy przenieść po stwierdzeniu zmian do wykazu zmian.

Wykaz ten zostaje przy operacie odnoszącym się do utrzymania ewidencji i musi dawać w każdym czasie przegląd dokonanych czynności urzędowych urzędnika pomiarowego.

W tych przypadkach utrzymania w ewidencji, które według przepisów niżej zamieszczonych nie mogą być odrazu stanowczo uwidocznione, zamieścić należy na razie w kolumnie „Uwagi“ dopisek „tymczasowo“.

Wykazy zmian utrzymywać należy podług gmin i lat i dołączyć z końcem roku do protokołu parcel, a względnie do sprawdzonego zestawienia klas, ułożonego gminami.

3. Postępowanie z arkuszami posiadania.

Uwidocznianie zmian w arkuszach posiadania należy uskuteczniać kolejno w ciągu roku, a mianowicie naprzód uczynić to należy co do tych zmian, które mogą być uwidocznione stanowczo.

Uwidoczniając stanowczo zmiany, trzeba mieć na względzie różnicę polegającą na tem, czy dla dotychczasowej gminy istnieją, czy nie istnieją nowe księgi gruntowe.

Co do tych gmin, dla których nowe księgi gruntowe nie zostały założone, uwidocznienie stanowcze rozciąga się na przypadki wymienione w §. 55, a oprócz tego w §. 36, ponieważ co do takich gmin porozumienie się z sądem hipotecznym nie jest wymagane i należy zachowywać tylko te ostrożności, które zapewniają rozkład podatków odpowiadający stosunkom rzeczywistym.

W takim przypadku jednak, gdy według ustępu 2 §. 36 potrzebnem jest przyzwolenie władzy administracyjnej lub sądowej do prawomocnego przeniesienia posiadania, uwidocznienie może być wykonane tymczasowo w myśl §. 45, l. 2 wtedy, gdy zmiana posiadania w nadziei przyzwolenia rzeczywiście już nastąpiła.

Uwiedomienie w przypadku ustępu 3 §. 36 wydać należy podług wzorów Nr. 1 i Nr. 2 za potwierdzeniem odbioru, a to do wszystkich interesowanych.

Co do tych gmin, dla których istnieją nowe księgi gruntowe, uwidocznienie ma być uskutecznione na razie tylko tymczasowo, wyjąwszy przypadki wymienione w §. 35.

Tymczasowe uwidocznienie zmian w przypadkach określonych w §. 45, l. 2 i 3 należy rozpocząć dopiero d. 15 listopada każdego roku co do tych przypadków, co do których przeszkoda do stanowczego uwidocznienia nie będzie prawdopodobnie w ciągu roku usunięta.

Z końcem roku oddać należy urzędowi podatkowemu wszystkie arkusze posiadania, w których nie zaszła żadna zmiana albo w których zmiana została już stanowczo lub tymczasowo uwidoczniona, razem z tymi arkuszami oznajmień, na podstawie których ma być dokonane późniejsze przepisane lub odpiśnięcie albo też wyjednanem przyzwolenie czasowego

uwolnienia od podatku z powodu uprawy nieużytków, a to celem uwzględnienia przy rozkładzie podatku na rok następny.

Zarazem dołączyć należy wykaz tych arkuszy posiadania, w których uwidocznienie (np. z powodu dokonać się jeszcze mającego obliczenia powierzchni i czystego dochodu) jest w toku.

Te ostatnie muszą być oddane urzędowi podatkowemu kolejno najpóźniej aż do 15 kwietnia przyszedłego roku, a urząd podatkowy ma aż do tego czasu zostawić w zawieszeniu rozkład podatku na ten rok co do tych osób, o które tu chodzi, i w myśl §. 5 ustawy z d. 9 marca 1870 L. 23 d. u. p.¹⁾ ograniczyć się tymczasowo do ściągnięcia podatku w wymiarze przeszłorocznym z zastrzeżeniem późniejszego wyrównania.

Do §§. 11, 40 aż do 44.

B) Postanowienia szczególne celem osiągnięcia zgodności katastru podatku gruntowego z księgą gruntową co do tych gmin, dla których nowe księgi gruntowe zakładają się lub są już otwarte²⁾.

Pod względem przepisanego zasadniczo w §. 11 ustawy osiągania zgodności katastru podatku gruntowego z księgami dla kolei żelaznych, księgami górnictwami tudzież nowymi księgami gruntowymi, założonemi na podstawie operatów regulacyi podatku gruntowego, należy rozróżniać wedle §. 43 ustawy

¹⁾ §. 5 ustawy z d. 9 marca 1870 L. 23 d. u. p.

Jeżeli z początkiem nowego roku podatkowego należność podatkowa poszczególnym kontrybuentom na rok tenże stanowczo jeszcze nie mogła być przepisana, natenczas podatki według normy bezpośrednio ubiegłego roku podatkowego na przeciąg konstytucyjnego pozwolenia tak długi należy uiszczać, dopóki nowe należności nie zostaną rozpisane, w które następnie wliczoną będzie uiszczona zapłata.

²⁾ P. rozp. pod D) i E).

wpisy stanowiące przedmiot karty stanu majątkowego od tych, które odnoszą się do prawa rzeczowego, stanowiącego podstawę osobistego obowiązku płacenia podatku (prawo posiadania, prawo własności).

Co się tyczy osiągnięcia zgodności z wpisami karty stanu majątkowego, urzędnik pomiarowy, — odbierając od sądu hipotecznego uwiadomienia nadsyłane mu z powodu zakładania nowych ksiąg gruntowych, jakoteż po otwarciu nowej księgi gruntowej, w myśl rozporządzeń wykonawczych ministerstwa sprawiedliwości wydanych do ustaw o zakładaniu, ustalaniu i utrzymywaniu ksiąg gruntowych, a dotyczące się zmian w liczbach parcel i innych oznaczeniach parcel tudzież w wykreśleniu na mapie sądu hip., — winien je sprawdzić na podstawie mapy katastralnej i operatów, odnoszących się do utrzymywania ewidencji.

Jeżeli przy tem sprawdzaniu nie znajdzie się żadna przeszkoda, oznajmić należy sądowi hip., że zmiany, o które chodzi, będą w katastrze podatku gruntowego uwidocznione podług oznaczeń, które sąd obrał. Uwidocznienie to należy uskutecznić bezwzględnie.

Jeżeli oznaczenia, przez sąd księgi gruntowej obrane, nie mogą być zatrzymane albo jeżeli zakomunikowane szkice sytuacyjne nie nadają się do tego, aby podług nich można było wykreślić zmianę na mapie katastralnej, trzeba oznajmić sądowi hip. właściwe oznaczenia parcel, a względnie zachodzące przeszkody.

Jeżeli sąd hip. nie może usunąć zarzuconej w szkicu sytuacyjnym przeszkody, a przecież potrzeba uwidocznić zmianę na mapie katastralnej, lub jeżeli uwiadomienie od sądu hip. odnosi się do potrzebnego wskutek różności obciążenia podziału przedmiotu, zapisanego w katastrze pod jedną liczbą parcelową, albo wreszcie do zmian w rodzaju uprawy

gruntów, natenczas urzędnik pomiarowy winien przy sposobności swego najbliższego pobytu w dotyczącej gminie wykonać potrzebny pomiar, a względnie stwierdzić, czy zmiana uprawy jest trwała, czy nie trwała.

Stosownie do wyniku tego pomiaru lub dochodzenia nastąpić ma uwidocznienie a względnie zanotowanie zmian w katastrze podatku gruntowego; odnośne wyniki zakomunikować należy sądowi hipotecznemu.

Nadto urzędnik pomiarowy obowiązany jest zmiany, które zbada, wyrysować na żądanie sądu księgi gruntowej nawet już w ciągu okresu czynności polowych — przy sposobności pobytu w siedzibie urzędu podatkowego.

Gdyby jednak było do wykonania tak wiele rysunków, że urzędnik pomiarowy nie zdołałby wykonać ich w ciągu trzechdniowego pobytu w siedzibie urzędu podatkowego, pozostałe rysunki wykonać należy w ciągu miesięcy zimowych.

Gdyby nadto z powodu znacznych zmian w pierwotnem wykreśleniu na mapie katastralnej musiano zrobić nową mapę katastralną, sądowi hip. wydać należy na żądanie albo odcisk odnośnego arkusza mapy nowo litografowanej albo rysunek ręczny za opłatą należytości według taryfy.

Wspomniane wyrysowanie zbadanych zmian na mapie sądu hip. ma być zaniechane, gdy w urzędzie hipotecznym znajduje się szkic uwidocznionego już w księdze gruntowej podziału parceli katastralnej, a parcela ta teraz ulega ponownej zmianie.

W przypadku tym geometra wyrysować winien zmianę w szkicu.

Celem osiągnięcia zgodności księgi gruntowej z katastrem podatku gruntowego pod względem osoby posiadacza, urzędnik pomiarowy dowiadyuje się z jednej strony z uwiadomień sądu hip. określonych w §§. 40 i 41 ustawy, a już w ogólnej ustawie o księ-

gach gruntowych przewidzianych, o każdym odpisaniu i przepisaniu, dotyczącym nieruchomości.

Co się tyczy uwiadomień od sądu hip., przewidzianych w §. 41, winien urzędnik pomiarowy odnośne szczegóły, potrzebne do wygotowania arkusza oznajmień, zanotować sobie przy sposobności pobytu peryodycznego w siedzibie urzędu podatkowego (urzędu wymiaru należności) i w myśl §. 19 ustawy postarać się o wyjaśnienie, gdyby było potrzebne, przez przejrzenie ksiąg publicznych utrzymywanych w sądzie.

Z drugiej strony urzędnik pomiarowy przysyłając sądowi księgi gruntowej akta, dotyczące się stwierdzonych zmian posiadania, nastęrczy mu sposobność do wykonania postępowania przepisanego ustawą z d. 23 maja 1883 L 82 d. u. p.

Urzędnik pomiarowy jest nadto obowiązany przy sposobności swego pobytu w siedzibie sądu hip. poczynić w krótkiej drodze odpowiednie kroki, zmierzające do zbadania i usunięcia zachodzących różnic między księgą gruntową a katastrem podatku gruntowego.

C) Postępowanie urzędu podatkowego.

Urząd podatkowy winien przede wszystkim nadesłane mu arkusze oznajmień, dotyczące się takich gmin, dla których nowe księgi gruntowe są założone, bezwzględnie zbadać w tym kierunku, czy oznaczone w nich akta prawne zostały już do wymiaru należności oznajmione lub nie.

W tym ostatnim przypadku dotyczące akta prawne zaciągnąć należy do zapisków podług wzoru O. i jednocześnie, zapisać je w rejestrze B. aktów, podlegających opłacie należności.

Celem rozłożenia podatku należy tymczasowo w tablicy rozkładu podatku gruntowego przy dotyczącym posiadaczu gruntu, dopisując numer arkusza oznajmień, uwidocznic, że trzeba będzie zmianę uwzględnić.

Poczynione zapiski ma urząd podatkowy potwierdzić w przeznaczonej na to rubryce arkusza oznajmień z odwołaniem się do pozycji rejestru B. i tablicy rozkładowej.

Następnie ma urząd podatkowy te arkusze oznajmień razem z załącznikami oddać niezwłocznie sądowi hipotecznemu.

Zwrócone arkusze oznajmień doręczyć należy niezwłocznie urzędnikowi pomiarowemu po wynotowaniu z uwiadomień sądu hip. szczegółów, które mogłyby mieć wpływ na wymiar podatku.

D) Postępowanie c. k. urzędów wymiaru należytości.

Jeżeli urząd podatkowy nie jest zarazem urzędem ustanowionym do wymierzania należytości, urzędnik pomiarowy winien przed oddaniem arkuszy oznajmień urzędowi podatkowemu arkusze te porównać z uwiadomieniami nadesłanemi wedle §. 16 niniejszego przepisu przez c. k. urząd wymiaru należytości a następnie udzielić temu ostatniemu urzędowi wykazem podług wzoru P. sporządzonym szczegóły arkuszy oznajmień, tyczące się tych aktów prawnych, o których nie uczyniono doniesienia w celu wymiaru należytości.

W tym celu urząd wymiaru należytości winien będzie utrzymywać zapiski podług wzoru O., a jednocześnie akta prawne, o które chodzi, zapisywać w rejestrze B. o aktach podlegających opłacie należytości.

E) Czynności szczególne co do trwałych zmian w uprawie i czasowych zmian w przedmiocie.

Trwałe zmiany w uprawie notowane będą w myśl §. 7 jedynie tylko u urzędnika pomiarowego.

Co się tyczy stwierdzonych czasowych zmian

w przedmiocie, należy zapiski zarządzone w przepisie do §. 32 z należącemi do nich prośbami i arkuszami oznajmień zwyczajnie dopiero po upływie okresu czynności letnich doręczyć urzędowi podatkowemu, który akt ten za pośrednictwem władzy wymiaru podatków I instancyi ma przesłać krajowej władzy skarbowej celem wydania orzeczenia.

Na podstawie tego orzeczenia, które krajowa władza skarbowa zamieścić winna w zapiskach, urząd podatkowy ma podatek gruntowy odpisać lub dopisać, a następnie zwrócić zapiski razem z załącznikami urzędnikowi pomiarowemu.

Ten ostatni uwidocznic ma dozwolone czasowe uwolnienia od podatku i trwanie tych uwolnień w arkuszach posiadania obok dotyczących parcel.

Gdy chodzi o czasowe zmiany w przedmiocie, które nastąpiły już w roku poprzednim, jednak dopiero w roku bieżącym mogły być stwierdzone, dotyczący akt należy bez zwłoki poddać oddzielnie dalszej czynności urzędowej.

Do §. 45.

F) Tymczasowe uwidocznienie w przypadku §. 45 l. 1.

Co do tymczasowego uwidocznienia zmian, które wymagają rozleglejszych pomiarów, trzeba mieć na względzie, co następuje:

1. Tablice działowe, które zarządy kolei oddać mają urzędnikowi pomiarowemu, a które także przez interesowanych posiadaczy gruntów winny być podpisane, zawierać muszą szczegóły podane we wzorze Q.

Czysty dochód dotyczących parcel wpisze urzędnik pomiarowy na podstawie operatu arkuszy posiadania.

2. Co do zmian w przedmiocie, wzmiankowanych w §. 47, co do których zarząd kolei życzy so-

bie, aby je uwzględniono już przy tymczasowem uwidocznieniu, dołączyć ma zarząd kolei wykaz szczegółowy, opatrzony potrzebnymi załącznikami (szkicami, opisami i t. p.).

3. Urzędnik pomiarowy winien porównać starannie tablicę działową z odnośnymi arkuszami posiadania, a spostrzeżone błędy albo niezwłocznie sprostować albo donieść o nich zarządowi kolei celem bliższego wyjaśnienia.

4. Tymczasowy wykaz zmian wygotować należy podług przykładu podanego we wzorze R.

Na razie nie należy zarządzać sprostowanie arkuszy posiadania; tymczasowy wykaz zmian służy tylko do uwzględnienia przy rozkładaniu podatku, a po dokonanym rozkładzie wykaz zmian zwrócić należy niezwłocznie urzędnikowi pomiarowemu.

5. Wykonywając stanowczo uwidocznienie wedle dokumentów w myśl §. 48 złożonych, należy przede wszystkim zmiany, jeśli są, uwidocznić w tymczasowym wykazie zmian.

Jeżeli się nie ma żadnych lub tylko nieistotne zmiany, nie trzeba wygotowywać nowego wykazu zmian, lecz należy tymczasowy wykaz oznaczyć jako „stanowczy“, umieszczając ten wyraz na karcie tytułowej, i po skutecznieniu powołania się dołączyć do protokołu parcel, a względnie do zestawienia klas.

6. Na podstawie wykazu zmian, oznaczonego jako „stanowczy“ lub nowo wygotowanego, wykonać należy następnie także uwidocznienie zmian w arkuszach posiadania, a z tymi postąpić dalej, jak przy wszystkich innych zmianach.

7. Dla łatwiejszego obliczenia powierzchni i czystych dochodów używać ma urzędnik pomiarowy w trudniejszych przypadkach osobnego wykazu podług wzoru S., który dołączyć należy do wykazu zmian.

8. Gdyby w toku stanowczego uwidocznienia okazała się w wykreśleniu geometrycznem różnica

między planami, złożonymi przez zarząd kolei a mapą katastralną (np. przez tak zwane spaczenia), postarać się naprzód należy o ich usunięcie w porozumieniu z zarządem kolejowym, a według okoliczności zarządzić na miejscu dochodzenie lub pomiar.

9. Odpowiednio do tych przepisów (1—8) postępować należy na zasadzie §. 49 ustawy także przy tymczasowem uwidocznieniu takich zmian, oznajmionych, przez wszelkie inne strony prywatne, które wymagają rozleglejszych pomiarów.

C) Rozporządzenie ministerstwa skarbu

z d. 24 listopada 1886 r. L 48 dz. rozp. o postępowaniu z arkuszami oznajmień, dotyczących się zmian zbadanych przy sposobności utrzymywania w ewidencji katastru podatku gruntowego, tudzież o wpisywaniu spraw hipotecznych do wykazów czynności (Hauptgeschäftsausweise).

Celem ujednostajnienia sądowego postępowania z arkuszami oznajmień, które stosownie do §. 42 u. z d. 23 maja 1883 r. L. 83 d. u. p. i rozdziału IV. A. 1, ustępu 3 wydanych do tej ustawy przepisów wykonawczych z d. 11 czerwca 1883 L 91 d. u. p. przesyłają sądom organy utrzymujące w ewidencji kataster podatku gruntowego przez urzędy podatkowe (urzędy wymiaru należytości), tudzież celem ujednostajnienia wpisywania spraw hipotecznych do wykazów czynności, jakie sądy pierwszej instancji mają przedkładać corocznie po myśli §. 98 ces. patentu z d. 3 maja 1853 r. L. 81 d. u. p. — postanawia się, co następuje.

I Co do postępowania z arkuszami oznajmień.

Jeżeli urząd podatkowy (urząd wymiaru należytości) prześle sądowi arkusze oznajmień za pośrednictwem pisma (*Zuschrift*), należy to pismo wpisać do protokołu podawczego.

Jeżeli arkusze oznajmień nadeszły bez pisma, na-

tenczas należy sporządzić przypomnienie urzędowe, podać w niem ogólną liczbę arkuszy oznajmień tudzież numeru, którym je oznaczył urzędnik utrzymujący ewidencją, i zaprezentować je w dzienniku podawczym.

Arkuszy oznajmień nie należy nigdy uważać za osobne exhibitu, ale zawsze jako załączniki pisma urzędu podatkowego względnie przypomnienia urzędowego.

Jeżeli w piśmie urzędu podatkowego (urzędu wymiaru należytości) nie podano ogólnej liczby przesłanych arkuszków posiadania lub numerów tych arkuszków, natenczas urzędnik prowadzący protokół podawczy powinien uzupełnić te braki na piśmie urzędu podatkowego.

Jeżeli przy badaniu, które stosownie do §. 43 u. z d. 23 maja 1883 L. 83 d. u. p. należy natychmiast przedsięwziąć, okaże się, że arkusze oznajmień zgadzają się z wpisami w księdze gruntowej, natenczas należy tylko skonstatować tę zgodność w 21 rubryce odnośnych arkuszy, przeznaczonej na uwagi sądu.

Jeżeli zaś stwierdzono niezgodność, natenczas należy dla każdego przypadku ¹⁾, nadającego się do samoistnego postępowania, sporządzić albo przypomnienie urzędowe i w niem wyraźnie podać numeru odnośnego arkusza oznajmień albo też wyciąg z arkusza oznajmień.

Akta te należy wpisać do protokołu podawczego, a mają one stanowić podstawę dalszego ustawowego postępowania, podczas gdy w tych arkuszach oznajmień, przy których okazała się niezgodność z księgą gruntową, należy uwidocznic w 21 rubryce odnośny stan sprawy i notatkę, że z tego powodu wdrożono odpowiednie postępowanie. Następnie należy wszystkie arkusze oznajmień zwrócić odpowiedniem pismem

---

¹⁾ „Evidenzhaltungsfall“.

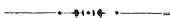
urzędowi podatkowemu (urzędowi wymiaru należytości).

Jeżeli się rozchodzi o przedsięwzięcie po myśli 2 ustępu §. 43 u. z d. 23 maja 1883 r. L. 83 d. u. p. zmiany wpisu na karcie stanu majątkowego lub rysunku na mapie, natenczas odnośne przypomnienia urzędowe lub wyciąg z arkusza oznajmień należy wpisać także do dziennika hipotecznego.

Protokoły przesłuchania stron przedsięwziętego wskutek przypomnień urzędowych lub wyciągów z arkuszy oznajmień należy tylko wtedy wpisywać do protokołu podawczego i do dziennika hipotecznego, jeżeli bezpośrednim ich skutkiem jest wpis hipoteczny lub zmiana rysunku na mapie. W każdym innym przypadku należy je oznaczyć przez powołanie liczby protokołu podawczego, którą opatrzone przypomnienia urzędowe względnie wyciąg.

W zawiadomieniu urzędu podatkowego o rezultacie postępowania (§. 44 u. z d. 23 maja 1883 r. L. 83 d. u. p.) powinien się sąd powołać na liczbę odnośnego arkusza oznajmień.

.....
 .....

D) Rozporządzenie

ministerstwa sprawiedliwości

z d. 27 września 1887 r. L. 31 dz rozp, którem wydano kilka postanowień celem usunięcia wad w czynnościach urzędowych, dążących do zaprowadzenia zgodności między nowymi księgami gruntowymi a katastrzem podatku gruntowego

---

.....

1. We wszystkich przypadkach czynności urzędowych, w których w celu wymaganej ustawą z d. 23 maja 1883 r. L. 83 d. u. p. zgodności między nowymi księgami gruntowymi a katastrzem podatku gruntowego mają być przeprowadzone zmiany w księdze gruntowej i w katastrze, powinny sądy zawiadamiać urzędnika pomiarowego nie przez urząd podatkowy (urząd wymiaru należytości), ale bezpośrednio przez przesłanie odnośnego egzemplarza uchwały hipotecznej i to z urzędu — bez względu na to, czy zmiany odnoszą się do karty stanu majątkowego, stanu własności lub rysunku na mapie i czy o odnośnej czynności hipotecznej ma być stosownie do istniejących przepisów zawiadomionym także urząd podatkowy (urząd wymiaru należytości), czy nie.

6. ....

Arkusze zgłoszeń należy każdym razem zwracać urzędowi podatkowemu uporządkowane wedle gmin.

.....

8. Stosownie do postanowień ustępu IV. lit. B.

r. m. skarbu z d. 11 czerwca 1883 r. L. 91 d. u. p. powinien urzędnik pomiarowy na żądanie sądu hipotecznego dokonać rysunku geometrycznego w mapach hipotecznych, o ile się rozchodzi o zmiany zbadane przez niego.

Ministerstwo skarbu zezwoliło tymczasem, aby urzędnik pomiarowy wykonał na żądanie sądu hipotecznego geometryczny rysunek w mapach hipotecznych także i co do tych działów gruntowych, których hipoteczne przeprowadzenie zarządza się na podstawie planów sytuacyjnych przedłożonych przez strony wedle rozp. z d. 1 czerwca 1883 r. L. 86 d. u. p.

Wedle postanowień ustępu IV. lit. B. wspomnianego r. m. sk. powinien urzędnik pomiarowy wykonać rysunek zmian w mapach hipotecznych w zasadzie przy sposobności trziedniowego pobytu w siedzibie urzędu podatkowego.

Krajowe władze skarbowe są jednak upoważnione do zezwolenia, by peryodyczny pobyt urzędnika pomiarowego w siedzibie urzędu podatkowego był przedłużonym o 1, najwyżej o 2 dni.

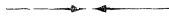
O ile siedziba sądu powiatowego nie jest siedzibą urzędu podatkowego, należy zakreślić w planie podróży urzędnika pomiarowego odpowiedni czas na pobyt w siedzibie odnośnego sądu hipotecznego, jeżeli urzędnik pomiarowy ma tamże wykonać geometryczny rysunek.

O ile zachodzą zaległości w sprostowaniu mapy hipotecznej, ma je załatwiać urzędnik pomiarowy kolejno w miarę, jak na to pozwalają inne zajęcia służbowe.

Sądy powinny się ciągle porozumiewać z organami utrzymującymi w ewidencji kataster, w razie potrzeby zaś winny w peryodzie zimowym przysyłać częściami urzędnikom pomiarowym mapy hipoteczne, które mają być sprostowane. Mapy te należy zwrócić sądom w ciągu 8 dni.

Zwraca się w końcu uwagę, że urzędnik pomiarowy powinien się ograniczyć tylko do wyrysowania tych zmian parceli, które sąd ze względu na stan hipoteczny oznaczy, jako nadające się do przeprowadzenia na mapie.

.....

E) Rozporządzenie

ministerstwa sprawiedliwości

z d. 2 lipca 1889 r. L. 35 dz. rozp., dotyczące się czynności urzędowych, mających na celu utrzymanie zgodności między nowymi księgami gruntowymi a katastrzem podatku gruntowego.

. . . . .
. . . . .
1. Podnoszono przede wszystkim skargi, że sądy żądają przedłożenia planów sytuacyjnych nawet w tych przypadkach, gdy otrzymały zawiadomienie

a) o częściowej zmianie rodzaju uprawy parceli lub

b) o częściowej zmianie przedmiotu (np. o przemianie części parceli rolnej na areal budowlany) bez równoczesnej zmiany posiadania lub wreszcie

c) o zmianie granic między parcelami, należącymi do jednego i tego samego ciała hip.

Postępowania tego nie można uważać za słuszne, ponieważ ad a) w razie zmiany uprawy części parceli nie ma potrzeby uwidoczniać tego w mapie hipotecznej, tem bardziej, że wedle przepisów o utrzymaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego granic uprawy nie uwidoczni się i na mapie katastralnej, a tylko notuje się je ze względu na rewizyę katastru, mającą się odbyć w myśl §. 41 u. z d. 24 maja 1869 r. L. 88 d. u. p.; ponieważ dalej ad b) i c) przy zmianach wewnątrz posiadłości jednego i tego samego właściciela względnie przy zmianach granic między parcelami wewnątrz tego samego ciała

hipotecznego, które nie wywierają wpływu na prawa trzecich osób, geometryczny rysunek w mapie hipotecznej może skutecznie urzędnik pomiarowy na podstawie dokonanego przez siebie pomiaru względnie stwierdzenia.

2. Podnoszono także skargi, że sądy z powodu udzielanych im arkuśków oznajmień zarządzają kosztowne komisye lokalne. Przypomina się przeto sądom, że dochodzenia, pociągające za sobą koszty, wtedy tylko należy przedsięwziąć na miejscu, jeżeli tego wymaga nieodzowna potrzeba, że w ogóle należy uwzględnić materyalne interesa stron przez unikanie niepotrzebnych wydatków.

3. W §. 44 ust. 2 u. z d. 23 maja 1883 r. L. 83 przewidziano przypadki, w których nie można doprowadzić ksiąg gruntowych do zgodności z katastrem. Nie jest przeto niedopuszczalnem, by zaniechano wywierania przymusu na strony celem doprowadzenia do tej zgodności w pewnych stosunkach, szczególnie co do posiadłości mających małą wartość w tych przypadkach, w których hipoteczne przeprowadzenie zmiany stanu posiadania, stwierdzonej przez urzędnika pomiarowego, natrafia na znaczne trudności, nie dające się w ogóle usunąć lub tylko z niestosunkowo wielkimi kosztami. Należy jednak utrzymywać osobny przegląd takich przypadków, jeżeli nie uwidocznią się ich już w zapiskach utrzymywanych wedle §§. 2 i 3 u. z d. 23 maja 1883 r. L. 82 d. u. p. Na takie przypadki należy zwracać baczną uwagę, szczególnie przy wizytacjach sądów¹⁾.

---

¹⁾ Do danej kwestyi odnoszą się jeszcze: a) rozp. m. spraw. z d. 16 marca 1889 r. L. 13 dz. rozp. o opiniach sądów w przypadku nowych pomiarów większych kompleksów; b) r. m. spraw. z d. 13 czerwca 1894 r. L. 22 dz. rozp., zawierające pewne wyjaśnienia w sprawie zgodności ks. gr. z katastrem i c) r. m. spr. z d. 26 października 1894 r., L. 40 d. rozp. o sprostowaniu błędnych wpisów w stanie posiadania.

F) Rozporządzenie

ministerstw sprawiedliwości i skarbu

z d. 7 lipca 1890 r. L. 149 d. u. p., ogłaszające nowe przepisy o warunkach, pod jakimi urzędnik pomiarowy ma zaniechać pomiaru w razie zgłoszenia podziałów gruntu (§. 23 u. o utrzymywaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego z d. 23 maja 1883 r. l. 83 d. u. p.).

Z powodu zaprowadzenia metody polygonalnej (teodolitowej) przy nowych pomiarach przedsięwziętych celem sporządzenia nowych map katastralnych pozbawia się mocy obowiązującej rozp. z d. 1 czerwca 1883 r. L. 86 d. u. p.¹⁾, a postanawia się, co następuje:

I. W razie podziału parceli, której linie graniczne stanowią kwadrat lub prostokąt o szerokości najwyżej 20 m., pomiar ma być zaniechanym, jeżeli parcela ma być podzieloną wedle części wielokrotnych i jeżeli strona zgłaszająca dostarczyła następujących dat:

1. liczbę katastralną i wpisany w katastrze podatku gruntowego rodzaj uprawy parceli, która ma być podzieloną;

---

¹⁾ Rozporządzenie to podaliśmy w tomie I str. 355 uw. 1 ze względu na stosunki panujące do wydania rozporządzenia z 1890 r.; na końcu tylko tej uwagi przez pomyłkę nie umieszczono wzmianki, że to pierwsze rozporządzenie z 1883 r. L. 86 d. u. p. straciło moc obowiązującą w obec rozporządzenia z 1890 r., które obecnie podajemy.

2. nazwiska posiadaczy, liczby katastralne i wpisane w katastrze podatku gruntowego rodzaje uprawy parcel sąsiednich;

3. liczbę części wielokrotnych, które mają być utworzone z parceli;

4. położenie części wielokrotnych, mających przypaść przyszłym posiadaczom, w obrębie parceli szczerpowej i w obec niezmienionych parcel sąsiednich.

II. Plany geometryczne (sytuacyjne), mające służyć do tego, aby podział gruntu był przeprowadzonym w operatach podatku gruntowego bez poprzedniego dokonania pomiaru przez urzędnika pomiarowego, mają być sporządzone w następujący sposób:

1. Przy sporządzaniu planów geometrycznych należy zastosować:

A. co do tych gmin, w których nie istnieją jeszcze mapy katastralne na podstawie nowego pomiaru:

a) jeżeli się rozchodzi o kompleks gruntów położonych w zamkniętych miejscowościach lub miastach, skalę 1:1440;

b) jeżeli się rozchodzi o inne przestrzenie, skalę 1:2880 naturalnej długości;

c) jeżeli dla jakiejś gminy katastralnej użyto wyjątkowo skali 1:720, tę skalę;

B. co do tych gmin, w których już sporządzono mapy katastralne na podstawie nowego pomiaru, skalę, której użyto przy nowej mapie.

Przy sporządzaniu nowych map katastralnych na podstawie nowych pomiarów należy co do skal, jakie mają być zastosowane, postępować wedle następujących zasad.

a) Przy nowych pomiarach całych gmin należy w zasadzie zastosować skalę 1:2500.

Tylko w tych przypadkach, w których wedle tej skali nie można wyraźnie uwidocznić szczegółów, użyć należy skali 1:1250, ewentualnie 1:625.

b) Jeżeli tylko część obszaru gminy ma być na

nowo pomierzoną, natenczas sporządza się mapę wedle tej skali, której użyto dla reszty gminy, nie podpadającej pod nowy pomiar.

Jeżeli przeto przedsięwzięcie się taki nowy pomiar w celu uzupełnienia już istniejących map katastralnych, natenczas skutecznie należy rysunek na nowych mapach wedle skali 1:2880 ewentualnie 1:1440 lub 1:720.

2. Na planie należy uwidocznic, która z tych skal została zastosowana.

3. Zmienione lub nowo powstałe parcele należy przedstawić w połączeniu z parcelami, które nie uległy zmianie, a nadto uwidocznic na planie wszystkie punkty stałe, których użyto przy pomiarze, tudzież odróżnic odmienną barwą nowo powstałe granice od granic niezmienionych.

4. Miary długości i miary kątowe potrzebne do konstrukcyi granic parceli należy zawsze uwidocznic na planie sytuacyjnym, ilekroć mapę katastralną odnośnego obszaru gminy sporządzono na podstawie metody polygonalnej (teodolitowej); natomiast w tych przypadkach, w których mapę katastralną sporządzono na podstawie pomiaru ze stolikiem mierniczym, wtedy tylko, jeżeli plan sytuacyjny nie został sporządzonym również na podstawie pomiaru ze stolikiem mierniczym.

Ustępy 5 i 6 są identyczne z ustępami 4 i 5 rozp. z d. 1 czerwca 1883 r. l. 86 d. u. p., podanego w tomie I str. 355 uw. 1.

7. O ile na planie sytuacyjnym mają być uwidocznione miary długości, o tyle nie mogą przekraczać granic błędów, podanych w dołączonej tabeli (p. str. 189).

Różnica między oddaleniami punktów, widocznymi z geometrycznego rysunku na mapie, a oddaleniami odmierzonymi nie może przekraczać $\frac{1}{200}$ części oddalenia odmierzonego, jeżeli mapę katastralną sporządzono na podstawie pomiaru ze stolikiem mierniczym.

czym, nie może zaś przekraczać granicy podanej w załączonej tabeli, pomnożonej o $M/10000$ metrów (M . oznacza skalę rysunku), jeżeli mapę katastralną sporządzono na podstawie pomiaru wedle metody poligonalnej (teodolitowej). (W rysunkach wedle skali 1:2500 dopuszczalnym jest przeto błąd podany w załączonej tabeli i dalszy błąd $2500/10000$ metrów = 2·5 dm.).

8. Plan oprócz uwierzytelnienia przez autoryzowanego prywatnego technika musi nadto zawierać poświadczenie, że granicy dozwolonych błędów nie przekroczone (punkt 7).

Granica błędów przy pomiarach długości.

Długość s w metrach	Granica błędów Δ s	Długość s w metrach	Granica błędów Δ s	Długość s w metrach	Granica błędów Δ s	Długość s w metrach	Granica błędów Δ s	Długość s w metrach	Granica błędów Δ s
0		91		266		479		717	
1	0 01	97	0 25	274	0 49	489	0 73	727	0 97
2	0 02	104	0 26	282	9 50	498	0 74	737	0 98
3	0 03	110	0 27	291	0 51	508	0 75	748	0 99
5	0 04	116	0 28	299	0 52	518	0 76	758	1 00
7	0 05	123	0 29	308	0 53	527	0 77	768	1 01
9	0 06	130	0 30	316	0 54	537	0 78	779	1 02
12	0 07	137	0 31	325	0 55	547	0 79	789	1 03
15	0 08	144	0 32	334	0 56	556	0 80	800	1 04
18	0 09	151	0 33	342	0 57	566	0 81	810	1 05
22	0 10	158	0 34	351	0 58	576	0 82	821	1 06
25	0 11	165	0 35	360	0 59	586	0 83	831	1 07
29	0 12	172	0 36	369	0 60	596	0 84	842	1 08
34	0 13	180	0 37	378	0 61	606	0 85	853	1 09
38	0 14	187	0 38	387	0 62	616	0 86	863	1 10
43	0 15	195	0 39	396	0 63	625	0 87	874	1 11
47	0 16	202	0 40	405	0 64	636	0 88	884	1 12
52	0 17	210	0 41	414	0 65	646	0 89	895	1 13
57	0 18	218	0 42	423	0 66	656	0 90	906	1 14
63	0 19	225	0 43	433	0 67	666	0 91	917	1 15
68	0 20	233	0 44	442	0 68	676	0 92	927	1 16
74	0 21	241	0 45	451	0 69	686	0 93	938	1 17
79	0 22	250	0 46	461	0 70	696	0 94	949	1 18
85	0 23	258	0 47	470	0 71	706	0 95	960	1 19
91	0 24	266	0 48	479	0 72	717	0 96	971	1 20

Długość s w metrach	Granica błędów $\triangle s$	Długość s w metrach	Granica błędów $\triangle s$	Długość s w metrach	Granica błędów $\triangle s$	Długość s w metrach	Granica błędów $\triangle s$	Długość s w metrach	Granica błędów $\triangle s$
971	1·21	1147	1·37	1328	1·53	1513	1·69	1701	1·8
981	1·22	1158	1·38	1339	1·54	1524	1·70	1713	1·86
992	1·23	1169	1·39	1351	1·55	1536	1·71	1725	1·87
1003	1·24	1180	1·40	1362	1·56	1548	1·72	1737	1·88
1014	1·25	1192	1·41	1374	1·57	1559	1·73	1749	1·89
1025	1·26	1203	1·42	1385	1·58	1571	1·74	1760	1·90
1036	1·27	1214	1·43	1397	1·59	1583	1·75	1772	1·91
1047	1·28	1225	1·44	1408	1·60	1595	1·76	1784	1·92
1058	1·29	1237	1·45	1420	1·61	1606	1·77	1796	1·93
1069	1·30	1248	1·46	1431	1·62	1618	1·78	1808	1·94
1080	1·31	1259	1·47	1443	1·63	1630	1·79	1820	1·95
1091	1·32	1271	1·48	1454	1·64	1642	1·80	1832	1·96
1102	1·33	1282	1·49	1466	1·65	1654	1·81	1844	1·97
1113	1·34	1294	1·50	1478	1·66	1665	1·82	1856	1·98
1125	1·35	1305	1·51	1489	1·67	1677	1·83	1868	1·99
1136	1·36	1316	1·52	1501	1·68	1689	1·84	1880	2·00
1147		1328		1513		1701		1892	

Wartości granic błędów obliczono wedle formuły:
 $\triangle s = 0\cdot0006 s + 0\cdot02 \sqrt{s}$.

Granica błędów są przy pomiarach w stosunkach pomysłnych wartości tabeli pomniejszone o 20%, w stosunkach niepomysłnych zaś wartości tabeli powiększone o 20%.

V.

Inne ustawy z dziedziny prawa hipotecznego.

A) USTAWA

z dnia 11 maja 1894 r. L. 126 d. u. p. o odłączaniu hipotecznem gruntów do budowy gościńców lub dróg publicznych tudzież do wykonania w interesie publicznym budowli, mających na celu skierowanie lub odpór wód.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

§. 1.

Gdy wniesiono prośbę o hipoteczne odłączenie od ciała hip., obciążonego prawami rzeczowemi, takiego gruntu, który użytym został albo

- a) do wybudowania, przełożenia lub rozszerzenia i do konserwacyi gościńca publicznego lub drogi publicznej albo
- b) do wykonania w interesie publicznym budowli, mających na celu skierowanie lub odpór wód (budowle do odwodnienia i nawodnienia, wodociągi, budowle ochronne lub regulacyjne, ujęcie dzikich potoków), włącznie ze szczególnemi urządzeniami do tego potrzebnemi (np: budowle do popędu i spiętrzania),

natenczas należy w prośbie oprócz przepisanego dokładnego oznaczenia odłączyć się mającego kawałka gruntu podać także rodzaj poprzedniej jego uprawy i rozległość i dołączyć dokumenty, służące do wykazania nabycia, a opatrzone odnośnymi planami sytuacyjnymi, tudzież potwierdzenie urzędowe co do użycia do powyższego celu odłączyć się mającego kawałka.

Do wydawania tego potwierdzenia, które uwalnia się od stempla, upoważnioną jest co do budowy drogowych właściwa władza administracyjna powiatowa, a względnie autonomiczna, co do budowy wodnych zaś ta władza administracyjna powiatowa która według ustaw wodnych jest wogóle dla spraw wodnych właściwą.

Prośbę podać może albo właściciel gruntu albo nabywca kawałka gruntu, który ma być odłączony.

§. 2.

Do wysłuchania osób, na rzecz których wpisane są prawa rzeczowe na ciałach hipotecznych (wierzycieli hipotecznych), ma sąd, gdy zresztą uznaje, że do prośby może się przychylić, zamiast unormowanego ustawą z d. 6 lutego 1869 (d. u. p. L. 18) postępowania wywoławczego przeprowadzić postępowanie przepisane w następujących paragrafach.

§. 3.

Naprzód prośbę o odłączenie należy adnotować przy ciełe hipotecznem, od którego kawałek ma być odłączonym. Adnotacya ta ma taki skutek, że późniejsze wpisy jakiegos prawa hipotecznego nie mogą przeszkodzić odłączeniu. Zarazem wyznaczyć należy audyencyą w sądzie celem wysłuchania ewentualnych zarzutów wierzycieli hipotecznych pr eciw odłączeniu

§. 4.

O audyencji (§. 3) ma sąd uwiadomić petenta, właściciela dotyczącego ciała hipotecznego i wszystkich wierzycieli hipotecznych, a to uchwałą zawierającą dokładne oznaczenie przedmiotu, o którego odłączenie proszono. Uwiadomienie to ma zawierać dodatek, że prośbę i jej załączniki można w sądzie przejrzeć, że ci wierzyciele hipoteczni, którzy sądzą, że wartość odłączyć się mającego kawałka gruntu przenosi kwotę pięćdziesięciu złotych albo że ich prawo hipoteczne jest zagrożone przez odłączenie, mają na audyencji wnieść zarzuty przeciw zamierzonemu odłączeniu, w razie przeciwnym bowiem będzie się uważać, że na odłączenie zezwalają; że zresztą wierzyciele hipoteczni mogą także swoje zarzuty przysłać pisemnie na audyencyą i że przy wnoszeniu zarzutów podać należy, czy zarzuty zostały wniesione z powodu, że wartość odłączyć się mającego kawałka gruntu przenosi pięćdziesiąt złotych, czy też z powodu, że prawo hipoteczne zostało zagrożone.

Przywrócenie do poprzedniego stanu z powodu nieobecności na audyencji a względnie z powodu uchybienia terminu do wniesienia zarzutów jest niedopuszczalnym.

§. 5.

W przedmiocie przedłożonych zarzutów ma sąd poczynić z urzędu stosowne dochodzenia co do wszelkich odnośnych stosunków, a w szczególności kazać sobie nadesłać i zużytkować wyciągi z operatów katastru podatku gruntowego, tyczące się rozległości i czystego dochodu, kontrakty dzierżawy lub kupna i tym podobne dowody.

O zamierzonych w tym względzie ważniejszych krokach a mianowicie takich, które mogą spowodować koszta, winien sąd uwiadomić petenta.

Wartość kawalka, mającego się odłączyć, przyjąć należy w sumie podanej w dokumencie nabycia, a przynajmniej w tej kwocie, która wypadnie przy wzięciu za podstawę krotnej podatkowej, przepisanej do obliczenia wartości nieruchomości, podlegających podatkowi gruntowemu, w celach wymiaru należytości.

§. 6.

Zarzuty wierzyciela hipotecznego nie przeszkadzają pozwoleniu na odłączenie, które jest przedmiotem prośby, jeżeli sąd po starannem rozważeniu wyniku dochodzeń, w §. 5 wzmiankowanych, nabral przekonania, że wartość kawalka mającego się odłączyć nie przenosi pięćdziesięciu złotych i że ze względu na wartość reszty ciała hipotecznego, jaka się okaże po dokonaniu odłączenia i z uwzględnieniem skutków tego odłączenia tudzież z uwzględnieniem stanu ciężarów hipotecznych, z odłączenia widocznie nie grozi wierzycielowi hipotecznemu żadna strata.

Sąd orzeka rezolucyą, czy i o ile wniesione zarzuty są lub nie są uzasadnione w myśl poprzedzającego ustępu.

§. 7.

Zarzuty uznane za uzasadnione wstrzymują zamierzone odłączenie. Jeżeli zarzuty uznano za nieuzasadnione, nie uwzględnia się ich przy załatwianiu prośby o odłączenie (§. 11).

§. 8.

Zarzuty można też uczynić bezskutecznymi przez zapłacenie długu.

Wierzyciele, którzy wniesli zarzuty, jeżeli pretensya ich jest wpisana do ksiąg hip. jako kapitał w pe-

wnej oznaczonej sumie, muszą przyjąć zapłatę nawet w takim razie, jeżeli termin płatności ich pretensyi jeszcze nie nadszedł, jednakże zastrzega się im prawo osobiste do żądania wynagrodzenia szkody, jeżeli takową ponoszą przez splacenie, które nastąpiło przed terminem.

§. 9.

Orzeczenie wydane stosownie do §. 6 ustawy niniejszej doręczyć należy petentowi, właścicielowi dotyczącego ciała hipotecznego i wierzycielom hipotecznym, którzy wnieśli zarzuty.

§. 10.

Orzeczenia, tyczące się zarzutów, można zaczepić w drodze rekursu w ciągu dni 14 od doręczenia.

Przeciw orzeczeniu drugiej instancyi niedozwolonym jest dalszy środek prawny.

Rekursu niedopuszczalne według postanowienia poprzedzającego ustępu winien sąd pierwszej instancyi bezzwłocznie odrzucić.

§. 11.

Gdy orzeczenie (§. 6) stanie się prawomocnem albo jeżeli nie wniesiono zarzutów, sąd ma załatwić prośbę o odłączenie według istniejących p zepisów i z uwzględnieniem postępowania przygotowawczego.

§. 12.

Podania i ich załączniki, protokoły, orzeczenia i wygotowania wydawane w postępowaniu stosownie do §§. 1, 5, 6, ustęp drugi, 9 i 10 ustawy niniejszej są uwolnione od stempli.

§. 13.

Do prośb, których przedmiotem jest kilka przypadków odłączenia gruntu, stosują się odpowiednie postanowienia ustawy niniejszej ze zmianami i uzupełnieniami przepisanimi w następujących paragrafach 14 aż do 17.

§. 14.

O kilka odłączeń gruntu, które tyczą się kawałków należących do tej samej budowli drogowej (§. 1 a), a względnie do tej samej budowli wodnej, i leżących w tej samej gminie katastralnej, można prosić właściwy sąd księgi gruntowej w jednej prośbie nawet w takim razie, jeżeli nabycie tych kawałków oparte jest na rozmaitych dokumentach.

§. 15.

Z prośbą o odłączenie (§§. 13 i 14), o ile poszczególne kawałki składają się z części parcel, złożzyć należy oprócz planów geometrycznych, potrzebnych stosownie do §. 1 ustawy z d. 23 maja 1883 (L. 82 d. u. p.), także jeszcze dalszą wierzytelną, wolną od stempla kopią planu sytuacyjnego, która przy publikacji obwieszczenia przewidzianego w następującym paragrafie będzie wystawioną na publiczny widok w urzędzie gminnym tej gminy, w której granicach leżą kawałki mające się oddzielić.

§. 16.

Wierzycieli hipotecznych uwiadamia się o audyencyi do wniesienia ewentualnych zarzutów (§. 3 i 4) za pomocą edyktu, który wywiesić należy na tablicy urzędowej sądu tudzież w gminie, w której leżą kawałki mające się oddzielić, i w sąsiednich gminach,

a według okoliczności ogłosić w wszelki inny sposób odpowiadający miejscowemu zwyczajom.

W przypadku określonym w §. 15 ogłoszenia te wydać należy z tym dodatkiem, że kopią planu sytuacyjnego można przeglądać nie tylko w sądzie, lecz także w urzędzie gminnym owej gminy, w której leżą kawałki mające się odłączyć.

§. 17.

Co do pytania, czy wartość pojedynczego kawałka mającego się odłączyć, przynosi kwotę pięćdziesięciu złotych, poczynić ma sąd dochodzenia i orzekać także w takim razie, jeżeli w tym względzie nie wniesiono zarzutów.

Jeżeli sąd uzna, że wartość kawałka mającego się odłączyć przynosi sumę pięćdziesięciu złotych, odnośne orzeczenie wstrzymuje zamierzone odłączenie tego kawałka (§. 7) tak samo, jak zarzuty uznane za uzasadnione. Orzeczenie takie doręczyć należy petentowi i właścicielowi dotyczącego ciała hipotecznego.

§. 18.

O ile dochodzenia, które mają być zarządzone w myśl §. 5, tudzież obwieszczenia i dochodzenia stosownie do §§. 16 i 17 wymagają kosztów, ponosi petent.

§. 19.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam moim ministrom sprawiedliwości, spraw wewnętrznych, rolnictwa i skarbu.

B) U S T A W A

z dnia 7 lipca 1896 r. L. 140 d. u. p. o tworzeniu dróg koniecznych ¹⁾).

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

§. 1.

Jeżeli nieruchomości pozbawioną jest połączenia drogowego z siecią dróg publicznych, potrzebnego do celów porządnej gospodarki lub użytkowania, a to bądź dlatego, że połączenie drogowe wcale nie istnieje, bądź też że takowe okazuje się niedostatecznym, natenczas w tych przypadkach, w których dla zaspokojenia potrzeby komunikacyi nie zachodzą warunki potrzebne do tego, żeby według §. 365 powszechnej księgi ustaw cywilnych lub według jakichkolwiek innych ustaw w tym względzie wydanych uzyskać wyłączenie lub pozwolenie pod tytułem darmym, właściciel takiej nieruchomości może żądać od sądu utworzenia drogi koniecznej przez cudze nieruchomości na zasadzie postanowień niniejszej ustawy.

Przy stosowaniu niniejszej ustawy przez wyrazy „połączenia drogowe“ rozumie się tak szlak drożny (drogę utorowaną), jak niemniej prawo do drogi, wykonywane bez istnienia szlaku drożnego.

Na gruntach leśnych nie można żądać utworzenia drogi koniecznej według niniejszej ustawy.

---

¹⁾ „betreffend die Einraumung von Nothwegen“

§. 2.

Żądanie o utworzenie drogi koniecznej jest niedopuszczalnym, jeżeli korzyści drogi koniecznej nie przeważają szkód, jakieby z niej dla nieruchomości obciążyć się mającej ogółem wynikły, tudzież jeżeli brak połączenia drogowego przypisać należy uderzającemu niedbalstwu właściciela gruntu, którego tenże dopuścił się, gdy ustawa niniejsza miała już moc obowiązującą.

Dla uzyskania krótszego połączenia drogowego, niż istniejące, nie udziela się drogi koniecznej.

§. 3.

Droga konieczna zasadza się na służebności ścieżki, wygonu bydła lub drogi do jeżdżenia, albo na rozszerzeniu takich już istniejących praw; w szczególności pod tytułem drogi koniecznej może być także dozwolone współużywanie istniejącej drogi prywatnej lub poprowadzenie szlaku drożnego przez cudzy grunt.

§. 4.

Pod względem rodzaju, rozmiarów i kierunku drogi koniecznej, jakoteż pod względem bliższych warunków jej używania decyduje interes nieruchomości potrzebującej drogi. Zarazem jednak należy mieć wzgląd na to, żeby cudze nieruchomości jak najmniej były obciążane, a ich właściciel jak najmniej obarczany, a zarazem i na to, żeby właściciel potrzebujący drogi jak najmniejsze poniósł wydatki; osobliwie starać się należy ograniczać ile możności przypadki zezwalania na prowadzenie szlaku.

Drogi koniecznej można dozwalać tylko o tyle, o ile przez takową regularna gospodarka lub używanie nieruchomości obciążyć się mających nie stanie się niemożliwym lub nie dozna znacznego uszczerbku.

Wykluczonem jest tworzenie drogi koniecznej przez budynki, przez zamknięte dziedzińce i przez ogrody znajdujące się przy domach mieszkalnych, a ogrodzone w tym celu, żeby tam osoby obce nie wchodziły, tudzież przez takie grunta, których względy publiczne nie pozwalają użyć na drogę konieczną.

§. 5.

Właściciel gruntu, potrzebujący drogi koniecznej, obowiązany jest zapłacić stosowne wynagrodzenie w pewnej kwocie kapitałowej za wszelkie szkody, jakieby przez utworzenie drogi koniecznej wyrządzone zostały nieruchomościom obciążonym tą drogą.

Odnośne prawo do żądania wynagrodzenia służy właścicielowi obciążonej nieruchomości bezpośrednio w obec potrzebującego drogi właściciela. Inni mający prawa na tej nieruchomości (posiadający prawo użytkowania, dzierżawcy i t. p.), winni ze swymi roszczeniami do wynagrodzenia, o ile nie chodzi o prawa rzeczowe, na zaspokojenie których ma służyć wynagrodzenie kapitałowe (§. 22), zwrócić się do właściciela; przy ustanawianiu wynagrodzenia należy mieć wzgląd także na te uszczerbki, które ci uprawnieni ponoszą przez utworzenie drogi koniecznej.

§. 6.

Jeżeli się dozwala na współużywanie cudzej drogi prywatnej, wynikający stąd przyrost wydatków na utrzymanie drogi wliczyć należy w kwotę wynagrodzenia.

§. 7.

Jeżeli zaś ma być poprowadzony szlak drożny, właściciel nieruchomości, którą się obciąża, ma prawo żądać, żeby właściciel potrzebujący drogi objął na

własność grunt potrzebny pod drogę konieczną. W przypadku takim przy oznaczeniu ceny kupna należy mieć na względzie nie tylko wartość gruntu mającego się odstąpić, lecz także zmniejszenie się wartości owej części gruntu, która odnośnemu właścicielowi zostanie, w szczególności zaś uwzględnić należy także utrudnienia w prowadzeniu gospodarstwa na pozostałej posiadłości gruntowej, jeżeliby takowe wynikały z odstąpienia.

§. 8.

Roszczenie o utworzenie drogi koniecznej nie ulega przedawnieniu.

§. 9.

Rozprawa, tycząca się roszczenia o utworzenie drogi koniecznej odbywa się na prośbę właściciela nieruchomości, która potrzebuje drogi.

Do odbycia rozprawy powołanym jest sąd powiatowy (także sąd delegowany miejsko-powiatowy), w którego okręgu leży nieruchomość potrzebująca drogi koniecznej.

Pod tym względem, o ile w niniejszej ustawie co innego nie jest postanowionem, stosują się zasady postępowania w sprawach niespornych

Co się tyczy pytania, czy i o ile względy publiczne nie pozwalają użyć pewnego gruntu pod drogę konieczną (§. 4, ustęp 3), winien sąd w każdym z osobna przypadku zasięgnąć oświadczenia właściwej władzy administracyjnej i przy wydawaniu decyzji uważać takową za wiążącą.

§. 10.

W prośbie należy oznaczyć żadaną drogę konieczną przez podanie jej rodzaju i kierunku z wy-

mieniem numerów katastralnych i rodzajów uprawy odnośnych posiadłości i podaniem nazwiska, stanu i miejsca zamieszkania jej właściciela, tudzież wyłuszczyć powody żądania. Jeżeli posiadłości są przedmiotem księgi gruntowej, wymienić należy także wykazy hipoteczne.

Prośbę wnieść należy w tytu egzemplarzach, żeby można było każdemu właścicielowi nieruchomości, mających się obciążyć, doręczyć jeden egzemplarz i nadto jeden egzemplarz zatrzymać w sądzie; oprócz tego dołączyć należy jeden egzemplarz niestemplowany celem doręczenia władzy politycznej powiatowej.

Dla kilku nieruchomości ze sobą sąsiadujących, którym jednakowo droga konieczna jest potrzebną, można jedną prośbą żądać utworzenia takiej drogi koniecznej.

§. 11.

Otrzymawszy prośbę, winien sąd naprzód przekonać się z ksiąg publicznych o prawdziwości szczegółów w prośbie zawartych pod względem stosunków własności nieruchomości, o które idzie, i jeżeli nic nie stoi na przeszkodzie rozpoczęciu postępowania, zarządzić audyencyą do rozprawy z wezwaniem wszystkich stron. Właściciele nieruchomości, które mają być obciążone, wzywa się z zachowaniem przepisów obowiązujących pod względem doręczania do rąk własnych.

O zarządzeniu audyencyi uwiadomić należy także władzę polityczną powiatową dla ochrony ewentualnych względów publicznych (§. 4, ustęp 3). Władza ta, jeżeli w zachodzącym przypadku nie jest upoważnioną do strzeżenia interesu publicznego, winna niezwłocznie przesłać właściwej władzy administracyjnej odpowiednie uwiadomienie.

§. 12.

Sąd ma zbadać zwyczajnie na miejscu wszystkie stosunki, które dla kwestyi potrzeby drogi koniecznej i jej kształtu, jakoteż dla oznaczenia wynagrodzenia szkody są stanowcze, a to z przyzwaniem dwóch biegłych.

W przypadkach całkiem prostych można zaniechać badania na miejscu.

Badanie rozciągnąć można także na takie nieruchomości, których właściciel potrzebujący drogi nie objął żądaniem w prośbie wyrażonem, o ile użycie ich do jak najodpowiedniejszego celowi poprowadzenia drogi koniecznej okazuje się potrzebnem. W przypadku tym przybrać należy do rozprawy także właścicieli owych nieruchomości.

§. 13.

Na biegłych powoływać należy ludzi znających miejscowość i obeznanych ze stosunkami ekonomicznymi, o które idzie. Nazwiska tychże oznajmić należy stronom w wezwaniu na rozprawę.

Aż do rozpoczęcia się rozprawy strony mogą czynić zarzuty co do zdatności lub bezstronności biegłych. Zarzuty te, jeżeli wydają się sędziemu uzasadnionymi, należy uwzględnić. Na miejsce biegłego, który został wyłączony, przybrać należy niezwłocznie innego biegłego.

§. 14.

Od biegłych odebrać należy przysięgę przed rozpoczęciem rozprawy, jeżeli wszystkie strony nie zrzekną się tego, żeby wykonywali przysięgę.

Biegli mają po dokładnem zbadaniu stanu rzeczy wydać opinię co do drogi koniecznej, która ma

być utworzoną, jakoteż co do wynagrodzenia, które ma być zapłaconem.

Każdy biegły obowiązany jest podać istotne podstawy swego rozumowania i wszelkie inne zasady, na których opiera się jego opinia.

§. 15.

Uwzględniając wyniki rozprawy i przy zastosowaniu postanowienia §. 9 ustęp 4, winien sąd wydać decyzją co do drogi koniecznej, która ma być utworzoną, i co do wynagrodzenia, które ma być zapłaconem, według naturalnego przekonania, nie kępując się prawidłami dowodowemi, atoli okoliczności, na których opiera swoje przekonanie, wyłuszczyć ma w uzasadnieniu decyzyi.

Zarazem postanowie należy, kto ponieść ma koszta postępowania (§. 25).

Drogę, na którą się dozwala, opisać należy jak najdokładniej, w razie potrzeby z odniesieniem się do szkicu sytuacyjnego, który ma być wygotowany.

Jeżeli droga konieczna przechodzić ma przez kilka parcel, będących własnością rozmaitych osób, albo należących do rozmaitych ciał hipotecznych, ustanowić należy wynagrodzenie osobno dla każdego właściciela, a względnie dla każdej grupy odnośnych parcel z rozdzieleniem według ciał hipotecznych.

Termin do zapłacenia wynagrodzenia wynosi cztery tygodnie od dnia, w którym decyzja stanie się prawomocną. Atoli na prośbę obowiązanego może sąd wyznaczyć mu dłuższy termin, a to aż do lat trzech od dnia, w którym decyzja stanie się prawomocną, pod warunkiem opłacania przez ten czas odsetek od kwoty wynagrodzenia.

Decyzją należy doręczyć stronom z zachowaniem przepisów, dotyczących się doręczania do rąk własnych.

§. 16.

Decyzja sądu może być usuniętą tylko przez środek prawny rekursu.

Termin do wniesienia rekursu wynosi dni 14.

Rekurs podać należy w tytu egzemplarzach, żeby można było jeden egzemplarz zatrzymać w sądzie, a po jednym egzemplarzu doręczyć tym przeciwnikom żalącego się, na których interesa wpływa zażalenie. Przeciwnikom tym wolno w przeciągu dni 14 wnieść oświadczenie swoje co do rekursu.

Po nadejściu tych oświadczeń, a względnie po bezskutecznym upływie czternastodniowego terminu wyznaczonego do ich wniesienia, przdstawić należy akta z urzędu sądowi drugiej instancyi.

Postanowienia powyższe stosują się także wtedy, gdy wniesiono rekurs od decyzji drugiej instancyi.

Jeżeli w przypadku rekursu idzie o rozstrzygnięcie pytania, czy i o ile względy publiczne sprzeciwiają się użyciu pewnego gruntu pod drogę konieczną (§. 4, ustęp 3), odnośna deklaracya właściwej wyższej władzy administracyjnej, o którą postarać się należy, ma być dla drugiej i trzeciej instancyi stanowczą.

O ile orzeczenie sądu opiera się na deklaracyi danej co do owego pytania przez właściwe ministerstwo, rekurs przeciw niemu jest niedozwolonym.

Udanie się na zwyczajną drogę prawa celem dochodzenia roszczeń, co do których orzekać się ma w postępowaniu unormowanem niniejszą ustawą, jest niedopuszczalnem.

§. 17.

Jeżeli stosownie do prawomocnej decyzji dozwala się na drogę konieczną za wynagrodzeniem, natenczas po upływie czterech tygodni od dnia, w którym decyzja stanie się prawomocną, winien

sąd zarządzić z urzędu na podstawie decyzji odpowiednie wpisanie drogi koniecznej do księgi gruntowej stosownie do przepisów o księgach gruntowych; zarazem ma także polecić zainstabulowanie w księgach gruntowych prawa zastawu dla przyznanej kwoty wynagrodzenia z odsetkami na nieruchomości uprawnionej do drogi koniecznej, gdyby zaś ta nieruchomość w chwili intabulacji była złączona z innymi nieruchomościami w jedno ciało hipoteczne, na całym ciele hipotecznym. Przytem kwotę, która ma być wpisana, oznaczyć należy wyraźnie jako wynagrodzenie ustanowione z powodu dozwoleń drogi koniecznej i wymienić numer katastralny tudzież wykaz hipoteczny realności, na rzecz której ta kwota jest ustanowiona.

Jeżeli nieruchomość uprawniona do drogi koniecznej nie jest wciągniętą do księgi gruntowej, w takim razie celem ustanowienia prawa zastawu dla kwoty wynagrodzenia z odsetkami uskutecznić należy z urzędu opisanie nieruchomości jako obciążonej prawem zastawu.

Jeżeli zaś w wzmiankowanym czterotygodniowym terminie udowodnionem będzie sądowi, że w ciągu tego czasu zapłacono już, a względnie złożono w sądzie kwotę wynagrodzenia z przypadającymi odsetkami (§. 22), w takim razie zabezpieczenie wynagrodzenia, w pierwszym i drugim ustępie niniejszego paragrafu zarządzone, staje się zbytecznym. W przypadku takim rezolucya do urzędu księgi gruntowej, zarządzająca wpisaniem drogi koniecznej, zawierać powinna odwołanie się do udowodnionego uiszczenia, a względnie złożenia w sądzie kwoty wynagrodzenia.

Jeżeli decyzją prawomocną zezwolono na drogę konieczną, ale nie przyznano za to wynagrodzenia, w takim razie wpisanie drogi koniecznej do księgi gruntowej, w pierwszym ustępie niniejszego

paragrafu przepisane, zarządzić należy niezwłocznie, jak tylko decyzja stanie się prawomocną.

§. 18.

Gdy sąd dowie się o zmianach w osobie właściciela, które zaszły w dotyczących nieruchomościach po rozpoczęciu postępowania odnoszącego się do dozwoleń na drogę konieczną, winien te zmiany uwzględnić, ażeby nowi właściciele weszli w dalsze postępowanie na miejsce swoich poprzedników prawnych.

W każdym razie stan prawny, przez decyzją sądową utworzony, o ile po rozpoczęciu postępowania zajdą zmiany własności, jest obowiązującym także dla następców prawnych stron w decyzji wymienionych i to nawet w takim przypadku, jeżeli ci następcy prawni nabyli własność na podstawie licytacji sądowej. Zmiana przeto własności odnośnych nieruchomości, (jeżeli tymczasem zajdzie), nie stoi na przeszkodzie czynnościom urzędowym w §. 17 przepisany, atoli ten, który przed otrzymaniem od sądu uwiadomienia o intabulacji, a względnie o zajęciu zastawniczem pewnych nieruchomości, nabył jedną z nich drogą kontraktu, nie wiedząc o postępowaniu wdrożonem celem utworzenia drogi koniecznej, ma prawo zrzucić się z kontraktu, co jednak winien drugiej stronie kontraktującej oświadczyć w tym samym terminie, jaki mu służy do wniesienia rekursu przeciw odnośnej rezolucyi sądowej.

§. 19.

Gdzie istnieją księgi wpisów ¹⁾, tam pod wzglę-

---

¹⁾ „Verfachbucher“.

dem mającego się skutecznie wpisaną decyzji sądowej stosują się odpowiednio postanowienia §§. 17 i 18.

§. 20.

W razie sprzedaży przymusowej majątku służebnego służebność drogi koniecznej utrzymać należy w swojej mocy, jako ciężar tego majątku, i przekazać na nowego nabywcę bez policzenia na cenę kupna.

§. 21.

Kwocie wynagrodzenia, zabezpieczonej prawem zastawu, należy się pierwszeństwo przed wszystkimi innymi wierzytelnościami ciężącymi na przedmiocie służącym za zastaw, — po podatkach monarszych i wszelkich innych poborach publicznych.

§. 22.

Oprócz przypadków, oznaczonych w §. 1425 powszechnej księgi ustaw cywilnych, wynagrodzenie należy złożyć w sądzie, w instancji rzeczowej, także w tym przypadku, gdy na realności obciążonej drogą konieczną istnieją prawa rzeczowe trzecich osób.

Złożenie w sądzie staje się jednak zbyt cennym, jeżeli i o ile te prawa rzeczowe pomimo zmniejszenia się wartości odnośnej nieruchomości, wynikającego z dozwolenia drogi koniecznej, są o tyle niezagrożone, że hipoteki zatrzymują takie bezpieczeństwo, jakie w §. 1374 powszechnej księgi ustaw cywilnych jest przepisaniem, inne zaś prawa nie mogą oczywiście być wystawione na niebezpieczeństwo.

Sąd powołany do utrzymywania ksiąg publicznych ma prawo wydawać proszącemu o to właścicielowi nieruchomości potwierdzenie na podstawie

własnego przekonania, nabytego przez zbadanie stanu rzeczy, że wymagane bezpieczeństwo istnieje.

Złożonej sumy wynagrodzenia użyć należy na zaspokojenie roszczeń osób rzeczowo uprawnionych (ustęp 1) z odpowiednim zastosowaniem postanowień o rozdzielaniu ceny kupna uzyskanej drogą sprzedaży przymusowej, chyba że wierzyciele zrzekną się takiego użycia owej sumy; w tym ostatnim przypadku złożoną sumę wynagrodzenia lub część tejże, której wierzyciele nie wzięli, wydać należy uprawnionemu właścicielowi gruntu.

§. 23.

Jeżeli na rzecz pewnej nieruchomości dozwolono na drogę konieczną na zasadzie niniejszej ustawy, natenczas można w przyszłości o tyle tylko żądać według niniejszej ustawy rozszerzenia istniejącej lub dozwoleń nowej drogi koniecznej, o ile odnośne istotne stosunki zmieniły się tymczasem w ważnych względach.

§. 24.

Jeżeli służebność drogi koniecznej, na którą na zasadzie niniejszej ustawy dozwolono, stanie się w przyszłości zbędną, winien sąd na prośbę jednej lub drugiej strony po poprzednim zbadaniu stanu rzeczy, wydać w tym względzie decyzją i ze starannem rozważeniem wszystkich stanowczych stosunków postanowić według słuszności, czy właściciel służebnej nieruchomości ma właścicielowi gruntu panującego zwrócić część zapłaconego w swoim czasie kapitału wynagrodzenia i w jakiej wysokości. Do postępowania w takich przypadkach stosują się odpowiednio postanowienia, wydane pod względem ustanowienia drogi koniecznej.

W podobny sposób postąpić należy na prośbę

właściciela realności obciążonej służebnością drogi koniecznej w takim razie, jeżeli nieruchomości ta z powodu budowania, odmiany rodzaju uprawy itp. ma ulegz zmianom, nie pozwalającym w myśl 2 i 3 ustępu §. 4 na dalsze istnienie służebności. Jeżeli zamierzone odmiany w nieruchomości zostaną wiarogodnie udowodnione, służebność drogi koniecznej należy uchylić, skuteczniając to uchylenie w związku ze stosownymi ostrożnościami co do rzeczywistego wykonania odnośnych odmian.

Na miejsce uchylonej służebności drogowej ustanowić należy zarazem na żądanie właściciela potrzebującego drogi inną drogę konieczną.

§. 25.

Koszta postępowania unormowanego niniejszą ustawą pokryć ma właściciel gruntu, potrzebujący drogi, o ile takowych nie spowodzają nieusprawiedliwione kroki strony przeciwnej.

Koszta, jakieby powstały z powodu interwencji władz administracyjnych, podjętej w celu zabezpieczenia względów publicznych (§. 4, ustęp 3), nie ciężą na właścicielu gruntu.

W przypadkach późniejszego uchylenia służebności drogi koniecznej, przewidzianych w §. 24, sąd wyda decyzją co do ponoszenia kosztów przez strony według zasad słuszności ze względu na korzyść, jaką każda strona osiągnie z wyniku postępowania.

§. 26.

O ile zajdzie potrzeba przymusowego wykonania decyzji prawomocnych, wydanych stosownie do niniejszej ustawy, można prowadzić egzekucją na podstawie tychże decyzji według przepisów, tyczących się postępowania w sprawach spornych.

§. 27.

Wynagrodzenie w sądzie złożone uwalnia się od opłacania należności za zachowanie.

§. 28.

Ustawa niniejsza nabywa mocy obowiązującej od dnia ogłoszenia.

Wykonanie tej ustawy poruczam moim ministrom sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i skarbu.

CZEŚĆ DRUGA.

O KSIĘGACH GÓRNICZYCH.

Nauka o księgach górniczych ¹⁾.

Achenbach, Das gemeine deutsche Bergrecht, Bonn 1871; Granzenstein, Das allg vest Berggesetz, Wien 1854; Wenzel, Hbuch des allg oest Bergrechtes, Wien 1855; Hingenau, Hbuch der Bergrechtskunde, Wien 1855; Franz Schneider, Lehrbuch des Bergrechtes, Prag 1867; Scheuchenstuel, Motive z a oe Bi, Wien 1855; Haberer u Zechner, Hbuch des oe Br, Wien 1884; Leuthold, Das oe Br, Prag 1880; Schardingner, Sammlung von Erkenntnissan in Bergbauangelegenheiten, Wien 18 2; p nadto artykuł „Bergrecht“ Frankl'a w Staatswörterbuch Mischler'a i Ulbrich'a i Dębickiego Pr górn, Kraków 1897, gdzie podana jest polska literatura

§. 1.

Ustawowe przepisy o księgach górniczych.

Do ksiąg górniczych odnoszą się następujące ustawy i rozporządzenia:

1. Powszechna ustawa górnicza z d. 23 maja 1854 r. L. 146 d. u. p., w szczególności art. V., §§. 7,)

¹⁾ Jak w § 1 będzie wykazanem, mema ustawy, tyczącej się tylko ksiąg górniczych. Odnośne przepisy rozrzucone są w różnych ustawach. Z tego powodu nie możemy zachować przyjętego dla ksiąg gruntowych sposobu przedstawienia tej materji w formie komentarza. Wykładamy ją systematycznie, podając meliczne specjalne rozporządzenia in extenso w uwagach. Systematyczne to przedstawienie liczy się z jednej strony z potrzebą omówienia zasadniczych kwestji z prawa górniczego, z drugiej jednak strony nie może wyjść poza granice nauki tylko o księgach górniczych.

8, 64, 66, 85, 86, 88, 90, 109—112, 114—121, 135, 137, 141. 145, 168, 193, 194, 197, 260, 261, 263—265;

2. rozp. min. z d. 24 lutego 1850 r. L. 73 d. u. p.,
 tyżące się utrzymywania ewidencji ksiąg górniczych;

3. rozp. min. spraw. i skarbu z d. 9 września 1859 r. L. 166 d. u. p. o księgach górniczych obejmujących kopalnie położone w b. okręgu m. Krakowa;

4. powszechna ustawa o księgach gruntowych z d. 25 lipca 1871 r. L. 95 d. u. p. (patrz tom I);

5. ustawa z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. o postępowaniu wdrożonem w celu ustalenia ksiąg gruntowych i górniczych (p. wyżej w części pierwszej pod III. D.);

6. rozp. m. roln. z d. 12 września 1871 r. L. 4556 tyżące się wydzielenia z księgi górniczej przedsiębiorstw przemysłowych wymienionych w art. V. pow. u. górn.

7. ustawa z d. 20 marca 1874 L. 29 d. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg gruntowych (p. część pierwsza pod III. B);

8. inne drobniejsze rozporz., które zacytujemy w toku przedstawienia.

§. 2.

Uprawnienia górnicze.

Prawo wydobywania w sposób górniczy niektórych minerałów wyjętem jest z treści prawa własności na gruncie, w którym te minerały się znajdują. Prawo wydobywania tych niektórych minerałów służy każdemu, kogo ustawy nie pozbawiają tego prawa i komu właściwe władze państwowe udzieliły pozwolenia na to wydobywanie.

Minerały takie nazywa powszechna ustawa górnicza minerałami zastrzeżonymi (vorbehaltene Mine-

ralien)¹⁾. Należą do nich (§. 3 pow. u. górniczej): a) wszystkie minerały, które z powodu, iż zawierają metale, (nie metaloidy), siarkę, alun lub witryol, nadają się do wydobywania na wielką skalę (r. m. handlu z d. 11 stycznia 1866 r. L. 17761); b) wody cementowe, grafit, żywice ziemne²⁾, wszystkie rodzaje węgla czarnego i brunatnego.

Różnica między minerałami wyliczonymi pod a) a tymi, które podano pod b), polega na tem, że wyliczone pod a) są tylko wtedy zastrzeżonymi, jeżeli nadają się do wydobywania na wielką skalę, podczas gdy wymienione pod b) są zawsze zastrzeżonymi bez względu na jakość i ilość, w jakiej je odkryto (Budwiński 4990). Z podanego wyżej pod a) pojęcia należących tam minerałów wynika dalej, że ilość i rodzaj tych minerałów jest względnym, zależy bowiem od rozwoju górnictwa, stosunków ekonomicznych etc.

Jak wyżej powiedziano, prawo wydobywania tak zwanych „zastrzeżonych“ minerałów wyjętem jest z prawa własności. Wydobywać je może każdy, kogo ustawy od tego nie wykluczają³⁾ i kto uzyskał na

¹⁾ Jak z tekstu widać, jesteśmy zdania, że w Austryi istnieje wolność górnictwa. Ustawa górnicza przyjmuje w §. 3 regale górnicze, jednak bez konsekwencji o znaczeniu materialnem. Tem regale górniczem tłumaczy się nazwa „zastrzeżone“ minerały, jakkolwiek są one właśnie minerałami wolnymi. §. 3 p. u. górniczej wylicza między minerałami podanymi wyżej pod a) i sól kuchenną. Ze stanowiska ustawy górniczej, która mówi o regale i minerałach „zastrzeżonych“, jest to konsekwentnem, chociaż sól kuchenna jest przedmiotem monopolu państwowego. (§. 4 p u górń) Z naszego stanowiska „wolności górnictwa“ należało ją opuścić właśnie dlatego, że jest przedmiotem monopolu.

²⁾ Nie wszystkie i nie wszędzie, p trzecią część o księgach naftowych

³⁾ § 7 p u górń: „Kto wedle ustaw może nabywać i posiadać nieruchomą własność, ten jest także zdolnym do uzyskania uprawnień górniczych i do nabycia i posiadania kopalni“.

§. 8. p u. górń.: „Urzednicy ustanowieni przy władzy,

to pozwolenie od właściwych władz. Odnośnie przez właściwe władze udzielone prawa nazywają się uprawnieniami górnictwem (Bergbauberechtigung) ¹⁾. Uprawnienia te dzielą się na A) uprawnienia do poszukiwania minerałów zastrzeżonych i B) uprawnienia do wydobywania tych minerałów.

A) Uprawnienia do poszukiwania minerałów zastrzeżonych.

Uprawnienia te są dwojakiego rodzaju.

a) Pozwolenie na poszukiwanie (Schurfbewilligung), które udziela urząd okręgowy górniczy (Revierbergamt), daje prawo do przedsięwzięcia w pewnym oznaczonym okręgu (np. w tych a tych gminach etc.) robót, mających na celu poszukiwanie i odkrycie minerałów zastrzeżonych (§§. 13 do 21 p. u. górn.). Takie pozwolenie na poszukiwanie nie wyklucza innych osób od przedsięwzięcia w tym samym okręgu takich samych robót, jeżeli mają również pozwolenie na poszukiwanie.

b) Prawo wyłączenia innych od przedsięwzięcia robót na pewnej przestrzeni daje dopiero wyłączność (Freischurf). Wyłączność może uzyskać ten, kto ma już pozwolenie na poszukiwanie (Schurfbewilligung) i kto wskaże urzędowi okręgowemu górniczemu punkt,

---

która wykonywa bezpośredni publiczny nadzór nad górnictwem i do której należy pierwsze rozstrzygnięcie o nadaniach górniczych (Bergbauverleihungen), tudzież zony i będące pod władzą ojcowską dzieci takich urzędników nie mogą w okręgu tej władzy ani zajmować się górnictwem ani też nabywać dla siebie i posiadać kopalni“ P §§ 5 i 6 instrukcyi do p u górn tudzież §§ 5 i 22 instr dla starostw górniczych

¹⁾ Dla zrozumienia tego stosunku należy podnieść, że z jednej strony nawet właściciel gruntu nie może wydobywać zastrzeżonych minerałów ze swego własnego gruntu, jeżeli nie ma na to pozwolenia państwowego, ze zaś z drugiej strony ten, który uzyskał to zezwolenie, winien jest wynagrodzić właścicielowi szkodę stąd powstałą

w którym zamierza rozpocząć poszukiwania (Schurfbau) i postawić znak szurfowy (Schurfzeichen). P. §§. 22 n. p. u. górń. Wyłączność daje prawo: α) wyłącznego poszukiwania w pewnym okręgu i β) prawo do pola zastrzeżonego (Vorbehaltsfeld). Ad α) Okrąg ten jest kołem o promieniu 425 m. Środkiem tego koła jest miejsce, w którym zatknięto znak szurfowy. Ad β). Mający wyłączność ma prawo do nadania (Verleihung) mu jednej względnie więcej miar górniczych (§. 34 p. u. górń.), położonych około znaku szurfowego. Prawo to zastrzega ustawa mającemu wyłączność wobec innego starającego się o nadanie, stąd nazwa „pole zastrzeżone!”

B) Uprawnienia do wydobywania minerałów zastrzeżonych.

Prawo do wydobywania i okupacji wydobytych minerałów zastrzeżonych daje dopiero tak zwana własność górnicza (Bergwerkseigentum §§. 40—97 p. u. górniczej). Nie jest ona własnością w technicznym tego słowa znaczeniu, bo przedmiotem jej nie jest rzecz zmysłowa, ale uprawnieniem sui generis.

Treścią własności górniczej jest prawo wydobywania i okupacji wszystkich minerałów zastrzeżonych, znajdujących się w odnośnym polu górniczym, a nie tylko tych, co do których nastąpiła odkrywka (§. 123 p. u. górń). dalej prawo przerabiania tych minerałów (uzyskiwania surowca z rudy), prawo stawiania budynków i zaprowadzania takich urządzeń (np. kolei żelaznych), które są potrzebne do powyższych celów (§§. 13, 133 p. u. górń., r. m. z 1 listopada 1859 r. L. 200 d. u. p. i z 29 maja 1880 r. L. 57 d. u. p.), wreszcie prawo do uprawiania tak zw. przemysłów pomocniczych (Hilfsgewerbe) przez własnych robotników, prawo zaopatrywania personalu robotniczego w środki żywności (§. 131 lit. f. g. p. u. górń.) i pierwszeństwo do używania wód podziemnych (§§. 128—130

p. u. górn.). W sposób pierwotny zyskuje się własność górnica przez tak zw. nadanie (Verleihung). Materyalnymi warunkami uzyskania własności górniczej są:

a) Odkrycie (Aufschliessung) zastrzeżonych minerałów.

b) Zdatność tych minerałów do odbudowy (Abbauwürdigkeit §. 44 p. u. górniczej, §. 37 instrukcyi do p. u. górn.). Pojęcie zdatności jest względnem. Zdatność do odbudowy zależy od ilości i jakości odkrytych minerałów tudzież od stosunków zbytu etc. (por. orzec. Budwiński 3307).

c) Pole, które ma być nadanem, musi być wolnem, to znaczy nie powinny na niem istnieć już poprzednie nadania lub prawa posiadającego wyłączność (Freischürfer) do pola zastrzeżonego (Vorbehaltfeld). P. §. 54 p. u. górn.

Własność górnica nadaje się na pewną przestrzeń, która się nazywa polem górniczem (Grubenfeld). Znaczy to, że ten, który uzyskał na pewnej przestrzeni własność górnica, może na tej przestrzeni wydobywać i okupować minerały zastrzeżone. Jednostką tej przestrzeni jest miara górnica (Grubenmass). Miara górnica wynosi na powierzchni 45.116 m. □ (§. 42 p. u. górn.) i musi mieć formę prostokąta, którego krótszy bok nie może wynosić mniej, niż 106 m. (§. 46 p. u. górn.). Ilość miar górnicznych udzielanych na jedną odkrywkę jest ograniczoną (§. 47 p. u. górn., r. m. h. z d. 14 czerwca 1862 r. L. 38 d. u. p.).

W okolicach górzystych, w których z powodu okalających miar górnicznych nie można już wykreślić regularnego czworoboku, nadanie nie następuje wedle miar górnicznych, ale wedle przymiarów (Überschar, po polsku także „opersał“, §§. 71 n. p. u. górn.). Przymiaru nadać można tylko sąsiednim właścicielom kopalni (§. 72 p. u. górn.). Wreszcie jeżeli minerały zastrzeżone znajdują się w pokładach, należących do

najnowszej formacji geologicznej lub w starych opuszczonych hałdach (Halde) ¹⁾, nadanie następuje w tak zwanych miarach dziennych (Tagmasse). Tak samo ma się rzecz przy nadawaniu prawa wydobywania i okupacyi żelaziaka bobowego (Bohnenerz) ²⁾ lub żelaziaka bagnistego (darniowego, Raseneisenstein) ³⁾. Miara dzienna ma na powierzchni 115.000 m. □, nie ma jednak stałej formy, a prawo wydobywania minerałów zastrzeżonych sięga w niej tylko do najbliższej stałej formacji (§§. 76 i nast. p. u. górń.). Własność górnicza na miarach dziennych nie jest przeto pełną własnością górniczną.

Powyższe uprawnienia, to jest własność górnicza na miarach górnicznych i przymiarach tudzież uprawnienie na miarach dziennych odznaczają się tem, że rozciągają się na przestrzeń objętą nadaniem (Verleihung). Niejednokrotnie jednak okazuje się potrzeba użycia dla pewnej kopalni i cudzej przestrzeni. Następuje to przez uzyskanie tak zw. budowy pomocniczej, to jest sztolni ⁴⁾ lub szybów ⁵⁾ zbudowanych poza nadanem polem, celem korzystniejszego używa-

¹⁾ Łabęcki (Słownik górnicy): Hałda, warpa, kamienie i ziemia wyrzucone z wykopanego szybu, stopy czyli kupy płonnych ziem, medaleko szybu

²⁾ Łabęcki: Żelaziak bobowy, grochowcowy, iksowcowy. Odmiany te otrzymały swe nazwy od postaci w kulkach różnej wielkości i rozmaitości spojonych; ruda ta miewa stałe w swym składzie znaczną ilość krzemianu żelaza

³⁾ Łabęcki: Żelaziak bagnisty, darniowy, ruda łukowa; jest to żelaziak świeżego utworu, mało spójny, lekki, gębczasty, często pozoru ochrowatego, zamieszczony gliną, piaskiem, istotami organicznymi, których kwas fosforowy udziela złych własności wyrobianemu z niego żelazu.

⁴⁾ Łabęcki: Sztolnia, podkop .., droga podziemna, wyrobiona w kierunku poziomym lub prawie poziomym od powierzchni ziemi do jej wnętrza i przecinająca pokłady kopalni, a której spodem wody spływają i dlatego musi mieć spadku 1" na 100 sążni przynajmniej.

⁵⁾ Łabęcki: Szyb, otwór od powierzchni ziemi pionowo lub prawie pionowo kopany.

nia kopalni (§. 85 nast. p. u. górń., Hilfsbau). Jeżeli taka budowa pomocnicza obejmuje obce pole już nadane, natenczas mamy do czynienia z tak zw. służebnością górniczą (Bergbaudienstbarkeit §§. 191 nast. p. u. górń.)¹⁾. Budowy pomocnicze mogą być albo przynależnością pola górniczego albo też samostnem uprawnieniem, tem ostatniem w tym przypadku, gdy budowę pomocniczą przedsięwzięto dla użytku kilku kopalni (§§. 87, 88, 109 p. u. górń.). Szczególnym rodzajem budowy pomocniczej jest tak zw. sztolnia rewirowa (Revierstollen §§. 90 nast. p. u. górń.), odznaczająca się tem, że służy nie dla kilku tylko kopalni, ale dla większego obszaru (okręgu) górniczego.

§. 3.

Księgi górnicze, ich znaczenie i urządzenie.

Wyżej mówiliśmy o uprawnieniach górniczych, a zarazem określiliśmy ich naturę. Okazało się z tego, że pewną analogią do praw rzeczowych odkryć można tylko w tak zw. własności górniczej, że natomiast pozwolenie na poszukiwanie i wyłączność (Freischurf) nie są w tym względzie stałemi, definitywnemi uprawnieniami. Ustawa górnicza uznaje tę różnicę, wprowadzając dla tak zw. własności górniczej księgi publiczne, tak zw. księgi górnicze, utrzymywane przez sądy górnicze, i stosując do nich wszystkie zasady, wedle których urządzone księgi gruntowe. Podczas

¹⁾ Służebność górnicza jest więc szczególnym rodzajem budowy pomocniczej, odznaczającym się tem, że obejmuje obce pole już nadane, podczas gdy inne rodzaje budów pomocniczych obejmują obce pola wolne (nie nadane) lub tylko częściowo obce pola nadane. Wyodrębnienie jej ma swą podstawę w tem, że uzyskuje się ją nie przez koncesyę, jak inne budowy pomocnicze, ale przez potwierdzenie względnie uznanie (że jest potrzebną) władzy górniczej.

gdy przeto pozwolenie na poszukiwanie i wyłączność są przedmiotem tylko administracyjnych zapisków utrzymywanych przez władze górnicze, to tak zwana własność górnicza, jej nabycie i zgaśnięcie, jest zależnem od wpisu do ksiąg górniczych, ksiąg opartych na zasadzie materyjalnej jawności. Należy wyjaśnić bliżej stanowisko ustawy górniczej w tym względzie.

Wykazaliśmy wyżej, że tak zw. własność górnicza nie jest własnością w technicznem znaczeniu, ale uprawnieniem *sui generis*, a to z tego powodu, ponieważ przedmiotem jej nie jest rzecz zmysłowa. Mimo to §. 109 pow. u. górn. stanowi, że „nadane miary górnicze (§. 63), przymiary (§. 74), budowy pomocnicze (§. 85) i sztolnie rewirowe (§. 90) są nieruchomością i przedmiotem wpisu do księgi górniczej“. Teoretycznie nie jest jasnem to postanowienie. Księgi gruntowe utrzymuje się celem ujawnienia stosunków, których przedmiotem są nieruchomości, natomiast prawa same (np. prawo propinacyi, jakieśmy to wykazali), nie są przedmiotem ksiąg gruntowych. Inaczej jest z księgami górniczemi. Utrzymuje się je nie dla ujawnienia stosunków, w jakich znajduje się pewna nieruchomość, ale dla ujawnienia stosunków, których przedmiotem są pewne uprawnienia, a mianowicie tak zw. własność górnicza. Tutaj więc szukać należy zasadniczej różnicy między księgami gruntowemi a górniczemi. Tymczasem §. 109 p. u. górn. przedstawia tę rzecz inaczej. Pewne matematyczne wielkości, jak miary górnicze, przymiary etc. czyni nieruchomością. Jest to przeto niejasne zdefiniowanie, „własnością“ bowiem nie mogą być matematyczne wielkości, powtóre zaś (gdybyśmy te matematyczne wielkości wzięli za skrócone wyrażenie użyte zamiast uprawnień górniczych), przedmiotem uprawnień górniczych nie jest rzecz zmysłowa, nie jest grunt. Natomiast możliwem jest, że ustawa górnicza uważa uprawnienia górnicze za majątek nieruchomy i tem teoretycznie uzasadnia za-

prowadzenie dla nich ksiąg górniczych. Dla nas wystarczy skonstatowanie, że 1) własność górnicza nie jest własnością w technicznem znaczeniu, ale prawem *sui generis*, 2) że przedmiotem tego prawa nie jest nieruchomości, 3) że wreszcie księgi górnicze mają ujawniać stosunki odnoszące się do tych uprawnień górniczych, czemkolwiekby one były.

Do ksiąg górniczych odnoszą się obok p. ustawy górniczej wszystkie ustawowe przepisy dotyczące się ksiąg gruntowych. Znaczenie przeto obu rodzajów tych ksiąg jest co do zasady materialnej jawności tak w kierunku dodatnim, jak i ujemnym, jednakowo. Wynika z tego, że własność górniczą nabywa się, przenosi i umarza tylko przez wpis do ksiąg górniczych tudzież że wpis ten jest co do swego materialnego uzasadnienia pod taką samą ochroną *publicae fidei*, jak wpis do ksiąg gruntowych.

Urządzenie ksiąg górniczych odpowiada urządzeniu ksiąg gruntowych. Księga górnicza składa się z księgi głównej i z księgi dokumentów, których przeznaczenie jest takim samym, jak odnośnych ksiąg gruntowych. Tak samo też główna księga górnicza składa się z wykazów górniczych. Wykaz księgi górniczej składa się również z trzech kart. Pierwsza karta takiego wykazu zawiera opis obiektywnego stanu posiadania, to jest nazwisko nadanego pola górniczego, treść nadania, a więc ilość miar górniczych i ustawę, wedle której nastąpiło nadanie (np. wedle patentu z 1819 r. lub wedle pow. u. górniczej), położenie tych miar górniczych, oznaczenie punktu rozkładu (*Aufschlagspunkt*)¹⁾ i obu punktów stałych (*Fixpunkte*)²⁾, wreszcie wymienienie dokumentu na-

---

^{1) 2)} Położenie nadanych miar górniczych oznacza się w ten sposób, że obiera się pewien punkt, z którego podział ma wyjść, i oblicza się odległość tego punktu od dwóch nieusuwalnych, łatwo dających się rozpoznać punktów. Pierwszy punkt nazywa się punktem rozkładu, dwa drugie punk-

dania lub koncesyi¹⁾ i protokołu opalikowania (Verlochsteinungsprotokoll)²⁾, jeżeli je przedsięwzięto. Druga karta wykazu ksiąg górniczych obejmuje subiektywny stan posiadania, a więc nazwisko podmiotu uprawnienia górniczego i podanie tytułu prawnego jego nabycia. Tytułem może być nadanie, umowa, dziedziczenie etc. W razie nabycia pochodnego (t. j. nie opierającego się na nadaniu) należy podać odnośny dokument. Trzecia karta wykazu ksiąg górniczych, karta ciężarów, zawiera wpisy praw obciążających daną jednostkę ksiąg górniczych, a więc służebności, praw zastawu i innych praw obciążających (p. §. 6 wykładu), z powołaniem się na odnośne dokumenta, uzasadniające nabycie tych praw.

Księgi górnicze utrzymują sądy górnicze (§§. 66 normy jurysd.). W Galicyi są takimi sądami: sąd krajowy w Krakowie i sąd obwodowy w Samborze.

§. 4.

Jednostka ksiąg górniczych.

Przedstawiliśmy wyżej, że w przeciwstawieniu do ks. gruntowych, których jednostką jest ciało hi-

---

tami stałymi. W ten sposób zyskuje się podstawę do oznaczenia położenia na mapie (§. 49 p. u. górniczej).

¹⁾ Uprawnienie górnicze co do miar górniczych, przymiarów i miar dziennych nabywa się przez tak zwane nadanie (Verleihung), budowy pomocnicze i sztolnie rewirowe przez tak zwane koncesye. Jest to kwestya formalna. O służebnościach górniczych mówiliśmy wyżej. (§. 40 n. i 85 n. p. u. górniczej).

²⁾ Każde pole górnicze winno być wedle karty rozkładu (Lagerungskarte) i dokumentu nadania odmierzonym i na powierzchni (über Tage) opalikowanym (verlochsteint, vermarkt, verpflockt). Opalikowanie to ma nastąpić albo przy oględzinach (Freifahrung) zarządzonych wskutek prośby o nadanie, a więc jeszcze przed nadaniem, albo też najdalej w rok po prawomocności nadania (§. 64 p. u. górniczej). To opalikowanie winno być protokolarnie opisanem, a położenie kamieni

poteczne, — jednostką ksiąg górniczych jest uprawnienie górnicze, nazywane własnością górniczą (Bergwerkseigentum). Należy obecnie bliżej określić to pojęcie jednostki ksiąg górniczych.

Przedewszystkiem podnieść należy, że to uprawnienie górnicze, które zostało nadane w formie miary dziennej (Tagmass), nie może być jednostką ksiąg górniczych. Już wyżej zaznaczyliśmy, że uprawnienie górnicze nadane we formie miary dziennej nie jest pełną własnością górniczą, albowiem prawo wydobywania i okupacyi zastrzeżonych minerałów sięga tu tylko do najbliższej stałej formacyi. Z tego powodu miary dzienne nie mogą być jednostką ksiąg górniczych (§. 109 p. u. górń.). Inaczej przedstawia się rzecz, jeżeli miara dzienna jest przynależnością jakiejś kopalni. Wpisuje się ją wtedy do ksiąg górniczych, ale w takim samym charakterze, jak zaraz zobaczymy, wpisuje się do ksiąg i nieruchomości, które zresztą stanowiłyby przedmiot ksiąg gruntowych.

Jednostką ksiąg górniczych może być przeto własność górnicza, o ile się odnosi do miar górniczych, przymiarów, urządzeń pomocniczych ¹⁾ i sztolni rewiowych (§. 109 p. u. górń.). Rozchodzi się obecnie o rozstrzygnięcie pytania, czy każda z tych form może być zawsze i bezwarunkowo jednostką ksiąg górniczych.

Otóż nie ulega wątpliwości, że miary górnicze ²⁾

granicznych (Lochsteine) uwidocznionem na mapie (§. 66 p. u. górń.) W praktyce nie przedsięwzięte się opalikowania, jeżeli pole górnicze nie sąsiaduje z innymi kopalniami lub wyłączościami i jeżeli opalikowania nikt nie żąda.

¹⁾ „Hilfsbaue“. W polskiem tłumaczą „budowa“, „odbudowa“, „urządzenie pomocnicze“. Używamy wszystkich tych wyrażień.

²⁾ Tak tu, jak i gdzieindziej, jest to wyrażenie skrócone zamiast „własność górnicza nadana w miarach górniczych“. Wykazaliśmy już wyżej, że sama miara górnicza jest tylko wielkością matematyczną.

mogą być zawsze i bezwarunkowo jednostką ksiąg górniczych, nowe miary górnicze zaś, które uprawniony nabędzie później, a więc gdy już ma własność górniczą, mogą być albo wpisane do ksiąg górniczych, jako samoistna jednostka, albo też mogą być dopisane do już wpisanej jednostki ksiąg gruntowych. Wybór służy w tym względzie nabywcy (§. 111 p. u. górniczej).

Tak samo ma się rzecz i ze sztolnią rewirową (§§. 90 n. p. u. górn.). Z natury jej wynika, że, gdy służy całemu okręgowi górniczemu, nie może być związaną z jedną tylko kopalnią. Jest ona przeto samoistną jednostką ksiąg górniczych. §. 110 p. u. górniczej przepisuje, że sztolnię rewirową zapisuje się w księdze górniczej na karcie stanu posiadania uprawnionego do przedsięwzięcia takiej sztolni (Revierstöllner), jako prawo, zobowiązania zaś właścicieli kopalni, przyjęte wobec niego w drodze umowy, zapisuje się na karcie ciężarów tych kopalni, jako ciężar. Jeżeli w danym okręgu, dla którego korzyści zaprowadzono sztolnię rewirową, nadano później nowe miary górnicze, to zobowiązania właścicieli tych późniejszych miar górniczych nie opierają się na umowie, ale na dokumencie nadania (Verleihungsurkunde), który z ustawy nakłada na nich te zobowiązania (§. 96 p. u. górn.).

Jakże się rzecz ma z przymiarami i z urządzeniami pomocniczymi? Przymiar może być nadanym tylko tym uprawnionym, których miary górnicze z nim graniczą (§. 72 p. u. górn.). Jeżeli zgłosił się tylko jeden ze sąsiadujących uprawnionych lub kilku, ale ugodził się co do fizycznego podziału przymiaru, to w pierwszym przypadku nadaje się cały przymiar temu, który się zgłosił, w drugim odnośne części wedle umowy, którzy się zgłosili i ugodzili co do podziału, w obu zaś przypadkach cały przymiar względnie odnośne części przypisuje się do już wpisanych pól górniczych. W takim razie przeto przymiar nie sta-

nowi samoistnej jednostki ksiąg górniczych. Natomiast jeżeli zgłaszający się o nadanie przymiaru nie mogli się pogodzić co do fizycznego podziału przymiaru, tworzy się z niego odrębną jednostkę górniczą, a jako uprawnionych wpisuje się wspólnie wszystkich tych, którzy się o nadanie zgłosili (§. 74 i 111 pow. u. górniczej). Co do budowy pomocniczej, to w zasadzie przypisuje się ją zawsze do tej jednostki ksiąg górniczych, dla której korzyści ją ustanowiono (§. 111 p. u. górniczej). Tylko w tym razie, jeżeli o budowę pomocniczą wniosło podanie kilku właścicieli kopalni lub też jeżeli prosił o nią przedsiębiorca, nie będący właścicielem kopalni, dla której użytku ta budowa służy, — tworzy się z takiej budowy samoistną jednostkę ksiąg górniczych (§. 111 z powołaniem się na §. 87 p. u. górniczej).

Z powyższego okazuje się, że samoistną jednostką ksiąg górniczych jest własność górnicza nadana w miarach górniczych i sztolnie rewirowe, że natomiast przymiaru i budowy pomocnicze są samoistnymi jednostkami ks. górniczej tylko w szczególnych przypadkach, w zasadzie bowiem przypisuje się je do już istniejącej jednostki ksiąg górniczych. Rozstrzygnięto w ten sposób pytanie, co może być samoistną jednostką ksiąg górniczych. Pozostaje obecnie do rozstrzygnięcia pytanie, czy oprócz przymiarów i budow pomocniczych można dopisać do istniejących już jednostek ksiąg górniczych jeszcze inne prawa względnie przedmioty? Otóż odpowiedź brzmi twierdząco. Do ksiąg górniczych można wpisywać, jako integralne części już istniejącej jednostki ksiąg górniczych:

a) miary dzienne, jeżeli właściciel uznał je za integralne części jednostki już wpisanej do ksiąg górniczych (§. 71 przepisów wykonawczych do p. u. górniczej),

b) wszystkie budynki na powierzchni (Taggebäude), warsztaty i zakłady (Anlagen), które są potrzebne do wykonywania nadanego uprawnienia gór-

niczego lub które posiadacz kopalni do tego przeznaczył (§. 117 p. u. górń.)¹⁾;

e) wszystkie inne nieruchomości, chociażby nie służyły bezpośrednio do prowadzenia kopalni, jeżeli właściciel pragnie je połączyć z kopalnią, a nie przeszkadzają temu przepisy polityczne i zamieszczone już w księgach publicznych wpisy²⁾.

Jak przeto z powyższego widać, wszystkie wymienione nieruchomości wtedy tylko mogą być wpisane do ksiąg górniczych, jeżeli właściciel przeznaczył je na to, by były integralnymi częściami już wpisanej jednostki ksiąg górniczych (Widmung). Natomiast z ustawy nie wpisuje się ich do ksiąg górniczych. Należy to podnieść ze względu na stosunki, które istniały przed wejściem w życie obecnie obowiązującej powszechnej ustawy górniczej. Przed dzisiejszą p. u. górń. udzielały władze górnicze koncesyi na huty (Hüttenwerke) i inne przedsiębiorstwa. Huty takie były też przedtem przedmiotem wpisu do ksiąg górniczych. Obecnie w kwestyi tworzenia hut decydują władze przemysłowe, a wpisuje się je do ksiąg górniczych tylko wtedy, jeżeli właściciel uznał je za integralną część już istniejącej jednostki ksiąg górniczych (art. V. patentu obwieszczającego p. u. górń.)³⁾

---

¹⁾ Jeżeli na tych dobrach ciążyą prawa zastawu, to złączenie ich z kopalnią może tylko wtedy nastąpić, jeżeli na to zgodzą się wierzyciele hipoteczni. Jeżeli wierzyciele hipoteczni na to nie zezwolą, to właściciel może złożyć do depozytu sądowego albo dług hipoteczny albo też jego wartość szacunkową, oznaczoną sądownie (ustęp 2, § 117 p. u. górń.)

²⁾ Postanowienie zacytowane w poprzedniej uwadze ma i tutaj zastosowanie

³⁾ Wpisane przed wejściem w życie powszechnej ustawy górniczej do ksiąg górniczych huty zostały z tych ksiąg wydzielone, jeżeli właściciel nie uznał je za integralne części jednostki ksiąg górniczych (art. V. pat. obw.). Zasady takiego wydzielania określa r. m. rolnictwa z d. 12 września 1871 r. L 4556. Rozporządzenie to opiewa.

„Min. spraw. ustanowiło w porozumieniu z min. roln. następujące zasady postępowania, jakie należy wdrożyć w ra-

Z natury rzeczy wynika, że przypisane do jednostki ksiąg górniczych nieruchomości muszą być

zie wydzielania z księgi górniczej przedsiębiorstw przemysłowych, o których mówi art. V. pat. obw. p. u. górń. Przeprowadzenie tego wydzielenia porucza się sądom krajowym wyższym, które mają wydać potrzebne do tego zarządzenia i czuwać nad utrzymaniem porządku w stanie tabularnym, aby jeden i ten sam przedmiot nie był zapisanym równocześnie w księgach gruntowych i górniczych.

1. Wydzielenie przedsiębiorstw wymienionych w art. V. pat. obw. z księgi górniczej zarządza się z urzędu. Odnośne postępowanie wdrożyć należy natychmiast.

2. Starostwa górnicze winny na życzenie sądów górniczych oznaczyć te w ks. górniczych wpisane przedsiębiorstwa, których założenie i nad którymi nadzór nie należy już obecnie do ingerencji władz górniczych

3. Jeżeli grunt, na którym są wzniesione zakłady należące do tego rodzaju przedsiębiorstwa, nie jest również wpisany do księgi górniczej, natenczas należy wezwać wszystkich interesowanych i dążyć do tego, by w drodze ugody treść wykazu księgi górniczej i wykazu księgi gruntowej mogła być złączoną w jeden wykaz.

4. Jeżeli taka uгода nie przyjdzie do skutku, to osobno utrzymuje się wykaz obejmujący grunt, a osobno wykaz obejmujący wzniesione na nim zakłady, aż ustaną przeszkody połączenia ich w jeden wykaz.

5. Przed wydzieleniem z księgi górniczej należy wezwać odnośnych przedsiębiorców górniczych do oświadczenia się, czy chcą korzystać z postanowienia §. 118 p. u. górń. Jeżeli grunt i zakłady na nim wzniesione są w jednej ręce, to nie można przeznaczyć dla kopalni gruntów bez zakładów i na odwrót. Jeżeli zakłady przemysłowe połączone z kopalnią bez gruntu, na którym się znajdują, — o ile to jest jeszcze dopuszczalnym. — natenczas należy to uwidocznnić we wykazie księgi gruntowej.

6. Jeżeli przedsiębiorstwa, które należałoby stosownie do ich natury wydzielić z księgi górniczej, zostały połączone we fizyczną całość z takimi przedsiębiorstwami, które utworzono na podstawie §. 131 p. u. górń, natenczas nie należy ich wykreślać z księgi górniczej.

7. Przeniesienie wykazu ksiąg górniczych do księgi gruntowej powinno tak nastąpić, jak to zarządzono w instrukcyi z d. 16 czerwca 1849, §. 40, L. 11, wydanej co do wygotowania i oddania wyciągów z ksiąg gruntowych.

8. Wyciągi z ksiąg górniczych oddaje się do dalszego

przedmiotem tych samych wpisów, których przedmiotem jest jednostka ksiąg górniczych (§. 119 p. u. górń.). Nieruchomości te stają się samoistnymi przedmiotami praw dopiero z chwilą wydzielenia ich z ksiąg górniczych (a więc z chwilą, gdy z woli właściciela tracą swe przeznaczenie służenia kopalni), a utworzenia dla nich wykazu w księgach gruntowych (§. 120 p. u. górń.). Szczególny przypadek takiej utraty charakteru przynależności zawierają §§. 259, 260, 261 i 265 p. u. górń.¹⁾

prowadzenia tej władzy hipotecznej, w której okręgu znajduje się przedmiot wydzielony z ks. górniczej lub jego znaczniejsza część, jeżeli leży na granicy.

Oddanie wyciągu ks. górń. tabuli krajowej wtedy tylko może nastąpić, jeżeli grunt, na którym wzniesiono wydzielone z księgi górniczej przedsiębiorstwo, jest wpisanym w tabuli krajowej.

9. Jeżeli po dokładnem zbadaniu stanu rzeczy przekonano się, że w rzeczywistości nie istnieje przedmiot, któryby odpowiadał wykazowi ks. górń. istniejącemu dla przedsiębiorstwa, mającego być wydzielonem, natenczas wykaz należy wykreślić i o tem wszystkich interesowanych zawiadomić.

10. Wykazy, które uległy zmianie co do prowadzenia ksiąg. i dzień tej zmiany należy obwieścić w dzienniku urzędowym.

¹⁾ Co do ksiąg górniczych obejmujących kopalnie w b. okręgu miasta Krakowa postanowiło r. m. spraw. i sk. z d. 9 września 1859 r. L. 166, co następuje.

§. 1. Co do praw rzeczowych na kopalniach położonych w b. okręgu m. Krakowa należy utrzymywać tylko księgę górniczą.

Należy przeto wpisywać do niej przedewszystkiem: nadane uprawnienia górnicze (§§. 49, lit. f., 66, 86, 88, 109, 110, 111, 114 p. u. górń.) i ich posiadaczy, podział kopalni (§§. 115 i 116 p. u. górń.), przeznaczone do użytku kopalni, a znajdujące się na powierzchni realności (§§. 117 i 118 p. u. g.), przeniesienie własności lub współwłasności na kopalniach (§. 135 p. u. g.), utworzenie gwarectwa (§§. 137, 141 i 168 p. u. g.), prawa zastawu i służebności górnicze (§§. 193 i 194 p. u. g.), wreszcie ustanie przeznaczenia realności leżących na powierzchni do użytku kopalni i wykreślenie uprawnienia górniczego w razie odebrania (Entziehung) lub porzuczenia (Auflassung) takowego (§§. 259—261, 263 i 265 p. u. g.).

§. 5.

O książkowym i technicznym łączeniu miar i pól górniczych tudzież o ich dzieleniu.

Połączenie miar względnie pól górniczych może być dwojakiego rodzaju: książkowe lub zarazem i techniczne. Książkowe połączenie (Zusammenschreibung)

Do ksiąg górniczych stosować należy p. u. g. i przepisy o nabyciu, zmianie i umorzeniu praw rzeczowych.

Należy przeto zaniechać wpisywania kopalni do księgi hipotecznej i nie prowadzić jej dalej co do tych kopalni, które tam już były wpisane.

§. 2. Znajdujące się w księdze hipotecznej wpisy nadanych uprawnień górniczych należy bez względu na to, czy te uprawnienia są obciążone, czy nie, natychmiast z urzędu wykreślić wraz z prawami odnoszącymi się do nich. Równocześnie jednak należy przenieść z urzędu do ks. górniczej i wpisać przy odnośnem uprawnieniu górniczem wszystkie te prawa zastawu i ciężary, które albo zupełnie nie są wpisane w ks. górniczej albo nie w ten sposób, jak w ks. hipotecznej, ze wszystkimi zmianami i adnotacjami, które się do nich odnoszą, w tym porządku, w którym były wpisane w księdze hipotecznej, i z zachowaniem treści odnośnej pozycji tudzież wedle prawa pierwszeństwa służącego im z ustawy.

O wykreśleniu względnie o przeniesieniu należy zawiadomić tych wszystkich, których prawa zostają przez to naruszone.

§. 3. Budynki znajdujące się na powierzchni, warsztaty i zakłady, które są potrzebne do wykonywania nadanego uprawnienia górniczego lub które posiadacz kopalni do tego przeznaczył i które mają z kopalnią tworzyć całość, należy podobnie, jak inne nie służące bezpośrednio do górnictwa nieruchomości, — których przedsiębiorca górniczy pragnie używać razem z kopalnią i z nią ją złączyć w całość, — wpisać do księgi górniczej, jako części składowe kopalni ze skutkiem §. 118 p. u. g.

Wpisanych w ks. górn. właścicieli kopalni należy w tym celu wezwać, by w wyznaczonym terminie złożyli w sądzie krajowym w Krakowie, jako sądzie górniczym, potwierdzone przez władzę górniczą oświadczenie, że takie realności na powierzchni nie istnieją, lub by w przeciwnym razie przedłożyli podpisany przez nich, należycie legalizowany i przez władzę

kilku miar lub pól górniczych w jedną jednostkę ksiąg górniczych możliwem jest wtedy, jeżeli wszystkie miary względnie pola górnicze są w jednych rękach tudzież jeżeli co do ewentualnej różnicy w obciążeniu obiektów, które mają być połączonymi, osiągnięto porozumienie wierzycieli hipotecznych. Takie książkowe połączenie, na które zezwala sąd bez poprzedniego zezwolenia władz górniczych, jest niezależnem od tego, czy objekty, które mają być złączonymi graniczą ze sobą, czy nie. Inaczej ma się rzecz ze złączeniem techniczem (Zusammenschlagung) kilku miar względnie pól górniczych. Przez złączenie techniczne objekty połączone stają się jedną kopalnią, jedną organiczną całością. Podczas gdy więc w razie tylko książkowego złączenia każda ze złączonych kopalni zachowuje swoją techniczną odrębność, to w razie technicznego połączenia wszystkie złączone objekty stają się i techniczną jednostką. Z tego względu możliwem jest takie techniczne złączenie, 1) jeżeli objekty, które mają być złączone, graniczą ze sobą (§. 112 p. u. gór.), 2) jeżeli uzyskano osobne nadanie (Verleihung) na takie złączenie (§. 114 p. u. gór.) i 3) jeżeli w razie różnego obciążenia poszczególnych obiektów osiągnięto porozumienie wierzycieli. Natomiast nie jest koniecznem, by w razie technicznego połączenia wszystkie poszczególne objekta były w rękach jednego i tego

---

górnicyą potwierdzony spis realności przeznaczonych do użytku dla kopalni wraz z wyciągiem hipotecznym sporządzonym co do ciężających na nich praw zastawu i ciężarów.

Jeżeli wyciąg hipoteczny udowodnił własność i jeżeli co do wierzycieli hipotecznych zachowano przepisy §§. 117 i 118 u. gór., natenczas należy zarządzić wpis w ks. gór., że te realności przeznaczono do użytku kopalni, i takąż adnotacyą w ks. gruntowej.

Jeżeli realności znajdujące się na powierzchni, a tworzące całość z kopalnią, nie są jeszcze przedmiotem księgi hipotecznej, natenczas wpis ich do księgi górniczej może nastąpić tylko pod tymi warunkami, pod którymi dopuszczalnym jest ich wpis do księgi hipotecznej.

samego podmiotu. Ponieważ techniczne złączenie następuje na podstawie osobnego nadania (Verleihung), przeto i intabulacja powstałej wskutek takiego złączenia jednostki ksiąg górniczych następuje, jak przy każdym innem nadaniu.

Podobnie, jak książkowe połączenie, jest i książkowe oddzielenie miar górniczych i utworzenie z nich osobnej jednostki ksiąg górniczych względnie dopisanie ich do innej jednostki ks. górń. manipulacją książkową, zależną w razie różnego obciążenia odnośnych obiektów od zezwolenia wierzycieli. Natomiast podzielenie (Zerstückung) jednej miary górniczej zależnem jest od zezwolenia starostwa górniczego, a możliwem tylko wtedy, jeżeli podzielone części dopisuje się do już istniejących jednostek górniczych. Nie jest przeto możliwem tworzenie nowych samoistnych jednostek z części jednej miary górniczej (§§. 115 i 116 u. górń.).

§. 6.

Prawa, będące przedmiotem wpisu do ksiąg górniczych.

Różnica między księgami gruntowemi a księgami górniczemi polega przedewszystkiem na tem, że jednostką ksiąg górniczych nie jest rzecz zmysłowa, nieruchomość, jak to się dzieje przy księgach gruntowych, ale jednostką tą jest uprawnienie górnicze. W dziedzinie prawa górniczego nie ma rzeczy zmysłowej, któraby mogła być przedmiotem ksiąg górniczych. Przedmiotem uprawnień górniczych nie jest nieruchomość, bo ta należy do mającego prawo własności na gruncie. Miary górnicze etc. nie są również rzeczami zmysłowemi, ale wielkościami matematycznymi. Wskutek tego istota uprawnień górniczych polega tylko na pewnego rodzaju władztwie,

służącym uprawnionemu. Jakiem jest to władztwo, przedstawiliśmy już wyżej.

Z tego, że jednostką ksiąg gruntowych jest uprawnienie górnicze, tak zwana własność górnicza, wynika, że mówiąc o prawach, nadających się do wpisu do ksiąg górniczych, powinniśmy mieć na myśli już tylko te prawa, których przedmiotem jest owa własność górnicza. Celem ksiąg g r u n t o w y c h jest ujawnić stosunki, w jakich znajduje się pewna nieruchomości. Celem ksiąg g ó r n i c z y c h jest ujawnić stosunki, w jakich znajduje się czyjaś własność górnicza. Z tego wynika, że w księgach górniczych podstawą stosunków, które mają być ujawnione przez wpis do księgi górniczej, jest już sam stosunek prawny.

W tym stanie rzeczy, gdy jednostką ksiąg górniczych, a więc podstawą wpisów, jest uprawnienie górnicze, a nie rzecz zmysłowa, słusznem jest to, cośmy wyżej podnieśli, że mówiąc o prawach będących przedmiotem wpisu do ks. gór., można mieć na myśli już tylko te prawa, których przedmiotem jest samo uprawnienie górnicze, to ostatnie bowiem jako p o d s t a w a musi być z góry danem. Bez niego nie istniałby w ogóle przedmiot księgi górniczej, nie mogłoby więc być i mowy o wpisach jakichkolwiek praw. Jedną tylko rzecz musi być podniesioną w tym kierunku. Oto sama istota uprawnienia górniczego (tak zw. własności górniczej) musi być, jak powiedziano, określoną jako jednostka ks. gór., a więc jako podstawa wszelkich wpisów. Natomiast oznaczenie podmiotu tego uprawnienia górniczego nie należy do istoty **jednostki** księgi górniczej. To też wyżej — mówiąc o jednostce księgi górniczej — mówiliśmy o tak zw. własności górniczej w oderwaniu od podmiotu. Brak ten należy przede wszystkim obecnie uzupełnić, potem zaś omówić prawa, które nadają się do wpisu do ksiąg gór.

Kwestya podmiotu tak zw. własności górniczej ma dwie właściwości. Oto przede wszystkim dzielenie idealne tak zw. własności górniczej jest ograniczonym. Wedle §. 135 p. u. górń. podział poniżej jednej szesnastej części jest bez zezwolenia władzy górniczej niedopuszczalnym. Rozporządzenie minist. sprawiedliwości z d. 9 marca 1891 r. L. 7 dz. rozp. przypomina sądom ściśle przestrzeganie tego przepisu. Podanie o intabulacyą prawa tak zwanej własności górniczej na mniejszej części, niż $\frac{1}{16}$, winno być przez sąd odrzuconem. Powtóre: właściwą tylko prawu górniczemu jest instytucya tak zw. gwarectwa (Gewerkschaft). Określają ją §§. 137 nast. p. u. górń. Gwarectwem jest wedle §. 138 p. u. górń. stowarzyszenie (Verein) założone dla celów górniczych, w którym każdy uczestnik odpowiada tylko swoim udziałem we wspólnym majątku tak za wkładki płacone na rzecz utrzymania w ruchu kopalni (Zubusse), jak też i za zobowiązanie zaciągnięte w obec trzecich osób w imieniu gwarectwa. Każdy uczestnik gwarectwa (Mitgewerke) ma w czasie trwania gwarectwa roszczenie tylko o podział dochodu. Każdy gwarek (Mitgewerke) ma wprawdzie prawo przenieść swój udział na innych, obciążyć go etc., nie ma jednak prawa żądać podziału majątku zakładowego lub jego sprzedaży w celu podziału (§. 139 p. u. górń.). Udziały w majątku gwarectwa nazywają się kuksami i są rzeczami ruchomemi. Gwarectwo może być podzielonem najwyżej na 128 kuksów, a każdy kuks znowu najwyżej na dalsze 100 części (§. 140 p. u. górń.). Otóż jeżeli podmiotem tak zw. własności górniczej jest gwarectwo, to ono będzie zaintabulowanem za podmiot tej własności górniczej. Natomiast właściciele kuksów i właściciele owych dalszych części, na które się kuks dzieli, nie intabuluje się w księgach górniczych. Prawa właściciele kuksów resp. owych dalszych części wpisuje się do osobnej księgi

(Gewerkenbuch), utrzymywanej przez władzę górniczą (§. 141 p. u. gór.)¹⁾.

Przedstawivszy w ten sposób kwestyą podmiotu uprawnień górniczych, przystępujemy do wymienienia praw, które mogą być przedmiotem wpisów.

1. Przedmiotem wpisu do ks. górniczych jest prawo zastawu. Pod względem wpisu tego prawa mają tu zastosowanie przepisy pow. u. o księgach gruntowych. Modyfikacye znajdujemy tylko co do rozdziału ceny kupna kopalni sprzedanej w drodze egzekucyi lub w razie konkursu. Wedle §. 268 p. u. gór. należy z ceny kupna kopalni sprzedanej w drodze egzekucyi zaspokoić po odciążeniu kosztów oszacowania, ewentualnej sekwestracji i sprzedaży kopalni tudzież po odciążeniu tych kosztów, które powstają wskutek postępowania mającego na celu ustalenie pierwszeństwa stopnia między zastawnikami i rozdział ceny kupna, — przedewszystkiem wierzycieli mających ustawowe prawo zastawu, a mianowicie: a) skarb państwa co do należytości od miar górniczych, zaległych od trzech lat, licząc od dnia orzeczenia o sprzedaży wstecz, b) robotników kopalnianych i hutniczych co do ich płacy za robotę, o ile ta zalega z ostatniego roku przed sprzedażą, c) kasy brackie co do zaległych wkładek, d) wierzycieli ma-

---

¹⁾ Wyjątek stanowią gwarectwa, które powstały przed wejściem w życie pow. u. gór., a nie zostały zreformowane. W dawniejszych gwarectwach bowiem właściciele kuksów byli intabulowani w ks. górniczych, utrzymywanych przez sądy. Po wejściu w życie p. u. gór. postanowiło r. m. spraw. z d. 13 grudnia 1854 r. L 314 d u. p., że w razie zezwolenia właściciele trzech czwartych części wszystkich udziałów wpisy właściciele kuksów dokonane w ks. górniczej utrzymywanej przez sąd mogą być wykreślone, a co do praw właściciele kuksów prowadzoną będzie w takim razie przez władzę górniczą tylko księga gwarectw. W braku takiej uchwały księgi górnicze miały obejmować i nadal prawo właściciele kuksów, jednakże z zachowaniem przepisów p. u. gór. o ograniczeniu podziału idealnego.

jących roszczenie o wkładki za używanie sztolni rewirowych i tym podobnych zakładów. Dopiero po tych wierzycielach zaspakajają się wierzyciele mający zainstabulowane prawo zastawu. W razie konkursu porządek zaspokojenia się z ceny kupna kopalni oznacza §. 41 ord. konkursowej. Nowa ordynacja egzekucyjna zmienia porządek zaspokojenia się wierzycieli. Z ceny kupna sprzedanej w drodze egzekucyi własności górniczej mają być naprzód pokryte wymienione w §. 216 liczba 1, 2 i 3 wierzytelności (p. tom I str. 182 n.), potem zaś (wedle §. 246 n. o. egz.) następujące wierzytelności: 1) zaległe z ostatniego roku przed potwierdzeniem przybicia (Ertheilung des Zuschlages) płace osób zatrudnionych przy kopalni, 2) płace zatrzymane przez przedsiębiorcę na mocy potwierdzonej przez władzę górniczą ordynacyi służbowej celem zabezpieczenia jego ewentualnych roszczeń przeciwko dozorcóm i robotnikom, 3) należności kas brackich, 4) zaległe z ostatniego roku przed potwierdzeniem przybicia należności za używanie sztolni rewirowych i tym podobnych zakładów. (Wcześniejsze takie należności mają być zaspokojone po roszczeniach wymienionych w §. 217 l. 2 n. o. e.). Po pokryciu wyżej wymienionych wierzytelności zaspakajają się wierzyciele wymienieni w §. 216 l. 4 n. o. e. (p. tom I str. 182 u.).

2. Oprócz prawa zastawu przedmiotem wpisu do ks. górn. są służebności (§§. 191, 193, 197 p. u. górn.), ciężary rzeczowe, prawo odkupienia i pierwszeństwa do kupna, wreszcie prawa wynikające z najmu. Do wszystkich tych praw należy analogicznie stosować powszechną ustawę o ks. gruntowych. W szczególności co do służebności górniczych należy nadmienić, że wedle nowej ordynacyi egzekucyjnej (§. 243) przechodzą one zawsze na nabywcę sprzedanej w drodze licytacji kopalni bez policzenia w cenę kupna i bez względu na służące im pierwszeństwo stopnia.

§. 7.

Postępowanie w sprawach ksiąg górniczych.

Zasada wypowiedziana w §. 76 p. u. o ks. gruntowych ma zastosowanie i w sprawach dotyczących się ksiąg górniczych.

W razie nadania uprawnienia górniczego, stanowiącego przedmiot ksiąg górniczych, w razie technicznego połączenia miar górniczych (Zusamenschlagung), w razie podziału miary górniczej (Zerstückung), wreszcie w razie potwierdzenia umowy o służebności górnicze — o odnośny wpis udaje się do sądu z urzędu starostwo górnicze. O wpis miar dziennych udaje się do sądu starostwo górnicze tylko wtedy, jeżeli one mają stanowić integralną część jednostki ksiąg gruntowych. Podobnie z urzędu uprasza starostwo górnicze o wykreślenie uprawnienia górniczego w przypadkach przewidzianych w §§. 259, 260, 263 i 265 p. u. górn.

W razie pochodnego nabycia własności górniczej o wpis uprasza nabywca.

Sąd górniczy winien jednak o każdej zmianie w ks. górn. zawiadomić władzę górniczą (starostwo górnicze). P. §. 122 p. u. górn. i §§. 71, 72 i 78 przepisów wykonawczych do p. u. górn.¹⁾

Zresztą postępowanie sądów utrzymujących księgi górnicze, warunki uzyskania wpisów, (podobnie jak i rodzaje wpisów), wymogi podania o wpis etc. są

---

¹⁾ W sprawie utrzymywania w ewidencji ksiąg górniczych obowiązuje dotąd rozp. min. z d. 24 lutego 1850 r. L. 73 d. u. p., jakkolwiek wskutek zacytowanych postanowień p. u. górn. i przepisów wykonawczych, tudzież wskutek postanowień ustawy hipotecznej stało się zbyt czynnem. §. 1 tego rozp. poleca władzom górniczym (Berglehensbehorden) zawiadomienie sądów górniczych o każdym nadaniu lub koncesyi. §. 2 nakazuje dołączyć do tego zawiadomienia plany będące pod-

takie same, jak w sprawach dotyczących się ksiąg gruntowych.

---

stawą nadania i dokument nadania względnie koncesyi tudzież wymienić nazwiska i zamieszkanie uprawnionych. Wedle §§. 3 i 6 należy przesłać sądom górniczym także i protokół opalikowania. §§. 4, 5, 6, 7 i 8 wskazują sądom postępowanie w sprawach o wpisy w ks. górniczych. §§. 9 i 10 nakładają na sądy obowiązek zawiadamiania władz górniczych o wpisach dokonanych w ks. górniczych.

CZEŚĆ TRZECIA.

O KSIĘGACH NAFTOWYCH.

I.

Nauka o księgach naftowych ¹⁾.

Jabłoński Adolf, Kopalnictwo nafty, Kraków 1884; Maślanka M., Zarys kopalnictwa nafty, Stanisławów 1885; Szajnocha, Górnictwo naftowe, Kraków 1881; „Czasopismo górnicze“ i „Górnik“ zawiera kilka artykułów; Dębicki Adam, Ustawy naftowe; Hibl J. A., Austr. węg. prawo naftowe, wreszcie Dębicki Ignacy, Prawo górnicze, Kraków 1897.

§. 1.

Przepisy normujące księgi naftowe.

Księgi naftowe unormowane są następującymi przepisami:

1. ustawą państwową z d. 11 maja 1884 r. L. 71 d. u. p., regulującą w Galicyi i w Bukowinie prawo do wydobywania minerałów, które mogą służyć do użytku jako zawierające żywicę ziemną,

2. ustawą krajową z d. 17 grudnia 1884 r. L. 35 d. u. kr. z 1886 r. o tej samej treści,

3. rozp. min. spraw. z d. 15 czerwca 1885 r. L.

---

¹⁾ Sprawa ksiąg naftowych wystąpi najlepiej na jaw, jeżeli ją przedstawimy w porównaniu z księgami górniczymi i naftowymi. Z tego powodu poprzedzamy tekst ustaw systematycznym obrazem nauki o tych księgach.

36 d. u. kr. o zakładaniu i prowadzeniu ksiąg naftowych,

4. wreszcie wszystkimi temi ustawami, które odnoszą się do ksiąg gruntowych i górniczych, o ile powyżej powołane nstawy nie stanowią wyjątku ¹⁾).

§. 2.

Uprawnienia naftowe.

Jak to w nauce o księgach górniczych wykazano, pow. ustawa górnicza (§. 3). wyjęła prawo wydobywania niektórych minerałów (tak zw. minerałów zastrzeżonych) z treści prawa własności i zezwoliła wydobywać je każdemu, kogo od tego ustawy nie wykluczają i kto otrzymał na to zezwolenie od właściwych władz. Do tych minerałów, tak zw. zastrzeżonych, zaliczyła pow. u. górn. i żywice ziemne. Otóż ten §. 3 pow. u. górn., o ile nim zaliczono żywice ziemne do minerałów zastrzeżonych, został dla Galicyi i Bukowiny zniesionym (§. 14 państwowej ustawy naftowej ²⁾). Wedle §. 1 państwowej ustawy naftowej i §. 1. krajowej ustawy naftowej ³⁾ w Galicyi z W. Ks. Krak. i w Bukowinie żywice ziemne ulegają z wyjątkiem bitumenicznych węgla kamiennych prawu rozporządzalności właściciela gruntu, który jednak może je wydobywać tylko pod nadzorem władz górniczych. Powołane paragrafy określają bliżej, które minerały należą do żywic ziemnych. Otóż wedle powyższych postanowień żywice ziemne nie są w Galicyi i na Bukowinie minerałami zastrzeżonymi, to znaczy, prawo wydobywania ich nie służy każdemu,

---

¹⁾ Ustawy naftowe obecnie obowiązujące, były poprzedzone najw postanowieniami z 1862 i 1866 r., dziś już nie obowiązującami.

²⁾ Tak będziemy cytować u. z d. 11 maja 1884 r. L. 71 d. u. p.

³⁾ Tak cytujemy u. z d. 17 grudnia 1884 r. L. 35 d. u. kr. ex 1886.

kogo od tego ustawy nie wykluczają i kto uzyskał na to pozwolenie państwowe, ale wydobywać je może tylko właściciel. Mineralów zastrzeżonych nie mógł wydobywać nawet właściciel gruntu, jeżeli nie miał na to zezwolenia, jak z drugiej strony ten, kto miał to zezwolenie, mógł je wydobywać w braku woli właściciela w drodze odpowiedniej expropriacji właściciela. Co do żywic ziemnych jest inaczej. Możliwość wydobywania żywic ziemnych jest objętą prawem własności gruntu w tem znaczeniu, że właścicielowi gruntu służy ona bez osobnego zezwolenia państwowego i że nikt nie może go nabyć w drodze expropriacji.

Powiedziano dopiero co, że możliwość wydobywania żywic ziemnych leży w treści prawa własności. Określono to w ten sposób, że właściciel gruntu ma ją już na mocy swego prawa własności, a więc nie na mocy jakiegoś osobnego zezwolenia, tudzież że bez jego woli nikt nie może tej możliwości nabyć, raz dlatego, że nie nabywa się jej w drodze np. nadania, jak co do mineralów zastrzeżonych, a powtórze z tego powodu, że nie jest ona osobnem, samoistnem prawem, ale tylko wypływem prawa własności gruntu. Jeżeli jednak właściciel chce, to z tej możliwości wydobywania żywic ziemnych może uczynić osobny przedmiot majątkowy przez odłączenie jej od prawa własności gruntu, mającego wykaz hipoteczny. Powtórzyć jednak należy, że dzieje się to tylko wtedy, jeżeli taką jest wola właściciela gruntu i że tylko właściciel gruntu może to skutecznie. W przypadku takim powstaje nowe prawo, prawo do wydobywania żywic ziemnych na pewnej przestrzeni, na tak zw. polu naftowem. Treść tego prawa polega na sumie uprawnień do przedsięwzięcia wszystkich tych czynności na polu naftowem, które potrzebne są do wydobywania żywic ziemnych. W szczególności należy do jego treści zakładanie odbudów pomocniczych (Hilfsbaue) w sposób określony w §. 7 państwowej i w §. 10 krajowej ustawy naftowej. Podmiotem tego prawa

może być sam właściciel gruntu lub ten, który od niego nabędzie to prawo w sposób, w jaki w ogóle nabywa się prawa wedle ustaw cywilnych. Natomiast nie może nabyć tego prawa w sposób pierwotny przez nadanie (Verleihung), jak to się dzieje z prawem wydobywania minerałów zastrzeżonych.

§. 3.

Księgi naftowe, ich znaczenie i urządzenie.

Jeżeli właściciel gruntu przez odłączenie od prawa własności gruntu stworzy nowe prawo, tak zw. prawo do wydobywania żywie ziemnych, prawo to staje się (§ 2 państw. u. naftowej) osobnym, samoistnym przedmiotem majątkowym, któremu ustawa nadaje przymiot rzeczy nieruchomości. Dla takich to praw stworzyły wymienione w §. 1 niniejszego wykładu ustawy osobne księgi publiczne, tak zw. księgi naftowe, utrzymywane przez właściwe (§. 1 rozp. min. spraw. z d. 15 czerwca 1885 r. L. 36 d. u. kr. ex 1886) sądy. Znaczenie tych ksiąg naftowych jest takim samem, jak znaczenie ksiąg gruntowych. Z chwilą powstania takiego samoistnego prawa do wydobywania żywie ziemnych, powstania przez odłączenie go od prawa własności i utworzenia dlań osobnego wykazu w księdze naftowej, dalsze nabycie, przeniesienie, obciążenie i zniesienie takiego prawa może nastąpić tylko przez wpisanie do ksiąg naftowych (§. 2 ustaw naftowych). Z drugiej zaś strony prawo to — raz stworzone przez utworzenie dlań wykazu w ks. naftowej — jest pod ochroną publicae fidei, jak prawa wpisywane do ksiąg gruntowych. Urządzenie tych ksiąg odpowiada urządzeniu ksiąg gruntowych, a określają je §§. 5 do 13 r. m. spr. z 15 czerwca 1885 r. L. 36 d. u. kr. ex 1886 r.

§. 4.

Jednostka ksiąg naftowych.

Jednostką ksiąg naftowych jest prawo do wydobywania żywic ziemnych na pewnym terytoryum (tak zw. polu naftowem). Jest to prawo *sui generis*. Nie jest ono własnością, bo przedmiotem jego nie jest rzecz zmysłowa. Grunt, z którego się wydobywa żywice ziemne, jest zawsze przedmiotem prawa własności wedle kod. cyw. Postanowienie przeto §. 2 ustaw naftowych, tworzące z tego prawa rzecz nieruchomą, nie może służyć do dalszych wniosków, niż do teoretycznego uzasadnienia zaprowadzonej dla tego prawa instytucji ksiąg publicznych. Ustawy państwowe, stworzywszy raz z tego prawa rzecz nieruchomą, mówią w konsekwencji (§. 2) „o prawach rzeczowych“ na tej nieruchomej rzeczy. Wynikałoby z tego, że podmiot prawa do wydobywania żywic ziemnych byłby zarazem właścicielem tego prawa. Jest to znany błąd w konstrukcyi prawniczej, którego zastosowaniem jest np. uważanie wierzyciela ze stosunku obligatoryjnego za właściciela prawa obligatoryjnego płynącego z tego stosunku. Prawo podmiotu uprawnionego do wydobywania żywic ziemnych jest prawem *sui generis*, samo zaś może być, jak i prawo własności wedle kod. cyw., przedmiotem prawa zastawu, służebności etc.

§. 5.

O książkowym łączeniu i dzieleniu pól naftowych.

Technicznego łączenia pól naftowych nie zna ustawodawstwo naftowe. Książkowe łączenie i dzielenie pól naftowych określone jest w §§. 5 i 6 ustawy państwowej i w §§. 6 do 8 ustawy krajowej.

§. 6.

O prawach, będących przedmiotem wpisów do ksiąg naftowych.

Tak samo, jak ksiąg górniczych, jednóstką ksiąg naftowych jest prawo *sui generis*, a nie rzecz zmysłowa. To też karta B. (niewłaściwie nazywana kartą własności) jest przeznaczoną na wpis tego prawa, które jest zarazem jednostką księgi naftowej. Z tego powodu wywody podane wyżej (str. 234 do 238) co do ksiąg górniczych, mają i tutaj zastosowanie. Co do podmiotu tylko tego uprawnienia naftowego ta zachodzi różnica, że w razie, jeżeli podmiotem jest gwarectwo, to podział jego jest dopuszczalnym tylko na 100 kuksów (§. 8 państw. u. naftowej i §. 29 ustawy krajowej). Zresztą przedmiotem wpisów do księgi naftowej są te same prawa, które są przedmiotem wpisów do księgi gruntowej. W razie sprzedaży w drodze egzekucyi lub w konkursie mają zastowanie ogólne przepisy (p. §. 248 nowej ord. egzek.).

§. 7.

Postępowanie w sprawach ksiąg naftowych.

Postępowanie w sprawach ksiąg naftowych jest takim samym, jak w sprawach ksiąg gruntowych (§. 3 ustaw naftowych). Ustawy naftowe normują tylko postępowanie w sprawie utworzenia prawa do wydobywania żywie ziemnych, a więc w sprawie odłączenia tego prawa od prawa własności na gruncie i utworzenia dlań wykazu w księgach naftowych. Odnoszą się tutaj §. 2 ustawy państw. i kraj. (uwierzytelnione oświadczenie właściciela, że prawo to ma być oddzielone, i urzędowe potwierdzenie starostwa górniczego o istnieniu żywie ziemnych w odnośnym gruncie), §. 5 u. kraj. (mapa sytuacyjna po-

twierdzona przez władzę górniczą i nazwa pola), i §. 4 ust. państw. i kraj. (wdrożenie postępowania wedle ustawy z d. 6 lutego 1869 r. L. 18 d. u. p. z podaną w tym paragrafie zmianą¹⁾).

---

¹⁾ Księgi naftowe znalazły zastosowanie co do niewielu kopalni nafty. Zwykle wpisuje się prawo wydobywania żywic ziemnych w stanie biernym wykazów ksiąg gruntowych tych nieruchomości, z których mają być te żywice wydobywane. Trudno znaleźć uzasadnienie w ustawie dla tego rodzaju postępowania. Prawo wydobywania żywic ziemnych jest prawem *sui generis*, a § 9 powszechnej ustawy hipotecznej nie wymienia go między prawami, które są przedmiotem wpisów do ksiąg gruntowych. Oprócz tego wedle §. 2 ustaw naftowych możność wydobywania żywic ziemnych staje się wtedy prawem, jeżeli się ją odłączy od prawa własności, (do którego treści należy), i wpisze do księgi naftowej, a nie gruntowej. Wpisywanie przeto prawa wydobywania żywic ziemnych w księgach gruntowych sprzeciwia się i powszechnej ustawie hipotecznej i ustawom naftowym.

II.

Ustawa (państwowa) z d. 11 maja 1884 r.

L. 71 d. u. p.

normująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i w Księstwie Bukowińskiem prawo do wydobywania minerałów, które mogą służyć do użytku jako zawierające żywicę ziemną.

Za zgodą obu Izb Rady Państwa postanawiam, co następuje:

§. 1.

W Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i w Księstwie Bukowińskiem żywice ziemne, w szczególności nafta (olej ziemny, olej skalny, petroleum, ropa), wosk skalny (ozokeryt, wosk ziemny), asfalt, jakoteż minerały, które dla zawartości żywicy ziemnych (bitumu) mogą służyć do użytku, ulegają z wyjątkiem bitumenicznych węgla kamiennych, prawu rozporządzalności właściciela gruntu.

Wydobywanie tych minerałów oddaje się pod nadzór władz górniczych.

Uprawnienia górnicze na te minerały, nadane już na podstawie przepisów górniczych, utrzymuje

się w mocy, a stosuje się do nich ustawę górnica z d. 23 maja 1854 L. 146 d. u. p.

§. 2.

Co do nieruchomości, które stanowią przedmiot wykazu hipotecznego, jakoteż części takiej nieruchomości, prawo wydobywania mineralów w §. 1 wymienionych może być odłączonem od prawa własności.

Odłączenie uskutecznia się przez sądownie lub notaryalnie uwierzytelnione oświadczenie właściciela, że prawo wydobywania mineralów w §. 1 wymienionych ma być na przyszłość oddzielonem od dotyczącego gruntu, i przez utworzenie dla oddzielić się mającego prawa wydobywania wykazu hipotecznego w osobnej księdze publicznej, księdze naftowej. Utworzenie tego wykazu uskutecznia się na podstawie powyższego oświadczenia właściciela i urzędowego potwierdzenia starostwa górniczego, że w dotyczącym gruncie znajdują się minerały w §. 1 oznaczone.

Wyłączone prawo wydobywania stanowi samostny przedmiot majątkowy i ma prawny przymiot rzeczy nieruchomej. Prawo to może być aktami prawnymi między żyjącymi i na wypadek śmierci pozbytem i obciążonem. Nabycie, przeniesienie, ograniczenie i zniesienie praw rzeczowych na wyłączonem prawie wydobywania uskutecznia się tylko przez wpisanie do księgi naftowej.

Ta powierzchnia gruntu, względem której prawo wydobywania zostało wyłączonem, nazywa się polem naftowem.

§. 3.

Do księgi naftowej, do wpisów w niej uskutecznić się mających i do przestrzegać się mającego postępowania w sprawach księgi naftowej ma analo-

giczne zastosowanie powsz. ustawa o księgach gruntowych z d. 25 lipca 1871 L. 95 d. u. p.

§. 4.

Przy oddzieleniu prawa wydobywania minerałów w §. 1 wyszczególnionych od prawa własności gruntu mają być analogicznie zastosowane przepisy ustawy z d. 6 lutego 1869 L. 18 d. u. p. w ten sposób, że protest wierzyiciela przeciw zamierzonemu odłączeniu może być uznanym przez władzę tabularną jako bezskuteczny, jeżeli według urzędowego poświadczenia starostwa górniczego utworzyć się mające pole naftowe czyni możliwem racjonalne wydobywanie minerałów w §. 1 wymienionych i jeżeli przez odłączenie bezpieczeństwo wierzytelności, z powodu której protest wniesiono, według postanowien §. 1374 u. c. nie jest zagrożonem.

§. 5.

Na podstawie sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionego oświadczenia można dwa lub więcej graniczących ze sobą pól naftowych hipotecznie połączyć, jeżeli na dotyczących polach naftowych nie ciążyą żadne prawa rzeczowe lub dostarczono dowodu, że rzeczowo uprawnieni zezwolili na to połączenie.

W ostatnim przypadku musi być także przedłożona umowa z posiadającymi prawa rzeczowe, mianowicie co do stopnia pierwszeństwa, w jakim przejść mają ciężary na połączone pole w tym razie, jeżeli połączone pole naftowe ma przejść na własność pojedynczej fizycznej lub prawniczej osoby (gwarectwa, towarzystwa akcyjnego i t. d.) i wskutek tego tylko jako całość ma być obciążone, a na pojedynczych polach naftowych ciążyą rozmaite prawa rzeczowe lub te same prawa rzeczowe, lecz w innym porządku; we wszystkich innych przypadkach zaś musi być przedłożoną

umowa co do stosunku udziałów, w jakim uczestniczyć ma każde z pól naftowych w ciężarach pola, mającego być połączonem hipotecznie ¹⁾.

Wierzyciele, którzy wnoszą protest przeciw połączeniu względnie przeciw umowie zawartej z większością posiadaczy praw rzeczowych co do stopni pierwszeństwa lub stosunku udziałów, muszą, jeżeli ich wierzytelność wpisana jest z pewnym co do kwoty oznaczonym kapitałem, przyjąć spłatę nawet wtenczas, gdyby termin spłacenia ich wierzytelności jeszcze nie nadszedł, wszelako zastrzega się dla nich osobiste prawo do wynagrodzenia szkody poniesionej przez przedwczesną spłatę.

§. 6.

Co do realnego podziału pola naftowego i zamiany części pól pomiędzy graniczącemi ze sobą polami naftowemi ma ustawa z dnia 6 lutego 1869 L. 18 d. u. p. analogiczne zastosowanie.

Wymaganego wedle §§. 9 i 10 tej ustawy dowodu, że przez zamianę zostanie osiągnięte zaokrąglenie lub lepsze zagospodarowanie posiadłości osób skuteczniających zamianę, dostarczyć należy przez przedłożenie w tej mierze urzędowego poświadczenia starostwa górniczego.

§. 7.

Właściciel pola naftowego ma prawo w celu korzystniejszego prowadzenia swej kopalni zakładać w kopalniach mających na celu wydobywanie minerałów w §. 1 oznaczonych i na wszelkich gruntach innych właścicieli odbudowy pomocnicze, o ile to ruchowi obcej kopalni nie przeszkadza ani zagraża.

Jeżeli uprawniony do wydobywania minerałów

---

¹⁾ „bücherlich“.

w §. 1 wymienionych, w którego odbudowach¹⁾ lub gruntach ma być założona odbudowa pomocnicza, przeczy, by był zobowiązany zezwolić na nią, rozstrzyga o tem starostwo górnicze. (§. 11 ust. kraj.).

Uprawniony do odbudowy pomocniczej musi całkowicie wynagrodzić wszelką szkodę, jaką odbudowa zrządzi w obcym gruncie lub polu naftowem.

§. 8.

Stosunki prawne dwóch lub kilku współników prawa wydobywania oceniać należy według umowy między nimi zawartej lub innego oświadczenia woli, a w braku tegoż według ogólnych przepisów prawnych.

Kilku spółników pola naftowego może uregulować swoje stosunki prawne także wedle postanowień §§. 137 do 167 powszechnej ustawy górniczej z dnia 23 maja 1854 L. 146 d. u. p.

Podział majątku gwareckiego dopuszczalnym jest jednak odmiennie od §. 140 powszechnej ustawy górniczej tylko na 100 kuksów, a zamiast zanotowania otworzenia gwarectwa w księdze górniczej w myśl §. 137 ustępu 2 powszechnej ustawy górniczej ma ono być skutecznionem w księdze naftowej.

We wszystkich przypadkach, w których kilka osób prowadzi odbudowę minerałów w §. 1. wymienionych, są one obowiązane, o ile zastępstwo tychże nie jest ustawą unormowanem, notaryalnie lub sądownie uwierzytelnionym dokumentem ustanowić pełnomocnika w kraju zamieszkałego, który jest upoważnionym do odbierania z zupełnym prawnym skutkiem wszystkich do współników wystosowanych do rączeń urzędowych i do zastępowania tychże wobec władz i kasy brackiej.

---

¹⁾ „Bergbauen“, a więc nie „w odbudowach pomocniczych“.

§. 9.

Postanowienia dziewiątego rozdziału powszechnej ustawy górniczej z d. 23 maja 1854 L. 146 d. u. p. „O stosunkach posiadaczy kopalni do urzędników i robotników“ i odnoszące się do nich §§. 247 do 248 powszechnej ustawy górniczej, dalej postanowienia dziesiątego rozdziału powszechnej ustawy górniczej „O kasach brackich“ mają mieć zastosowanie przy wydobyciu minerałów w §. 1 wymienionych.

§. 10.

Jeżeli do prowadzenia odbudowy kopalni należącej do właściciela pola naftowego, mianowicie dla założenia dróg, mostów, ścieżek, kolei żelaznych, kanałów, ścieków wodnych, rynien do oleju, stawów i odbudów pomocniczych koniecznym jest użycie cudzego gruntu, musi właściciel gruntu odstąpić takowy na ten cel właścicielowi pola naftowego przy zastosowaniu §§. 99 i 100 powszechnej ustawy górniczej.

Jeżeli strony nie mogą się porozumieć co do odstąpienia gruntu lub co do wynagrodzenia, należy postąpić wedle §§. 101 do 103 powsz. ustawy górniczej.

§. 11.

Względem wynagrodzenia za uszkodzenia powierzchni gruntu obowiązują, o ile nie istnieje osobna umowa między stronami interesowanymi, zasady powsz. ustawy górniczej z d. 23 maja 1854 L. 146 d. u. p.

§. 12.

Jeżeli urzędownie sprawdzonem zostanie, że właściciel pola naftowego swoje kopalnie trwale i w takim stopniu zaniedbuje, iż przez to niebezpieczeństwo dla osób lub dobra powszechnego powstać może lub powstało, i pomimo dwukrotnego wezwania nie uczyni zadość przepisom górniczo-policyjnym, ma sta-

rostwo górnicze orzec odjęcie pola naftowego, a gdy orzeczenie to stanie się prawomocnem, wdroyć egzekucyjne oszacowanie i sprzedaż pola naftowego.

Przy tem postępować należy w myśl §§. 254 do 258 powsz. ustawy górniczej.

Na podstawie przeprowadzonej egzekucyjnej sprzedaży wchodzi nabywca we wszystkie prawa i obowiązki poprzedniego właściciela pola naftowego.

Gdy zajdzie który z przypadków przewidzianych w §. 259 powszechnej ustawy górniczej, natenczas należy uznać pole naftowe jako zniesione, zarządzić wykreślenie tegoż w księdze naftowej i zawiadomić o tem posiadaczy praw rzeczowych.

Jeżeli właściciel pola naftowego oświadczy przed władzą tabularną, że je opuszcza, natenczas zastosować należy postępowanie przepisane w §§. 263—265 powsz. ustawy górniczej.

Przy każdym wykreśleniu pola naftowego mają być wreszcie przestrzegane także postanowienia §§. 266 do 267 powszechnej ustawy górniczej.

§. 13.

Wydanie dalszych postanowień ustawowych względem uregulowania praw wydobywania minerałów, które mogą służyć do użytku, jako zawierające żywicę ziemną, należy do zakresu ustawodawstwa krajowego, któremu służy przedewszystkiem wydanie postanowień co do prowadzenia i zarządu, policyi górniczej i postępowania przed władzami górniczemi, nakoniec względem umocowania władz górniczych do karania, a ustawa niniejsza nabyć ma mocy obowiązującej w każdym kraju z osobna dopiero wtedy, gdy zastrzeżone ustawodawstwu krajowemu zarządzenia względem jej wykonania zostaną wydane ¹⁾.

---

¹⁾ Ustawa ta zaczęła więc obowiązywać w Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem równocześnie z ustawą krajową od dnia 15 kwietnia 1886.

§. 14.

Odnosnie do krajów i minerałów wymienionych w §. 1 traci moc obowiązującą §. 3 powsz. ustawy górniczej ¹⁾).

§. 15.

Wykonanie tej ustawy porucza się ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i skarbu.

²⁾ §. 3. Powsz. ust. górn.: Przez regalia górnicze rozumieć należy ten przywilej panującego, wskutek którego pewne minerały, znajdujące się w naturalnych pokładach, zastrzeżone są Najwyższemu Monarsze do wyłącznego memi zarządzania. Do regaliów górniczych należą wszelkie minerały, które użytymi być mogą jako zawierające metale, siarkę, ałun, wityriol lub sól kuchenną, tudzież wody cementowe, grafit i żywice ziemne, nareszcie wszelkie węgle czarne i brunatne. Te minerały zowią się minerałami zastrzeżonymi.

III.

Ustawa (krajowa) z d. 17 grudnia 1884.

L. 35 dz. u. kr. z r. 1886.

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, regulująca prawo do wydobywania minerałów, które mogą służyć do użytku jako zawierające żywicę ziemną¹⁾.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam na podstawie przepisów, zawartych w ustawie państwowej z d/2 maja 1884 d. u. p. Nr. 71, co następuje:

I. Postanowienie ogólne.

§. 1.

W Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem żywice ziemne, w szczególności nafta (olej ziemny, olej skalny, petroleum, ropa), wosk skalny, (ozokeryt, wosk ziemny), asfalt, jakoteż minerały, które dla zawartości żywic ziemnych (bitumu) mogą służyć do użytku, ulegają z wy-

---

¹⁾ Według tekstu autentycznego, a więc wedle przyjętej tam pisowni i interpunkcyi.

jątkiem bitumenicznych węgla kamiennych, prawu rozporządzalności właściciela gruntu.

Uprawnienia górnicze na te minerały, nadane już na podstawie przepisów górniczych, utrzymuje się w mocy i ma do tychże zastosowanie powsz. ustawa górnicza z d. 23 maja 1854 L. 146 d. u. p.

II. O polach naftowych.

1 O utworzeniu pola naftowego.

§. 2.

Na nieruchomościach, które stanowią przedmiot wpisu do ksiąg hipotecznych, jakoteż na części takiej nieruchomości, prawo wydobywania minerałów w §. 1 wymienionych, może być odłączonem od prawa własności.

Odłączenie skutecznia się przez sądownie lub notaryalnie uwierzytelnione oświadczenie właściciela, że prawo wydobywania minerałów w §. 1 wymienionych ma być na przyszłość oddzielonem od dotyczącego gruntu, i przez utworzenie dla oddzielić się mającego prawa wydobywania wykazu hipotecznego w osobnej księdze publicznej, księdze naftowej.

Utworzenie tego wykazu hipotecznego skutecznia się na podstawie powyższego oświadczenia właściciela i urzędowego potwierdzenia starostwa górniczego, że w dotyczącym gruncie znajdują się minerały w §. 1 oznaczone.

Wyłączone prawo wydobywania stanowi samostny przedmiot majątkowy i ma prawną własność rzeczy nieruchomej. Może ono aktami prawnymi między żyjącymi i na wypadek śmierci być pozbytem i obciążonem.

Nabycie, przeniesienie, ograniczenie i zniesienie praw rzeczowych na wyłączonem prawie wydobywa-

nia uskutecznia się tylko przez wpisanie do księgi naftowej.

Ta powierzchnia gruntu, względem której prawo wydobywania zostało wyłączonem, nazywa się polem naftowem (§. 2 ust. państw.).

§. 3.

Do księgi naftowej, do wpisów w niej uskutecznić się mających i do przestrzegać się mającego postępowania w sprawach księgi naftowej, ma analogiczne zastosowanie powszechna ustawa o księgach gruntowych z d. 25 lipca 1871 d. u. p. Nr. 95 (§. 3 u. państw.).

§. 4.

Przy oddzieleniu prawa wydobywania minerałów w §. 1 wyszczególnionych od prawa własności gruntu, mają być analogicznie zastosowane przepisy ustawy z d. 6 lutego 1869 d. u. p. Nr. 18 w ten sposób, że protest wierzyciela przeciw zamierzonemu odłączeniu może przez władzę tabularną jako bezskuteczny być uznanym, jeżeli według urzędowego poświadczenia starostwa górniczego utworzyć się mające pole naftowe czyni możliwem racjonalne wydobywanie minerałów w §. 1 wymienionych i jeżeli przez odłączenie bezpieczeństwo wierzytelności, z przyczyny której protest wniesiono, według postanowień §. 1374 p. u. c. nie jest zagrożonem (§. 4 u. państw.).

§. 5.

Do podania o odłączenie, które w myśl §. 13 ustawy z d. 6 lutego 1869 d. u. p. Nr. 18 ma być wniesione do władzy tabularnej, ma być dołączoną mapa sytuacyjna według rozmiaru katastralnego z oznaczeniem punktu odkrywki, granic pola, przedmiotów

na powierzchni do oryentowania się służących i południka.

Dokładność tej mapy musi być potwierdzoną przez władzę górniczą.

Oprócz tego należy podać nazwę, pod którą pole naftowe ma być w księdze naftowej wciągnięte.

2. O połączeniu, podziale i wymianie.

§. 6.

Na podstawie sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionego oświadczenia można dwa lub więcej graniczących ze sobą pól naftowych połączyć w jedną nową prawną całość, jeżeli na dotyczących polach naftowych nie ciążyą żadne prawa rzeczowe, lub dostarczony został dowód zezwolenia posiadających prawo rzeczowe.

W ostatnim wypadku musi być także przedłożona umowa z posiadającymi prawo rzeczowe, mianowicie co do stopnia pierwszeństwa, w jakim przejść mają ciężary na połączone pole w tym razie, jeżeli połączone pole naftowe ma przejść na własność pojedynczej fizycznej lub prawniczej osoby (gwarectwa, towarzystwa akcyjnego i t. d.) i przeto tylko jako całość ma być obciążone, a na pojedynczych polach naftowych ciążyą rozmaite prawa rzeczowe lub te same prawa rzeczowe, lecz w innym porządku; we wszystkich innych wypadkach zaś umowa co do stosunku udziałów, w jakim uczestniczyć ma każde z połączyć się mających pól naftowych w ciężarach połączonego pola.

Wierzyciele, którzy wnoszą protest przeciw połączeniu, względnie przeciw umowie zawartej z większością posiadaczy prawa rzeczowego co do stopnia pierwszeństwa lub stosunku udziałów, muszą, jeżeli ich wierzytelność wpisana jest z pewnym co do kwoty oznaczonym kapitałem, przyjąć splatę nawet wtenczas, gdyby termin splacenia ich wierzytelności je-

szcze nie nadszedł, wszelako zastrzega się dla nich osobiste prawo do wynagrodzenia szkody przez przedwczesną spłatę poniesionej (§. 5 u. państw.).

§. 7.

Co do realnego podziału pola naftowego i zamiany części pól pomiędzy graniczącymi ze sobą polami naftowymi, ma ustawa z d. 6 lutego 1869 L. 18 d. u. p. analogiczne zastosowanie.

Wymaganego wedle §§. 9 i 10 tej ustawy dowodu, że przez zamianę zostanie osiągnięte zaokrąglenie lub lepsze zagospodarowanie posiadłości osób skuteczniających zamianę, dostarczyć należy przez przedłożenie w tej mierze urzędowego poświadczenia starostwa górniczego (§. 6 u. p.).

§. 8.

Do podania o połączenie dwóch lub kilku graniczących ze sobą pól naftowych, o realny podział pola naftowego lub o zmianę części pól pomiędzy graniczącymi ze sobą polami naftowymi, które to podanie wnieść należy do właściwej władzy tabularnej, musi być dołączoną sporządzoną według rozmiaru katastralnego mapą sytuacyjną pola połączyć lub podzielić się mającego lub też części pól przedmiotem zamiany będących.

Jeżeli chodzi o połączenie lub podział, wymienić należy w podaniu także nazwę, pod którą połączone pole lub oddzielona część pola wpisana być ma do księgi naftowej.

3. O odjęciu pól naftowych.

§. 9.

Jeżeli urzędownie sprawdzonem zostanie, że właściciel pola naftowego swoje kopalnie trwale

i w takim stopniu zaniedbuje, iż przez to niebezpieczeństwo dla osób lub dobra powszechnego powstać może albo powstało, i pomimo wezwania dwukrotnego nie uczyni zadość przepisom górniczo-policyjnym, ma starostwo górnicze orzec odjęcie pola naftowego, a gdy orzeczenie to stanie się prawomocnym, wdrożyć egzekucyjne oszacowanie i sprzedaż pola naftowego.

Przytem postępować należy w myśl §§. 254—258 powszechnej ustawy górniczej.

Na podstawie przeprowadzonej egzekucyjnej sprzedaży, wchodzi nabywca we wszystkie prawa i obowiązki poprzedniego właściciela pola naftowego. Gdy zajdzie który z przypadków przewidzianych w §. 259 powszechnej ustawy górniczej, natenczas należy uznać pole naftowe jako zniesione, zarządzić wykreślenie tegoż w księdze naftowej i zawiadomić o tem posiadaczy praw rzeczowych.

Jeżeli właściciel pola naftowego oświadczy przed władzą tabularną, że je opuszcza, natenczas zastosować należy postępowanie w §§. 263—265 powszechnej ustawy górniczej przepisane.

Przy każdym wykreśleniu pola naftowego mają być wreszcie przestrzegane także postanowienia §§. 266—267 powszechnej ustawy górniczej (§. 12 u. p.).

III. O odbudowach pomocniczych.

§. 10.

Właściciel pola naftowego ma prawo w celu korzystniejszego prowadzenia swej kopalni zakładać w kopalniach, mających na celu wydobywanie minerałów w §. 1 oznaczonych i na wszelkich gruntach innych właścicieli odbudowy pomocnicze, o ile to ruchowi obcej kopalni nie przeszkadza ani zagraża (§. 7 ustęp 1 u. p.).

§. 11.

Jeżeli uprawniony do wydobywania minerałów w §. 1 wymienionych, w którego odbudowach lub gruntach ma być założona odbudowa pomocnicza, sprzeciwia się uczynić zadość obowiązkowi zezwolenia na nią, rozstrzyga o tem starostwo górnicze (§. 7 ustęp 2 u. p.).

§. 12.

Uprawniony do odbudowy pomocniczej musi całkowicie wynagrodzić wszelką szkodę, jaka w obcym gruncie lub polu naftowem przez odbudowę będzie wyrządzoną (§. 7 ustęp 3 u. p.).

§. 13.

Minerały (§. 1), wydobyte przy założeniu odbudowy pomocniczej na gruncie lub w polu naftowem innego uprawnionego, należą do właściciela tegoż gruntu lub pola naftowego i winny być temuż wydane.

IV. O ruchu i zarządzie.

§. 14.

Uprawniony do wydobywania minerałów w §. 1 wymienionych, obowiązany jest co najmniej na cztery tygodnie przed zamierzonym otwarciem ruchu kopalni, donieść o tem władzy górniczej.

Podanie zawierać ma:

1. Imię i nazwisko i miejsce zamieszkania uprawnionego, a ewentualnie także wykonującego prawo wydobywania;

2. dowód uprawnienia do wydobywania nafty;

3. dokładne oznaczenie miejsca przedsiębiorstwa,

przestrzeni gruntu, na którą ono się rozciąga, i jej granic.

Do tego podania należy także dołączyć uwierzytelniony przez władzę górnictwą odrys mapy sytuacyjnej, w myśl §. 5 władzy hipotecznej przedłożonej, lub też szkic sytuacyjny w rozmiarze katastralnym, sporządzony przez zaprzysiężonego mierzniaka albo autoryzowanego przez władzę inżyniera górniczego

Samo poszukiwanie za minerałami w §. 1 wymienionymi, o ile nie jest wykonywane szybem kopanym, chodnikiem podziemnym lub otworem świdrowym, nie ma być uważanem jako odbudowa kopalni.

§. 15.

Władza górnictwa winna zakazać otwarcia robót w kopalni, jeżeli wymiar płaszczyzny tejże pod względem kształtu i rozległości obszaru nie dozwala wprowadzenia racjonalnego ruchu.

§. 16.

Roboty w kopalni tylko według planu odbudowy prowadzone być mogą.

Plan odbudowy winien być przez uprawnionych do wydobywania władzę górnictwa na jej żądanie przedłożony i może być przez nią poddany zbadaniu, które się jednak ogranicza jedynie do względów górnictwo-policyjnych (§. 34).

Wynik tego badania oznajmić ma władza górnictwa uprawnionemu do wydobywania najdalej w przeciągu 4 tygodni.

§. 17.

Jeżeli władza górnictwa sprzeciwia się planowi odbudowy, natenczas zażąda od uprawnionego do

wydobywania lub jego pełnomocnika wyjaśnienia lub zmiany zakwestyjonowanego postanowienia odbudowy, albo też w danych okolicznościach zawezwie go do rozprawy.

Jeżeli porozumienie na tej drodze nie nastąpi, rozstrzygnie starostwo górnicze, czy lub z jakimi zmianami przedłożony plan odbudowy może być wykonanym.

§. 18.

Urzędownie zatwierdzony plan odbudowy może w zasadzie być zmieniony tylko za przyzwoleniem władzy górniczej, względnie starostwa górniczego.

Gdyby jednak wskutek nieprzewidzianych zdarzeń okazały się bezwzględnie potrzebnymi zmiany takiego planu odbudowy, natenczas wystarczy doniesienie o nich władzy górniczej przez kierownika odbudowy w przeciągu najbliższych 3 dni.

§. 19.

Jeżeli odbudowa kopalni prowadzoną jest niezgodnie z planem odbudowy urzędownie zatwierdzonym, władza górnicza może w razie potrzeby wstrzymać taką odbudowę.

§. 20.

Jeżeli uprawniony do wydobywania chce zastanowić odbudowę w kopalni, donieść ma o tem co najmniej na cztery tygodnie przedtem władzy górniczej.

Jeżeli budowa wskutek nieprzewidzianych zdarzeń już w krótszym czasie lub natychmiast musi być wstrzymana, należy przedłożyć dodatkowe doniesienie o tem najdalej w przeciągu 3 dni po wstrzymaniu odbudowy.

§. 21.

Każdy uprawniony do wydobywania jest obowiązany postarać się o dokładne, w dwóch egzemplarzach, wedle prawideł miernictwa górniczego prowadzone mapy swych robót górniczych i o regularne na nich oznaczanie postępu tych robót.

Jeżeli nie dopełnia tego obowiązku, lub istniejąca mapa górnicza okaże się niedokładną i nie dosyć pewną, może władza górnicza zarządzić założenie i uzupełnienie dokładnej mapy górniczej na koszt uprawnionego do wydobywania.

W jakich okresach czasu uzupełnienie to nastąpić musi, postanowi władza górnicza.

Jeden egzemplarz mapy górniczej ma być władzy górniczej do jej użytku oddany, drugi zaś przechowany w kopalni lub w braku tamże odpowiedniego miejsca, u kierownika odbudowy.

§. 22.

Ruch prowadzony być może tylko pod kierunkiem, nadzorem i odpowiedzialnością osób, za uzdolnionych do tego uznanych (§. 23).

§. 23.

Uprawniony do wydobywania wskazać ma władzy górniczej osoby przyjęte do kierownictwa i nadzoru odbudowy.

Osoby te są obowiązane udowodnić swoje przynajmniej praktyczne uzdolnienie do poruczonych im czynności. Dopiero po uznaniu uzdolnienia ich ze strony władzy górniczej, wolno pomienionym osobom objąć poruczone im czynności.

§. 24.

Jeżeli odbudowę kieruje i takową nadzoruje osoba, której uzdolnienie w tym względzie nie zo-

stało uznanem, albo która okazała się niezdolną, władza górnicza może zażądać bezzwłocznego jej oddalenia i w razie potrzeby powstrzymać odbudowę w dotyczącej kopalni na czas tak długi, dopóki nie będzie przyjętą osoba uznana za uzdolnioną.

§. 25.

Osoby, które objęły kierownictwo i nadzorowanie odbudowy, są odpowiedzialne za zachowanie urzędowo zatwierdzonego planu odbudowy, jakoteż, o ile ustawa nie wkłada wyraźnie tego obowiązku na kogo innego, za przestrzeganie wszystkich przepisów i rozporządzeń w ustawie zawartych lub w granicach teźże wydanych.

§. 26.

Uprawniony do wydobywania, mieszkający za granicą, winien ustanowić pełnomocnika w kraju zamieszkałego i wskazać go władzy górniczej, który za niego wszystkie urzędowe doręczenia z wszelkimi skutkami prawnymi odbierać i tegoż wobec władz i zarządu kasy brackiej zastępować ma.

Jeżeli on na wezwanie władzy górniczej tego obowiązku w przeciągu 90 dni nie dopełni, może władza górnicza aż do chwili wymienienia pełnomocnika uprawnionego do wydobywania, ustanowić na niebezpieczeństwo i koszt tegoż ostatniego zastępcę do przyjmowania urzędowych doręczeń z wszelkimi skutkami prawnymi.

§. 27.

Obowiązkiem kierownika odbudowy jest towarzyszyć delegatom władzy górniczej z urzędu zwiedzającym kopalnię i udzielać im na żądanie wyjaśnień o odbudowie.

§. 28.

Zażądane do użytku urzędowego wykazy statystyczne winny być władzy górniczej w właściwym czasie dostarczone.

V. O prawnych stosunkach spółników prawa wydobywania.

§. 29.

Stosunki prawne dwóch lub kilku spółników prawa wydobywania oceniać należy według umowy między nimi zawartej lub innego oświadczenia woli, a w braku tegoż według ogólnych przepisów prawnych.

Kilku spółników pola naftowego uregulować mogą swoje stosunki prawne także wedle postanowień §§. 137—167 powszechnej ustawy górniczej z d. 23 maja 1854 L. 146 d. u. p.

Podział majątku gwareckiego dopuszczalny jest jednak odmiennie od §. 140 powsz. ust. gór. tylko na 100 kuksów, a zamiast zanotowania utworzenia gwarectwa w księdze górniczej w myśl §. 137 ustęp 2. powsz. ust. gór. ma takowe być uskuteczniem w księdze naftowej.

We wszystkich wypadkach, w których kilka osób prowadzi odbudowę minerałów w §. 1 wymienionych, są one obowiązane, o ile zastępstwo tychże nie jest ustawą unormowanem, dokumentem notaryalnie lub sądownie uwierzytelnionym ustanowić pełnomocnika w kraju zamieszkałego, który jest upoważnionym do odbierania z zupełnym prawnym skutkiem wszystkich do spółników wystosowanych doręczeń urzędowych i do zastępowania tychże wobec władz i kasy brackiej (§. 8 u. p.).

W razie niedopełnienia tego obowiązku na wezwanie władzy górniczej w przeciągu 90 dni, ma być zastosowany ustęp 2. §. 26.

VI. O prawnych stosunkach pomiędzy uprawnionymi do wydobywania a właścicielami gruntu.

1. O odstąpieniu gruntu

§. 30.

Jeżeli do prowadzenia odbudowy kopalni należącej do właściciela pola naftowego, mianowicie dla dróg, mostów, ścieżek, kolei żelaznych, kanałów, ścieków wodnych, rynien do oleju, stawów lub odbudów pomocniczych koniecznym jest użycie obcego gruntu, musi właściciel gruntu odstąpić takowy na ten cel właścicielowi pola naftowego przy zastosowaniu §§. 99 i 100 powsz. ust. górn.

Jeżeli strony nie mogą się porozumieć co do odstąpienia gruntu lub co do wynagrodzenia, należy postąpić wedle §§. 101—103 powsz. ust. górn. (§. 10 u. p.).

2. O wynagrodzeniu za uszkodzenia posiadłości gruntowej.

§. 31.

Względem wynagrodzenia za uszkodzenia powierzchni gruntu, obowiązują, o ile nie istnieje osobna umowa między stronami interesowanymi, zasady pow. ustawy górniczej z d. 23 maja 1854 L. 146 d. u. p. (§. 11 u. p.).

VII. O prawnych stosunkach pomiędzy uprawnionymi do wydobywania a ich urzędnikami, dozorcami, robotnikami, tudzież o kasach brackich.

§. 32.

Postanowienia dziewiątego rozdziału pow. ustawy górniczej z d. 23 maja 1854 L. 146 d. u. p. „O sto-

sunkach posiadaczy kopalń do urzędników i robotników“ i odnoszące się do nich §§. 247 i 248 pow. ust. gór., dalej postanowienia dziesiątego rozdziału powsz. ust. górniczej „O kasach brackich“ mają mieć zastosowanie przy poszukiwaniu (§. 14) i wydobywaniu minerałów w §. 1 wymienionych (§. 9 u. p.).

VIII. O policyi górniczej.

§. 33.

Poszukiwanie minerałów w §. 1 wymienionych, o ile jest wykonywane szybem, chodnikiem podziemnym lub otworem świdrowym (§. 14), jakoteż wydobywanie rzeczonych minerałów, zostaje pod nadzorem policyjnym władz górniczych, które są powołane do załatwienia spraw niniejszą ustawą im przekazanych.

Pierwszą instancją w sprawach górniczych jest urzędnik okręgowy górniczy, o ile nie ma innego postanowienia.

Postępowanie władz górniczych normują §§. 226—234 pow. ust. gór. ze zmianami ustawą z d. 21 lipca 1871 L. 77 d. u. p. poczynionemi.

§. 34.

Nadzór policyjny władz górniczych rozciąga się na bezpieczeństwo robót wykonanych w kopalni, opiekę nad życiem i zdrowiem robotników, na ochronę powierzchni gruntu w interesie bezpieczeństwa osób, mienia i publicznej komunikacji i na zabezpieczenie przeciw szkodliwemu dla ogółu oddziaływaniu kopalni.

§. 35.

Starostwo górnicze wydać może dla całego swego okręgu administracyjnego lub dla pojedyn-

czych części tegoż, rozporządzenia policyjne, dotyczące przedmiotów w §. 34 określonych.

Obwieszczenie tych rozporządzeń nastąpi w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych i w urzędowym dzienniku krajowym.

§. 36.

Jeżeli w kopalni zachodzi niebezpieczeństwo w kierunkach w §. 34 wskazanych, lub wydarzy się, czy to wewnątrz kopalni czy na powierzchni nieszczęśliwy wypadek, który spowodował śmierć lub ciężkie uszkodzenie jednej lub więcej osób, natenczas władza górnicza przeprowadzi z przyzwaniem w razie potrzeby politycznej władzy powiatowej potrzebne dochodzenia, i wyda odpowiednie zarządzenia policyjne.

W razie niebezpieczeństwa ze zwłoki, ma władza, której siedziba jest bliższą miejsca wypadku, lub ta, która o niebezpieczeństwie lub wypadku pierwszej otrzymała wiadomość, poczynić zarządzenia nie cierpiące zwłoki i mieć staranie o bezzwłoczne tychże wykonanie.

Co do dalszych zarządzeń należy postępować według przepisu w poprzednim ustępie wskazanego.

§. 37.

Policyjne zarządzenia wydane na podstawie §. 36 mają być uprawnionemu do wydobywania lub jego zastępcy przez doręczenie rozporządzenia władzy oznajmione.

W razie niebezpieczeństwa ze zwłoki wystarcza pisemny nakaz delegata władzy do kierownika odbudowy lub tegoż zastępcy.

Delegat władzy górniczej udziela tego nakazu przez wpisanie go do księgi objazdowej, która w tym celu przy każdej kopalni założoną być ma.

Jeżeli zachodzi potrzeba obwieszczenia go ro-

botnikom, to takowe ma być uskutecznione przez odczytanie i przybicie go w stosownem miejscu.

§. 38.

Wszystkie koszta, spowodowane wykonaniem zarządzeń i środków w §. 36 wskazanych, ponosi uprawniony do wydobywania w dotyczącej kopalni z zastrzeżeniem prawa do odszkodowania do osób trzecich, na których ciąży wina nieszczęścia.

§. 39.

Uprawniony do wydobywania dostarczyć winien potrzebnych do wykonania tych zarządzeń robotników i środków pomocniczych.

W razie wypadków nieszczęśliwych lub wypadków wspólnego niebezpieczeństwa, posiadacze sąsiednich kopalni są obowiązani do niesienia pomocy.

§. 40.

Jeżeli zarządzenia policyjne wydane na podstawie §. 36 nie zostaną w oznaczonym czasie wykonane, może władza górnicza, nie wykluczając postępowania karnego (§. 47), zarządzić wykonanie tychże na koszt uprawnionego do wydobywania.

Władza górnicza może zażądać w tym celu od uprawnionego do wydobywania zaliczek i w razie potrzeby ściągnąć je w drodze politycznej egzekucyi.

§. 41.

Skoro w jakiej kopalni zachodzi niebezpieczeństwo ze względów w §. 34 wskazanych, winien kierownik kopalni lub jego zastępca donieść o tem bezwzględnie władzy górniczej, politycznej władzy powiatowej i władzy sprawującej policyę miejscową.

§. 42.

Takie samo doniesienie należy uczynić, jeżeli w kopalni wewnątrz lub na powierzchni ziemi wydarzy się nieszczęśliwy wypadek, który spowodował śmierć lub ciężkie uszkodzenie jednej lub więcej osób.

IX. Postanowienia karne.

§. 43.

Karanie za przekroczenia przepisów tej ustawy, należy, o ile nie mają do nich zastosowania postanowienia ogólnej ustawy karnej, do zakresu starostwa górniczego, a w ostatniej instancji do ministerstwa rolnictwa.

§. 44.

Odmówienie żądanych przez delegata władzy górniczej, objeżdżającego w charakterze służbowym kopalnię (§. 27), wyjaśnień o odbudowie w kierunku górniczo-policyjnym i niedostarczenie pomimo wydanego upomnienia w stosownym czasie statystycznych wykazów, wedle §. 28 przedłożyć się mających, karane będzie grzywną 5 do 10 zł. w. a.

§. 45.

Karze od 10 do 50 zł., a w razie powtórnym do 100 zł. podlega:

1. zaniechanie wskazania pełnomocnika (§§. 26 i 29);

2. przyjęcie zarządu odbudowy lub nadzoru robót bez poprzedniego uznania uzdolnienia ze strony władzy górniczej (§. 23),

3. wstrzymanie odbudowy bez poprzedniego zawiadomienia lub w razie nieprzewidzianych wypadków bez następnego doniesienia (§. 20);

4. zaniechanie sporządzenia lub prawidłowego uzupełnienia mapy kopalni (§. 21).

5. zaniechanie prowadzenia księgi objazdowej (§. 37).

§. 46.

Karze od 50 do 100 złr., a w razie powtórnym do 200 zł. podlega dalej:

1. odbudowa kopalni bez poprzedniego doniesienia (§. 14).

Prócz tego ma władza górnicza odbudowę, bez poprzedniego doniesienia prowadzoną, natychmiast wstrzymać.

2. Odbudowa kopalni bez planu lub nieprzedłożenie planu odbudowy na wezwanie władzy górniczej (§. 16);

3. samowolne odstępianie od urzędownie zatwierdzonego planu odbudowy bez doniesienia o tem w właściwym czasie (§. 18);

4. dalsze prowadzenie budowy pomimo zarządzonego przez władzę górniczą wstrzymania tejże (§. 19);

5. odbudowa kopalni bez ustanowienia uznanego odpowiedzialnego kierownika robót, jako też przyjęcie do kierowania i nadzoru odbudowy osób, których władzy górniczej nie wymieniono, lub których uzdolnienie przez tę władzę nie zostało uznaniem (§§. 22. 23. i 24);

6. zaniechanie poleconego obwieszczenia zarządzenia górniczo-policyjnego (§. 37);

7. zaniechanie doniesienia o zaszłym w kopalni niebezpieczeństwie lub nieszczęśliwym wypadku (§§. 41 i 42);

8. odmowa dostarczenia pomocy w nieszczęśliwych wypadkach lub w wypadkach wspólnego niebezpieczeństwa (§. 39).

§. 47.

Przekroczenia przepisów górniczo - policyjnych przez starostwo górnicze wydanych lub zarządzeń górniczo - policyjnych na podstawie §. 36 poczynionych, będą karane grzywną od 5 do 100 zł., a w razie powtórnym do 200 złr.

§. 48.

O nałożonej grzywnie ma być w każdym razie uwiadomiony także właściciel gruntu lub pola naftowego z wezwaniem, ażeby dołożył starań względem przestrzegania środków bezpieczeństwa.

Jeżeli wydane zarządzenia nie zostaną wykonane, a zachodzą okoliczności w §. 9 wskazane, orzec ma starostwo górnicze odjęcie pola naftowego.

§. 49.

Nałożone grzywny mają być uiszczone w starostwie górniczem i wpływają do kasy brackiej, do której kopalnia należy.

X. Postanowienia przejściowe.

§. 50.

O kopalniach mineralnych w §. 1 wymienionych, które z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy już są w ruchu, donieść należy, o ile one nie podlegają w myśl §. 1 ogólnej ustawie górniczej, w przeciągu 6-u miesięcy władzy górniczej.

Względem kopalń do tego terminu nie zgłoszonych, a będących w ruchu, postąpi władza górnicza w myśl §. 46 punkt 1.

W tymże samym okresie czasu należy dla tych

kopalni przedłożyć władzy górniczej także plan ruchu wymogom ustawy odpowiadający i wymienić teje osoby do kierownictwa i nadzoru robót przyjęte.

§. 51.

Jak długo kopalnia nie należy do kasy brackiej, ma starostwo górnicze grzywny złożone u tegoż w myśl §. 48 na rzecz przyszłej kasy brackiej, (§. 32), korzystnie z zabezpieczeniem pupilarnem lokować.

Postanowienia końcowe.

§. 52.

Wykonanie ustawy niniejszej poruczam moim ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i skarbu.

IV.

Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości

z d. 15 czerwca 1885 r. L. 36 d. u. kr. ex 1886 o zakładaniu i prowadzeniu ksiąg naftowych na mocy ustawy państwowej z d. 11 maja 1884 r. L. 71 d. u. p. i galicyjskiej ustawy krajowej z d. 17 grudnia 1884 L. 35 z r. 1886 d. u. kraj.¹⁾.

W wykonaniu ustawy państwowej z d. 11 maja 1884 L. 71 d. u. p. i galicyjskiej ustawy krajowej z d. 17 grudnia 1884 L. 35 z r. 1886 d. u. i rozp. kraj. o uregulowaniu prawa wydobywania minerałów, które jako zawierające żywicę ziemną służyć mogą do użytku, rozporządza się, co następuje, o zakładaniu i prowadzeniu ksiąg naftowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem:

§. 1.

Księgi naftowe założone być mają w sądach prowadzących księgi gruntowe co do tych nieruchomości tabularnych lub nie tabularnych, od których według ustawy oddzielone zostają pola naftowe.

§. 2.

Z oddzielonych pól naftowych mają być utworzone wykazy hipoteczne księgi naftowej.

---

¹⁾ Wedle tekstu ogłoszonego w d. u. kr.

W trybunałach sądowych mają być założone dwie księgi główne jedna dla pól naftowych, które oddzielone być mają od nieruchomości tabularnych, druga dla pól naftowych, które oddzielone być mają od nieruchomości nietabularnych.

W sądach powiatowych ma być założona tylko jedna księga główna dla wszystkich pól naftowych oddzielonych od wykazów hipotecznych księgi gruntowej.

Jeżeli pole naftowe wydzielone zostaje w części z księgi gruntowej trybunału sądowego, a w części z księgi gruntowej sądu powiatowego, to co do utworzenia wykazu hipotecznego księgi naftowej, rozstrzygającą jest główna część składowa pola naftowego.

§. 3.

Przy ocenieniu dopuszczalności podania o utworzenie wykazu hipotecznego dla pola naftowego uwzględnić należy w każdym razie także uprawnienia górnicze, w myśl ustawy górniczej na odnośnych gruntach już nadane, a §. 1 ustawy z d. 11 maja 1884 L. 71 d. u. p. w mocy utrzymane. Sądom powołanym do prowadzenia ksiąg naftowych udzielony zostanie urzędowy spis znajdujących się w ich okręgu uprawnień tego rodzaju wraz z opisem ich położenia i należącym do tego szkicem sytuacyjnym, który to spis ma być do księgi naftowej włączony.

§. 4.

Do sporządzenia wykazów hipotecznych księgi naftowej użyte być mają zaopatrzone w drukowane rubryki karty z trwałego papieru w formie nowych ksiąg gruntowych, które sprowadzane będą według poleceń przez prezydenta wyższego sądu krajowego wydać się mających.

§. 5.

Karta pola naftowego ma być oznaczona literą A. i założona według formularza I. Składa się ona z dwóch działów. Pierwszy dział przeznaczony jest do wpisania nazwy pola naftowego i do oznaczenia jego położenia miejscowego odnośnie do karty sytuacyjnej oraz do wpisania przynależności (budowli pomocniczych, budynków na powierzchni i t. d.).

Jeżeli pole naftowe oddzielone zostaje od nieruchomości wciągniętej do księgi gruntowej, co do której nie upłynęły jeszcze terminy edyktalne w postępowaniu dla sprostowania prowadzonym, to sąd wpisać ma terminy edyktalne w pierwszym dziale karty A. Po upływie terminów edyktalnych uwaga ta ma być z urzędu wykreślona.

W drugim dziale wpisane być mają służebności górnicze połączone jako prawo z polem naftowym.

Oba działy karty pola naftowego znajdować się mają według potrzeby na osobnych kartach albo po obu stronicach jednej i tej samej karty.

§. 6.

Karta własności ma być literą B. oznaczona i według formularza II. założona.

W razie, jeżeli oba działy karty pola naftowego zapisane są na tej samej stronicy karty, karta własności może stanowić drugą stronicę.

§. 7.

Karta ciężarów ma być literą C. oznaczona i według form. III. sporządzona.

Karta ta składać się ma najmniej z dwóch stronic.

§. 8.

Jeżeli karty jednego wykazu hipotecznego składają się z kilku arkuszy, to mają one być zeszyte w sposób uchylający niebezpieczeństwo przedarcia przy częstszem używaniu.

§. 9.

Wykazy hipoteczne księgi naftowej mają być numerami w arytmetycznym porządku zaopatrzone i przechowywane w fascykułach, na których twardej okładce uwidocznnić należy numeru wewnątrz przechowanych wykazów hipotecznych.

Dopiero wtedy, gdy zbierze się tyle wykazów hipotecznych, że można z nich utworzyć tom średniej objętości, należy zarządzić ich oprawę.

Każdy tom ma być paginowany, a liczbę stron podać ma na pierwszej w tym celu włączyc się mającej karcie naczelnik sądu z dołączeniem własnego podpisu i pieczęci urzędowej.

§. 10.

O ile to rozporządzenie nie zawiera odmiennych przepisów, postanowienia wydanej rozporządzeniem ministerstwa sprawiedliwości z d. 12 stycznia 1842 L. 5 d. u. p. instrukcyi wykonawczej do powszechnej ustawy o księgach gruntowych mają być zgodnie z jej duchem zastosowane do prowadzenia ksiąg naftowych.

§. 11.

Protokół przy każdej władzy dla prowadzenia ksiąg gruntowych utrzymywać się mający, służyć ma także do wciągania podań i aktów, odnoszących się do księgi naftowej.

§. 12.

Także zbiór dokumentów dla księgi gruntowej i dla księgi naftowej ma być razem prowadzony.

§. 13.

Dla księgi naftowej założone być mają według formularza IV i V spisy pól naftowych i osób rzeczowo uprawnionych.

W spisach tych należy wyznaczyć dla każdej litery odpowiednie miejsce.

§. 14.

Rozporządzenie to wchodzi w życie równocześnie z powyżej przytoczoną ustawą państwową i ustawą krajową.

Formularz I. do §. 5.

Liczba wykazu hipotecznego
księgi naftowej.

A. Dział pierwszy.

Liczba bieżąca	Nazwa i określenie miejscowego położenia pola naft	Gmina katastralna ¹⁾

¹⁾ W wykazie hipotecznym pola naftowego oznaczony być ma co do nieruchomości tabularnej oprócz gminy katastralnej także okręg sądowy

A. Dział drugi.

Liczba bieżąca	W p i s a n i e

Formularz II. do §. 6.

B.

Liczba bieżąca	W p i s a n i e		

Formularz III. do §. 7.

C.

Liczba bieżąca	W p i s a n i e		złr.	ct.

Formularz IV. do §. 13.

Rejestr rzeczowy do księgi naftowej.

Nazwa pola naftowego	Gmina katastralna ¹⁾	Liczba wykazu hipotecznego	U W A G A

¹⁾ W rejestrach prowadzonych co do pól naftowych nieruchomości tabularnych ma być oznaczony oprócz gminy katastralnej także okręg sądowy.

Formularz V. do §. 13.

Rejestr osobowy do księgi naftowej.

Nazwisko i inne znamiona służące do oznaczenia upra- wnionych osób	Liczba wykazu hi- potecznego	U W A G A

CZEŚĆ CZWARTA.

O KSIĘGACH KOLEJOWYCH.

I.

Nauka o księgach kolejowych.

Kaserer, Materialien zum G. über das E. B., Wien, 1874; Wittek, Das oest. G. betreffend die Anlegung v. E. B., Wien 1874; Meili, Das Pfand u. Concursrecht der E., Leipzig 1879; Tezner, Ueber das Recht an den in das E. B. gehörigen Gruntstücken w Gellera Ctlb. II, 1884; Röll, oest. EGes., Wien 1885; Haberer, Oest. ERecht, Wien 1885. Ponadto Randa, Eig., Exner, Hyp, Burckhard i Offenhuber passim tudzież artykuł Fröhlich'a w Staatswörterbuch Mischler'a i Ulbrich'a.

§. 1.

Przepisy normujące księgi kolejowe.

Do ksiąg kolejowych odnosi się ustawa z d. 19 maja 1874 r. L. 70 d. u. p., rozp. m. spr. z d. 31 maja 1874 r. L. 87 d. u. p. i wszystkie ustawy o ks. gruntowych, o ile nie zostały zniesione przez powołane na wstępie ustawy i o ile odpowiadają naturze kolei żelaznych.

§. 2.

Księgi kolejowe, ich urządzenie.

Wybitne ekonomiczne znaczenie kolei żelaznych i w pewnym stopniu odrębny kredyt, jakiego uży-

wają koleje, są powodami, że dla gruntów, będących własnością przedsiębiorstwa kolejowego i służących do ruchu kolejowego (§. 2 ust. kolej.), zaprowadzono osobne księgi kolejowe. Księgi te są pewnym rodzajem ksiąg gruntowych (w obszern. znaczn.), przedmiotem ich bowiem jest nieruchomości, a powtórnie obejmują one, jak zaraz zobaczymy, nie tylko prawa zastawu, ale i stan majątkowy. Nie wszystkie jednak koleje mają księgę kolejową. Zaprowadza się ją tylko dla tych kolei żelaznych, które służą do publicznego ruchu (öffentlicher Verkehr) i do których budowy przyznaniem było prawo wywłaszczenia (§. 1 ust. kolejowej). Kwestyą, czy kolej odpowiada tym warunkom, rozstrzyga min. handlu w ten sposób, że bez jego potwierdzenia, iż kolej ma te warunki, sąd nie zezwoli na otwarcie tymczasowego wykazu dla kolei żelaznych (§. 13 l. 1 ust. kolej.). Nie są więc przedmiotem ks. kolej. tramwaje, tak zw. Schlepfbahnen etc.

Księga kolejowa składa się z wykazów kolejowych i ze zbioru dokumentów (§. 3 ust. kol.). Wykaz kolejowy składa się (§. 8 ust. kol.) z karty stanu majątkowego (Bahnbestandblatt), karty własności (Eigentumsblatt) i karty ciężarów (Lastenblatt).

Karta stanu majątkowego zawiera w napisie nazwę i kierunek kolei i rozpada się na dwa oddziały. W pierwszym oddziale należy podać poszczególne grunta kolejowe, (§. 3), nie wyłączając tych, co do których zachodzi własność podzielona lub współwłasność. Drugi oddział zawiera te prawa rzeczowe związane z posiadaniem kolei lub poszczególnych gruntów kolejowych, które przedsiębiorstwo kolejowe ma na obcych gruntach. Należą tutaj prawa płynące z tak zw. „Peageverträge“, dalej prawa płynące z rewersów wystawionych przez właścicieli sąsiednich domów etc.

Karta własności zawiera firmę i siedzibę przedsiębiorstwa i prawa służące przedsiębiorstwu do całej jednostki ksiąg kolejowych tudzież ograniczenia tych

praw, jak prawo państwa do wykupienia kolei po upływie koncesyi (Einlösungs — oder Heimfallsrecht). Prawa służące kolei do całej jednostki ksiąg kolejowych wpisuje się przez powołanie się na odnośną koncesyą, która w całej osnowie znajduje się w zbiorze dokumentów. Wpisywanie poszczególnych praw wypływających z tego dokumentu nie jest potrzebnem (orzecz. z d. 1 czerwca 1875 r. w zbiorze Röllä Nr. 152; orzecz. z d. 15 czerwca 1875 w zbiorze G. U. W. 5759; orzecz. z d. 29 grudnia 1877 w zbiorze Röllä Nr. 236). Sąd dozwalaający na wpis nie może wyjść poza petitum przedsiębiorstwa kolejowego.

Karta ciężarów składa się z dwóch oddziałów. W pierwszym oddziale wpisuje się te ciężary, które się odnoszą do całej jednostki ksiąg kolejowych, w drugim zaś oddziale te prawa, których przedmiotem są poszczególne grunta kolejowe, tudzież prawa służące trzecim osobom z tytułu własności podzielonej i współwłasności. W pierwszym oddziale przeto wpisuje się prawa zastawu, których przedmiotem jest cała jednostka ksiąg kolejowych, w drugim oddziale wpisuje się prawa służące trzecim osobom z tytułu własności podzielonej, tudzież prawa ograniczające wykonywanie prawa własności na poszczególnych gruntach, jako to służebności gruntowe, prawo najmu (§. 6). Natomiast nie można wpisywać w drugim oddziale karty ciężarów praw zastawu służących trzecim osobom na poszczególnych gruntach, praw, których realizacya odbywa się w drodze przymusowej sprzedaży gruntu (§. 6 i 20 ust. kol.). Jeżeli grunt obciążonym jest takimi prawami, a nabyto go nie w drodze wywłaszczenia, wpisanie go do ks. kol. odbywa się wedle przepisu zawartego w §. 20 ustęp 2 i 3. O prawie zastawu obciążającym całą jednostkę ksiąg kolejowych będziemy mówić dalej, tutaj nadmieniamy tylko, że mimo postanowienia zawartego w §. 48 ustęp 2 ust. kol. stopień hipoteczny tych praw musi być wyraźnie oznaczonym (Röll. Nr. 140)

tudzież że przy wpisywaniu prawa zastawu dla wierzytelności oprocentowanych wystarczy wpis stopy procentowej, a natomiast nie potrzeba wpisywać bliższych określeń co do spłaty odsetek, jak waluty, w której zapłata odsetek ma być dokonana (Röll. Nr. 152).

Kompetencyą sądów do prowadzenia ksiąg kolejowych określa §. 10 ust. kol.

§. 3.

Jednostka ksiąg kolejowych.

Przedmiotem ksiąg kolejowych są, jak wyżej powiedziano, grunta znajdujące się w posiadaniu przedsiębiorstwa kolejowego i służące do ruchu kolei (§. 2). Jednostką ksiąg kolejowych, objętą jednym wykazem (§. 5) i uważaną za ciało hipoteczne (§. 9), jest ogół wszystkich tych posiadłości przedsiębiorstwa kolejowego, które stanowią jedną kolej (§. 4 ust. kol.). Jednakże w takim razie, jeżeli ta kolej, technicznie i ekonomicznie stanowiąca całość, jest rozmaicie obciążoną, utworzyć z niej należy tyle jednostek ksiąg kolej. i tyle wykazów, ile jest części rozmaicie obciążonych (§. 4 ust. kol.). Jeżeli więc np. pewnej klasie wierzycieli udzielono prawa zastawu na pewnym tylko szlaku kolejowym (Bahnstrecke), to dla całej kolei nie można utworzyć jednego wykazu (por. G. U. W. 5824, Röll Nr. 159), przeciwnie będziemy mieli w takim razie dwie jednostki ksiąg kolejowych, objęte dwoma wykazami (Röll Nr. 191).

Kwestyą, co należy uważać za jednostkę ksiąg kolejowych, rozstrzyga sąd.

Co do kolei, które przekraczają granice krajów reprezentowanych w Radzie państwa, tudzież co do obcych kolei, które w pewnej części znajdują się w tych krajach, — należy dla części położonej w granicach tych krajów utworzyć osobny wykaz

(§. 4 ustęp 2). Gdyby jednak ta część znajdująca się w obrębie krajów reprezentowanych w Radzie państwa była rozmaicie obciążoną, należy stosownie do wyżej omówionych postanowień utworzyć z niej kilka wykazów stosownie do ilości części rozmaicie obciążonych.

Jednostkę ksiąg kolejowych uważa §. 9 u. kolej. od dnia otwarcia wykazu (choćby tymczasowego) za ciało hipoteczne, odnośny zaś wykaz za wykaz ksiąg gruntowych w duchu pow. u. o ks. gr. Z tego też powodu należy odpowiednio stosować do wykazów kolejowych przepisy o odpisywaniu i dopisywaniu, obowiązujące dla ksiąg gruntowych.

§. 4.

Prawa, będące przedmiotem wpisów do ksiąg kolejowych.

Jak już wyżej zaznaczono, księgi kolejowe są księgami gruntowymi nie tylko w tem znaczeniu, że obejmują stan majątkowy, a nie tylko prawa zastawu, ale i z tego powodu, że przedmiotem ich są nieruchomości, a nie prawa, jak to się dzieje co do ksiąg górniczych i naftowych. Z tego powodu przeto przedmiotem wpisów do tych ksiąg są te same prawa, które się wpisuje do ksiąg gruntowych, jednak z następującymi zmianami.

1. Prawo własności, tak zwana własność kolei (Bahneigentum) jest rzeczywiście własnością wedle kod. cyw., jakkolwiek w wykonaniu jest ograniczoną. W szczególności nie da się utrzymać zapatrywanie, że kolej jest dobrem publicznem, a tak samo i teoria, że kolej jest własnością państwa, na której ciąży na rzecz przedsiębiorstwa użytkowanie w czasie trwania koncesyi. Własność kolei nie płynie z koncesyi, ale z poszczególnych aktów nabycia, jak wywłaszczenie i kupno, to też co do istoty nie ma różnicy między

nią a własnością wedle k. c. (Por. z jednej strony G. U. W. 5558, 5759 i 5789, z drugiej zaś strony 11037 i 12706). Natomiast różnice zachodzą gdzieindziej. Przedewszystkiem rozszerzonym jest pojęcie przynależności, p. §. 5. u. kol. Materiały te, stanowiące przynależność, nie są przedmiotem hipotecznego wpisu. Wierzyciele kolejowi mają gwarancją, że przynależności te stanowiąc będą wraz z rzeczą główną przedmiot zaspokojenia się, są one bowiem przedmiotem osobnych norm mających na celu stwierdzenie charakteru przynależności i utrzymanie go w ewidencji. Nad wypełnieniem tych norm czuwa generalna inspekcya kolejowa, z którą porozumiewają się komisarze rządowi (objaśnienie do ust. kolejowej ogłoszone r. m. h. z d. 5 sierpnia 1874 r. L. 13114, Centralblatt f. d. jur. Praxis Nr. 101). Drugą różnicą, jaką należy zaznaczyć w kwestyi prawa własności na kolei, jest znaczenie wpisu. O ile przedsiębiorstwo kolejowe nabywa grunta kolejowe w drodze wywłaszczenia, staje się ich właścicielem bez wpisu (p. t. I. str. 24), jak w ogóle przy wywłaszczeniu. Ale oprócz tego w dwóch jeszcze przypadkach nabywa się własność kolejową bez wpisu do ksiąg kolejowych. Po pierwsze własność kolei przechodzi na państwo po upływie koncesyi (p. t. I. str. 23); a powtórę przedsiębiorstwo kolejowe w razie utworzenia tymczasowego wykazu kolejowego nabywa własność na poszczególnych gruntach, mających wejść do wykazu kolejowego, z chwilą dokonania odnośnego aktu nabycia, choćby odnośne hipoteczne odpisanie tego gruntu jeszcze nie nastąpiło (§. 17 u. kol.). W tym ostatnim przypadku przedstawia się rzecz w następujący sposób.

W chwili otwarcia tymczasowego wykazu kolejowego nieznanne są poszczególne grunta, mające wejść w jego skład, nie było bowiem jeszcze czasu wpisać tych gruntów do księgi kolejowej. Otóż ustawa stanowi w §. 17, że wykaz ten obejmuje wszystkie

nabyte przez przedsiębiorstwo kolejowe grunta, choćby nie wykreślono ich z księgi gruntowej i nie wpisano do księgi kolejowej. Rozchodzi się o oznaczenie chwili, w której własność poszczególnych gruntów przechodzi na przedsiębiorstwo kolejowe. §. 17 uważa, że chwilą tą jest akt nabycia (in welchem die Unternehmung das Grundstück erworben hat). Jeżeli idzie o prawa, które odnoszą się do kolei, jako całości, nie można mieć nic przeciwko temu. Inaczej ma się rzecz jednak z prawami obciążającymi poszczególne grunta, te bowiem trwają względnie mogą być nabywane mimo owego aktu nabycia przez przedsiębiorstwo kolejowe (§. 17 ustęp ostatni). To też właściwą chwilą przejścia własności takiego gruntu na przedsiębiorstwo kolejowe może być tylko ta chwila, od której począwszy nie można nabywać na odnośnym gruncie praw przeciwko dotychczasowemu właścicielowi. Chwilą tą jest ogłoszenie edyktu po myśli §. 20 u. kol. Wedle §. 23 tejże ustawy prawa nabyte w dniu przybicia edyktu lub później nie są uwzględniane przy wpisie odnośnego gruntu do księgi kolejowej, prawa zaś nabyte przed przybicciem edyktu, — jeżeli się nie nadają do wpisu do ksiąg kolejowych, — mogą być umorzone w jeden ze sposobów podanych w §. 29 u. kol.

Mamy tu więc do czynienia z dwoma wyjątkami od negatywnego kierunku zasady materialnej jawności. Tak wtedy, gdy idzie o nabycie kolei przez skarb państwa po upływie koncesyi, jak i wtedy, gdy mamy do czynienia z nabyciem przez przedsiębiorstwo kolejowe poszczególnych gruntów, w razie założenia tymczasowego wykazu, — wpis nie jest koniecznym do nabycia prawa własności na odnośnych gruntach. W obu tych przypadkach jednak wyjątek ten tłumaczy się względami publicznymi.

2. Prawo zastawu obciążające kolej, jako całość, przedstawia następujące różnice:

a) Jak wyżej powiedziano, karta ciężarów składa

się z dwóch oddziałów. W pierwszym wpisuje się ciężary, których przedmiotem jest kolej, jako całość, w drugim zaś te ciężary, których przedmiotem są poszczególne grunta, do których jednak nie należy prawo zastawu. Otóż ciężary wpisane w drugim oddziale mają pierwszeństwo przed prawem zastawu uzyskanem na kolei, jako jednostce ksiąg kolejowych (§. 46 u. kol.).

b) Przed wierzytelnościami, dla których wpisano prawo zastawu na jednostce ksiąg kolejowych, zaspokajają się z ceny kupna kolei na podstawie służącego im ustawowego prawa zastawu α) wierzytelności, które powstały wskutek wydatków na ruch w ostatnim roku, β) wierzytelności, wynikające z wzajemnego obliczenia się kolei, o ile pochodzą z ostatniego roku (§. 47 u. kol.), γ) roszczenia o wynagrodzenie oparte na §. 39 u. kol. Między sobą mają te wierzytelności równe pierwszeństwo.

c) Osobne przepisy o zabezpieczeniu praw posiadaczy tak zw. Eisenbahn-Prioritätsobligationen zawierają §§. 48 do 52 u. kol. Określenie tego rodzaju obligacyi podaje §. 48. Ustawa odróżnia, czy obligacye te wydane były przed ustawą kolejową (z d. 19 maja 1874 r.), czy później. W pierwszym przypadku prawo zastawu rozciąga się na te nieruchomości, na których wierzycielom zapewniono prawo zastawu i które w chwili wniesienia podania tabularnego są w posiadaniu przedsiębiorstwa, — stopień hip. między kilkoma takimi prawami zastawu zależy od dnia ustanowienia prawa zastawu, a nie od wpisu, wreszcie spór o stopień rozstrzyga się wedle §§. 15 i 16 u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96. W drugim przypadku wydanie takich obligacyi nie może nastąpić przed intabulacją prawa zastawu (§. 50 u. k.).

3. Do innych praw, będących przedmiotem wpisów do ksiąg kolejowych, stosować należy przepisy o księgach gruntowych.

§. 5.

Postępowanie w sprawach ksiąg kolejowych.

Po założeniu ksiąg kolejowych postępowanie w sprawach dotyczących się tych ksiąg jest takim samym, jak w sprawach dotyczących się ksiąg gruntowych. Natomiast zachodzą różnice co do założenia ksiąg kolejowych i nad nimi też zastanowimy się obecnie.

Postępowanie w sprawie założenia ksiąg kolejowych rozpada się na dwie części: A) założenie tymczasowego wykazu i B) rozpoznanie (Ermittlung) gruntów kolejowych.

A) Celem założenia tymczasowego wykazu kolejowego jest przez sporządzenie takiego wykazu umożliwienie nabywania praw rzeczowych na jednostce ksiąg kolejowych. Postępowanie jest tutaj następujące. W czasie oznaczonym w §. 12 u. kol. winno wnieść przedsiębiorstwo podanie o utworzenie tymczasowego wykazu kolejowego. Podanie to winno mieć załączniki wymienione w §. 13 i 40 u. kol. W razie przychylenia się do prośby zarządza sąd sporządzenie tymczasowego wykazu kolejowego, który różni się od wykazu stanowczego w punktach wymienionych w drugim ustępie §. 14. Dzień otwarcia tego tymczasowego wykazu obwieszcza się wedle §. 15 u. kol. Jeżeli kolej była już koncesyjonowaną przed wejściem w życie ustawy z d. 19 maja 1874 r., natenczas edykt winien zawierać także wezwanie do tych wszystkich, którzy nabyli ciężary na jednostce ksiąg kolejowych, aby te ciężary zgłosili. Do tego wezwania i do postępowania, które potem należy wdrożyć, należy odpowiednio stosować ustawę z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. ze zmianami podanymi w §. 16 u. kol.. Postępowanie to odpada, jeżeli tymczasowy wykaz obejmuje kolej koncesyjonowaną po wejściu w życie ustawy z d. 19 maja 1874 r.

Jakie znaczenie ma wpis dokonany w tymczasowym wykazie, mówiliśmy już wyżej (§. 17 u. kol.).

Rezultatem przeto tej części postępowania jest sporządzenie wykazu, który jednak nie zawiera na karcie stanu majątkowego poszczególnych gruntów, (a tylko kierunek kolei), na karcie zaś ciężarów nie zawiera tych praw, które obciążają poszczególne grunta, (a tylko te prawa, które obciążają jednostkę ksiąg kolejowych, jako całość).

B) Rozpoznanie (Ermittlung) gruntów kolejowych.

Sporządzony przez sąd właściwy do utrzymywania ksiąg kolejowych (§. 10 u. kol.) tymczasowy wykaz kolejowy nie zawiera, jak to przedstawiono, na karcie stanu majątkowego poszczególnych gruntów kolejowych, na karcie ciężarów zaś tych wszystkich praw, które obciążają poszczególne grunta kolejowe. Wypełnienie tej luki jest zadaniem postępowania, które ustawa kolejowa nazywa rozpoznaniem gruntów kolejowych. Postępowanie to jest innem dla kolei, które jeszcze nie są w ruchu, a innem dla kolei, które już są w ruchu.

1. Rozpoznanie gruntów dla kolei nie będących jeszcze w ruchu. Właściwy do wdrożenia tego postępowania (§. 18) sąd wzywa na skutek podania sporządzonego wedle przepisów §. 19 i 20 u. kol. wszystkich interesowanych edyktem (§. 22), by swoje ewentualne roszczenia w wyznaczonym terminie (§. 22) zgłosili pod zagrożeniem określonym w §. 23 u. kol. W razie zgłoszenia pretensyi zarządza sąd audyencyą do przesłuchania interesowanych i usiłuje doprowadzić do zgody (§. 26). Jeżeli zgoda nie przyjdzie do skutku, natenczas dalsze postępowanie zarządza się tylko w trzech przypadkach wymienionych w §§. 27, 28 i 29 u. kol. We wszystkich innych przypadkach zgłoszeń nie zarządza się w braku ugodowego załatwienia żadnego postępowania, stronom wolno tylko udać się na drogę prawa, która jednak nie wstrzy-

muje wpisu odnośnego gruntu kolejowego do wykazu (§. 30). Po upływie terminu edyktalnego (§. 31 ust. 1) względnie po ukończeniu odnośnego postępowania (§. 31 ust. 2) odpisuje się stanowczo i z urzędu grunta będące przedmiotem ksiąg gruntowych i akta udziela się trybunałowi utrzymującemu księgi kolejowe (§§. 33), ten zaś sporządza wedle tych aktów wykaz kolejowy stanowczy, to jest wykaz obejmujący na karcie A. także i poszczególne grunta, a na karcie C. także i te prawa, które obciążają nie jednostkę ks. kol., ale poszczególne grunta. Po nadejściu wszystkich aktów zastępuje się oznaczenie wykazu „tymczasowego“ oznaczeniem „stanowczy“.

2. Rozpoznanie gruntów dla kolei będących już w ruchu. Postępowanie to różni się od poprzedniego w następujących punktach.

a) W terminie wyznaczonym w §. 35 u. 1. przedkłada przedsiębiorstwo spisy i mapy starostwu do potwierdzenia okoliczności przywiedzionych w §. 35 ust. 2, a dopiero potem w terminie §. 36 ust. 1, może przedsiębiorstwo wnieść prośbę o wdrożenie postępowania celem rozpoznania gruntów.

b) Postępowanie edyktalne zmodyfikowanem jest wedle §. 37, 38 i 39 u. kol.

c) Postanowienie §. 23 jest bezprzedmiotowem.

Ad A) i B) Reasumując podnosimy, co następuje. Postępowanie w razie zakładania ks. kol. rozpada się na dwie części: pierwsza dąży do sporządzenia tymczasowego wykazu kolejowego, druga (tak zw. rozpoznanie) wypełnia braki w nim przez zebranie materiałów potrzebnych do wpisu poszczególnych gruntów kol. na karcie A. i przez wpis ciężarów na poszczególnych gruntach. Wynikiem pierwszej części jest sporządzenie takiego wykazu, w którym możnaby wpisywać prawa rzeczowe na jednostce ks. kol., wynikiem drugiej części jest stanowczy, to jest pełny wykaz, zawierający nietylko wpisy na jednostce ks.

kol., ale i na poszczególnych gruntach. Pierwsza część może się zakończyć postępowaniem ustalającym wedle ustawy z d. 25 lipca 1871 r. L. 96, ale to tylko wtedy, jeżeli tymczasowy wykaz kol. sporządzono dla kolei koncesyonowanej przed ustawą kolejową z d. 19 maja 1874 r. i obciążonej, jako jednostka ks. kol. Druga część postępowania nie kończy się tem postępowaniem wedle u. z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p., ale odesłaniem do drogi prawa lub ekspropriacją.

C) Dalsze postanowienia co do postępowania w sprawach ksiąg kol. zawierają §§. 43 do 45 u. kol.

II.

Ustawa z dnia 19 maja 1874 r.

L. 70 d. u. p.

o zakładaniu ksiąg kolejowych, o skutku praw hipotecznych, ustanowionych na kolei żelaznej, i o hipotecznem zabezpieczeniu praw zastawu, służących właścicielom obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa.

I. O zakładaniu ksiąg kolejowych.

1. Przepisy ogólne.

§. 1.

Dla kolei żelaznych, które mają służyć na użytek publiczny i do których wybudowania nadano przedsiębiorcom prawo wywłaszczenia, założone będą księgi kolejowe.

§. 2.

Do księgi kolejowej wpisane będą wszystkie grunta, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa kolejowego, a na których ma się odbywać ruch kolei żelaznej (grunta kolejowe).

§. 3.

Księga kolejowa składa się z wykazów kolejowych i ze zbioru dokumentów.

§. 4.

Wykaz hipoteczny sporządzić należy dla każdej kolei żelaznej a względnie dla każdej jej części, która wobec wierzycieli ma stanowić całość.

Dla kolei żelaznych, wychodzących poza obręb krajów, w których ustawa niniejsza obowiązuje, jakoteż dla kolei żelaznych zagranicznych, których linia leży częściowo w tymże obrębie, utworzony będzie wykaz tej ich części, która leży w granicach owego obrębu.

§. 5.

Kolej, która jest przedmiotem wykazu, uważać należy za jedność hipoteczną.

Jedność ta obejmuje także wszystkie materyał, będący w posiadaniu przedsiębiorstwa,

1. przeznaczony do budowy lub utrzymania kolei w dobrym stanie, o ile się już znajduje w obrębie do kolei należącym, lub

2. należący do ruchu kolei, a mianowicie tak

a) połączony stale z koleją, jakoteż

b) przeznaczony do stałego w miejscu użytku tudzież

c) wszelki inny, potrzebny do przewozów i wogóle do ruchu kolei.

Co się tyczy kolei zagranicznych, których linia leży częściowo w krajach, gdzie ustawa niniejsza obowiązuje, materyał ich pod 2. a) wzmiankowany, nie będzie uważany za należący do jedności hipotecznej, chyba że w umowie, z rządem tej kolei zawartej, co innego postanowiono.

§. 6.

Na częściach kolei, uważanej za jedność hipoteczną, nie można nabywać praw hipotecznych.

Natomiast pomimo uważania kolei za jedność hipoteczną, poszczególne jej części składowe mogą stanowić własność podzieloną lub wspólną; mogą także na poszczególnych częściach składowych kolei ciężać inne prawa, ścieśniające wykonywanie prawa własności, jakimi są służebności gruntowe i prawa dzierżawne ze skutkiem praw rzeczowych.

Podobnież uważanie kolei za jedność hipoteczną nie wzbrania, ażeby służące państwu prawo wykupna lub kaduku ograniczonym zostało do przedmiotów podlegających prawu temu na mocy ustawy lub umowy.

§. 7.

Gdy się sporządza wykaz kolejowy, tylko ten może nabyć prawa hipoteczne, jako posiadacz kolei, stanowiącej przedmiot wykazu hipotecznego, kto otrzymał koncesyą na tę kolej.

Jeżeli posiadanie przejdzie później na kogo innego, ale kolej nie jest opuszczoną (§. 45), tylko ten może ją nabyć hipotecznie, któremu ministerstwo handlu zapewni nadanie koncesyi.

§. 8.

Wykaz kolejowy składa się z karty stanu majątkowego kolei, z karty własności i z karty ciężarów.

Karta stanu majątkowego kolei powinna w napisie wyrażać nazwę i kierunek kolei i dzieli się na dwie części. W pierwszej części wymienia się poszczególne grunta kolei żelaznej razem z tymi, które stanowią własność podzieloną lub wspólną, a w drugiej części te prawa rzeczowe, z posiadaniem kolei lub

poszczególnymi gruntami kolei żelaznej połączone, które przedsiębiorstwo ma na cudzych gruntach.

W karcie własności wyszczególnić należy firmę i siedzibę przedsiębiorstwa tudzież prawa, służące temuż do całej jednostki hipotecznej, jakoteż ograniczenia tych praw, licząc do takowych w szczególności prawa wykupienia lub kaduku służące państwu.

Karta ciężarów dzieli się na dwie części. Do pierwszej części wpisuje się ciężary, odnoszące się do jednostki hipotecznej, do drugiej ciężary odnoszące się do poszczególnych gruntów kolei, jakoteż prawa osób trzecich do tychże gruntów (§. 6 ust. 2), służące im z tytułu własności podzielonej lub wspólnej.

Dopóki grunta kolei żelaznej, stanowiące jednostkę hipoteczną, nie będą rozpoznane i w pierwszej części stanu majątkowego wyszczególnione, wykaz uważać należy za tymczasowy i potrzeba go jako taki oznaczyć w sposób w oko wpadający.

§. 9.

Od dnia otworzenia wykazu, chociażby tylko tymczasowego, jednostka hipoteczna, dla której wykaz sporządzono, uważaną będzie za ciało hipoteczne, a wykaz za wykaz hipoteczny w myśl powszechnej ustawy o księgach gruntowych.

Pod względem warunków i wykonania wpisów do księgi dla kolei żelaznych tudzież ich skutków, jakoteż pod względem wykreśleń i dopisań, obowiązują przepisy powszechnej ustawy o księgach gruntowych, o ile czego innego nie stanowi niniejsza ustawa.

§. 10.

Zakładanie i utrzymywanie księgi dla kolei żelaznych należy do następujących sądów:

1. Dla kolei nie przechodzących poza granicę

kraju do trybunału pierwszej instancyi, znajdującego się w siedzibie władzy krajowej.

2. Dla kolei przecinających więcej krajów, niż jeden, do tego trybunału pierwszej instancyi, znajdującego się w siedzibie władzy krajowej jednego z tych krajów, do którego przedsiębiorstwo wniesie prośbę o sporządzenie wykazu hipotecznego.

Jeżeli posiadłość kolejowa przedsiębiorstwa rozpada się na więcej jednostek hipotecznych, które na mocy powyższych przepisów powinny być wpisane do ksiąg utrzymywanych w rozmaitych trybunałach, natenczas ministerstwo handlu po wysłuchaniu przedsiębiorstwa postanowi, który z owych trybunałów ma sporządzić i utrzymywać wykazy dla wszystkich jednostek hipotecznych, należących do przedsiębiorstwa.

§. 11.

Trybunał, w którym sporządzono wykaz dla kolei żelaznej, jest od dnia otwarcia wykazu właściwą instancyi rzeczową do wszystkich spraw, dotyczących się jednostki hipotecznej, jako całości, dla której sporządzono wykaz.

Do spraw, dotyczących się tylko poszczególnych gruntów kolejowych, właściwość tego trybunału, jako instancyi rzeczowej, zaczyna się dopiero od dnia, w którym grunta kolei żelaznej będą w jej wykazie hipotecznym umieszczone.

2. Przepisy szczególne.

A. Sporządzenie tymczasowego wykazu.

§. 12.

O otwarciu tymczasowego wykazu dla kolei żelaznych, na których w czasie wejścia ustawy niniejszej w moc obowiązującą ruch już się odbywa lub

których kierunek w tym czasie przynajmniej o tyle jest oznaczony, że można wskazać obręby sądów powiatowych, przez które kolej będzie przechodziła i trybunał, w którym wykaz hipoteczny należy sporządzić, przedsiębiorcy prosić powinni tenże trybunał w ciągu trzech miesięcy od rzonego terminu.

O otwarciu takiego wykazu dla kolei żelaznych, których kierunek dopiero później będzie oznaczony we wskazany sposób, przedsiębiorcy prosić powinni właściwy trybunał w przeciągu trzech miesięcy po oznaczeniu kierunku kolei.

§. 13.

Do próby o otwarciu tymczasowego wykazu dołączyć należy:

1. Wydane przez ministerstwo handlu bezpośrednio lub z jego polecenia potwierdzenie kierunku kolei i właściwości od tego zależnej (§. 10), jakoteż że według §. 1 kolej ma stanowić przedmiot księgi dla kolei żelaznych.

2. Szkic topograficzny, przedstawiający linią kolei oraz obręby sądów powiatowych, które kolej przecina, jakoteż spis tych sądów powiatowych.

3. Dokumenty potrzebne do utworzenia jednostki hipotecznej i do ocenienia praw służących przedsiębiorstwu do tejże jednostki hipotecznej (dokument koncesyi, statuty itp.).

Co się tyczy dokumentów pod liczbą 3. wzmiankowanych, złożyć należy tak oryginały tychże, jak i odpisy proste (odciski).

§. 14.

Jeżeli trybunał uzna się za właściwy i jeżeli prośba będzie odpowiadała przepisom lub też dostrzeżone uchybienia będą usunięte, trybunał sporządzi wykaz tymczasowy.

W nim zamiast pierwszej części karty stanu majątkowego umieścić należy załączone potwierdzenie kierunku kolei i szkic topograficzny tudzież wpisać do karty własności tak prawa, służące przedsiębiorstwu do całości jednostki hipotecznej, która ma być utworzona, jakoteż ograniczenia tychże praw, wynikające ze złożonych dokumentów.

Załączone odpisy proste, których zgodność z oryginałami z urzędu należy potwierdzić, przechowywane będą w zbiorze dokumentów.

§. 15.

Dzień otwarcia wykazu tymczasowego oznajmić należy z urzędu przedsiębiorstwu, jakoteż sądom powiatowym, nie wyłączając sądów delegowanych miejsko powiatowych, których obręby kolej ma przecinać, i ogłosić go edyktem, a to wywieszając takowy w sądzie i zamieszczając go jednorazowo w podającej ogłoszenia urzędowe gazecie kraju lub krajów, które kolej przecina.

§. 16.

Jeżeli kolej, dla której utworzono wykaz tymczasowy, miała już koncesyą przed wejściem niniejszej ustawy w moc obowiązującą, wezwać należy w edyktcie wszystkich, którym służy prawo, obciążające całą jedność hipoteczną, a których już podług przepisu §. 49 nie zabezpieczono, aby się zgłosili ze swojemi roszczeniami.

Do wezwania tego, jakoteż do postępowania, które ma nastąpić po jego wydaniu, zastosować należy przepisy zawarte w ustawie z dnia 25 lipca 1871 L. 96 d. u. p. o ustaleniu stanu ciężarów z tą zmianą, że terminy edyktalne wynosić mają tylko trzy miesiące i że dla podania edyktów do wiadomości dość

jest wywiesić takowe w sądzie i zamieścić raz w gazecie krajowej, ogłaszającej obwieszczenia urzędowe.

§. 17.

Skutek wpisu prawa rzeczowego do tymczasowego wykazu rozciąga się na cały obszar jednostki hipotecznej.

Każdy grunt kolei żelaznej, który do wykazu hipotecznego ma być wpisany, zaczyna ulegać temu skutkowi od chwili, gdy przedsiębiorstwo grunt nabyło, chociażby jeszcze nie postarało się o hipoteczne odpisanie.

Wpis do tymczasowego wykazu hipotecznego nie ma wpływu na nabycie i trwanie tych praw, które mają ciążyć na gruncie kolei żelaznej po zapisaniu tegoż do jej wykazu hipotecznego.

Podobnież prawa do gruntu kolejowego, istniejące w chwili nabycia tego gruntu lub później powstałe, o których uchylenie postarać się należy przed wpisaniem gruntu do wykazu hipotecznego, pozostaną nienaruszone dopóty, dopóki nie będą uchylone.

B. Rozpoznanie gruntów kolejowych.

§. 18.

O zarządzenie dochodzeń w celu rozpoznania gruntów kolejowych i wpisania tychże do wykazu hipotecznego dla kolei żelaznych upraszać powinno przedsiębiorstwo właściwe sądy powiatowe.

Rozpoznanie gruntów kolejowych jest obowiązkiem tych sądów powiatowych, nie wyjmując sądów delegowanych miejsko powiatowych, w których obrębie leżą te grunta.

Koszta czynności urzędowych, które podejmą sądy i władze administracyjne w celu rozpoznania gruntów kolejowych, ponosi przedsiębiorstwo.

a) Dla kolei lub szlaków kolejowych, na których ruch jeszcze się nie odbywa.

§. 19.

Prośbę o zarządzenie dochodzeń w §. 18 wzmiankowanych na takich kolejach lub szlakach kolejowych, na których ruch jeszcze się nie odbywa, podać należy w ciągu trzech miesięcy po skończeniu wykupna gruntów w obrębie właściwego sądu powiatowego; jeżeli zaś w chwili, gdy ustawa niniejsza weszła w moc obowiązującą, wykupno było już w obrębie tego sądu powiatowego skończone, podać należy prośbę w ciągu sześciu miesięcy po tym terminie.

Do prośby dołączyć należy:

1. Spisy nabytych gruntów, uporządkowane gminami katastralnymi, z podaniem oznaczeń katastralnych i poprzednich posiadaczy, tudzież spisy praw rzeczowych, z posiadaniem kolei lub każdego z osobna gruntu połączonych, a które w obrębie tegoż sądu powiatowego mają być wykonywane, nakoniec ciężarów, które do pewnych gruntów są przywiązane, a mają być zapisane w wykazie hipotecznym kolei żelaznej, jakoteż praw z tytułu podzielonej lub wspólnej własności trzecim osobom służących.

2. Mapy przedstawiające położenie i granice nabytych gruntów.

3. Dokumenty, z których możnaby ocenić wykazane stosunki prawne.

4. Potwierdzenia własności nabytych gruntów i praw z nimi połączonych, o ile potwierdzenia te nie są już zawarte w dokumentach, udowadniających nabycie. Potwierdzenia te, jeżeli grunt nabyto drogą wywłaszczenia, pochodzić mają od władzy administracyjnej, w innym zaś przypadku od przełożonego gminy.

Dokumenty, służące do udowodnienia nabycia, powinny być zaopatrzone w to wszystko, co jest po-

trzebne, aby wpisanie do ksiąg hipotecznych mogło nastąpić.

Co się tyczy dokumentów pod liczbą 3 i 4 wymienionych, to złożyć należy tak ich oryginały, jak odpisy proste.

§. 20.

Ciężary hipoteczne i inne, których zrealizowanie mogłoby doprowadzić do przymusowej sprzedaży gruntu kolejowego, nie mogą być wpisane do wykazu dla kolei żelaznych.

Jeżeli ciężary takie są przywiązane do gruntu, który nie został nabyty drogą wywłaszczenia, albo jeżeli przedsiębiorstwo żąda, aby ciężary, które podług ustawy mogą być wpisane, nie zostały wpisane, natenczas przedsiębiorstwo powinno albo udowodnić dokumentami zaopatrzonymi w to wszystko, co jest potrzebne, aby wpisanie do ksiąg hipotecznych mogło nastąpić że uprawniony pozwala na przeniesienie gruntu bez ciężarów do wykazu kolei żelaznej, albo postarać się o sądowe wezwanie uprawnionych, iżby złożyli deklaracją co do żądanego przeniesienia bez ciężarów.

W ostatnim przypadku do prośby w §. 18 wzmiankowanej dołączyć należy rubra z szczegółami potrzebnymi do zawiadomienia uprawnionych, a w których w szczególności podać należy nazwę gruntu, mającego się przenieść, i wyrazić prawo, służące każdemu z uprawnionych.

§. 21.

Sąd powiatowy powinien zbadać prośbę i, o ile potrzeba, porównać takową z księgą publiczną; powinien to zaś uczynić albo sam albo, jeżeli owa księga w innym sądzie jest utrzymywana, poruczyć tę czynność temu sądowi. Jeżeliby spostrzeżono niezgodności lub jeżeli będą potrzebne wyjaśnienia, sąd

powinien dać przedsiębiorstwu stosowne polecenie, aby usunęło wadliwości.

§. 22.

Jeżeli prośba odpowiada przepisom lub jeżeli usunięto dostrzeżone wadliwości, sąd powiatowy powinien wezwać za pomocą edyktu tych, którzy się uważają za pokrzywdzonych żądaniem przez przedsiębiorstwo przeniesieniem gruntów kolejowych do wykazu hipotecznego kolei żelaznej, aby się z roszczeniami swemi zgłosili do sądu powiatowego.

Do tego zgłoszenia wyznaczyć należy najmniej sześciotygodniowy, a najwięcej trzechmiesięczny termin, oznaczając koniec tegoż przez wymienienie dnia kalendarzowego.

W edykcie tym wymienić należy grunta kolejowe, które mają być przeniesione, wyrażając zarazem, jak są oznaczone w katastrze, i nazwiska tych, którzy je posiadali bezpośrednio przed przedsiębiorstwem; zarazem nadmienić należy, że prośbę przedsiębiorstwa można przejrzeć w sądzie.

Edykt należy wywiesić w sądzie powiatowym, a jeżeli było potrzebnem porównanie z księgami utrzymanywanymi przez inny sąd, także i w tym drugim sądzie, oraz ogłosić go w gminach, w których leżą grunta kolei żelaznej.

Nadto zamieścić należy jednorazowo w gazecie krajowej, zamieszczającej ogłoszenia urzędowe, wyciąg z edyktu, w którym nie trzeba wymieniać gruntów z ich oznaczeniami ani też poprzednich posiadaczy, lecz tylko kierunek kolei i gminy, przez które kolej przechodzi.

Osoby, od których podług §. 20 potrzeba zasięgnąć oświadczenia, należy zawiadomić przez doręczenie przepisanych rubrów z tym dodatkiem, że ich milczenie byłoby uważane za przyzwolenie na przeniesienie gruntów bez ciężarów. Pod względem tego

zawiadomienia zachować należy przepisy, dotyczące się doręczania do rąk własnych.

§. 23.

Prawa rzeczowe dopiero w tym dniu, w którym wywieszono edykt w sądzie powiatowym prowadzącym dochodzenia, albo po tymże dniu na gruntach zapisanych do wykazu hipotecznego dla kolei żelaznych nabyte przeciwko osobom, które takowe przed przedsiębiorstwem posiadały, nie będą uwzględnione w zapisywaniu tychże gruntów do księgi dla kolei żelaznych.

Takie prawa rzeczowe wywierają skutek tylko w tym przypadku i o tyle, o ile grunta owe nie zostaną zapisane do księgi dla kolei żelaznych.

W edykanie należy szczególnie na to zwrócić uwagę i wymienić dzień, w którym edykt ma być wywieszony.

§. 24.

Prośbę z załącznikami (§. 19) zachować należy w sądzie powiatowym, gdzie też każdy może ją przejrzeć.

§. 25.

Termin, wyznaczony do zgłoszenia, nie może być przedłużony; przywrócenie do poprzedniego stanu w razie uchybienia terminu nie jest dozwolonem.

Zgłosić się można pisemnie lub ustnie.

Spóźnione zgłoszenie należy odrzucić z urzędu.

Z tymi uprawnionymi, których nie zawiadomiono najmniej na 14 dni przed upływem terminu edyktalnego, jak to ustęp 6 §. 22 przepisuje, należy, o ile nie nadejdzie od nich oświadczenie przyzwalające, tak postąpić, jak gdyby ci uprawnieni wnieśli sprzeciw.

§. 26.

Wskutek zgłoszenia się, uczynionego w czasie właściwym, zarządzić należy przesłuchanie interesowanych.

Przesłuchanie to może odbyć się na miejscu, jeżeli to jest potrzebnem do rozpoznania sprawy.

W toku rozprawy należy się starać, aby się strony ugodziły.

Jeżeli zgoda nie da się osiągnąć, natenczas rozszczenie roztrząsa się dalej tylko wtedy, gdy zachodzą przypadki wymienione w §§. 27—29.

§. 27.

Jeżeli kto zaczepia posiadanie gruntów, które przedsiębiorstwo nabyło, albo występuje przeciwko dokładności ich granicy, a wystąpienie to nie będzie osłabione przedstawieniem dokumentu, wydanego przez władzę administracyjną a potwierdzającego posiadanie, lub innego wiarygodnego dokumentu, dowodzącego prawności posiadania, natenczas polecić należy przedsiębiorstwu, aby się postarało o posiadanie drogą wywłaszczenia.

Jeżeli jednak zaprzeczono tylko dokładności nazw i liczb, których przedsiębiorstwo użyło w spisach i mapach dla oznaczenia przedmiotów, wówczas oznaczenia te należy sprawdzić i — jeżeli trzeba — poprawić.

§. 28.

Jeżeli kto poszukiwa prawa, opartego na tytule własności podzielonej lub wspólnej, służebności gruntowej albo innego prawa rzeczowego na gruncie kolejowym, ograniczającego wykonywanie prawa własności, które to prawo ma być zapisane do wykazu dla kolei żelaznych, a w spisie, który przedsiębiorstwo podało, wcale nie lub niedokładnie jest wyrażone, natenczas należy sprostować spis, o ile istnieje

nie prawa ustanowionego z współdziałaniem władzy administracyjnej będzie udowodnionem protokołem oględzin lub potwierdzeniem tejże władzy lub o ile przedsiębiorstwo takowe uzna. Jeżeli będzie złożony dokument, odpis takowego zostawić należy w aktach.

§. 29.

Jeżeli w zgłoszeniu sprzeciwiono się przeniesieniu bez ciężarów gruntu kolejowego nie nabytego drogą wywłaszczenia, a rozechodzi się o żądanie wyrażone w kwocie pieniężnej, natenczas takie sprzeciwienie się można usunąć przez zapłacenie długu. Wierzyciel jest obowiązany przyjąć zapłatę, chociażby nie nadszedł jeszcze czas płatności; służy mu jednak prawo osobiste do wynagrodzenia, jeżeli poniósł szkodę wskutek przedwczesnej wypłaty.

Gdy w księdze dla kolei żelaznych ma być zapisaną tylko część gruntu obciążonego, sprzeciwienie się przeniesieniu bez ciężarów może być uznane za bezskuteczne, jeżeli sąd, sprawdzwszy stosunki wartości, przekona się, że pomimo przeniesienia gruntu kolejowego bez ciężarów bezpieczeństwo ustawowe hipoteki, odpowiadające §. 1374 pow. ks. u. c., nie będzie zagrożone albo że, jeżeli chodzi o inne prawo rzeczowe, bezpieczeństwo to oczywiście na tem nie może ucierzeć.

Jeżeli sprzeciwienie się przeniesieniu bez ciężarów, które wniesiono lub które należy uważać za wniesione, nie może być usunięte ani przez zapłacenie długu ani przez rozstrzygnięcie sądowe, wówczas polecić należy przedsiębiorstwu, aby się postarało, by grunt kolejowy przeszedł w drodze wywłaszczenia na przedsiębiorstwo bez ciężarów.

§. 30.

Jeżeliby zaś zgłoszono się z innemi roszczeniami, jak te, które mają być rozstrząsane podług

§§. 27—29, a w szczególności, jeżeliby zaczępiono dokumenty nabycia, przedstawione przez przedsiębiorstwo, a przepisowi §. 19 odpowiadające, albo jeżeliby roszczenia w §. 28 wzmiankowane nie zostały całkowicie załatwione, należy pozostawić stronom dochodzenie tych praw w drodze ustawowej przed właściwą władzą.

To jednak dochodzenie nie może wstrzymać zapisania gruntów kolejowych do wykazu kolejowego.

§. 31.

Gdy termin edyktalny minie, należy natychmiast odpisać z urzędu grunta, stanowiące przedmiot księgi gruntowej, co do których nie zgłoszono się z żadnym roszczeniem.

Jeżeli się zgłoszono z roszczeniem, odpisać należy grunta dopiero wtedy, gdy roszczenie będzie załatwionem, czy to ugodzeniem się stron (§. 26), czy też stanowczem rozstrzygnięciem właściwej władzy w sposób wskazany w niniejszej ustawie (§§. 27—29), lub gdy się pokaże, iż roszczenie nie może wstrzymać (§. 30) zapisania gruntów kolejowych do wykazu kolejowego.

W podobny sposób należy postąpić także pod względem sprostowania wpisów w innych księgach publicznych, jeżeli to sprostowanie okaże się potrzebnem skutkiem zapisania gruntów do wykazu kolejowego.

Jeżeli księga publiczna nie jest utrzymywana w sądzie powiatowym, który kieruje postępowaniem mającem na celu zapisanie gruntów kolejowych do wykazu kolejowego, sąd ten powinien uskutecznić potrzebne wpisy za pośrednictwem sądu, który księgę utrzymuje.

§. 32.

O załatwieniu zgłoszenia się ma sąd zawiadomić interesowanych.

Jeżeli orzeczono odesłanie na drogę wywłaszczenia, zawiadomić o tem należy komisarza rządowego przydanego przedsiębiorstwu.

Zawiadomienie o wpisach do ksiąg publicznych powinno być uskutecznione podług istniejących w tej mierze rozporządzeń.

§. 33.

Usunąwszy wszystkie przeszkody wpisania gruntów kolejowych do wykazu kolejowego, uskuteczniwszy odpisania, jako też inne sprostowania w księgach publicznych, odeszle sąd przedstawione przez przedsiębiorstwo wpisy, które stosownie do kierunku kolei należy uporządkować, a w razie potrzeby sprostować, z mapami i odpisami dokumentów, których zgodność z oryginałami powinna być z urzędu potwierdzoną, jakoteż i inne akty postępowania, temu trybunałowi, w którym otworzony został tymczasowy wykaz kolejowy.

Dokumenty oryginalne, jeżeli w aktach zostały, należy zwrócić stronom.

§. 34.

Trybunał winien zaraz po nadejściu aktów, nadesłanych ze sądu powiatowego, sprawdzić, czy w rozpoznaniu gruntów kolejowych postępowano podług przepisów ustawy, a w razie potrzeby polecić sądowi powiatowemu, aby poczynił poprawki i uzupełnienia.

Spisy, odpowiadające przepisom, należy złożyć w wykazie kolejowym, a mianowicie spis gruntów kolejowych w pierwszej części karty stanu majątkowego kolei, spis praw przywiązanych do posiadania kolei lub poszczególnych gruntów kolejowych w drugiej części karty stanu majątkowego, a spis ciężarów przywiązanych do rozmaitych gruntów kolejowych, jakoteż praw służących trzecim osobom z tytułu

wspólnej lub podzielonej własności w drugiej części karty ciężarów.

Odpisy dokumentów, jakoteż akta, których osnowa stanowi podstawę wpisów, zawartych w spisach, złożyć należy w zbiorze dokumentów.

Mapy powinny stanowić część składową zbioru dokumentów, należy je jednak zachowywać oddzielnie.

Inne akta zachowywać należy w osobnym oddziale registratury trybunału.

b) Dla kolei lub dla szlaków kolejowych, na których ruch już się odbywa.

§. 35.

Jeżeli na kolejach lub na szlakach kolejowych w chwili wejścia niniejszej ustawy w moc obowiązującą już odbywa się ruch, przedsiębiorstwo winno przedstawić władzy politycznej powiatowej spisy i mapy w §. 19 pod liczbami 1. i 2. wymienione w przeciągu roku po tym terminie.

Władza ta powinna zbadać, czy szczegóły, które przedsiębiorstwo podaje, zgadzają się z rzeczywistym stanem posiadania, a w szczególności czy grunta w spisach i mapach przytoczone uważać należy za grunta kolejowe (§. 2), a następnie spisy i mapy zgodne z prawdą lub sprostowane na podstawie wyniku dochodzeń zaopatrzyć potwierdzeniem dokładności.

§. 36.

W przeciągu trzech miesięcy po uzyskaniu od władzy politycznej tego potwierdzenia przedsiębiorstwo ma przedstawić właściwemu sądowi powiatowemu potwierdzone spisy i mapy i prosić o zarządzenie dochodzeń w §. 18 określonych.

Jeżeli prośba czyni zadość przepisom lub jeżeli usunięto dostrzeżone wadliwości, sąd powiatowy powinien wydać edykt wedle §. 22, w którym jednak nie trzeba wymieniać każdego kolejowego gruntu z osobna, lecz tylko kierunek kolei i gminy, przez które ta przechodzi.

Edykt ten należy ogłosić w rzeczonych gminach tudzież wywiesić go na domu sądowym i zamieścić w gazecie krajowej, podającej obwieszczenia urzędowe.

§. 37.

Co się tyczy dalszego postępowania, stosować należy przepisy §§. 24, 25, ustęp 1—3; 26, 28, 30, 32, ustęp 1; 33, 34, atoli zamiast §§. 27 i 29 następujące przepisy.

§. 38.

Jeżeli kto zaczyna posiadanie gruntów, które przedsiębiorstwo nabyło, albo występuje przeciwko dokładności ich granicy, zbadać należy na miejscu rzeczywisty stan posiadania i sprostować spis gruntów kolejowych, jeżeli potrzeba, podług wyniku tych dochodzeń.

Strona, której żądania, podanego podczas rozprawy, nie uwzględniono, może poszukiwać roszczenia swego w drodze ustawowej przed właściwą władzą, co jednak nie może wstrzymać zapisania gruntów kolejowych do wykazu kolejowego.

§. 39.

Jeżeli kto poszukiwa roszczenia do gruntu kolejowego nienabytego drogą wywłaszczenia, a wywodzi takowe z ciężaru, który nie może być zapisany na wykazie dla kolei żelaznych, zgłoszenie się z takim roszczeniem nie wstrzymuje zapisania gruntu kolejowego do wykazu kolejowego.

Stronie zgłaszającej się wolno dochodzić swoich roszczeń do wynagrodzenia, opartych na istnieniu ciężaru, w drodze procesu przeciwko przedsiębiorstwu.

Ale jeżeli przedsiębiorstwo uznało istnienie ciężaru, zobowiązać je należy, aby złożyło odpowiednią rękojmię na pokrycie szkody zrządzonej przez zabranie gruntu kolejowego, chyba że sąd powiatowy uzna, iż pomimo zabrania go ustawowe bezpieczeństwo hipoteki, odpowiadające §. 1374 p. ks. u. cyw., nie jest zagrożone, albo że, — jeżeli chodzi o inne prawo rzeczowe, — bezpieczeństwo tego prawa oczywiście na tem ucierpieć nie może.

c) Pod względem nabytków późniejszych.

§. 40.

Jeżeli przedsiębiorstwo nabywa nowe grunta dla kolei w obrębie sądu powiatowego, w którym dochodzenia w celu rozpoznania gruntów kolejowych już się skończyły, natenczas, o ile grunta nowo nabyte nie mają być dopisane hipotecznie na prośbę przedsiębiorstwa podług powszechnej ustawy o księgach gruntowych, postąpić należy podług przepisów, dotyczących się rozpoznania gruntów kolejowych takiej części kolei, na której ruch jeszcze się nie odbywa.

C) Zmiana wykazu tymczasowego na stanowczy.

§. 41.

Gdy od wszystkich sądów powiatowych nadejdą akta dochodzenia, należy uporządkować odpowiednio do kierunku kolei spisy złożone w obu częściach karty stanu majątkowego i w drugiej części karty ciężarów, wykaz hipoteczny zaopatrzyć w skorowidz i ozna-

czenie wykazu „tymczasowy“ zastąpić oznaczeniem „stanowczy“.

Gdy się skończy postępowanie dotyczące się sprawdzenia stanu ciężarów (§. 16) i gdy wpisy w pierwszej części karty ciężarów, o ile to dla przeglądu jest potrzebnem, będą przeniesione na nowe karty w porządku odpowiadającym stopniowi pierwszeństwa ciężarów, należy wykaz oprawić.

D) Przedłużenie terminów.

§. 42.

Terminy, wyznaczone w §§. 19 i 35 do wnoszenia próśb o zarządzenie dochodzeń w celu rozpoznania gruntów kolejowych, może ministerstwo handlu przedłużyć, jeżeli będzie udowodnionem, że przedsiębiorstwo nie może ich dotrzymać z przyczyn pochodzących nie z jego winy.

Dla obrębów tych sądów powiatowych, w których założone być mają nowe księgi gruntowe, termin ten może być przedłużonym i wtedy, gdy się okaże stosownem przedsięwziąć rozpoznanie gruntów kolejowych jednocześnie z dochodzeniami potrzebnymi do założenia ksiąg gruntowych albo dopiero po tychże dochodzeniach.

E) Środki prawne.

§. 43.

Przeciwko rozporządzeniom, wydanym w postępowaniu tyczącem się założenia ksiąg dla kolei żelaznych, dozwolonym jest środek prawny rekursu.

Termin rekursowy wynosi dni 14.

Zresztą stosować należy odpowiednio przepisy o rekursach w sprawach niespornych.

F) Zmiana wykazu wskutek utworzenia nowych jednostek ksiąg kolejowych.

§. 44.

Można żądać połączenia kilku jednostek ksiąg kolejowych przez dopisanie tychże do jednostki zawartej w wykazie, jeżeli różnorodność wpisów, zawartych w karcie własności i w pierwszej części karty ciężarów, nie stanowi prawnej przeszkody przeciwko połączeniu lub jeżeli przeszkoda ma być usuniętą jednocześnie z połączeniem.

Odpisanie części kolei, stanowiącej jednostkę ksiąg kolejowych, i otwarcie dla niej oddzielnego wykazu może nastąpić wtedy, jeżeli ministerstwo handlu już w koncesyi lub w osobnem upoważnieniu dozwoliło na taki podział na więcej jednostek ksiąg kolejowych. Wpisy odnoszące się do praw trzecich osób należy przenieść do nowo utworzonego wykazu.

Jeżeli wskutek dopisania lub odpisania zmieniają się warunki stanowiące o właściwości trybunału, który ma utrzymywać księgę dla kolei żelaznych, natenczas, jeżeli przedsiębiorstwo za zezwoleniem ministerstwa handlu nie zażąda, aby nie przenoszono wykazu hipotecznego dla kolei żelaznej do innej księgi dla kolei żelaznych, posłać należy zmieniony wykaz hipoteczny, a względnie nowo utworzony, jakoteż części zbioru dokumentów, tyżące się wykazu hipotecznego, i inne akta, do tego trybunału, który się stał właściwym.

Przeniesienie wykazu hipotecznego kolei do innej księgi dla kolei żelaznych podać należy do wiadomości za pomocą edyktu, wywieszając takowy w odnośnych trybunałach i zamieszczając go jednocześnie w gazecie podającej ogłoszenia urzędowe kraju lub krajów, przez które przechodzą części kolei w mowie będaćce.

G) Wykreślenie wykazu dla kolei żelaznej.

§. 45.

Jeżeli kolej, stanowiąca jednostkę ksiąg kolejowych, zostanie opuszczoną, natenczas na prośbę komisarza rządowego, przydanego przedsiębiorstwu, zapisać należy to rozporządzenie na czele wykazu tak, aby to wpadało w oczy.

Zanotowanie to ma ten skutek, że odtąd nie można już wyjednać wpisania ciężaru tycejącego się jednostki ksiąg kolejowych.

Jak tylko ograniczenia w karcie własności tudzież ciężary, zapisane w pierwszej części karty ciężarów, zostaną wykreślone, oznaczyć należy wykaz jako wykreślony. Jednocześnie grunta, które stanowiły jednostkę ksiąg kolejowych, o ile dla gmin katastralnych, w których te grunta leżą, istnieją księgi gruntowe a względnie wpisowe (Verfachbücher), przenieść należy z urzędu ze wszystkimi wpisami, które się do poszczególnych gruntów odnoszą i z należąciami do nich częściami zbioru dokumentów tudzież innymi aktami do ksiąg gruntowych, odpowiadających miejscowemu położeniu, a względnie do ksiąg wpisowych.

Wykreślenie wykazu kolei żelaznej, jakoteż przeniesienie gruntów do ksiąg gruntowych, a względnie do ksiąg wpisowych, podać należy do wiadomości za pomocą edyktu, wywieszając takowy w trybunale, w którego księdze kolejowej wykaz kolei żelaznej był zapisany, jakoteż w sądach, do których teraz należy sądownictwo rzeczowe nad poszczególnymi gruntami, tudzież zamieszczając takowy jednorazowo w podającej ogłoszenia urzędowe gazecie kraju lub krajów, w których wzmiankowane sądy mają siedzibę.

II. O prawach hipotecznych na kolei żelaznej i o zabezpieczeniu praw posiadaczy obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa.

1. Ograniczony skutek prawa zastawu na kolei żelaznej.

§. 46.

Ciężary i prawa sprawdzon^a w rozpoznaniu gruntów albo ustanowione później za zezwoleniem rządu, a stanowiące przedmiot drugiej części karty ciężarów, mają pierwszeństwo przed prawem zastawu nabytem na jednostce ksiąg kolejowych, zapisanej do wykazu kolei żelaznej. Pierwszeństwo to istnieje i wtedy, gdy rzeczony ciężary lub prawa nie były jeszcze wpisane w czasie realizacji prawa zastawu.

§. 47.

Z dochodu, osiągniętego z sekwestracji, zarządzanej sądownie lub drogą administracyjną, jakoteż z ceny kupna, uzyskanej ze sprzedaży przedsięwziętej wskutek upadłości lub w drodze egzekucyi, zaspokajają się przed wierzytelnościami hipotecznymi, wpisanymi do wykazu kolei żelaznej, te wierzytelności, które powstały wskutek czynności potrzebnych do wykonywania zwyczajnego ruchu na jednostce ksiąg kolejowych służącej za hipotekę (wydatki ruchu) albo których przedmiotem są sumy, należące się innemu zakładowi tegoż rodzaju z tytułu wzajemnych stosunków publicznej komunikacyi, ale jeszcze nie odesłane temu zakładowi (należności obrachunkowe).

Wierzytelnościom tym służy jednak pierwszeństwo tylko o tyle, o ile powstały nie pierwiej, jak na rok przed sekwestracją, przymusową sprzedażą lub ogłoszeniem upadłości.

Pierwszeństwo, przyznane wydatkom ruchu i należytościom obrachunkowym, służy także wierzytelnościom wymienionym w §. 39, jeżeli takowe nie zostały już zabezpieczone.

Wierzytelnościom, wymienionym w powyższych przepisach, służy we wzajemnym ich stosunku do siebie równy stopień pierwszeństwa.

2. Zabezpieczenie praw właścicieli obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa.

§. 48.

Jeżeli przedsiębiorstwo kolei żelaznej przed wejściem niniejszej ustawy w moc obowiązującą wydało częściowe zapisy dłużne, opiewające na właściciela lub które można przenosić na innych za pomocą indossu, i w takowych albo w osobnym dokumencie dało zapewnienie, że kapitał zakładowy albo dochody z całego jego majątku albo z jego całego majątku nieruchomego albo z pewnych oznaczonych nieruchomości są odpowiedzialne za wykupienie lub oprocentowanie albo że dochody lub sumy przez rząd zagwarantowane mają być użyte przedewszystkiem na wykupienie lub oprocentowanie; — natenczas właścicielom takich częściowych zapisów dłużnych (obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa) służy prawo zastawu na wszystkich nieruchomościach, do których odnosi się dane zapewnienie, a które przedsiębiorstwo posiada w czasie wniesienia prośby o wpis hipoteczny prawa zastawu; — co się zaś tyczy nieruchomości, na których nie można nabyć prawa zastawu za pomocą wpisu hipotecznego dla braku księgi do tego zdanej, stanowczym jest czas, w którym prawo zastawu nabytem będzie na nieruchomościach w inny ustawowy sposób.

Porządek pierwszeństwa kilku praw zastawu nabytych na mocy tego przepisu zależy od chwili, w któ-

rej dano zapewnienie, jeżeli wówczas, gdy dług powstał, nie był uzasadniony inny stosunek pierwszeństwa.

§. 49.

W przypadku, do którego odnosi się §. 48, przedsiębiorstwo, prosząc o sporządzenie tymczasowego wykazu hipotecznego, prosić powinno jednocześnie o wpisanie prawa zastawu — w celu zabezpieczenia praw właścicieli obligacji kolejowych z prawem pierwszeństwa — na jednostce ksiąg kol., stanowiącej przedmiot tego wykazu hipotecznego, a zarazem załączyć potwierdzenie komisarza rządowego, przydanego przedsiębiorstwu, że prośba odnosi się do wszystkich obligacji kolejowych z prawem pierwszeństwa, które przedsiębiorstwo wydało. Jeżeli prośby takiej nie przedstawiono, wykaz hipoteczny tymczasowy może być tylko wtedy otworzony, jeżeli się przedłoży potwierdzenie komisarza rządowego poświadczające, że przedsiębiorstwo nie puściło w obieg żadnych obligacji kolejowych z prawem pierwszeństwa.

Jeżeli zapewnienie dane przez przedsiębiorstwo odnosi się także do innych nieruchomości, komisarz rządowy może polecić przedsiębiorstwu, aby w terminie do tego wyznaczonym postarało się o hipoteczne wpisanie prawa zastawu na tych nieruchomościach w celu zabezpieczenia praw właścicieli obligacji kolejowych z prawem pierwszeństwa. Jeżeli przedsiębiorstwo nie spełni tego polecenia, komisarz rządowy zarządzić powinien ustanowienie wspólnego kuratora do zastępowania właścicieli obligacji kolejowych z prawem pierwszeństwa, którego zadaniem będzie poczynić stosowne kroki celem postarania się o wpis hipoteczny prawa zastawu.

Do prośby o wpis prawa zastawu dołączyć należy we wszystkich przypadkach potwierdzenie komi-

sarza rządowego, że szczegóły ważne dla wpisu są dokładne i zupełne, mianowicie co się tyczy wysokości istniejącego jeszcze długu.

§. 50.

Po wejściu niniejszej ustawy w moc obowiązującą nie wolno wydawać obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa przed zahipotekowaniem prawa zastawu na jednostce ksiąg kol., przeznaczonej na hipotekę, a stanowiącej przedmiot wykazu kolejowego.

Jeżeli na zabezpieczenie obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa oprócz tejże jednostki ksiąg kolejowych przeznaczone są i inne dobra nieruchome, na których hipoteczne prawo zastawu może być nabyte, to rzeczony prawo zastawu powinno być wpisane na tychże dobrach również przed wydaniem obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa.

§. 51.

Komisarz rządowy, przydany przedsiębiorstwu kolei żelaznej, powinien czuwać, ażeby postępowano podług przepisów tyczących się wydawania i wykupu w mowie będących obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa, a w szczególności ażeby ilość wydanych obligacyi z prawem pierwszeństwa nie przekraczała granicy zakreślonej w tychże przepisach.

§. 52.

Przepisy niniejszej ustawy, tyczące się hipotecznego zabezpieczenia praw zastawu, nie naruszają innych praw właścicieli obligacyi kolejowych z prawem pierwszeństwa, a w szczególności praw, które mają do dochodów przez rząd zagwarantowanych.

III. Postanowienia końcowe.

1. Nadzór nad przedsiębiorstwami.

§. 53.

Komisarze rządowi, przydani przedsiębiorstwom kolei żelaznych, powinni nad tem czuwać, aby przedsiębiorstwa dopełniały zobowiązań, które na nie wkłada niniejsza ustawa.

Jeżeli sąd spostrzeże, że przedsiębiorstwo zaniedbuje się w wypełnieniu swoich obowiązków, powinien zawiadomić o tem komisarza rządowego.

Na przedsiębiorstwa, które nie czynią zadość swoim zobowiązaniom, a w szczególności poleceniom odbieranym od sądów albo od władz administracyjnych, może władza nadzorcza nakładać grzywny aż do sumy 2000 złotych i używać środków, przymusowych innego rodzaju, jakie daje rządowi ustawa w celu wykonywania nadzoru nad przedsiębiorstwami kolejowymi.

2. Opłaty.

§. 54.

Czynności urzędowe, dotyczące się sporządzenia wykazu dla kolei żelaznych, są wolne od stempli i opłat.

Z tego powodu wszelkie protokoły, wygotowania, podania i załączniki są wolne od stempli i opłat, o ile służyć mają jedynie do przeprowadzenia postępowania unormowanego niniejszą ustawą z wyłączeniem rokowań toczących się na drodze prawa.

Wpis prawa zastawu nie podlega opłacie hipotecznej oprócz powyższego przypadku i wtedy, jeżeli następuje na podstawie danego na piśmie przed wejściem niniejszej ustawy w moc obowiązującą zapew-

nienia o odpowiedzialności majątku nieruchomości przedsiębiorstwa kolei żelaznej.

Grunta kolejowe, których przeniesienie do innych ksiąg publicznych zarządza sąd z urzędu na podstawie §. 45, będą przenoszone bez opłaty; toż samo tyczy się przeniesienia stanu ciężarów z tej samej przyczyny, chyba że równocześnie ma być wpisana zmiana osoby uprawnionej.

Pod względem zakresu przedmiotów, których wartość uwzględniać należy przy wymiarze równownika należności, przepisy ustawy niniejszej nie wprowadzają żadnej zmiany.

3. Przepis wykonawczy.

§. 55.

Ustawa niniejsza wchodzi w moc obowiązującą z dniem ogłoszenia.

Wykonanie tej ustawy poruczam ministrom sprawiedliwości, spraw wewnętrznych, handlu i skarbu.

III.

Rozporządzenie ministra sprawiedliwości

z d. 31 maja 1874 r. L. 87 d. u. p., którem na mocy §. 55 ustawy z d. 19 maja 1874 r. L. 70 d. u. p. wydaje się w porozumieniu z ministrami spraw wewnętrznych, handlu i skarbu przepisy, dotyczące się zakładania i utrzymywania ksiąg dla kolei żelaznych.

I. Zakładanie ksiąg dla kolei żelaznych.

a) Sporządzenie wykazu tymczasowego.

§. 1.

1. Każdy wykaz należy zaopatrzyć w kartę tytułową.

Na karcie tej pisze się, że wykaz jest tymczasowy, a dalej umieszcza się zwyczajną nazwę jednostki ksiąg kolej., którą wykaz ma obejmować, z wyszczególnieniem kierunku kolei uważanej za taką jednostkę (§. 8 ustęp 2 ustawy).

Kierunek kolei oznacza się wymienieniem krańców, początkowego i końcowego, tak głównej linii, jak i linii pobocznych, jeżeli należą do tej samej jednostki ksiąg kolejowych.

Na każdym arkuszu wykazu umieścić należy zgłoski początkowe nazwy kolei.

Jako karta przeglądowa (§. 13 liczba 2 ustawy) służyć ma ile możności mapa, przedstawiająca całą linią kolei na jednym arkuszu.

§. 2.

Kartę własności i pierwszą część karty ciężarów urzędzić należy podług wzorów 1 i 2 (§. 8 ustęp 3 i 4 ustawy).

W pierwszej części karty ciężarów należy umieścić także te wpisy, które się dokonywa wskutek postępowania, zarządzonego na mocy §. 16 ustępu 2 ustawy.

§. 3.

O wpisach na rzecz państwa, uskuteczniionych w chwili sporządzenia wykazu tymczasowego. uwiadomić należy prokuratoryą skarbową, powołaną do zastępstwa skarbu państwa w obrębie trybunału, w którym się wykaz otwiera.

b) Rozpoznanie gruntów kolejowych.

§. 4.

Przedsiębiorstwo kolei żelaznej powinno się postarać o zarządzenie rozpoznania naprzód gruntów kolejowych, leżących w obrębie tych sądów powiatowych, w których skończyła się już rewizya katastru wszystkich gmin katastralnych przeciętych przez kolej.

Co się tyczy obrębów innych sądów powiatowych, przedsiębiorstwo powinno zasięgnąć decyzji ministerstwa handlu, czy termin zarządzenia rzeczonych dochodzeń ma być przedłużonym, póki w gminach katastralnych, które kolej żelazna przecina, nie będzie ukończoną rewizya katastru (§. 42 ustawy).

§. 5.

Dla urzeczywistnienia nadzoru, przepisanego w §. 53 ustawy, wkłada się na przedsiębiorstwo obowiązek, ażeby przed podaniem prośby, mającej się wnieść do sądu w myśl §. 19 ustawy, przedstawiło komisarzowi rządowemu spisy gruntów kolejowych i mapy, które powinny być dołączone do tego podania co do kolei lub ich części nie będących jeszcze w ruchu.

Dokonanie tego przedłożenia należy udowodnić sądowi przez przedstawienie potwierdzenia komisarza.

§. 6.

Spisy, które mają być przedstawione w myśl §§. 19 i 35 ustawy, sporządzane będą na bardzo trwałym papierze z rubrykami drukowanemi.

Co do formatu papieru, jakoteż rozmiarów każdej rubryki, obowiązując mają polecenia prezesa trybunału, w którym wykaz dla kolei żelaznej ma być utworzonym.

§. 7.

Spis gruntów kolejowych należy ułożyć podług wzoru 3 (§. 8, ustęp 2 ustawy).

Jeżeli posiadanie przedsiębiorstwa kolejowego nie jest jeszcze wykazane w katastrze tak, jak to przepisuje §. 108 instrukcyi z roku 1865, tyczącej się wykonania pomiarów katastralnych, który wymaga, aby cały obszar kolejowy, leżący w jednej gminie katastralnej stanowił tylko jedną parcelę, natenczas, wciągając grunta kolejowe do wpisów, tworzyć należy parcele podług tej instrukcyi. Parcele w taki sposób utworzone oznaczyć należy liczbami bieżącemi kolejno po liczbach ostatnich parceli katastralnych.

Parcele, oznaczone w katastrze jako budowlane, umieścić należy w spisach przed parcelami gruntowymi.

Na jednej karcie można zamieszczać także więcej spisów, w którym to razie używać należy wzoru 4. Liczby porządkowe każdego spisu gminy katastralnej zaczynać się mają na nowo.

Pomiędzy jednym a drugim spisem na tej samej karcie należy zostawić stosowne odstępy na wykreślenia i dopisywania.

§. 8.

Podając spisy gruntów kolejowych, dotyczące się kolei lub części kolei, na których ruch jeszcze się nie odbywa, ma przedsiębiorstwo dołączyć wykaz oznaczeń katastralnych, jakie miał każdy grunt, gdy go przedsiębiorstwo nabywało, i osób, które te grunta posiadały przed przedsiębiorstwem.

Wykazy te układać należy podług wzoru 5 (§. 19 liczby 1 ustawy).

§. 9.

Jako map należy używać uwierzytelnionych kopii tych arkuszy map katastralnych, które przedstawiają grunta kolejowe i grunta z nimi graniczące (§. 19, liczba 2, §. 35 ustawy).

Jeżeli idzie o gminy, w których rewizya katastru już się odbyła, kopie zdejmować należy z map oryginalnych sprostowanych.

Uwierzytelnianie kopii jest rzeczą archiwów map katastralnych.

§. 10.

W przypadku, o którym jest mowa w ustępie 2 §. 7 niniejszego rozporządzenia, przepis §. 180 instrukcyi z roku 1865, dotyczącej się wykonania pomiarów katastralnych, stosować należy także do kopio-

wania map, oznaczając nowo utworzone parcele liczbami podanemi w spisach nieruchomości.

Postarać się należy, aby archiwum map potwierdziło na kopiach sporządzonych w taki sposób dokładność rysunku.

§. 11.

Jeżeli stan posiadania gruntów kolejowych nie zgadza się z tem, co przedstawia uwierzytelniona kopia mapy, natenczas zmiany w tej kopii potrzebne oznaczyć należy liniami czerwono kropkowanemi, stosując się do rozporządzeń, obowiązujących pod względem tworzenia i oznaczania parcel katastralnych.

§. 12.

Jeżeli co do części parcel katastralnych zachodzą takie stosunki prawne, które stanowią przedmiot wpisu w drugiej części karty stanu posiadłości lub w drugiej części karty ciężarów, części te odgraniczyć należy w kopii mapy jasno-błękitnemi liniami i oznaczyć ułamkami jasno-błękitną farbą napisanymi. Licznikiem tych ułamków będzie liczba parceli katastralnej, mianownikami zaś liczby szeregu arytmetycznego, zaczawszy od 1.

§. 13.

Spisy, których przedmiotem jest to, co ma być wciągnięte do drugiej części karty stanu majątkowego i do drugiej części karty ciężarów, układać należy podług wzorów 6 i 7 (§. 8, ustęp 2, 4 ustawy).

Wpisywanie do tych spisów winno się odbywać wedle przepisów normujących treść wpisów do ks. gr. (§§. 5 i 98 p. u. o ks. gr., §. 9 ust. 1 instr. hip.).

W rubryce, przeznaczonej na liczbę mapy tych spisów, zamieścić należy liczbę katastralną parceli, do której się wpis odnosi, a jeżeli w myśl §. 12 ni-

niejszego rozporządzenia ma być utworzony ułamek, zapisuje się ten ułamek.

§. 14.

Wszelkie takie liczby parcel katastralnych, które wskutek rewizyi katastru lub czynności w celu utrzymania ewidencji katastru mogą uleść zmianie, uważać należy za tymczasowe i w spisie ująć w nawiasy.

Oznaczenia tymczasowe, jakoteż zmiany poczynione w kopiach map, powinno przedsiębiorstwo zestawzić w sposób, mogący objaśnić władzę katastralną, i uwidocznic takowe za pomocą szkiców, o ile to jest do zrozumienia rzeczy potrzebnem.

§. 15.

Zmiany, które w wykazach i w kopiach map okażą się potrzebnymi wskutek dochodzeń przedsięwziętych dla rozpoznanja gruntów kolejowych, poczyni sąd powiatowy lub przedsiębiorstwo pod dozorem sędziego.

Jeżeli poczynione zmiany utrudniają zrozumienie rzeczy, można polecić przedsiębiorstwu, aby złożyło nowe spisy lub kopie.

Spisy, które będą uznane za dokładne lub zostaną sprostowane, podkreślić należy linią poprzeczną, idącą przez całą szerokość kartki.

§. 16.

Zestawienie, na mocy §. 14 ustępu 2 niniejszego rozporządzenia sporządzone a w razie potrzeby stosownie do wyniku poczynionych dochodzeń przez przedsiębiorstwo poprawione, pośle sąd powiatowy właściwej władzy katastralnej z prośbą, aby trybunał, u którego wykaz dla kolei żelaznej jest utrzymywany, uwiadomiła, czy oznaczenia tymczasowe należy zatrzymać, czyli też innemi zastąpić i o ile zmiany

w kopiach map poczynione uznane zostały w czasie sprostowania katastru za właściwe. Zarazem prosić należy o to, aby rzeczony trybunał był nieustannie zawiadamiany o wszelkich zmianach postaci i oznaczenia, jakim ulegną w katastrze grunta kolejowe i grunta z tymiż graniczące.

§. 17.

Jeżeli wskutek czynności urzędowej, uskutecznionej w wykazie dla kolei żelaznej, potrzeba zmienić postać lub oznaczenie parceli katastralnej, natenczas trybunał, w którym wykaz dla kolei żelaznej jest utrzymywany, porozumieć się powinien z właściwą władzą katastralną w sposób powyżej w §. 16 określony.

§. 18.

Jeżeli z doniesienia władzy katastralnej pokaże się, że tymczasowe oznaczenie może być zatrzymane, przekreślić należy nawiasy, w które to oznaczenie jest ujęte. Jeżeli zmiana czerwonymi kropkami na mapie oznaczona będzie uznana za właściwą, natenczas w miejscach temi kropkami oznaczonych poprowadzić należy linie czerwone.

§. 19.

Zmiany w katastrze poczynione, a odnoszące się do gruntów kolejowych albo do gruntów z nimi graniczących, przeprowadzić należy w wykazie dla kolei żelaznej i w mapie na podstawie doniesienia przez władzę katastralną nadesłanego, o ile temu nie sprzeciwia się przeszkoda prawna

Jeżeli taka przeszkoda stoi na zawadzie, doniesienie władzy katastralnej zachować należy z mapą, póki nie nadejdzie prośba o hipoteczne przeprowadzenie zmiany, jaka zaszła w katastrze.

§. 20.

O zmianach, poczynionych w wykazie dla kolei żelaznej lub w mapie stosownie do §§. 18 i 19 niniejszego rozporządzenia, należy zawiadomić przedsiębiorstwo kolejowe celem osiągnięcia zgodności z wykazem posiadania, który utrzymuje przedsiębiorstwo.

§. 21.

Jeżeli utrzymujący księgę gruntową nie jest dość biegłym w rysunku, zmiany w mapie poczynić ma biegły rysownik.

§. 22.

Jeżeli wskutek późniejszych nabytków przedstawione będą nowe mapy, nie potrzeba wciągać zmian posiadania do starych map i zamiast tych ostatnich używać należy odtąd map nowych. Stare mapy należy usunąć z używania i zachować z aktami hipotecznymi.

c) Tworzenie wykazu stanowczego.

§. 23.

Jeżeli jest więcej linii kolei, spisy, mające tworzyć dwie części karty stanu majątkowego i drugą część karty ciężarów, uporządkować należy w taki sposób, aby linie poboczne następowały po linii głównej.

W pierwszym spisie gruntów kolejowych linii pobocznej odwołać się należy do spisu gruntów kolejowych linii głównej, zawierającego parcelę, do której linia poboczna przytyka (§. 41 ustawy).

Spisy gruntów kolejowych oznaczać należy cyframi rzymskimi w porządku arytmetycznym. Spisy, należące do drugiej części karty stanu majątkowego

kolei i do drugiej części karty ciężarów, oznaczyć należy temi samemi cyframi rzymskiemi, których użyto do oznaczenia w spisach gruntów kolejowych, dotyczących się tych samych gmin katastralnych.

§. 24.

Do pierwszej części karty stanu majątkowego przydać należy kilka kartek urządzonych podług wzoru 8, a to na wpisy, odnoszące się do tej części karty stanu majątkowego. W rubryce przeznaczony na odsyłacze zamieszczać należy parcele katastralne, których wpisy się tyczą, to jest cyfrę odpowiedniej gminy katastralnej i liczbę porządkową.

W drugiej części karty stanu majątkowego kolei i w drugiej części karty ciężarów zamieszczać należy wpisy na kartach otwartych dla każdej z osobna gminy katastralnej. Jeżeli wpis tyczy się więcej, niż jednej gminy katastralnej, zamieścić należy wpis na kartce poprzedzającej, w innych zaś kartkach przydać dopiski o skutecznionym wpisie.

§. 25.

Wyznaczając miejsce dla poszczególnych kart i ich części, należy mieć na względzie, aby takowe wystarczyło na dłuższy czas. Do drugiej części karty stanu majątkowego kolei i do drugiej części karty ciężarów przydać należy odpowiednią ilość czystych arkuszy, aby można otworzyć nowe karty dla gmin katastralnych, które w tych częściach kart nie są jeszcze zamieszczone

Jeżeli miejsce kartki, należącej do drugiej części karty stanu majątkowego kolei albo do drugiej części karty ciężarów, będzie wypełnione, dalsze wpisy można zamieścić na wolnem miejscu innej kartki, należącej do tej samej części.

Jeżeli to jest niemożliwem, dalsze wpisy za-

mieszczać należy w zeszycie dodatkowym, uzupełniającym odpowiednią kartę, względnie jej części.

Związek pomiędzy kartą pierwotną, a jej dalszym ciągiem uwidocznić należy za pomocą wzmianek tu i tam uskuteczionych.

§. 26.

Dopóki wykaz dla kolei żelaznej nie jest oprawiony, arkusze należące do niego utrzymywać należy starannie w porządku i nie rozrzucać ich w używaniu.

Przed oprawieniem wykazu dla kolei żelaznej zaopatrzyć należy jego stronnice w liczby bieżące po sobie w nieprzerwanym ciągu, chociażby wykaz miał się składać z kilku tomów. Ciąg ten przedłuża się nieprzerwanie także w zeszytach dodatkowych.

Na każdym tomie, jakoteż na każdym zeszycie dodatkowym, prezes trybunału, utrzymującego wykaz, napisać powinien ilość stron, takową podpisać i wycisnąć pieczęć urzędową.

W skorowidzu, który po karcie tytułowej ma następować, zamieścić należy szczegóły potrzebne do znalezienia każdej karty i jej części.

§. 27.

Jeżeli się łączy kilka jednostek ksiąg kolej. lub dzieli jedną jednostkę, natenczas, o ile względ na łatwość rozpatrzenia się pozwala, można całkowite lub częściowe przenoszenie osnowy obu części karty stanu majątkowego i drugiej części karty ciężarów z dawnego do nowego wykazu dla kolei żelaznej zastąpić wzmiankami tu i tam uskuteczionymi.

Atoli cyfry rzymskie, służące do oznaczenia gmin katastralnych, jakoteż początkowe litery nazwy jednostki ksiąg kol., uwidocznione na każdym arkuszu, zastąpić należy w każdym razie oznaczeniami,

odpowiadającymi nowemu wykazowi dla kolei żelaznej.

d) Wykaz postępu prac.

§. 28.

Trybunał, w którym utworzono wykaz tymczasowy, powinien od sądów powiatowych, powołanych do rozpoznawania gruntów kolejowych, żądać od czasu do czasu doniesień o postępie rozpoznawania i póki wykaz stanowczy nie będzie utworzony, zdawać sprawę ćwierćrocznie o stanie czynności jakoteż ze spostrzeżeń poczynionych podczas czynności urzędowych trybunału i sądów powiatowych. Sprawozdania te przedstawione będą ministerstwu sprawiedliwości za pośrednictwem sądu krajowego wyższego.

II. Utrzymanie ksiąg dla kolei żelaznych.

a) Zbiór dokumentów.

§. 29.

Dla każdej jednostki ksiąg kolejowych utrzymywać należy osobny zbiór dokumentów, jeżeli zaś przedsiębiorstwo posiada więcej jednostek ksiąg kol., wspólny dla wszystkich (§. 3 ustawy).

b) Stosowanie instrukcyi o księgach gruntowych.

§. 30.

Do czynności, mających na celu utrzymywanie ksiąg dla kolei żelaznych, stosować należy odpowiednio rozporządzenie z d. 12 stycznia 1872 L. 5 d. u. p., o ile przepisy niżej zamieszczone nie stanowią co innego.

§. 31.

Podania, dotyczące się utrzymywania księgi dla kolei żelaznych, zaciągać należy do osobnego w tym celu istniejącego dziennika.

Akta, dotyczące się utrzymywania księgi dla kolei żelaznych, zachowywać należy w urzędzie hipotecznym, atoli oddzielnie od aktów hipotecznych.

Rejestra, ułatwiające wyszukanie wpisów, zaciągniętych do ksiąg dla kolei żelaznych, mogą być zaprowadzone, o ile prezesi trybunałów, utrzymujących księgi dla kolei żelaznych, uznają to za potrzebne.

§. 32.

Na żądanie można ograniczyć osnovę każdego szczególnego wyciągu z księgi dla kolei żelaznych w taki sposób, aby prócz osnovy karty tytułowej i ważnych jeszcze wpisów karty własności zawierał tylko wpisy, dotyczące się całej jednostki ksiąg kol., albo odnoszące się do pojedynczych części składowych jednostki ksiąg kolej.

W każdym wyciągu uwidocznić należy na wstępie i tak, aby to w oko wpadało, czy to jest wyciąg z wykazu tymczasowego, czyli też ze stanowczego.

§. 33.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w moc obowiązującą z dniem ogłoszenia.

Wzór 1. do §. 2.

Karta własności.

Liczba porządkowa	W p i s

Wzór 2. do §. 2.

Karta ciężarów. Część pierwsza.

Liczba porządkowa	W p i s	złr.	ct.

Wzór 3. do §. 7.

Karta stanu majątkowego kolei. Część pierwsza.

Nr.

Kraj:

Sąd powiatowy:

Gmina katastralna:

Liczba porządkowa	Liczba katastralna	Oznaczenie gruntu

Wzór 4. do §. 7.

Karta stanu majątkowego kolei. Część pierwsza.

Liczba porządkowa	Liczba katastralna	Oznaczenie gruntu	Liczba porządkowa	Liczba katastralna	Oznaczenie gruntu
		Kraj: Sąd powiat : Gmina katastr . Nr.			

Wzór 5. do §. 8.

Wykaz oznaczeń katastralnych i poprzednich
posiadaczy.

Kraj:

Sąd powiatowy:

Gmina katastralna:

Liczba porząd- kowa	Liczba kata- stralna ¹⁾		Oznaczenie gruntu	Poprzedni posiadacz
	dawna	nowa		

¹⁾ Jako „dawną“ liczbę katastralną trzeba umieścić tę liczbę, którą grunt był oznaczony, gdy go przedsiębiorstwo kolei żelaznej nabywało. W rubryce przeznaczonej na liczby katastralne „nowe“ umieścić należy liczbę parceli, zamieszczoną w spisie gruntów kolejowych.

Wzór 6. do §. 13.

Karta stanu majątkowego kolei. Część druga.

Nr.

Kraj:

Sąd powiatowy:

Gmina katastralna:

Liczba porządkowa	W p i s	Liczba mapy

Wzór 7. do §. 13.

Karta ciężarów. Część druga.

Nr.

Kraj:

Sąd powiatowy:

Gmina katastralna:

Liczba porządkowa	W p i s	Liczba mapy

Wzór 8. do §. 24.

Karta stanu majątkowego kolei. Część druga.

Liczba porządkowa	W p i s	Liczba mapy

REJESTR CHRONOLOGICZNY

(do obu tomów).

(Liczby rzymskie oznaczają tom, liczby arabskie stronę. Liczby oznaczone tłustym drukiem wskazują stronę, na której ustawa jest podana w całości, liczby mniejsze, stojące po liczbach większych, oznaczają uwagę na odnośnej stronie).

1754.

3 października pat. tab. Cod. Austr. V., str. 897 n. I. 20.

1758.

24 listopada pat. tab. Cod. Austr. V., str. 1282 n. I. 20.

1772.

21 grudnia patent Nr. XI. Pillera II. 39/1.

1774.

25 lutego patent Nr. XIV. Pillera II. 40/1.

20 czerwca patent Nr. XXIII. Pillera II. 36 n.

1780.

4 marca patent Nr. II. Pillera II. 35/1.

1785.

20 kwietnia patent Nr. XXI. Pillera II. 43/1.

31 października rezolucya l. 489 zb. u. s. I. 234.

1786.

16 stycznia pat. l. 516 zb. u. s. I. 235, 272.

18 września d. n. l. 576 zb. u. s. I. 180.

1786.

18 września d. n. l. 577 zb. u. s. I. 254.

1789.

6 marca d. n. l. 984 zb. u. s. I. 272.

10 lutego pat. Nr. XIII. Pillera II. 44/1.

1790.

12 października d. n. l. 63 zb. u. s. I. 194, 198.

1791.

10 stycznia pat. l. 113 zb. u. s. I. 20.

24 lipca pat. tab. ust. pol. Leopolda II. tom III. Nr. 17, I. 20.

1792.

4 czerwca d. n. l. 22 zb. u. s. I. 132.

31 sierpnia d. n. l. 43 zb. u. s. I. 175/2.

2 listopada pat. tab. Nr. 66 zb. u. s. I. 20.

1794.

22 kwietnia pat. tab. Nr. 171 zb. u. s. I. 20.

1797.

27 października d. n. l. 385 zb. u s. I. 277.

1798.

17 listopada d. n. l. 440 zb. u. s. I. 133.

1800.

31 grudnia pat. l. 514 zb. u. s. I. 272.

1801.

16 czerwca d. n. l. 516 zb. u. s. I. 230.

11 września d. n. l. 537 zb. u. s. I. 231.

1804.

28 marca d. k. n. I. 235.

10 listopada d. n. l. 702 zb. u. s. I. 232.

1805.

22 czerwca d. n. l. 735 zb. u. s. I. 229, 231.

1806.

24 października d. n. Nr. 789 zb. u. s. I. 231, 254, 263.

1809.

13 stycznia d. n. l. 880 zb. u. s. I. 225.

1812.

8 grudnia d. n. l. 971 zb. u. s. I. 226.

1814.

6 maja d. n. l. 1085 zb. u. s. I. 194.

22 października d. n. l. 1106 zb. u. s. I. 389.

1816.

19 lipca d. n. l. 1266 zb. u. s. I. 389.

1818.

16 kwietnia d. n. l. 1436 zb. u. s. I. 226.

29 sierpnia d. n. Nr. 1488 zb. u. s. I. 333₁.

1819.

26 lutego d. n. l. 1548 zb. u. s. I. 138₂.

1825.

16 września d. n. l. 2132 zb. u. s. I. 122, 159₂.

1826.

1 września d. n. l. 2219 zb. u. s. I. 159₂.

1827.

2 listopada d. n. l. 2316 zb. u. s. I. 235.

1831.

4 listopada d. n. l. 2533 zb. u. s. I. 159₂.

1832.

10 lutego d. n. l. 2548 zb. u. s. I. 232.

8 czerwca d. n. l. 2567 zb. u. s. I. 230.

12 września d. n. l. 2575 zb. u. s. I. 235.

1835.

12 czerwca d. n. l. 34 zb. u. s. II. 31₁.

1 lipca d. n. l. 51 zb. u. s. I. 43, 232.

22 grudnia d. n. l. 109 zb. u. s. I. 389.

1836.

4 stycznia d. n. l. 113 zb. u. s. I. 162.

1839.

5 lutego d. n. l. 336 zb. u. s. I. 9, 254.

7 maja d. n. l. 358 zb. u. s. I. 253.

26 listopada d. n. l. 394 zb. u. s. I. 138.

1840.

14 lutego d. k. n. l. 409 zb. u. s. I. 159₂.

1841.

25 stycznia d. n. l. 498 zb. u. s. I. 253.

30 kwietnia d. n. l. 529 zb. u. s. I. 235.

1842.

19 kwietnia d. n. l. 608 zb. u. s. I. 21.

- 1842.**
20 grudnia d. n. l. 663 zb. u. s. I. 389.
- 1844.**
1 kwietnia d. n. l. 798 zb. u. s. I. 254.
- 1845.**
24 października d. n. l. 906 zb. u. s. I. 253, 379.
- 1846.**
10 lutego d. n. l. 938 zb. u. s. I. 389.
27 marca d. n. l. 951 zb. u. s. I. 9, 333₁.
- 1847.**
10 maja ogł. kom, nadw. l. 59 zb. u. pow. II. 46₁.
10 września d. n. l. 6977 zb. u. s. I. 233.
- 1848.**
11 kwietnia d. n. l. 1134 zb. u. s. I. 254.
7 września pat. l. 1180 zb. u. s. II. 46, 46₁.
- 1849.**
4 marca pat. l. 152 d. u. p. I. 164, 180.
15 sierpnia pat. l. 361 d. u. p. I. 164.
- 1850.**
25 stycznia r. m. l. 52 d. u. p. I. 253.
9 lutego pat. ces. l. 50 d. u. p. I. 87, 140, 141₁, 163, 180.
24 lutego r. m. l. 73 d. u. p. II. 216, 239₁.
3 maja r. m. skarbu l. 181 d. u. p. I. 162, 163, 164.
10 czerwca r. m. spr. l. 230 d. u. p. I. 254.
30 lipca r. m. l. 317 d. u. p. II. 31₁.
9 sierpnia r. m. l. 336 d. u. p. I. 230.
31 sierpnia r. m. l. 24290 I. 163.
- 1851.**
12 marca pat. l. 89 d. u. p. I. 164.
- 1851.**
16 marca r. ces. l. 67 d. u. p. I. 463.
- 1852.**
29 września r. m. l. 198 d. u. p. I. 164,
13 grudnia r. m. l. 256 d. u. p. I. 141₁, 163, 231, 331₂.
- 1853.**
10 lutego pat. l. 26 d. u. p. I. 164.
3 maja pat. l. 81 d. u. p. I. 381, 459.
18 czerwca r. m. l. 114 d. u. p. I. 230.
2 października r. m. spr. l. 253 d. u. p. I. 362.
23 października pat. l. 234 d. u. p. I. 164.
- 1854.**
23 maja l. 146 d. u. p. I. 111, 165; II. 215 do 240 i 243 do do 286 passim.
25 czerwca r. m. sk. l. 26216 I. 164.
6 lipca r. m. l. 163 d. u. p. I. 164.
9 sierpnia c. p. l. 208 d. u. p. I. 6, 7, 21, 138, 180, 222, 227, 232, 364, 377.
14 września r. m. l. 238 d. u. p. I. 21, 23, 25.
13 grudnia r. m. spr. l. 314 d. u. p. II. 237₁.
- 1855.**
21 maja rozp. ces. l. 95 d. u. p. I. 253.
31 marca r. m. l. 58 d. u. p. I. 229.
- 1856.**
12 lutego r. m. l. 23 d. u. [p. I. 231.
19 maja r. m. l. 83 d. u. p. I. 164.
31 października r. m. spr. l. 204 d. u. p. II. 54₂, 56₂.

1857.

26 maja r. m. skarbu l. 11858
I. 164.

1858.

17 maja umowa l. 74 d. u. p.
I. 226.

30 czerwca r. m. l. 100 d. u. p.
I. 66.

8 lipca r. ces. l. 102 d. u. p.
I. 88.

18 sierpnia r. m. s. l. 16752 l.
449.

1859.

5 lipca r. m. l. 122 d. u. p. I.
379.

18 lipca r. m. l. 130 d. u. p. I.
253.

18 lipca r. m. l. 132 d. u. p. I.
253.

9 września r. m. spr. i sk. l. 166
d. u. p. II. 216, 231₁.

1 listopada r. m. l. 200 d. u. p.
II. 219.

27 grudnia r. m. l. 236 d. u. p.
I. 141.

1860.

20 czerwca r. m. l. 162 d. u. p.
I. 226.

28 sierpnia r. m. l. 205 d. u. p.
I. 447.

19 września r. m. l. 212 d. u. p.
I. 304₁, 365.

1861.

26 lutego u. l. 20 d. u. p. II. 34 n.
1862.

14 czerwca r. m. h. l. 38 d. u. p.
II. 220.

13 grudnia u. l. 89 d. u. p. I.
86, 163₄.

1864.

2 grudnia r. m. skar. l. 52088
I. 161.

1865.

6 czerwca r. m. skar. l. 13336
I. 164.

1866.

6 stycznia u. l. 1 d. u. kr. I. 165.

1866.

11 stycznia r. m. h. l. 17761 II.
217.

11 grudnia umowa l. 167 d. u.
p. I. 226.

1867.

21 grudnia u. l. 141 d. u. p. I. 5.
1868.

2 października r. l. 135 d. u. p.
I. 88.

1 listopada l. 25 d. u. kr., I.
67—70; II. 48₁.

25 grudnia u. l. 1 d. u. p. ex
1869 I. 114 n., 118 n., 126,
131, 140, 159₂, 161, 173 n.,
176, 179, 180₁, 187, 230, 368.

1869.

6 lutego u. l. 18 d. u. p. I. 41,
49 n., 66, 67, 68, 69, 80, 113,
132, 350, 351 n., 363, 368, 450,
471; II. 252, 260, 262.

26 marca u. l. 36 d. u. p. I. 88.

3 kwietnia u. l. 43 d. u. p. I. 165.

18 kwietnia u. l. 44 d. u. p. I.
233, 234, 253.

14 maja u. l. 63 d. u. p. I. 230,
235.

24 maja u. l. 88 d. u. p. I. 355₁;
II. 46, 53, 70, 117, 119, 119₁,
121, 121₁, 132, 132₁.

30 maja u. l. 93 d. u. p. I. 165.

21 września u. l. 150 d. u. p.
I. 230.

18 października l. 128 d. u. p.
ex 1872 I. 226.

1870.

9 marca u. l. 23 d. u. p. II. 169,
169₁.

24 marca amowa l. 139 d. u. p.
ex 1871 I. 226.

5 kwietnia u. l. 36 d. u. kr. I. 62.

11 lipca umowa l. 116 d. u. p.
I. 226.

1871.

16 kwietnia r. m. l. 3003 I. 57.

8 maja umowa l. 8 d. u. p. ex
1873 I. 226.

1871.

- 21 lipca u. l. 77 d. u. p. II. 271.
 25 lipca u. l. 75 d. u. p. I. 134,
 222, 229, 230, 303, 365, 387,
 389.
 25 lipca u. l. 95 d. u. p. I. 3 n.
 25 lipca u. l. 96 d. u. p. I. 41,
 132, 368. 475; II. 2. n., 100 n.
 12 września r. m. roln. l. 4556
 II. 216, 229³/₃.
 19 grudnia r. m. spr. l. 14224
 II. 4¹/₁.

1872.

- 12 stycznia r. m. spr. l. 5 d. u.
 p. I. 10, 455 n.
 7 lutego r. m. spr. l. 1438 I. 4.
 15 lutego r. m. s. l. 1992 I. 222.
 16 lutego r. m. s. l. 1880 I. 411.
 23 lutego r. m. s. l. 2043 I. 411.
 27 maja u. l. 253 d. u. kr. I. 164.
 12 lipca u. l. 112 d. u. p. I. 235,
 253.

1873.

- 9 stycznia umowa l. 135 d. u.
 p. I. 226.
 9 kwietnia u. l. 70 d. u. p. I.
 230, 235.
 27 kwietnia u. l. 66 d. u. p. I.
 253, 379.
 15 maja r. m. s. l. 249 I. 222.
 3 listopada umowa l. 60 d. u.
 p. ex 1874 I. 226.

1874.

- 30 stycznia r. m. s. l. 1173 I. 441.
 20 marca u. l. 29 d. u. kr. I. 63,
 68¹/₁, 69, 359; II. 2 n., 25 n.
 25 marca r. m. s. l. 1298 I. 449.
 24 kwietnia u. l. 48 d. u. p. I.
 76 n., 91 n., 147, 226, 374.
 24 kwietnia u. l. 49 d. u. p. I.
 60¹/₁, 79 n., 94 n., 226, 374.
 26 kwietnia r. m. s. l. 5166 I.
 146.
 7 maja u. l. 50 d. u. p. I. 235.
 7 maja u. l. 51 d. u. p. I. 165.
 15 maja umowa l. 96 d. u. p.
 ex 1875 I. 226.

1874.

- 16 maja u. l. 69 d. u. p. I. 62,
 123, 264, 377, 388, 449; II.
 106, 109.
 18 maja r. m. spr. l. 43 d. u. kr.
 II. 70 n.
 19 maja u. l. 70 d. u. p. I. 111,
 165; II. 289 n., 301 n.
 31 maja r. m. spr. l. 87 d. u. p.
 II. 289 n. 329 n.

1875.

- 28 marca u. l. 37 d. u. p. I. 45,
 235, 432 n.
 31 maja u. l. 52 d. u. p. I. 430 n.
 18 czerwca umowa l. 87 d. u. p.
 ex 1876 I. 226.
 30 grudnia u. l. 55 d. u. kr. ex
 1877 II. 31¹/₁.

1876.

- 19 marca u. l. 28 d. u. p. I. 91.

1877.

- 8 lutego r. m. s. l. 1446 I. 222.
 6 sierpnia r. m. s. l. 10596 I.
 226.
 5 grudnia u. l. 111 d. u. p. I. 91¹/₂.

1878.

- 18 lutego l. 30 d. u. p. I. 21, 25,
 133, 230, 347, 368.
 4 kwietnia r. m. sk. l. 3676 I.
 360.
 27 czerwca u. l. 66 d. u. p. I. 226.
 28 sierpnia r. m. spr. l. 114 d.
 u. p., I. 226.

1879.

- 30 marca u. l. 60 d. u. p. I. 47 n.,
 205.
 22 maja u. l. 68 d. u. p. I. 160.
 6 lipca u. l. 54 d. u. p. II. 117.
 17 października r. m. sk. l. 16340
 II. 54.
 30 październ. r. m. spr. l. 16245
 II. 54¹/₁.

1880.

- 25 lutego umowa l. 85 d. u. p.
 I. 226.
 28 marca u. l. 34 d. u. p. II.
 117, 143, 143¹/₁.

1880.

- 4 maja r. m. s. l. 6054 I. 440, 441.
29 maja r. m. l. 57 d. u. p. II. 219.

1881.

- 6 maja umowa l. 87 d. u. p. ex 1882 I. 226.
23 maja umowa l. 64 d. u. p. I. 226.
28 maja u. l. 47 d. u. p. I. 253.
11 czerwca u. l. 59 d. u. p. I. 104.

1882.

- 9 lutego u. l. 17 d. u. p. I. 160.
4 czerwca u. l. 67 d. u. p. I. 82, 147, 215 n. 222 n.
9 czerwca r. m. s. l. 9121 I. 146.
11 listopada r. m. l. 159 d. u. p. I. 390 n.

1883.

- 23 maja u. l. 82 d. u. p. I. 56, 60, 352 n. 366 n.; II. 23.
23 maja u. l. 83 d. u. p. I. 357 n. II. 117 n.
1 czerwca r. m. l. 86 d. u. p. I. 354, 355 n.
11 czerwca r. m. l. 91 d. u. p. I. 357 n.; II. 23, 158 n., 150 n.
7 czerwca u. l. 92 l. 70, 235.
7 czerwca u. l. 93 l. 70.
7 czerwca u. l. 94 l. 70, 235.

1884.

- 16 marca u. l. 36 d. u. p. I. 132, 341 n., 374.
25 kwietnia r. m. skarbu l. 4407 I. 357/1.
11 maja u. l. 71 d. u. p. II. 243 n., 250 n.
17 grudnia u. l. 35 d. u. kr. ex 1886 II. 243 n., 258 n.

1885.

- 15 maja u. l. 77 d. u. p. I. 174.
15 czerwca r. m. l. 36 d. u. p. I. 363/1; II. 244 n., 278 n.
26 czerwca r. m. l. 1587 I. 66.
28 października r. m. s. l. 18522 d. rozp. l. 72 I. 440.

1886.

- 16 stycznia r. m. sk. l. 5 d. r. I. 391 n.
19 października okólnik Wydz. kraj. l. 62948 I. 67.4
24 listopada r. m. sk. l. 48 d. rozp. II. 177 n.

1887.

- 6 czerwca u. l. 72 d. u. p. I. 235' 253.
10 czerwca u. l. 74 d. u. p. I. 121.
26 czerwca u. l. 46 d. u. kr. II. 33, 47 n.
11 lipca okólnik minis. wojny l. 3685 I. 175/2.
13 września ok. Wydz. kraj. l. 40211 II. 27/4.
27 września r. m. spr. l. 31 dz. rozp. II. 180 n.
28 grudnia u. l. 1. d. u. p. ex 1888 I. 162 n., 234.
31 grudnia okólnik Wydz. kraj. l. 54500 II. 29/4.

1888.

- 21 marca u. l. 41 d. u. kr. II. 48/1.
30 marca u. l. 33 d. u. p. I. 234.
14 czerwca u. l. 88 d. u. p. I. 81 n., 85, 96 n., 298 n.

1889.

- 9 stycznia r. m. s. l. 4. d. rozp. II. 22 n.
9 marca u. l. 30 d. u. p. I. 84 n., 103 n.
17 marca r. m. spr. i skar. l. 31 d. u. p. I. 88 n., 103 n.
2 lipca r. m. spr. l. 35 dz. rozp. II. 182 n.
28 lipca u. l. 127 d. u. p. I. 234.

1890.

- 17 stycznia u. l. 40 d. u. p. I. 234.
5 czerwca u. l. 109 d. u. p. I. 217 n., 222 n.
7 lipca r. m. sk. i spr. l. 149 d. u. p. II. 185 n.
28 grudnia u. l. 234 d. u. p. I. 432.

1891.

9 marca r. m. spr. l. 7 d. rozp.
II. 236.

1893.

26 grudnia u. l. 209 d. u. p. I.
84 n. 103 n.

1894.

2 stycznia u. l. 16 d. u. kr. I.
63 n.

11 maja u. l. 126 I. 70 II. 191 n.

1895.

30 lipca u. l. 108 d. u. p. I. 236.

1 sierpnia u. l. 111 d. u. p. I.
264, 363.

1 sierpnia u. l. 112 i 113 d. u.
p. I. 123, 229, 230, 231, 266,
272 n., 273 n., 292.

15 sierpnia u. l. 62 d. u. kraj.
I. 218, 222 n.

6 grudnia r. m. sk. l. 49113
II. 152 n.

1896.

27 maja u. l. 78 d. u. p. (u. o
zaprow. n. ord. egz.).

art. III. t. I. 9/1, 253 n.
» XIII. » 253 n., 304,
307, 338.
» XVII. » 230.
» XXIV. » 95.
» XXVII. » 9/1, 253 n.
» XXVIII. » 266, 268, 234/1,
374.
» XXIX. » 231.
» XXX. » 231.
» XXXI. » 195/2.

27 maja u. l. 79 d. u. p. (nowa
ordynacya egzekucyjna).

§. 1 I. 229—236,
§. 3—15 I. 365,
§. 8 I. 234,
§. 9 I. 234,
§. 74 I. 123,
§. 75 I. 123,
§. 76 I. 123,
§. 86 I. 134,
§. 88 I. 233,
§. 89 I. 134.
§. 98 I. 133,
§. 103 I. 197,
§. 104 I. 185, 196, 197, 198, 199 n.
§. 120 I. 182 n., 196 n.,
§. 121 I. 197 n.,

1896.

27 maja u. l. 79 d. u. p. (nowa
ordynacya egzekucyjna).

§. 122 I. 197 n.,
§. 124 I. 197 n.,
§. 125 I. 199,
§. 126 I. 198 n.,
§. 127 I. 197,
§. 133 I. 192,
§. 134 I. 133, 348 n.;
§. 135 I. 133, 185, 348 n.;
§. 144 I. 190,
§. 150 I. 190, 192;
§. 158—161 I. 182 n.;
§. 171 I. 185, 186, 187, 349 n.;
§. 172 I. 183,
§. 173 I. 133, 348 n.;
§. 183 I. 126, 183, 348 n.;
§. 186 I. 133, 348 n.,
§. 208 I. 140, 233 n., 300;
§. 211 I. 187, 191;
§. 214 I. 191,
§. 216 I. 117 n., 120/1, 123, 126,
182 n., 188, 191, 192;
II. 238;
§. 217 I. 117 n., 126, 188, 193;
§. 218 I. 184, 185, 210 n.;
§. 219 I. 127, 187, 191;
§. 220 I. 188,
§. 221 I. 127,
§. 222 I. 117 n., 188;
§. 223 I. 186,
§. 224 I. 187,
§. 225 I. 190, 191;
§. 226 I. 187/1,
§. 227 I. 191, 192;
§. 228 I. 189, 275;
§. 237 I. 28, 133, 348 n.;
§. 238 I. 206,
§. 246 II. 238,
§. 264—276 I. 288 n.,
§. 278 I. 288,
§. 281—282 288,
§. 284 I. 123,
§. 289 I. 288,
§. 294 I. 287 n.,
§. 296 I. 287 n.,
§. 304 I. 286 n.,
§. 308—319 I. 287 n.,
§. 318 I. 288,
§. 320—324 I. 285 n.,
§. 350 I. 140, 233 n., 266;
§. 369 I. 123,
§. 370 I. 253,
§. 377 I. 253.

6 lipca u. l. 144 d. u. p. I. 165/2 n.

7 lipca u. l. 140 d. u. p. I. 165
II. 198 n.

REJESTR RZECZOWY

(do obu tomów).

(Liczby rzymskie oznaczają tom, liczby arabskie stronę; liczby podane tłustym drukiem wskazują stronę, na której o danym przedmiocie jest obszerniejszy wywód; liczby mniejsze po większych oznaczają uwagę na odnośnej stronie).

A.

Actiones in rem scriptae, I. 45.

Adnotacya — pojęcie, I. 36 n.

— przedmiot, I. 129 n.

— wykreślenie, I. 40 n.

— kaucyi wedle ustawy z d. 24 kwietnia 1874 r. l. 48 d. u. p., I. 93.

— p. Konwersya.

— wdrożenia postępowania licytacyjnego, I. 348 n.

— łączności hip., I. 112, 132, **419** n.

— do nadejścia oryginału, I. 387 n.

— do nadejścia tłumaczenia, I. 388 n.

— oddzielenia gruntów, I. 132.

— odmownej uchwały, I. **405** n., 442, 448, 450, 452, **453** n.

— podania o oddzielenie części ciała hip., I. 49, 52, **58**, 58/1, **60**, **61**/1.

— postępowania o uznanie realności przemysłu, II. 55/2.

— przekazania celem ściągnięcia, I. 289.

Adnotacya p. Przemiana.

— przybicia: ogłoszenia i odnowienia, I. 349 n.

— rodząca skutki prawne, I. 132 n.

— sekwestracji, I. 132.

— skargi hipotecznej, I. 301 n.

— skarg o wykreślenie przed u. h., I. 9.

— skargi o wykreślenie wedle u. h., I. 132, **331** n.

— sprzedaży egzekucyjnej, I. 343 n.

— stopnia hip., I. 132, **292** n.

— stopnia hip. a konwersya, I. 298 n., 299/1.

— stosunków osobistych I. **130** n., **291**.

— terminu licytacyjnego, I. 349.

— uznania, I. 136.

— wniesienia rekursu, I. **448**, 451, 452, **453** n.

— wypowiedzenia wierzytelności hip., I. 131, **301** n.

— wywłaszczenia, I. 347 n.

— p. Wzruszenie.

— zarządu przymusowego, I. 200.

Adnotacya zgłoszenia rozszczenia w postępowaniu ustalającym ks. gr. II. 16 n.

Akta hip., I. 470 n.

Alienowanie, p. Zakazy.

Alimenta — raty w przyszłości mające zapasć, I. 106.

— p. Świadczenia peryodyczne.

— termin do rekursu od uchwały nie pozwalającej zabezpieczenia, I. 447.

Amortyzacya dawnych wierzytelności hip., I. 427—434.

— a przedawnienie, I. 428 n.

— postępowanie, I. 429 n.

— warunki, I. 429.

— drobnych pozycyi hipotecznych, I. 430—432.

— w razie zmiany ks. gr., II. 21.

Anfechtung, p. Wzruszenie.

Aniliny atrament, I. 146.

Arkusze oznajmień, II. 165 n., 177 n., 183 n.

Arkusze posiadania, II. 10 n., 12, 64 n., 79 n., 88.

Arkusze zgłoszeń, p. Arkusze oznajmień.

Arkuszyki indywidualne, II. 46.

Arrondacya, I. 51, 62.

Audyencye, p. Przesłuchanie.

Aufsandungsurkunde, I. 224.

Aufschlagpunkt, p. Punkt rozkładu.

Ausgedinge, p. Wymowa.

B.

Bank austr. węg., I. 226.

Bannrechte, I. 181.

Befriedigungsrecht, p. Prawo zaspokojenia się.

Beneficium — wpis na karcie A., II. 53.

Bescheinigung, p. Wykazanie.

Bezpieczeństwo, p. List zastawny.

Bezpieczeństwo pupilarne, I. I. 51, 62.

Bilety egzekucyjne, I. 122.

Blizszości wedle pokrewieństwa prawo, p. Prawo.

Budowa gościńców, II. 191 n.

Budowle mające na celu skierowanie lub odpór wód, II. 191 n.

Budowy pomocnicze, II. 221 n., 226, 226/1, 245 n., 253 n., 255, 263 n.

Budynki — własność wystawionych na cudzym gruncie, I. 21, 25.

— podział na części materyalne, I. 47 n.

— rozdział ceny kupna budynków podzielonych fizycznie, I. 205 n.

C.

Causa — w znaczeniu podmiotowym, I. 149.

— w znaczeniu przedmiotowym, I. 149.

Cechy istotne prawa hipotecz. I. 33.

Cena kupna egzekucyjnie sprzedanej nieruchomości, rozdział ceny kupna I. 158 n.

— p. Prawo zastawu na kolei.
— p. Prawo zastawu na kopalni nafty.

Certiorirungsclausel, I. 411.

Ciało hipoteczne — pojęcie II. 50 n.

Ciało hipoteczne jako całość, I. 15 n.

— jako jednostka ksiąg, I. 16.

— jako przedmiot wykazu hipotecznego, I. 14.

Ciało hip. — wpis części składowych, II. 53.

Ciało hipoteczne — zmiana ob-
szaru, I. 16, 54.

— p. Podział.

Ciężary dawne, p. Karta.

Ciężary gruntowe, II. 55 n.

Ciężary rzeczowe — pojęcie,
I. 30, 71 n.

— nabycie, I. 30.

— zgaśnięcie, I. 30.

— wpis I. 43 n., 70 n.

— p. Wartość.

— zaspokojenie z ceny kupna
I. 179 n., 189 n.

Czas normalny dla charakteru
parceli, II. 45 n.

Czas normalny dla charakteru
parcel w okręgu krakowskim,
II. 46/1.

Czas wniesienia podania,
p. Pierwszeństwo.

— p. Rozpoznanie.

Czasowe ograniczenia, II. 58.

Części idealne — wpis wła-
sności, I. 47.

— wpis prawa zastawu, 74 n.

— p. Pierwszeństwo.

Części składowe, p. Podział.

— p. Dobra tabularne.

Części składowe ciała hip. —
wpis na karcie A. II. 53, 83 n.

— położone w różnych gminach,
II. 84 n.

Czynności urzędu hipot.,
p. Urząd hipoteczny.

Czynsz — zapłacenie naprzód,
I. 133.

D.

Datki konkurencyjne, I. 162.

Dawne ciężary, p. Karta, II.
107 n.

Dawne wierzytelności hip.,
p. Amortyzacya.

Depozyt sądowy, I. 254.

Deputat, I. 181.

Derelictio, p. Własność.

Dług — częściowy zapis dłu-
gu, p. Zapis.

Dobra miejskie, II. 32 n.

Dobra rustykalne, II. 31 n.

— tabularne, II. 31 n.

Dobra tabularne—podział I. 63 n.

— powiększenie posiadłościami
nietabularnymi, I. 63—70.

Dobra wiara, I. 319, 319/1;
II. 16.

Dobro gminne, II. 26 n.

Dobro państwowe, II. 26 n.

Dobro publiczne, p. publi-
czne.

Dochodzenia w postępowa-
niu przy zakładaniu ks. gr.,
II. 8 n., 62 n., 73 n.

Dodatkowe księgi, II. 49.

Dokumenty do intabulacyi
wystawione przed u. h., I. 7 n.

Dokument nadający się do
intabulacyi wedle u. z d. 24
kwietnia 1874 r l. 48 d. u. p.
I. 77, 78, 92 n.

— nadający się do intabulacyi
wedle u. z d. 24 kwietnia
1874 r. l. 49 d. u. p., I. 79 n.,
94 n.

— ogólne wymogi, I. 143 n.

— szczególne wymogi do inta-
bulacyi, I. 213 n.

— szczególne wymogi prenota-
cyi, I. 238 n.

Dokumenty prywatne, I. 218 n.,
221 n.

— prywatne — p. Prenotacya.

— publiczne, I. 227 n.

— publiczne — p. Prenotacya.

— zagraniczne, I. 225 n., 251.

Dominikalne grunta, II. 42/1.

Dominikalna własność, II. 33 n.

Dominikalne parcele, II. 40 n.

Dominikalne prawa przemysło-
we, II. 31/1.

Dominikalny podatek, II. 39 n.,
39/1.

Domy, p. Budynki.
Dopisanie, p. Podział.
 Dopisanie części ciała hip. do innego ciała, I. 56.
Doręczenie — czas, przez który można prosić o doręczenie, I. 446 n.
 — dowód doręczenia, I. 468 n.
 — osoby, którym uchwała musi być doręczoną, I. 437 n.
 — pełnomocnikowi, I. 439 n.
 — podania o oddzielenie, I. 50, 52.
 — skutki niedoręczenia, I. 441, 445 n.
 — sposób I. 441, 468 n.
 Doręczenie wezwań do dochodzeń przy zakładaniu ks. gr., II. 9.
 — właściwość sądu co do doręczenia, I. 410 n.
 — wymienienie osób, którym się uchwałę doręcza, w samej uchwałce, I. 436 n.
Dowód doręczenia, I. 468.
 — różnica między dowodem a wykazaniem, I. 246 n.
 — własności przez wyciąg hip., I. 30.
Dożywocie, wpis, I. 44.
Drobne pozycje hipotecz., I. 430—432.
 — amortyzacya, I. 431 n.
 — edykt, I. 431 n.
 — uwolnienie od stempli, I. 430 n.
Drogi publiczne, II. 26 n.
 Drogi konieczne, I. 165.
 — p. Konieczne.
Dwuksięgowość, I. 12.
Działalność sędziego, I. 394 n. 443 n.
Dziedziczenie, p. Sukcesya.
Dzielenie, p. Podział.
 Dzielenie pól i miar górniczych, II. 232 n.

Dzielenie pól naftowych, II. 247 n. 253 n., 261 n.
Dziennik hipoteczny, I. 455 n., 455¹/₁, 467.
 Dziennik podawczy, I. 455¹/₁.
Dzień, w którym rozpoczęła obowiązywać p. u. h., I. 3 n.
Dziesięcina, II. 55.

E.

Edykt, p. Amortyzacya.
 — p. Drobne pozycje hipoteczne.
 — p. Prawo bliższości.
 Edykt pierwszy w postępowaniu przy ustalaniu ks. gr., II. 14 n., 103 n., 114.
 — drugi, II. 18 n., 108 n., 114.
 Edykta w razie zakładania ks. kolejowych, II. 297 n., 299.
Egzekucya, adnotacya sprzedaży, I. 133, 343 n.
 — z aktu notaryalnego, I. 134.
 — p. Koszta
 — ograniczenie, I. 77 n., 94.
 — na niewydziałonych hipotecznie częściach ciała hip., 17¹/₁.
 — p. Pierwszeństwo.
 — p. Sprzedaż.
 — termin do wniesienia rekursu, I. 447.
 — na wierzytelnościach pieniężnych wedle n. o. e. I., 286.
 — p. Prawo podzastawu.
 — na zabezpieczenie, I. 252 n.
 — p. Zająęcie.
 — p. Zrealizowanie.
Einantwortung, I. 288.
Einstandsrecht, p. Prawo bliższości.
Eintragung — znaczenie wyrazu, I. 37¹/₁.

Einverleibung — znaczenie wyrazu, 37¹/₁.

Ekscepcya, I. 29

Ekspropriacya — adnotacya, I. 133.

— p. Wywłaszczenie.

Ekstabilacya — pojęcie, I. 36 n.

Ekstrykacya, p. Cena kupna.

Ewidencya, p. Kataster.

Ewidencya katastru podatku gruntowego. II. 117—190.

Ewikcyja, p. prawo zastawu, I. 107 n.

F.

Familien - Einstandsrecht, p. Prawo bliższości etc.

Fasye dochodów dla podatku dominikalnego, II. 39

Fideikomis, p. Powierznictwo.

Firma, II. 57¹/₁.

Fikspunkt, p. Punkt stały.

Folia rzeczowe, I. 13, 14.

Forma dokumentów, I. 147.

Forma podania, I. 377 n., 395.

Formularze ksiąg gruntowych II. 92 n.

— ksiąg naftowych, II. 283 n.

— ksiąg kolejowych, II. 341 n.

Freifahrung, p. Oględziny.

Freischurf, p. Wyłączość.

Fundusz religijny — opłaty, I. 165.

G.

Galicyjska tabula, II. 35 n.

Geometra, p. Dochodzenie.

— p. Rysunki.

— p. Urzędnik pomiarowy.

Gminne dobro, II. 26 n.

Górnictwo, II. 216 n.

— p. Księgi.

— p. Należytości.

Gospodarstwo, p. Zagospodarowanie.

Granice parceli, II. 74 n.

Grodzkie sądy, II. 34.

Grosz czynszowy, I. 161.

Grubenfeld, p. Pole górnicze.

Grubenmass, p. Miara górnicza.

Grunta dominikalne, II. 42¹/₁.

— rnsykalne, II. 42¹/₁.

— wolne, II. 42¹/₁.

Gruntowa metryka, II. 46 n.

Gwarectwo, II. 236 n.

— naftowe, II. 254, 269 n.

H.

Hałda, II. 221. 221¹/₁.

Hebrajski język, I. 389.

Hilfsbau, p. Budowa.

Hipoteczny — obecne znaczenie wyrazu, I. 12.

Hipoteka łączna — adnotacya łączności, I. 419 n.

— karta zmian, I. 461, 464.

— postępowanie przy wpisie, I. 421.

— pojęcie, I. 111, 112 n.

— powstanie, I. 113 n.

— przedmiot, I. 111 n.

— zaspokojenie wierzyciela, I. 114 n.

— obowiązek podania łączności, I. 419 n.

— postępowanie w razie zwolnienia z węzła hipoteki łącznej wykazu głównego, I. 424.

— przepis przejściowy, I. 426.

— samoistność poszczególnych praw zastawu, I. 422 n.

— szkoda wynikająca z przemilczenia o łączności, I. 420.

— usprawiedliwienie prenotacyi, I. 425.

— ustanowiona przez u. h. I. 426.

— wpis zmian, I. 422 n.

Hipoteka łączna — wyciągi hipoteczne, I. 425 n.
 — wykonanie wpisów, I. 460, 461, 463, 464.
Historia ksiąg tabularnych w Galicyi, II. 34 n.
Huty, II. 229 n., 229/3.

I.

Idealne części, p. Części
Indemnizacyjne kapitały, I. 164 n.
Indykacyjne rysunki, II. 71 n.
 — sprostowanie, II. 81.
Indywidualne arkuszyki, II. 46.
Instrukcja hipoteczna, I. 10, 455 n.
Intabulacja — pojęcie, I. 36 n.
 — przedmiot, I. 42 n.
 — na podstawie dok. wystawionych przed u. h., I. 7 n.
Interesowani — pojęcie w postępowaniu konwokacyjnym, I. 57, 57/2.

J.

Jawność formalna, I. 18, 35.
 Jawność jako cel ksiąg, I. 12.
 — materyalna, I. 18.
 — materyalna, kierunek negatywny, I. 19—31.
 — materyalna, kierunek pozytywny, I. 151, 313 n.
Język, p. Tłómaczenie.
 — p. Hebrajski język.
 — p. Łaciński język.
Jurysdykcja trybunału królewskiego we Lwowie, II. 37n.

K.

Kara czynszowa, I. 161.
 — konwencyonalna, I. 175.

Karta A., II. 52 n., 82 n.
 — **B.**, karta własności, II. 57 n., 82, 86.
 — **C.**, karta ciężarów, II. 58, 82, 86.
 — dawnych ciężarów, II. 13, 18, 86, 90; 107 n.
 — rozkładu, II. 225/2
 — stanu majątkowego, II. 52 n., 82 n.
 — stanu posiadania, II. 52 n., 82 n.
 — własności, II. 57 n.
 — zmian hipoteki łącznej, I. 461, 464.

Kary skarbowe — tymczasowe zabezpieczenie, I. 9.

Kataster, p. Ewidencya.

— a karta A., II. 53.
 — na podstawie patentu z 1817 r. II. 45 n.
 — zgodność z księgami, I. 354 n.; II. 81 n., II. 122 n., 169 n., 180 n., 183 n.

Kaucya, I. 78 n., 93.

— p. Mażeńska.

Klauzula intabulacyjna, I. 409 n.

Klauzula §. 822 u. c., 139, 175.

Kolej, p. Księgi.

— wywłaszczenie na rzecz kolei, I. 24.

Kolei żelaznych wydatki — pierwszeństwo, I. 165. II. 296.

— p. Prawo zastawu na kolei.

Kolej — nabycie własności, I. 21, 23, II. 294 n.

Kolizya, p. Pierwszeństwo.

Komasacya, I. 70, II. 128, 164 n.

Komisarz rządowy, I. 76 n., 92 n.

Kompensacya — wpis I. 134.

Kompetencya, p. Właściwość.

Koncesya górnicza, II. 225/1.

Koncesya kolejowa, II. 290 n.

- Konieczne drogi**, I. 165, II. 198 n.
- Konkurencya**, p. Datki.
- Konkursu otwarcie**, p. Adnotacya stos. osobistych.
— wpis na karcie B., II. 57.
- Konkurs zakładów wydających listy zastawne, I. 93 n.
- Konskrypcyjne liczby domów**, II. 53.
- Konwersya**, I. 81 — 91, 95 — 104.
— adnotacya, I. 134.
— należytość w razie konwersyi, I. 103 n.
— pojęcie, I. 96 n.
— przed ustawą z 1888 r., I. 97 n.
— wedle ustawy z r. 1888, I. 100 n.
— a adnotacya stopnia hip., I. 298 n., 299¹/₁.
- Konwokacya**, I. 59 n.
— względem posiadaczy częściowych zapisów długu, I. 80 n.
- Kopia**, p. Mapa.
- Koryto**, p. Rzeki.
— p. Własność.
- Koszta egzekucyi**, I. 121 n., 192.
— w postępowaniu o podział ciała hipotecznego, I. 62²/₃, 62⁴/₄.
— sporu, I. 121 n.
— założenia ksiąg, II., 68.
- Krajowa tabuła**, II. 35 n
- Krakowski okrąg**, p. Normalny czas.
- Kredyt**, p. Melioracya.
— prawo zastawu dla I. 107 n.
- Królewska tabuła krajowa**, II. 35 n.
- Królewski trybunał we Lwowie**, II. 35 n.
- Księgi dodatkowe**, II. 49.
- Księga dokumentów** — pojęcie, I. 13, 35, 466 n ; II. 59
- Księga dokumentów, p. Księga główna.
- Księga główna** — pojęcie I 13.
— cel i treść, I. 32.
— stosunek do ks. dokumentów I. 32 n.
- Księgi górnicze** — dzień, w którym u. h. zaczyna obowiązywać, I. 3 n.
— jednostka ks. gór., II. 225 n.
— urządzenie, II. 222 n.
— ustawy normujące je, I. 8 n.; II. 215 n.
— zastosowanie instrukcyi hipotecznej, I. 477; II. 215 n.
— znaczenie, II. 222 n.
- Księgi górnicze w Krakowie, II. 231¹/₁.
- Księgi gruntowe** — pojęcie, I. 10.
— w obszerniejszem znaczeniu, I. 12¹/₁.
— w ścisłejszem znaczeniu, I. 12¹/₁.
- Księgi gruntowe nie uważane za hipoteczne, II. 5 n., 25.
— dawne, uważane za hipoteczne — przeniesienie wpisów, II. 86, 87, 90.
- Księgi handlowe**, p. Wyciąg.
- Księgi hipoteczne** — pojęcie, I. 12.
- Księgi kolejowe**, I. 24, II. 287 n.
— jednostka, II. 292 n., 321 n.
— urządzenie, II. 289 n., 339 n.
— ustawy normujące, II. 289 n., 339 n.
— p. Kolej, nabycie własności.
— p. prawo zastawu na kolei.
- Księgi miejskie**, dzień w którym u. h. zaczyna obowiązywać, I. 3 n.
- Księgi naftowe** — jednostka, II. 247.
— urządzenie, II. 246, 279 n.
— ustawy normujące, II. 243 n

Księgi naftowe — znaczenie, II. 246.

Księgi publiczne — pojęcie, I. 11.

— sądów grodzkich i ziemskich, II. 34.

Księgi wiejskie — dzień, w którym u. h. zaczyna obowiązywać. I. 3 n.

— wyliczenie ksiąg utrzymywanych przez urząd hipoteczny, II. 59.

Kuks, II. 236 n.

— naftowy, II. 254, 269 n.

Kumulacya podań, I. 382 n.

Kuratela, p. Adnotacya stosunków osobistych.

Kurator, I. 77 n., 95.

L.

Lagerungskarte, p. Karta rozkładu.

Legalizacya dok. wystawionego przed u. h., I. 7 n.

— dokumentów wedle u. h. i wedle następnych ustaw, I. 215 n.

Lenno, II. 57 $\frac{1}{2}$.

Licytacya, p. Sprzedaż.

— adnotacya wdrożenia postępowania licytacyjnego, I. 348.

— adnotacya terminu licytacyjnego, I. 349.

— adnotacya ogłoszenia przybicia, I. 349.

— adnotacya odmówienia przybicia, I. 349.

Liczby katastralne, II. 53.

— p. Konskrypcyjne.

— wyrażające rozmiar prawa, I. 461.

List dłużny, p. Zapis.

List zastawny — pojęcie, I. 92

— pokrycie, I. 77 n., 91 n

Löschungsklage, p. Skarga. **Lwowska tabula**, II. 35 n.

Ł.

Łaciński język, I. 389

Łączenie pól i miar górniczych, II. 232 n.

— pól naftowych, II. 247 n., 261 n.

Łączna hipoteka, p. Hipoteka.

M.

Majątkowy stan, p. Karta.

Małoletność, p. Adnotacya stos. osobistych.

— p. Ograniczenia własności.

Małżeńska kaucya wojskowa, I. 175.

Mapa katastralna, jako dowód arondacyi, I. 51.

— znaczenie, I. 359 n.; II. 53

— a karta A, II 53.

Mapa rozkładu, p. Karta.

Mapy — taryfa cen, II. 152 n.

Marnotrawstwo, p. Ograniczenia własności.

Melioracya, p. Renta.

Metryka gruntowa, II. 46 n.

Mężowie zaufania, II. 9, 62.

Miary dolno-austryackie, II 150 n.

— metryczne, II. 150 n.

— powierzchni, II. 150 n.

Miara dzienna, II. 221, 226, 228.

— górnicza, II. 220, 226 n., 234.

— dzielenie, II. 232 n

— łączenie, II. 232 n.

Miejskie posiadłości, p. Księgi, p. Posiadłości.

Minerały zastrzeżone, II. 216 n

Monopol soli, II. 217 $\frac{1}{1}$.

N.

- Nabycie** praw hipotecznych, I. 17 n.
Nadanie, II. 219, 225_{/1}, 234.
Nadzastaw, p. Prawo.
Nadzór nad utrzymującymi ks. gr., I. 476 n.
Nafta, p. Księgi.
 — p. Uprawnienia.
Najem, p. Prawo najmu.
Należytości górnicze, I. 165.
Należytość — p. Konwersya
 — od orzeczenia załatwiającego sprzeciwienie się oddzieleniu, I. 52.
 — od poświadczenia w postępowaniu konwokacyjnym, I. 50.
 — od przeniesienia, I. 231.
 — pierwszeństwo, I. 163 n.
 — uwolnienie wpisów z powodu oddzielenia części ciała hip., I. 49.
 — za pomiar, II. 148 n.
 — za przepisanie katastralne, II. 147.
Napisy, I. 392.
Napis wykazu, II. 53.
Nazwa posiadłości, II. 53.
Niczyje grunty, p. własność.
Nieruchomości — jako przedmiot ksiąg gr., II. 26_{/2}, 30 n.
 — prawa poczytane za nieruchomości, II. 30 n. 223, 247.
Nieważność prawa publicznego, I. 147, 399 n.
 — wpisu, I. 313 n.
Normalny czas dla charakteru parceli, II. 45 n.
 — dla charakteru parcel w okręgu krakowskim, II. 46_{/1}.
Nothwege, p. Konieczne drogi.
Nowe księgi — zakładanie, II. 5 n., 102 n.

O.

- Obciążenie**, p. Zakazy.
Obligacya, p. Prawo.
Obligacye kolejowe z prawem pierwszeństwa, II. 296, 323 n.
 Obligacya udziałowa — p. Zapis.
Obszar ciała hip., I. 16.
 — parcel, II. 53 n.
 — prawa, I. 461.
 — służebności, I. 70 n.
Occupatio, p. Zawłaszczenie.
Odbudowa, p. Budowa.
Odbudowy zdolność, II. 220.
Oddanie, p. Tradycya.
Oddziały karty A., II. 53 n.
Oddzielanie części składowych ciała hip. — p. Podział.
Odjęcie pól naftowych — p. Uprawnienie naftowe.
Odkrycie minerałów, II. 220.
Odkupienia prawo, p. Prawo.
Odłączenie hipoteczne gruntów do budowy gościnców etc., II. 191 n.
Odmówienie prośbie o wpis, I. 405 n.
Odnowienie ks. gr., II. 24. 68 n.
Odpisanie, p. Podział.
Odpisy dok., badanie, I. 465 n.
 — przechowywanie, I. 465 n.
 — odpisy, jako załączniki, I. 390 n.
Odrzucenie podania, I. 405 n.
Odsetki — konieczność wpisu, I. 104 n.
 — prawo zastawu, I. 123 n.
Odszkodowanie — prawo zastawu, I. 107 n.
Ogłędziny, II. 225_{/2}.
Ogłoszenie u. h., I. 4.
Ograniczenie, p. Egzekucya.
 Ograniczenia obiektywne, wpis, I. 133.

Ograniczenia praw hipotecznych, I. 17 n., 38/1.
 — własności — podmiotowe, II. 57 n.
 — — przedmiotowe, II. 57 n.
Okrąg krakowski, p. Normalny czas.
Ołówka używanie, I. 473.
Opalikowanie, II. 225, 225½.
Opersał, p. Przymiar.
Opieka, p. Adnotacya stos. osobistych.
Opłaty, p. Fundusz religijny.
 — p. Należyżość.
Oprawa — wpis, I. 44.
 — zaspokojenie z ceny kupna, I. 175.
Opuszczenie, p. Derelictio.
Ordynacya wyborcza do sejmku, II. 33 n.
Oryginały, I. 384, 386—388.
Orzeczenie, p. Egzekucya.
 — p. Dokumenty publiczne.
Osobiste stosunki, p. Adnotacya.
Osoby — wymienienie w dokumencie, I. 147.
Ostrzeżenie — znaczenie wyrazu, I. 37/1.
Oświadczenie woli, p. Wola.
Otwarcie księgi gr., I. 5; II. 14 n., 102 n.
 — nowego wykazu, I. 464.
Owoce, p. Sekwestracya.
 — p. Prawo zastawu.
Oznaczenie parcel na nowo wykrytych, II. 76 n.

P.

Państwowe dobro, II. 26 n.
Pańszczyzna, p. Poddaństwo.
Papiery dające się przenieść przez indosacya, p. Zapis.
 — na okaziciela, p. Zapis.
Parcela, I. 17.

Parcele dominikalne, II. 42 n.
 — rustykalne, II. 42 n.
 — nowo wykryte, II. 76 n.
 — p. Obszar.
 — oznaczenie katastralne, II. 53.
Parceli granice, II. 74 n.
Partes pro indiviso, p. Pierwszeństwo.
 — p. Części idealne.
Patronat, II. 56.
Patronatowe ciężary, p. Ciężary realne.
Pełnomocnictwo do odbierania uchwał, I. 439 n., 440½.
 — do wnoszenia podań, I. 375.
 — do wystawienia dok. nadających się do intabulacyi, I. 223 n.
Peryodyczne, p. Świadczenia.
Petitum, p. Żądanie.
Pfändung, p. Zajęcie.
Pięięzna suma — prawo zastawu dla... I. 104 n.
Pieczęć, I. 409, 411.
Pierwszeństwo do kupna, p. Prawo.
 — prawa i wpisu — pojęcie, I. 152 n.
 — wpisu w razie egzekucyi — uprzywilejowane, I. 159—165.
 — hipoteczne, I. 166—193.
 — w razie sekwestracyi, I. 193 do 200.
 — w razie egzek. sprzedaży partium pro indiviso, I. 200 do 206.
 — praw w stanie wolnym od egzekucyi, I. 156 n.
 — skarga o pierwszeństwo, I. 342.
Pierwszy edykt, p. Edykt.
Place publiczne, II. 26 n.
Plan sytuacyjny, I. 352 n.
Plumbatura, I. 457 n., 458/1, 459 n.
Poczta — doręczenie, I. 468.
Podanie, p. Forma.

- Podanie, p. Kumulacya.
 — wymogi, I. 379 n.
 — p. Załączniki.
 — ilość egzemplarzy, I. 392.
 — p. Rubra.
 — p. Rozpoznanie.
 — p. Rozstrzygnięcie.
- Podatki**, I. 159 n., 159²/₂, 231.
- Podatek** dominikalny, p. Dominikalny.
- Poddaństwo**, II. 33, 42¹/₁, 46, 46¹/₁, 46²/₂.
- Podnajem, 31, 129.
- Podpis**, p. Legalizacya.
- Podstawienie** powierznicze, II. 58.
- Podzastaw**, p. Prawo.
- Podział** ciała hipotecznego, I. 15, 16, 17, 49 n.
 — p. Dobra tabularne.
 — p. Konwokacya.
 — p. Plan.
 — postępowanie, I. 56 n.
- Pokrewieństwo**, p. Prawo bliższosci etc.
- Pole** górnicze, II. 220.
 — dzielenie, II. 232 n.
 — łączenie, II. 232 n.
- Pole** naftowe, p. uprawnienie naftowe.
 — zastrzeżone, II. 219, 220 n.
- Policya** naftowa, II. 271 n.
- Polityczne władze**, p. Władze.
- Polowanie**, II. 55 n.
- Połączenie** ciał hip., I. 56 n.
 — p. dobra tabularne.
 — kilku posiadłości w jedno ciało hip., II. 51.
- Pomiary**, I. 355¹/₁; II. 185 n.
 — p. urzędnik pomiarowy.
- Pomyłka**, p. Sprostowanie.
- Poprzednik** hip., I. 136 n., 399.
- Porównanie** podania ze stanem hip., I. 457 n.
- Posag**, I. 175.
- Posesoryjne środki**, I. 29.
- Posesoryjne środki, p. Posiadanie.
- Posiadanie**, p. Posesoryjne środki.
 — nie nadaje się do wpisu, I. 43, 43¹/₁.
 — jako podstawa przy zakładaniu ks. gr, II. 10 n.
- Posiadania karta**, p. Karta.
- Posiadłość**, p. Nazwa.
 — znaczenie wyrazu, I. 15¹/₁.
- Posiadłości** miejskie, II. 32 n., 49.
 — p. Połączenie.
 — tabularne, II. 31 n.
 — wiejskie, II. 32 n., 49.
- Postępowanie** konwokacyjne, p. Konwokacya.
- Postępowania zasada, I. 366 n.
- Postępowanie przy zakładaniu ksiąg, II. 2 n., II. 60 n., 70 n.
 — p. Nowe księgi.
 — p. Odnowienie.
 — p. Sporządzenie wyk. hip.
 — p. Ustalenie.
 — p. Uzupełnienie.
 — p. Zmiana.
 — w sprawach ksiąg górniczych, II. 239 n.
 — sprawach ksiąg kolejowych, II. 297 n.
 — w sprawach ksiąg naftowych, II. 248 n., 251 n., 260.
- Poszukiwanie** minerałów zastrzeżonych, p. Pozwolenie.
- Potwierdzenie** wpisu, I. 464 n.
 — udzielanie potwierdzeń, I. 476.
- Powierznictwo** — wpis na karcie A., II. 53 n.,
 — wpis na karcie B., II. 57, 57²/₂.
 — wpis na karcie C., II. 58.
- Pozwolenie** na poszukiwanie minerałów zastrzeżonych, II. 218.
- Pożar** — koszta gaszenia, I. 165.

- Pożyczka**, p. Adnotacya stopnia hipotecznego.
— p. Konwersya.
- Praesentatum** — wpisanie do dziennika hip., I. 456.
— wpisanie do ks. głów., I. 460.
- Prawo** bliższości wedle pokrewieństwa, I. 432—434; II. 58.
— — zakaz ustanawiania, I. 433.
— — zrównanie z prawem pierwszeństwa do kupna, I. 433 n.
— — zgaśnięcie, I. 434.
- Prawo hipoteczne** — wyrażenie, nabycie, przeniesienie, ograniczenie, umorzenie, I. 17 n.
— majątkowe — wpis, I. 45.
— nadzastawu — p. Prawo podzastawu.
— najmu — nabycie, I. 30.
— — zgaśnięcie, I. 31.
— — wpis, I. 43, 44 n., 127 n., II. 58.
— — zaspokojenie z ceny kupna, I. 181 n., 191 n.
- Prawa** nie nadające się do wpisu, I. 46.
— obligatoryjne — wpis, I. 44 n.
- Prawo odkupienia** — nabycie, I. 30.
— — zgaśnięcie, I. 31.
— — wpis, I. 43, 44 n.; II. 58.
— — zaspokojenie z ceny kupna, I. 181 n., 192.
— — prenotacya, I. 250 n.
- Prawo patronatu**, II. 56.
- Prawo pierwszeństwa do kupna**, nabycie, I. 31.
— — zgaśnięcie, I. 31.
— — wpis, I. 43, 44 n., II. 58.
— — zaspokojenie z ceny kupna, I. 181 n., 192.
— — prenotacya, I. 250 n.
— p. Prawo bliższości.
- Prawa** poczytane za nieruchomości, II. 30 n., 223, 247.
- Prawo polowania**, II. 55.
- Prawa** połączone z własnością ciała hip. — wpisuje się na karcie A., II. 53 n.
- Prawo propinacyi** — jako samostne ciało hip., II. 31, 31/1, 56/1.
- Prawo przemysłowe** dominikalne, II. 31/1.
- Prawo podzastawu** — nabycie, I. 73 n., 285 n.
— — pojęcie, 276 n.
— — posiadaczy listów zastawnych, I. 94.
— — stosunek podzastawnika do właściciela zastawu, I. 283 n.
— — ustawowe, I. 94.
— — wpływ prawa podzastawu na podstawowe prawo zastawu, I. 284 n.
— — wpis, I. 43.
— — zaspokojenie się podzastawnika, I. 277—290.
- Prawo realne patronatu** — wpis, I. 45.
- Prawo realne** — wpis, I. 46/1.
— — dochodzenie przy zakładaniu nowych ks. gr., II. 8 n.
— — dochodzenia przy zmianie ks. gr., II. 20 n.
— — pojęcie, II. 56.
— — wpis na karcie A. II. 56.
- Prawo rzeczowe**, jako przedmiot wpisu do ksiąg, I. 15.
— — nabycie, ograniczenie, umorzenie, I. 19—30.
— — wpis, I. 43 n.
- Prawo rybołostwa**, II. 55.
- Prawa sąsiedzkie**, II. 56.
- Prawo spadkowe** — wpis, I. 43.
— użytkowania — wpis, I. 43.
- Prawa** wpisywane do ksiąg gruntowych, I. 12, 42 n.
— wpisywane do ksiąg górniczych, II. 234 n.
— wpisywane do ksiąg kolejowych, II. 293 n.

- Prawa wpisywane do ksiąg naf-
towych, II. 248.
- zaspokojenia się, I. 184 n.,
300, 300/1.
- Prawo zastawu — nabycie, I. 17.
- — p. Pierwszeństwo.
  - — ustawowe, I. 24, 159 n.
  - — zgaśnięcie, I. 23, 28 n.
  - — wpis I. 43 n, 104 n.
- Prawo zastawu — przedmiot,
I. 73 n, 74/1.
- — p. Wartość.
  - — wpis dla częściowych za-
pisów długu, I. 19 n. 94 n.
  - — dla wierzytelności przy-
szłych, I. 107 n.
  - — ad fructus, I. 195, 200/1.
- Prawo zastawu na kolei, II.
295 n., 323 n.
- na kopalniach, II. 237.
- Prawa związane, II. 56.
- Prenotacya** uzyskana przed
u. h., I. 6.
- dokum. nadające się do pre-
notacyi, I. 245 n.
  - korzyści praktyczne, I. 241.
  - pojęcie, I. 36 n. 242 n.
  - ponowienie, I. 271.
  - przedmiot, I. 41 n.
  - p. Usprawiedliwienie.
  - wyciągu z ksiąg handlowych,
I. 9.
  - znaczenie materyalne, I. 241.
  - zaspokojenie z ceny kupna,
I. 189, 274 n.
- Proces** usprawiedliwiający pre-
notacya, I. 263 n.
- p. Prenotacya.
  - p. Strony.
  - p. Skarga.
  - p. Usprawiedliwienie.
  - p. Skutki.
- Projekt** wykazu hipotecznego,
II. 6 n., 11 n.
- p. Uznanie.
- Propinacya**, p. Prawo.
- Propinacyjne ciężary** — p.
Ciężary realne.
- Protokolista**, II. 9, 60.
- Protokoł**, II. 9, 64, 78 n.
- podawczy, I. 455/1.
- Prywatne rzeki**, II. 26/4.
- Przechowanie**, p. Akta.
- p. Odpisy.
- Przedawnienie**, p. Jawność
materyalna, kierunek pozy-
tywny.
- Przedłużenie terminu**, p. Ter-
miny.
- władzy ojcowskiej — p. Ad-
notacya stos. osobistych.
- Przedmiot** u. h. — p. Zasto-
sowanie.
- Przedstanowcze załatwie-
nie**, I. 402.
- Przedstawienie**, I. 105 n. 441.
- Przejrzystość**, I. 12.
- Przekazanie**, I. 287 n.
- Przemiana** prawa zastawu na
egzekucyjne, I. 134.
- Przemysł pomocniczy**. II. 211.
- przydomny, I. 160/2, II. 54,
54/2, 56/2.
- Przemysłowe** prawa domini-
kalne, II. 31/1.
- Przeniesienie** praw hipotecz-
nych, I. 17 n, 38/1.
- wierzytelności hip. I. 73.
  - wpisów z dawnych ksiąg, II.
86, 87, 90.
- Przesłuchanie stron** w po-
stępowaniu konwokacyjnem,
I. 52.
- w razie wykreślenia preno-
tacyi, I. 270 n.
  - w celu zmniejszenia maxi-
mum prawa zastawu, I. 105 n
  - w razie wykreślenia adno-
tacyi sporn, I. 338 n.
  - w razie sprostowania, I. 410 n.
  - (zestawienie przypadków
przesłuchania), I. 401 n.

- Przeznaczenie** na integralną część kopalni, II. 229 n.
- Przybicie**, p. Licytacya.
- p. Adnotacya.
- Przydomny**, p. Przemysł.
- Przygotowawcze zarządzenia**, p. Zarządzenia.
- Przymiar**, II. 220, 226 n.
- Przymusowy**, p. Zarząd.
- Przynależności górnicze**, II. 228 n.
- kolejowe, II. 294 n., 302 n.
- Przynależność ruchomości do ciała hip.** — wpis, I. 135.
- Przyszłe wierzytelności**, p. Wierzytelności.
- Przywileje rzeczowe**, II. 56.
- Przyznanie**, I. 288 n.
- Przywrócenie** do pierwotnego stanu, p. Konwokacya.
- p. Restytucya.
- Przyznanie spadku**, p. Własności.
- p. Sukcesya uniwersalna.
- Publicyńska skarga**, p. Skarga.
- Publiczne dobro** — pojęcie, II. 26.
- postępowanie przy wpisywaniu do ks. gr., II. 22 n.
- nie jest przedmiotem ks. gr. II. 26 n.
- jako przedmiot praw realnych, II. 56 n.
- Publiczne drogi, II. 26 n., 26¹/₄, 191 n.
- Publiczne place, II. 26 n.
- Publiczne rzeki, II. 26 n.
- Publiczność**, p. Jawność.
- Punkt rozkładu**, II. 224.
- Punkt stały, II. 224.
- R.**
- Radicitres - Gewerbe** — p. Przemysł.
- Realne prawo**, p. Prawo
- Recepis zwrotny**, I. 468.
- Rękojmia**, p. Uprawnienie do wnoszenia podań.
- Regale górnicze**, II. 217¹/₁.
- Rejestra**, II. 59, 89.
- Rękojmia** za braki — prawo zastawu, I. 107 n.
- Rekurs**, p. Adnotacya wniesienia rekursu.
- cel i skutki, I. 450 n.
- niezawiadomionego o wpisie, I. 446.
- postępowanie sądowe, I. 447 n.
- w postępowaniu o podział posiadłości, I. 63.
- przyczyny wniesienia, I. 443 n.
- rewizyjny, I. 451, 452, 453,
- rewizyjny nadzwyczajny, I. 442, 443, 449.
- rewizyjny nadzwyczajny przed u. h., I. 7.
- termin do wniesienia, I. 447.
- uprawnienie do wniesienia, I. 445 n.
- Rekursy** wedle u. z 6 lutego 1869 l. 18 d. u. p., I. 450.
- Rekurs — podstawy rekursu a skargi o wykreślenie, I. 443 n.
- Renty**, I. 127.
- p. Świadczenia peryodyczne.
- Renta** melioracyjna, I. 165, 165¹/₂.
- Restytucya** do pierwotnego stanu, p. Termina.
- Rewirowa sztolnia**, p. Sztolnia.
- Rezolucye**, p. Uchwały.
- Rodzaje wpisów**, p. Wpisy.
- Równoczesne podania** — wpis, I. 133.
- Równoczesne wpisy — wykonanie, I. 460.
- Spreczne wpisy.
- Równoczesność** — pojęcie, I. 156.
- Rozkład**, p. Punkt.

Rozkład, p. Karta.
Rozmiar, p. Obszar.
Rozpoznanie gruntów kolejowych, II. 298 n., 308 n., 330 n.
 Rozpoznanie podania, I. 393 n.
Rozporządzenia przed u. h. wydane, I. 8.
Rozstrzygnięcie podania, I. 393 n.
 — p. Odmówienie.
 — p. Zezwolenie.
Rubra, I. 392.
Ruchomości, p. Przynależność
Rustykalne grunta, II. 42/1.
 Rustykalne parcele, II. 40 n.
 Rustykalna własność, II. 33 n.
Rybołówstwo, II. 55 n.
Rysunki inдықacyjne, II. 71 n.
 — sprostowanie, II. 81.
Rzeki prywatne, II. 26/4.
 — publiczne, II. 26 n.

S.

Sądy górnicze, II. 225.
 — grodzkie i ziemskie, II. 34 n.
Sąsiedzkie prawa, II. 56.
Schurfbewilligung, p. pozwolenie na poszukiwanie.
Schurfzeichen, p. Znak.
Sejmowa ordynacya wyborcza, II. 33 n.
Sekwestracya, p. Adnotacya.
 — na częściach składowych ciała hip. I. 76.
 — p. Pierwszeństwo.
 — p. Prawo zastawu ad fructus.
Skarb, p. Zabezpieczenie.
Skarga hipoteczna, I. 304 n.
 — o pierwszeństwo, I. 342.
 — o podział współwłasności, I. 16/2, 30.
 — Publicyńska. I. 22, 29.
 — o stwierdzenie, I. 273 n.
 — rei vindicatio, I. 22, 29 n.

Skarga usprawiedliwiająca prenotacyą — p. Prenotacya.
 — — natura prawna, I. 265 n.
 — o wykreślenie cywilna, 323 n.
 — karna, I. 327 n.
Skargi o wykreślenie — adnotacya przed u. h., I. 9.
 — założenia tej skargi w przeciwstawieniu do założeń rekursu, I. 443.
 — w razie niezgłoszenia praw w postępowaniu ustalającym, II. 16 n.
 Skarga wywoławcza, I. 272 n.
Skonto, I. 61/2.
Skutki nieusprawiedliwienia prenotacyi, I. 263.
 — usprawiedliwienia prenotacyi, 267 n.
 — wpisu — p. Jawność.
 — p. Doręczenie
Służebność górnicza, II. 222. 222/1, 238.
 — p. Pierwszeństwo.
 — p. Wartość.
 Służebności gruntowe i domowe — dochodzenie przy zakładaniu nowych ksiąg, II. 8, 12.
 — wpis na karcie dawnych ciężarów, II. 12.
 — p. Karta C.
 — dochodzenie przy zmianie ks. gr., II. 20 n.
 — wpis, I. 43 n., 70; II. 53, 54 n., 83.
 — zgaśnięcie, I. 23, 28 n.
 — gruntowych — przedmiot I. 17/2.
 — zaspokojenie z ceny kupna, I. 176 n., 189 n.
Spadkowe prawo, p. Prawo.
Specyalność, I. 71, 107, 126.
Spółki wodne, I. 165.
Spór, p. Adnotacya.
Sporządzenie projektu wyk. hip., II. 6 n., 11 n., 65 n., 82 n.

Sprawozdanie, p. Rekurs.
 — p. Urząd hipoteczny.
Sprostowanie wpisu, I. 133, 409 n.
 — p. Mapa katastralna.
 — p. Ustalenie.
Sprzeciwienie się oddzieleniu, p. Konwokacya.
Sprzeczne wpisy, I. 173 n.
Sprzedaż egzekucyjna — nabycie własności, I. 21, 26.
 — p. Adnotacya.
 — p. Cena kupna.
 — p. Pierwszeństwo.
 — p. Licytacya.
Srodki prawne, p. Rekurs.
Stan majątkowy, p. Karta A.
 Stan posiadania, p. Karta A.
Stanowczy wykaz kolejowy, II. 299 n., 336 n.
Stemple — uwolnienie rozpraw o wykreślenie drobnych pozycyi hip., I. 430—432.
 — p. wiadczenia.
 — p. Wierzytelności hip.
 — wolne od stempli dokumenta co do kaucyi na pokrycie listów zastawnych, I. 78 n.
 — przy zakładaniu ks., II. 115.
Stopień hip. — p. Adnotacya.
 — p. Pierwszeństwo hipoteczne.
Stosunki osobiste, p. Adnotacya.
Strony w procesie usprawiedliwiającym, I. 264.
 — p. Skarga o wykreślenie.
Sukcesya pod tytułem szczególnym — nabycie własności, I. 22 n.
 — uniwersalna — nabycie własności, I. 21, 28.
 — p. Klauzula §. 822.
 — p. Uprawnienie do wnoszenia podań.
 — p. Poprzednik.
Superficies — wpis, II. 53, 58.

Świadczenia naturalne — natura prawna, I. 72.
 — jednorazowe naturalne — rozprawy o wykreślenie uwolnione od stempli etc., I. 430 do 432.
 — jednorazowe pieniężne — zaspokojenie z ceny kupna, I. 174.
 — peryodyczne, I. 127 n.
 — — rozprawy o wykreślenie nie są uwolnione od stempli etc. I. 430—432.
 — — ustanowione przed u. h. I. 6.
 — — wykreślenie, I. 236 n.
 — — zaspokojenie z ceny kupna I. 174 n., 178 n.
System dwuksięgowości, I. 12.
 — foliów rzeczowych, I. 13, 14.
 — ksiąg gruntowych, I. 12.
 — ksiąg hipotecznych, I. 12.
Sztolnia, II. 221¹/₄.
 — rewirowa, II. 222, 227.
Szyb, II. 221¹/₅.

T.

Tabula krajowa — dzień, w którym u. h. rozpoczyna obowiązywać, I. 3 n.
 — lennicza j. w., I. 3 n.
 — galicyjska we Lwowie, II. 35 n.
Tabularne dobra, II. 31 n.
Tagmass, p. Miara dzienna.
Taryfa cen za mapy etc., II. 152 n.
 — należytości za pomiar II. 148 n.
 — należytości za przepisanie katastralne, II. 147.
Terminy odraczalne i nieodraczalne, I. 377.
 — oznaczone wedle kalendarza i wedle liczby dni, I. 376 n.
 — przestregane z urzędu, I. 457, 469, 470 n.

- Termin**, p. Rekurs.
 — do sprzeciwienia się oddzieleniu, p. Sprzeciwienie się.
 — do wniesienia skargi usprawiedliwiającej, I. 264.
 — p. Skarga o wykreślenie.
Tłómaczenie, I. 147 n. 388 n.
Tradycja, I. 29.
Trybunał królewski we Lwowie, II. 35 n.
Tymczasowy wykaz kolejowy, II. 294 n., 297 n., 305 n., 329 n.
 — p. zakładanie ksiąg.
Tytuł prawny, I. 148 n., 397 n.
 — p. Dokumenty prywatne.

U.

- Uchwały** — potwierdzenie wpisu na uchwałach, I. 464 n., 467, 468.
 — wygotowanie, I. 467 n.
Ueberweisung, I. 287 n.
Ueberschar, p. Przymiar.
Uгода, p. Egzekucya.
 — p. Dokumenta publiczne.
Umorzenie praw hipotecznych, I. 17 n.
Upelnoletnienie, p. Adnotacya stos. osobistych.
Uprawnienia górnicze, II. 216 n.
 — podmiot, II. 217³/₃.
 Uprawnienia naftowe, II. 244 n., 250 n., II. 258 n., 262 n.
 — a własność gruntu, II. 270 n.
Uprawnienie do wnoszenia podań, I. 369 n., 396.
Urząd hipoteczny — sprawozdanie, I. 471.
Urządzenie wewnętrzne ksiąg publicznych, kompetencya sejmu, I. 5.
Urzędnik pomiarowy, I. 355¹/₁, II. 126, 158 n., 165 n., 180 n., 185 n.
- Uskutecznienie wpisów**, p. Wykonanie.
Usprawiedliwienie prenotacyi. I. 39, 254—275.
 — p. Proces.
 — p. Właściwość.
 — p. Hipoteka łączna.
 — p. Strony.
 — skutki, I. 267 n., 268 n.
 — p. Prenotacya.
 — p. Skarga wywoławcza.
 — p. Skarga o stwierdzenie.
 — wpis, I. 134.
 — hipoteki łącznej, I. 425.
 — — uzyskanej przed u. h., I. 6.
 — wpis, I. 134.
Ustalenie ks. gr., II. 13 n., 89 n., 100 n.
Ustawa górnicza obowiązuje obok u. h., I. 8 n.
Ustawy wydane przed u. h., I. 8 n.
Ustawowe prawo zastawu, p. Prawo zastawu.
 — p. Prawo podzastawu.
Ustępstwo pierwszeństwa.
 — wpis, I. 133.
 — pojęcie, I. 207 n. 211.
 — skutki, I. 207 n.
Usunięcie dawnych ks. gr. II. 22.
Uwaga, p. Adnotacya.
 Uwaga urzędu hip. — p. Porównanie.
Uwidocznienie — pojęcie, I. 40 n.
 — wykreślenie, ibid.
Uwierzytelnienie, p. Legalizacya.
 — p. Odpisy.
Uwolnienie od kosztów, założenia ksiąg, II. 68.
 Uwolnienia od podatku gruntowego, II. 132 n.
 — od stempli — p. Stemple.
Uznanie, p. Adnotacya, I. 221¹/₂.
 — projektu wyk. hip. za ks. gr. II. 14 n.

Uzupełnienie ksiąg grunt., II. 22 n., 68 n., 111 n.
— wykazów hip., II. 87 n.
Użytkowanie, p. Prawo.

W.

Wady dokumentów, I. 146 n.
Wartość pieniężna prawa zastawu, I. 73 n.
— ciężarów rzeczowych, I. 71.
— służebności, I. 71.
Wartość szacunkowa — wpis, I. 135.
Warunek — wierzytelności warunkowe. I. 175 n., 187 n.
Warunki — wpis na karcie B. II. 58.
Ważny tytuł prawny, p. Tytuł.
Wcielenie — znaczenie wyrazu, I. 37/1.
Wiara, p. Dobra wiara.
Wiarogodność ksiąg, p. Jawność.
Widmung, p. Przeznaczenie.
Wiejskie posiadłości, II. 32 n.
Wierzyciele, p. Podział.
— p. Klauzula §. 822.
Wierzytelność hip., p. Adnotacya.
Wierzytelności hip. dawne, p. Amortyzacya.
— niepłatne, I. 186 n.
— hip. pieniężne — uwolnienie od stempli rozpraw o wykreślenie, I. 430—432.
— przeniesienie, I. 73 n.
— przyszłe — prawo zastawu, 107 n.
— zaspokojenie z ceny kupna, I. 174, 186.
Wiryliści, II. 34 n., 47.
Władze, p. Właściwość.

Władze polityczne — właściwość do ocenienia lepszego zagospodarowania, I. 62.

Własność, p. Budynki.

— p. Dowód.
— dominikalna, II. 33 n.
— rustykalna, II. 33 n.
— zwierzchnicza, II. 33 n.
— p. Ograniczenia.
— podzielona, I. 43.
— wpis w napisie i na karcie A., II. 53 n.
— wpis na karcie B, II. 57 n., 57/2.
— wpis na karcie C., II. 58.
Własność na gruntach niczyich, I. 21, 24.
— na gruntach derelinkwownych, 21, 24.
— p. Kolej
— naturalna, I. 22.
— p. Pierwszeństwo.
— tabularna, I. 22, p. dominikalna.
— opuszczonego koryta, I. 20, 21, 24.
— p. Sprzedaż.
— p. Sukcesya.
— utrata, I. 23 n.
— wpis, I. 43 n.
— wyspy, I. 20, 21, 24.
— p. Wywłaszczenie.
— p. Zasiedzenie.
Własność górnicza, II. 219 n., 223, 226 n., 235 n.
— podmiot, II. 236 n.
Własność kolei, II. 293 n.
Właściwość, p. Władze polityczne.
— sądu — (zestawienie wszystkich przypadków w sprawach hip.), I. 361 n.
— co do ustalenia ks. gr., II. 101 n.
— władz do założenia ks. gr., II. 6 n. 13 n., 60.

- Właściwość sądu — do zarządzenia i wykonania adnotacji odmownej uchwały, I. 407 n.
- co do wniesienia podania o wpis długu fideikomisowego, I. 364.
- co do doręczenia uchwał, I. 440 n.
- co do wniesienia podania o wpis hipoteki łącznej, I. 364.
- co do rozpoznania podania a do zezwolenia, I. 400 n.
- co do wydawania poleceń do wykonania wpisu, I. 366.
- co do zezwolenia na zmiany hipoteki łącznej, I. 366.
- w sprawach o podział ciała hip., I. 52 n., 363 n.
- co do skargi hip., I. 306.
- co do skargi usprawiedliwiającej, I. 263 n.
- co do skargi usprawiedliwiającej prenotacją hipoteki łącznej, I. 425.
- do wniesienia rekursu, I. 447.
- co do wydania orzeczenia uznającego sprzeciwienie się oddzieleniu za bezskuteczne, I. 51, 62, 82/2.
- do utrzymywania ksiąg, I. 362 n.
- co do wnoszenia podań, I. 363 n.
- do zezwalania na adnotacją sporu, I. 365.
- do zezwolenia na adnotacją stopnia hip., I. 297.
- do zezwalania na wpisy, I. 364 n.
- do zezwalania na wpisy w drodze egzekucyi, I. 365.
- do zezwalania na wpisy na podstawie przyznania spadku, I. 366.

Wnoszenie podań, p. Uprawnienie.

— p. Czas.

Wodne spółki, I. 165.

Wody, p. Budowle.

— p. Rzeki.

Woli oświadczenie milczące, I. 59.

Wolne grunta, II. 42/1.

Wolne miasto Kraków, p. Kraków.

Wolność górnictwa, II. 217/1.

Wpis bezwarunkowy, p. Intabulacja.

— w znaczeniu formalnem, I. 13, 13/2.

— w znaczeniu materyalnem, I. 13/1.

— p. Odsetki.

— potwierdzenie, I. 464 n.

— rodzaje, I. 36 n.

Wpisów równoczesnych wykonanie, I. 460.

— stanowcze, p. Intabulacja.

Wpisy o przedmiocie sprzecznym z u. h. — nie przechodzą do nowych ks. gr., II. 21.

Wpis tymczasowy, p. Prenotacja.

— warunkowy, p. Prenotacja.

— sposób wykonania wpisu, I. 458—464.

— p. Wykreślenie.

— oznaczenie związku wpisów, I. 462.

Wpisy wykreślone nie przechodzą do nowych ks. gr. II. 21.

Wspólność majątkowa — wpis, I. 44.

Współwłasność tylko wedle części oznaczonych w stosunku do całości, I. 16.

— wpis na karcie B., II. 57.

— p. Skarga.

— wpis, I. 43 n., 46 n.

— p. Pierwszeństwo.

- Współwłasność — uprawnienie do wdrożenia postępowania konwokacyjnego, I. 59 $\frac{1}{2}$.
- Współwłasność górnicza, II. 236.
- Wyborcza** ordynacya sejmowa, II. 33 n., 47 n.
- Wyciąg hip.** dowodem własności, I. 30.
- Wyciąg z metryki gruntowej, II. 46 n.
- Wyciągi hipotek łącznych, I. 425 n.
- Wyciąg z katastru, jako dowód, że część, mająca się wydzielić, należy do posiadłości szczepowej, I. 56.
- z ksiąg handlowych, I. 9.
- Wydział krajowy**, I. 67 n., 79.
- Wygotowanie uchwał**, p. Uchwała.
- Wykaz główny**, p. Hipoteka łączna.
- Wykaz hip., p. Napis.
- obejmujący kilka ciał hip., II. 51, 58 n., 83.
- pojęcie, I. 14; II. 50.
- treść, II. 49 n., 82 n.
- uzupełnienie, II. 87 n.
- zewnętrzne wymogi, II. 88.
- p. Sporządzenie projektu.
- ułożenie, II. 82 n.
- p. Uznanie.
- Wykazu hipotecznego wykreślenie, I. 16.
- Wykaz poboczny, p. Hipoteka łączna.
- Wykaz górniczy, II, 224 n.
- kolejowy, p. Księgi kolejowe.
- p. Stanowczy.
- p. Tymczasowy.
- księgi naftowej, p. Księgi naftowe.
- Wykazanie**, p. Dowód.
- Wykonanie wpisu** — postępowanie urzędu hip., I. 408 n., 458—464.
- Wykreślenie adnotacyi**, p. Adnotacya.
- Wykreślenie uwidocznienia, p. Uwidocznienie.
- skarga, p. Skarga.
- wykazu hipotecznego, p. Zgąśnienie.
- wykonanie wpisu, I. 463.
- wykreślenia, I. 39 $\frac{1}{2}$.
- znaczenie wyrazu, I. 36—38 $\frac{1}{4}$.
- Wykreślone wpisy** — nie przechodzą do nowych ks. gr. II. 21.
- Wyłączność**, II. 218 n.
- Wymiar należytości**, I 391 n.
- Wymogi podania**, I. 379 n., 395 n.
- Wymowa**, I. 72 n., 73 $\frac{1}{4}$.
- zaspokojenie z ceny kupna, I. 181, 189.
- Wypowiedzenie** wierzytelności hip., p. Adnotacya
- Wyprawa** — prawo zastawu, I. 106.
- Wyrazy** używane przy wpisach, I. 461.
- Wyrok**, p. Egzekucya.
- p. Dok. publiczne.
- Wyspa**, p. Własność.
- Wywłaszczenie**, p. Adnotacya.
- nabycie własności, I. 21, 24, 25.
- Wznowienie ks. gr.**, II. 24, 113 n.
- Wzruszenie** czynności dłużnika niewypłacalnego — adnotacya skargi, I. 341 n., 447.
- termin do wniesienia rekursu, I. 447.

V.

- Verleihung**, p. Nadanie.
- Verwerthung**, p. Zrealizowanie.

Vindicatio rei, p. Skarga.
Vorbehaltsfeld, p. Pole zastrzeżone.
Vormerkung, p. Prenotacya
Vorrechtsklage, I 342

Z.

Zabezpieczenie, p. Egzekucya.
 Zabezpieczenie tymczasowe kar skarbowych, I. 9.
Zagospodarowanie lepsze, I. 51, 62.
Zajęcie egzekucyjne wierzytelności, I. 287 n
Zakazy — alienowania, I 135.
 — obciążania, I 135.
Zakładanie ks. gr., II. 2 n, 102 n.
 Zakładanie ksiąg kolejowych, II. 297 n, 301 n.
Zaległości podatkowe, p. Podatki.
Załączniki, p. Odpisy.
 — p. Oryginały.
 — p. Tłómaczenia.
Założenie ks. gr. — dzień, w którym u. h. zaczyna obowiązywać, I. 4 n.
 — p. Zakładanie.
Zamiana, p. Podział
Zamknięcie dawnych ksiąg, II. 22, 103 n.
Zamówienia wyciągów hip, I. 473 n.
Zapis długu częściowy, I. 79 n 94 n.
Zapiski urzędu hip. I. 457.
Zaprowadzenie, p. Ustawa o zaprowadzeniu pow. ust. hip., I. 3—10.
Zarząd kopalni nafty, II. 264 n.
Zarząd przymusowy, I. 182, 195 n.

Zarządzenia przygotowawcze do założenia ksiąg, II. 7, 61 n., 70 n.
Zasada dwuksięgowości, I. 12
 — postępowania, I. 366 n.
 — przejrzystości, I. 12.
 — specjalności, p. Specyalność.
Zasiedzenie — nabycie służebności. I. 23, 25 n.
 — nabycie własności przez... I. 21, 25.
 — a dokument prywatny, I. 220 n, 220^{1/2}.
Zastępca, p. Pełnomocnik.
Zastosowanie u. h., do jakich ksiąg, I. 5 n.
Zastrzeżone minerały, p. Minerały.
Zaufanie do ksiąg, p. Jawność.
Zaufania mężowie, II. 9, 62.
Zawładnienie, p. Doręczenie.
Zawłaszczenie, I. 21, 24.
Zbiór dokumentów, p. Księga dokumentów.
 — p. Odpisy.
Zdolność osobista, I. 398 n.
Zerstückung, p. dzielenie pól górniczych.
Zezwolenie auctora na intabulacya, I. 224 n.
 — sędziego na wpis, I. 402 n.
Zgaśnięcie, p. Umorzenie.
 — p. Własność.
 — p. Służebności.
 — p. Prawo zastawu
Zgłoszenie roszczeń w postępowaniu ustalającym ks. gr. o zmianę wpisów na karcie A. i B., II. 15 n, 104 n.
 — na karcie C., II. 19 n., 108 n.
Ziemskie sądy, II. 34
Zła wiara, I. 319, 319^{1/4}.
Zmiana ks. gr., II 20 n., 113 n.
Zmiana obszaru ciała hipot., I. 16.

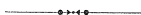
Zmian karta hipoteki łącznej, I. 461, 464.	Zusammenschreibung , p. Łączenie pól górniczych.
Znak szurfowy , II. 219.	Związek wpisów — ozna- czenie, I. 462.
Znamiona , p. Cechy.	Zwierzchnicza własność , II. 33 n.
Zrealizowanie egzekucyjne wierzytelności, I. 287 n.	Zwrotny recepis , I. 468.
Zusammenschlagung , p. Łą- czenie pól górniczych.	Ządanie podania hip., I. 380 n.
	Żywice ziemne , p. Nafta.

REJESTR SYSTEMATYCZNY.

(ZARYS SYSTEMU PRAWA KSIĄG GRUNTOWYCH)

REJESTR SYSTEMATYCZNY.

(Zarys systemu prawa ksiąg gruntowych) ¹⁾.

(Liczby rzymskie oznaczają tom, arabskie stronę, liczby mniejsze po większych uwage, w której oznaczoną kwestyie omowiono ex professo)

W S T Ę P.

§ 1.

Pojęcie ksiąg gruntowych i prawa ksiąg gruntowych.

Odrębna natura rzeczy nieruchomości wymaga także odrębnych przepisów dla stosunków prawnych, których przedmiotem są nieruchomości. Różnica ta między nieruchomościami a ruchomościami uwydatnia się między innymi w istniejącej dla nieruchomości instytucji ksiąg gruntowych. Pojęcie ksiąg gruntowych I., 11 i 12. Ogół norm urządzających księgi gruntowe tak pod względem materialnym, jak i pod względem formalnym, tworzy prawo ksiąg gruntowych (Grundbuchrecht) ²⁾.

Pojęcie nieruchomości w powyższym znaczeniu II, 25 do 31.

---

¹⁾ Naukę o księgach gorniczych, naftowych i kolejowych przedstawiliśmy już systematycznie w odnosnych częściach książki, dlatego pomijamy ją w podanym niżej zarysie. Co do stanowiska tych działów w systemie, to zauważyć należy, że nauka o księgach gorniczych i naftowych należy do szczególnego prawa cywilnego, a mianowicie do prawa gorniczego. Co do ksiąg kolejowych to są one rodzajem ksiąg gruntowych II., 290, różnic między księgami kolejowymi a księgami gruntowymi nie uwzględniamy w zarysie dlatego tylko że w odnosnej części książki (II, 289 n) uwydatniono je już dostatecznie

²⁾ Co do nazwy „prawo hipoteczne” p 1, 12

§. 2.

Austryackie ustawodawstwo odnoszące się do ksiąg
gruntowych ¹⁾.

I. Podczas gdy w Niemczech tylko w niektórych okręgach, rozwinęła się w Czechach, na Morawie i na Górnym Śląsku jednolicie polegająca na dawnym zwyczaju zasada, że prawa rzeczowe na nieruchomościach nabywa się tylko przez wpis do osobnych na to przeznaczonych ksiąg — tabulae, Landtafeln, desky. Dowody na to znajdujemy już od XIII. w. Podstawą i punktem wyjścia czeskiego prawa hipotecznego jest instytucya tabul krajowych (Landtafeln). Zawierały one nie tylko akta prywatno-prawne, ale i wyniki sądowych ustnych procesów, a były zarazem i archiwum państwowem. Istniejące z początku przy sądach prowincjonalnych tabule prowincjonalne straciły wskutek centralizacji na znaczeniu wobec tabuli pragskiej, która w XIII. w. stała się księgą gruntową dla wszystkich wolnych (później zaś tylko stanowych) dóbr z tą różnicą od właściwych ks. gr., że zawierała i wpisy o naturze publiczno-prawnej, co jednak ustało od końca XVIII. w. Podobnie powstały na Morawie tabule w Bernie i Ołomuńcu, a na Śląsku w Opawie. Wszystkie powyższe tabule krajowe były publicznymi w znaczeniu formalnem. Interesa prawne dotyczące się nieruchomości nie wywoływały skutków praw rzeczowych, jeżeli ich nie wpisano do tabuli, a uznanie tej zasady jest w każdym razie od połowy XIV. w. niewątpliwem. Wpisane prawa były ważne, jeżeli w drodze skargi, tak zw. odporu, w 3 latach i 18 tygodniach nie wykazano ich materialnej nieważności. Uznana też była i zasada specjalności. Na wpisy zezwalano początkowo na podstawie osobistego oświadczenia stron przed sądem, później przed urzędnikiem hipotecznym, po zbadaniu zdolności stron, tytułu i stanu hip. Tak zw. verneuerte Landesordnung Ferdynanda II. z r. 1627 dla Czech, a 1628 dla Morawy dozwala wpisów na podstawie dokumentów, jeżeli były podpisane przez dwóch świadków i zawierały zezwolenie na wpis, bez osobistego stawienia się wystawcy. Przedstawione tu zasady rozszerzają tylko i formułują ściślej nowelle i declaratoria Ferdynanda III. z 1640 r. i morawska instrukcja dla połączonych tabul Berna i Ołomuńca. Dopiero patent tabularny (Landtafelpatent) z 22 kwietnia 1794 r. wprowadza zasadniczą zmianę (jednak nie materialno-prawną) przez zaprowadzenie księgi głównej, podczas gdy dotąd istniały tylko księgi dokumentów (Instrumenten-

¹⁾ Ustępy I. do III. wedle Randy Eigr § 18; ustęp IV por z art. Balzeia w Gaz. sad. warsz. 1888 Nr 29, ustęp V wedle art. Fiericha M. tamże, co do ustępu VI p. Czernyński, Pr. pryw. austr. I

bucher). Patent ten jest ostatnią ustawą hip. przed obecnie obowiązującą, a znaczenie jego jest doniosłem, stosowano go bowiem pomocniczo i w innych krajach. Kodeks cywilny nie wprowadził zasadniczych zmian w dotychczasowem prawie hipotecznem, §. 446 bowiem odwołuje się do istniejących urzędzeń, a również i ces. rozp. z 16 marca 1851 r. L. 67 d. u. p. tyczy się tylko urządzenia zbioru dokumentów, ale podważyć nie narusza.

Oprócz powyższej opisanej tabuli kraj. istniały w Czechach od końca XIV. w. tabule lenne i tz. libri erectionum archidyecezyi pragskiej, w które to ostatnie wpisywano wszystkie dotacje kościelne i wszystkie zmiany w posiadaniu dotyczące się dóbr kościelnych.

W innych krajach monarchii austriackiej zaprowadzono ks. gr. dopiero później i to na wzór czeskich. I tak dla Styryi pat. z 15 marca 1730 r., dla Karyntyi pat. z 25 czerwca 1746, dla Krainy pat. z 24 czerwca 1747, dla Austryi powyżej Anizy pat. z 3 października 1754, poniżej Anizy 24 listopada 1758, dla Gor. i Grad. zat. z 10 stycznia 1769, dla Tryestu pat. z 26 października 1772, dla Galicyi pat. z 4 marca 1780, dla Bukowiny pat. z 27 września 1790. Jednakże w niektórych z tych krajów jeszcze przed tymi patentami były pewne urządzenia ks. publ.; w szczególności stosunki w tej części Polski, która przyłączoną została do Austryi, poznamy w ustępie IV.

II. Obok tabul krajowych, zawierających wpisy dotyczące się dóbr wolnych (później stanowych), rozwijały się księgi miejskie przeznaczone dla nieruchomości miejskich. W krajach korony czeskiej spotykamy je już w XIII. w., jakkolwiek zasada, że prawa na nieruchomościach nabywa się tylko przez wpis, przyjętą została — zdaje się — dopiero później (w XV. w.). W innych krajach monarchii austr. daleko później miasta zaczęły mieć księgi publ. Natomiast wcześniej zaprowadzono w Austryi powyżej i poniżej Anizy (pocz. XV. w.) księgi dla gruntów poddańczych, tz. urbaria utrzymywane przez zwierzchności gruntowe. Istniały one także i w Czechach, a prowadzono je wedle systemu 3-księgowego Dienstbuch zawierał spis gruntów poddańczych i nazwiska każdorazowych posiadaczy wraz z podaniem opłacanych z tych gruntów czynszów i innych danin. Gewährbuch zawierał urzędowe odpisy dokumentów dotyczących się przeniesienia własności, a wreszcie Satzbuch zawierał rzeczowe ciężary wraz z odnośnymi dokumentami. W ciągu XVIII. stulecia wydano co do prowadzenia ks. miejskich i wiejskich liczne rozporządzenia.

III. Powyższy wywód wykazał, że ks. gr. rozwinęły się w Austryi za wzorem ks. czeskich w sposób zupełnie odpowiadający nowożytnym wymaganiom i to bardzo wcześnie.

Wspomnieliśmy już, że ani k. c., ani rozp. ces. z 16 marca 1851 r. L. 67 d. u. p. nie wprowadziły zmian w prawie materialnym hip. Jak jednak z powyższego wywodu widać, brakowało jednolitej ustawy dla całej monarchii. Pobudką dla prac w tym kierunku była węgierska ordynacja hip. (ces. rozp. z 15 grudnia 1855 r. L. 22 d. u. p.), na podstawie której opracował rząd projekt u o ks. gr. dla całej monarchii i wydał go drukiem w r. 1858. Projekt ten opracowano ponownie w 1863 r., a w tymże roku i następnym przedłożono go do opinii sejmom krajowym. Ze względu jednak na konstytucyjnie zawarowaną kompetencją sejmów (§. 11 lit. K. u z d. 21 grudnia 1867 L. 141 d. u. p.) w sprawach wewnętrznego urzędzenia ksiąg musiano ten przesłany sejmom do opinii projekt zmienić, a mianowicie wydzielić z niego wszystko, co się tyczyło wewnętrznego urzędzenia ksiąg. Tak zmieniony projekt przedłożono w r. 1869 najpierw Izbie Panów, gdzie po znacznych zmianach przyjęto go w r. 1870 Rząd przyjął te przez Izbę Panów poczynione zmiany i w brzmieniu uchwalonem przez Izbę Panów przedłożył projekt w 1871 r. Izbie posłów. Izba poselska przyjęła ten projekt, a 25 lipca 1871 otrzymał wreszcie sankcją i jako powszechna ustawa o ks. gr. z d. 25 lipca 1871 r. L. 95 d. u. p. ogłoszonym został d. 15 sierpnia 1871 r. z mocą obowiązującą od 15 lutego 1872 r. we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa i co do wszystkich ksiąg publ. (a więc tak tabul kraj., jak ksiąg miejskich i wiejskich), o ile naturalnie księgi takie są prowadzone, co jednak obecnie już prawie w całej monarchii się stało.

Obok tej pow. u. o ks. gr. obowiązują specjalne ustawy, których zestawienie znajduje się w spisie rzeczy do tomu II.

IV. Ustawodawstwo hip. w Królestwie Polskiem. Instytucja hipoteki wyrobiła się w Polsce drogą praktyki już w XV. w., nie wypierając jednak swojej poprzedniczki, antychrezy. Pierwszą ustawą, która hipotekę polską unormowała, jest konstytucja z r. 1588 (vol. I. 1219—1220). Konstytucja ta oparła się na następujących zasadach: 1) Na nieruchomościach ciążyła tylko taka hipoteka, która zapisana została w ks. publ. właściwego powiatu, to jest w ks. ziemskie lub grodzkie tego powiatu, gdzie dobra leżą; niewpisanie hipoteki we właściwe księgi powoduje, że wierzyciel nie nabywa hipoteki na dobrach, chociaż nie traci pretensyi osobistej. Co do własności, to wpisywano do ksiąg nabycie w sposób pochodny, nie wpisywano natomiast nabycia przez zasiedzenie i w drodze sukcesyi uniwersalnej. 2) Zasada jawności formalnej była przyjętą. 3) Zasada legalności o tyle była przeprowadzoną, że tylko na prośbę właściciela skuteczniano wpis. 4) Zasada swobody uznana była w pełni, również 5) zasada specjalności (tz. hipoteki generalne były niedopuszczalne).

6) Wreszcie uznaną była i zasada pierwszeństwa w tej myśli, że to prawo ma pierwszeństwo, które pierwiej powstało, a chwilą powstania jest zeznanie wpisu w ks. tego grodu lub ziemstwa, gdzie leżą dobra obciążone hipoteką. Wcześniejszemu zastawnikowi ustępują nietylko późniejsi, ale i wszyscy inni wierzyciele, choćby uzyskali egzekucyą, chyba że zastawnik w 3 latach od dnia intromissyj egzekwenta nie wystąpił ze swem prawem. Natomiast nie znała ta ustawa zasady foliów rzeczowych (w ks. przeznaczone dla nieruchomości tak zw. libri inscriptionum wpisywano wszystkie transakcye dotyczące wszystkich dóbr ziemskich w powiecie położonych) i naturalnie nie było systemu 2-księgowego. Późniejsza konst. z r. 1768 (vol. VII. 608) postanowiła, że wpis zeznany w niewłaściwym powiecie ma być przeniesionym w ciągu roku i 6 niedziel do księgi powiatu właściwego pod utratą nietylko skutków prawa rzeczowego, ale i pretensyi osobistej. Wreszcie konstytucya z r. 1775 (vol. VIII. 178) utworzyła osobne księgi (osobny protokół) do zapisywania wszystkich długów przez mieszkańców odnośnego powiatu zaciągniętych i to pod nieważnością samej pretensyi, konstytucya ta przeto częściowo starała się zaradzić wadom, wynikającym z braku systemu foliów rzeczowych i systemu 2-księgowego.

Powyższe postanowienia prawa polskiego obowiązywały w Królestwie Polskiem aż do Kodeksu Napoleona do 1 maja 1808 w krajach składających dawne W. Ks. Warsz., a do 15 sierpnia 1810 r. w częściach, które przybyły do W. Ks. Warsz. po traktacie wiedeńskim. Od r. 1808 względnie 1810 do 1818 obowiązywał Kodeks Napoleona co do wszystkich nieruchomości. Ustawą z r. 1818 ogłoszoną 20 lipca o ustaleniu własności dóbr nier., o przywilejach i hip. uchylono Kodeks Napoleona co do dóbr ziemskich i miast, gdzie był sąd ziemski, ustawą zaś z r. 1825 ogłoszoną 6 sierpnia uchylono całkowicie a więc co do wszystkich nier. Kodeks Napoleona. Powyższe dwie ustawy uzupełniła względnie częściowo zmieniła jeszcze ustawa z r. 1830, ogłoszona 23 sierpnia. Tak więc obecnie w Królestwie Polskiem obowiązują u. hip. z 1818, 1825 i 1830 r. wraz z 3-ma instrukcyami hip. Ustawy te zniosły francuską tajność i niespecialność hipoteki, tudzież obowiązkowe odnawianie co lat 10 wszelkich wpisów hip. oraz ich przedawnienie; usunęły dla trzeciego nabywcy nier., który nie chciał zaspokoić ubezpieczonych na niej długów w ilości większej nad cenę kupna, alternatywę oddania dóbr na rzecz wierzycieli lub postarania się o oczyszczenie majątku z przywilejów i hipotek wedle przepisów prawa. Natomiast przyjęły te ustawy zasadę materialnej jawności i to co do wszystkich praw dotyczących się nier., a nietylko hipoteki, w znaczeniu odpowiadającym mniej więcej u. austr.

V. Księgi hip. b. wolnego miasta Krakowa. Jak w większej części miast polskich, były także prowadzone w Krakowie księgi ziemskie i grodzkie (obecnie są one w archiwum kraj.) i miejskie (obecnie w urzędzie hip.). Ks ziemskie kończą się na r. 1796, grodzkie 1795, miejskie mniej więcej 1796. Po trzecim rozbiorze Rząd austr. zajął się odrazu organizacją sądownictwa i urządzeniem ksiąg. I. ks. rozpoczęła się 1796 r.; ksiąg ziemskich było 21 do 1810. Tak samo było z księgami miejskimi.

W r. 1810 zaprowadzono Kodeks Napoleona, a księgi zaczęto prowadzić wedle systemu francuskiego; po traktacie wiedeńskim 1815 r. tj. utworzeniu w. m. Krakowa, wydzielono wpisy dotyczące realności miejskich i okręgu (obecnie w Urzędzie hip.) i w tak scieśnionym zakresie prowadzono dalej ks. wedle systemu francuskiego. Kod. Nap. jednak nie odpowiadał stosunkom, to też 17 czerwca 1822 r. uchwalono „prawo o ustaleniu własności dóbr nier., o przywilejach i hipotekach“ z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1823 r. Zaprowadzone w myśl tej ustawy ks. główne noszą nazwę „volumina antiqua“, zaprowadziła je zaś osobna komisja hip. Po ukończeniu przez nią pracy, księgi przez nią założone oddane zostały regentowi hipotecznemu, który je dalej prowadził z nieco odmiennymi rubrykami do 1 października 1844 r. W tym roku ogłoszono ustawę z d. 1 lipca 1844 r. o zwierzchności hipot. i o ostrzeżeniach hip. Powołana do życia tą ustawą zwierzchność hip. zaprowadziła nowe księgi gł., które podobnie jak księgi prowadzone przez regenta, nazywają się vol. nova. Oprócz tego prowadzono do r. 1838 ks. ingrossacyjną, a odtąd ks. dokumentów.

Pat. z 23 marca 1852 Nr. 77 d. u. p. zaprowadzono w Krakowie i okręgu kodeks cyw. austr., rozp. jednak min. spraw. z 25 września 1855 r. L. 170 d. u. p. zatrzymało krak. u. hip. z 1822 i 1844 r., o ile zgadzały się z k. c., u. s. i instr. sąd. z z 3 maja 1853 L. 81 d. u. p., tak, że księgi te krakowskie prowadzono aż do ksiąg założonych wedle ustawy z 25 lipca 1871 Nr. 96 d. u. p. i u. kraj. hip.

U. hip. krak. opierają się na nowożytnych zasadach.

VI O lwowskiej tabuli krajowej. Po zajęciu Galicji rząd austr. objął także ks. publ. sądów grodzkich i ziemskich, które i nadal tak samo, jak dawniej, aż po r. 1780 prowadzono. W r. 1774 oddano je tylko pod zwierzchnictwo nowo utworzonego trybunału krajowego i odtąd też nazywają się acta novae formae. Od r. 1780 nabycie praw rzeczowych za pośrednictwem tych ks. ustało, akta te jednak zwieziono do Lwowa, uporządkowano i utworzono z nich archiwum jeneralne starych aktów (Archivum generale antiquorum actorum).

Pat. z 4 marca 1780 Nr. 4 zb. Pillera stworzono dla dóbr dominikalnych tabulę krajową we Lwowie, stanowiąc jako zasadę, że od 1 lipca 1780 prawa rzeczowe do dóbr dominikalnych jedynie przez wpis do tej tabuli mogą być nabyte. Rozchodziło się jednak o pierwsze utworzenie tej tabuli, o stan przejściowy. Otóż co do stanu własności, to za właścicieli wpisano do tabuli ówczesnych posiadaczy a to wedle fasyi uskuteczionych na skutek patentu z 22 grudnia 1872 r. Nr. XI. Pill. i z 25 lutego 1774, na przyszłość jednak nakazano zmiany własności wpisywać tylko na podstawie dokumentów. Trudniej było z przeniesieniem do tabuli ciężarów. Postanowiono, że prawa rzeczowe, nabyte przed dawnymi aktami mogą być przeniesione do tabuli z tem pierwszeństwem, jakie im wedle dawnych aktów służyło i to bez opłaty, jeżeli je zgłoszono w roku, licząc ok 1 lipca 1780 (dla obcych termin ten wynosi 18 mies), zaniebanie tego terminu powodowało utratę dawnego pierwszeństwa. Z początku wciągano wpisy do różnych ksiąg, od r. 1802 zaprowadzono tylko ks. główne i ingrossacyjne, które znów były dwojakie: właściwe ks. dokumentów i ks. pełnomocnictw.

VII. O lwowskiej tabuli miejskiej. Po zajęciu Galicyi zarządzono dekretem nadw. z d. 25 maja 1792 r. utworzenie tabuli miejskiej we Lwowie w ten sam sposób, jak to miało miejsce z tabulą kraj. Termin do ogłoszenia praw rzeczowych pod utratą pierwszeństwa wyznaczono do 1 stycznia 1794 r. Prócz tego utworzono osobną komisją celem rozstrzygnięcia co do przenoszenia ciężarów fiskalnych z dawnych aktów. Co do innych miast gal. i wsi, to wprawdzie §. 210 D. II. k. g. nakazano założenie wszędzie do 3 lat ksiąg, to jednak pat. z 21 września 1803 r. Nr. 47 Pillera odroczone tę sprawę aż do wydania przepisu o urządzeniu ks. gr., który jednak nie wyszedł. Mimo to utworzono ks. publ. we wszystkich prawie miastach i niektórych wsiach. Urządzenie to było rozmaite.

§. 3.

Literatura prawa ksiąg gruntowych.

Literaturę nowszą podano przy każdej materyi. Z dawniejszej literatury (podanej u Stubenraucha ad §. 431 u. c.) cytujemy.

Kopezky: Anleitung zu dem Verfahren in Grundbuchsachen etc. Wien, 1817.

Pratobevera: Bruchstucke uber einige Grundzuge eines zweckmassigen Institutes der off. Bucher. Materialien VIII. 1824, str. 310—387.

Schein: Grundbuchs-führung Graz 1830.

Kopezky: Über das Vorzugsrecht nach dem Zwecke des Hypothekeninstitutes bei der Erwerbung des Eigenthumes, des Pfandrechts u. a. dingl. Rechte auf unbeweglichen Sachen. Z. f. o. R. 1830, II. N. XIX. str. 1 do 26.

Kopezky: Über provis. Rechtsmittel z. Verwahrung gegen die Rechtsfolgen der Öffentlichkeit des Hyp. Institutes nach o. Ges. Z. f. o. R. 1832, II. N. XXXVII, XXXVIII, str. 302—352.

Minasiewicz: Systematische Darstellung des Tabularbesitzes nach dem a. b. R. Lemberg, 1832.

Aussez: Darstellung der Landtafel u. Grundbuchsordnung etc. Klagenfurt, 1846.

Aussez: D. Tabularverfahren 1857.

Swoboda: Ueber das formelle Princip der Landtafel etc. Haimerl's Mag. 1850. I. N. XVIII. str. 398—420.

Haimerl: Ueber das Tabularwesen in Oesterreich. G. Z. 1856. N. 36, 37, 44—46, 51, 52.

Klepsch: Das oest. Tabularrecht, Prag 62.

Fuger v. Rechtborn: Syst. Darstellung der Rechtswirkungen der Einträge in die off. Bücher etc. Wien 1865.

Czemeryński: Pr. pryw. austr. I.

Dzieła historyczne.

Rozbierski: Comment theor. prakt. patentale tabul. die 4 martii 1780 cum appendice de tabula regia Bucovi-nensi 1811.

Wittig: Tract. de galic. tabula provinc. 1819.

Hasner: Hbuch d. landtafl Verfahrens im Kng. Bohmen etc. Prag, 1824.

Hillebrandt: Hypotheken in Salzburg w Z. f. o. R. 1829, I., str. 279—325.

Benoni: Ueber die Formlichkeiten in Bezug auf den Titel der Pfand u. anderen dinglichen Rechte... Insbruck, 1828.

Hillbricht: Über das Landtafelwesen etc. Jurist XV. N. F. III. str 177—198.

Demuth: Gesch. der Landtafel in Mahren. Brunn 1857.

Boschan: Über die Notifikenbücher in Istrien: G. Z. 1859. Nr. 98, 99

Haan: Studien über Landtafelwesen, Wien, 1866.

Emler: Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae, Prag, 1870.

Dworsky u. Emler: Reliquiae tabularum terrae citationum vetustissimae 1316—1320. 1868.

Johanny: Geschichte u. Reform der o. Pfrpraenota-tion. Wien, 1870.

Rec.: Krasnopolski: w Prag. Mitth. 1871, Nr. 2—4
 „Zur Geschichte der Notifikenbuecher im Kuslenlande“
 w JBl. 1874 N. 37, str. 420.

Maasburg: Die Eutwicklung d. Inst. d. o. B. in Bohmen. Prag 77. Rec:

- a) Chorinsky'ego Grunh. Zt. IV. str 522 n.
- b) Harrasowsky: N. Z. 77, Nr. 10,
- c) Krasnopolski: Prag. Mitth. 77 r Nr. 47 n.
- d) G. Z. 77 Nr 16.
- e) Jur Bl. 77, Nr. 11.
- f) G H. 77, Nr. 18.

Czyhlarz: Z. Geschichte des bucherl. Besitzes im bohm. mahr. Landrecht w Grunh. Z. 1883, str. 263—303.

Randa: Die Geschichtliche Entwicklung des Instituts der off. Bucher in Oest. w Grunh. Zts. VI. str. 81 n.; p. Eigenthumsrecht § 18.

Mages Die Justitzverwaltung in Tirol u. Voralberg in den letzten 100 Jahren. Insbruck 1877, str. 90 n.

§. 4.

System prawa ksiąg gruntowych.

Prawo ksiąg gruntowych urządza księgi gruntowe pod względem formalnym i materyalnym. Stosownie do tego dzielimy je na formalne prawo ksiąg gruntowych i materyalne prawo ksiąg gruntowych.

Formalne prawo ksiąg gruntowych, będące częścią nie-spornego prawa formalnego, przedstawimy w następujących rozdziałach: wewnętrzne urządzenie ksiąg gruntowych, postępowanie przy zakładaniu ksiąg gruntowych i postępowanie przy dokonywaniu wpisów do ksiąg gruntowych po ich założeniu, nazwane przez ustawę „postępowaniem w sprawach hipotecznych“.

Materyalne prawo ksiąg gruntowych opartem jest na następujących założeniach. Celem ksiąg gruntowych jest uczynienie stosunków prawnych, których przedmiotem są nieruchomości, jawnymi. Cel ten będzie wtedy spełnionym, jeżeli 1° stosunki prawne dotyczące się nieruchomości będą mogły powstać i zgasnąć tylko przez wpis do ksiąg i 2° jeżeli wpisane do ksiąg stosunki prawne będą ważnymi już dlatego, że zostały wpisanymi. Materyalne prawo ksiąg gruntowych dąży do spełnienia tych celów. Stanowisko materyalnego prawa ksiąg gr. w systemie prawa prywatnego nie jest ustalonym. Nie dosyć zrozumianą i uwzględnianą jest trudność powstająca przez to, że przedmiotem wpisów do ks. gr. są nietylko

prawa rzeczowe, ale i obligacye. Wobec prądu do utworzenia osobnego prawa agrarnego zmieni się, ale zarazem i ustali stanowisko prawa ksiąg gruntowych w systemie prawa prywatnego ¹⁾).

---

¹⁾ Tz zasady prawa ks gr są uogolnieniami pewnych przepisow. Zestawienie ich nie przynosi korzyści pod żadnym względem. Tak w komentarzu, jak i obecnie, cytuję niektóre z tych zasad raz dlatego, że weszły w użycie, a powtórę z tego powodu, że nazwanie pewnej grupy przepisow jedną nazwą jest ułatwiającem przedstawienie skróceniem

CZEŚĆ PIERWSZA.

Formalne prawo ksiąg gruntowych.

ROZDZIAŁ I.

Wewnętrzne urządzenie ksiąg gruntowych.

§. 5.

O księgach gruntowych w ogólności.

Księga gruntowa składa się z dwóch ksiąg: z księgi głównej i ze zbioru dokumentów. Jest to tak zw. zasada dwuksięgowości I., 12 i 13. Księga główna jest przeznaczoną do wpisywania ciał hipotecznych i ich zmian, do wpisywania istotnych określeń praw hipotecznych na ciałach hipotecznych i ich zmian, tudzież do wpisywania pewnych faktów i stanów, zbiór dokumentów zaś zawiera odpisy wierzytelne dokumentów, na podstawie których nastąpiły wpisy do księgi głównej. Stosownie do tego zrozumiemy znaczenie i cel księgi głównej, jeżeli przedstawimy 1) rzecz o ciele hipotecznem, 2) rzecz o rodzajach wpisów, 3) rzecz o przedmiocie wpisów i wreszcie 4) rzecz o porządku, w jakim te wpisy się dokonywa. Po przedstawieniu tych rzeczy, (z których rzecz o ciele hipotecznem rozpadnie się dla jasniejszego przeglądu na kilka paragrafów), omówimy znaczenie i cel zbioru dokumentów i stosunek jego do księgi głównej. Wreszcie zastanowimy się nad innymi pomocniczymi księgami i zapiskami, utrzymywanymi przez urząd hipoteczny.

Księgi gruntowe są jawne (zasada formalnej jawności) I., 35, 472 do 476

§. 6.

Pojęcie i rodzaje ciała hipotecznego.

Jak wyżej zaznaczono, do księgi głównej wpisuje się istotne określenia praw hipotecznych, tudzież pewne stany i fakty. Te istotne określenia umieszczone w księdze głównej nazywają się wpisem w znaczeniu formalnem I. 13, 13/2. Wpisy te grupuje się w ten sposób, że wszystkie wpisy odnoszące się do pewnej posiadłości, umieszcza się razem w pewnym oznaczonym porządku (tak zw. system foliów rzeczowych, I., 13 do 15). Posiadłość będąca punktem, około którego grupują się wpisy w księdze gł., a więc będąca jednostką księgi, nazywa się ciałem hipotecznym, część zaś księgi, w której znajdują się wpisy dotyczące się pewnego ciała hipotecznego, nazywa się wykazem hipotecznym I., 15. Warunki tworzenia ciał hipotecznych i wykazów hipotecznych II., 49 do 51. Każde ciało hipoteczne uważać należy za całość I., 15 do 17.

Ciała hipoteczne są trojakiego rodzaju: dobra tabularne, posiadłości miejskie i posiadłości wiejskie. Pojęcie każdego z tych rodzajów II., 31 do 49. Znaczenie tego podziału ze względu na kompetencją sądowną I., 361 do 363.

§. 7.

Części składowe ciała hip. i jego zmiany.

Częściami ciała hip. są parcele katastralne. Sposób wpiśywania parcel do księgi gł. II., 53 i 54 i II., 83 i 84. Oznaczenie podziału parcel II., 76 i 77 (§. 15 przepisów wykon. do ust. kraj.).

Zmiany w objętości ciała hip. następują albo wskutek wypadków natury albo wskutek czynności prawnych stron. Do pierwszych należą przypadki przewidziane w §§. 411, 412, 409 i 410 k. c. tudzież zupełne zniszczenie gruntu. Wskutek czynności prawnych zmiana ciała hipotecznego może nastąpić tylko wskutek odpisania lub dopisania I., 16. Od ustawy z d. 1 listopada 1868 r. L. 25 d. u. kr. datuje się wolność obrotu własnością ziemską z pewnym wyjątkiem co do dóbr tabularnych I., 63 do 70. Warunki dopisania względnie odpisania I., 354 do 357 i II., 185 do 190. Postępowanie przy dzieleniu ciał hip. I., 48 do 63 i II., 191 do 197.

§. 8.

Stosunek ksiąg gruntowych do katastru podatku gruntowego.

Ponieważ częściami składowymi ciała hip. są parcele katastralne, przeto pomiędzy ks. gr. a katastrem podatku grun-

towego musi istnieć zgodność. Do tego celu dążą postanowienia §§. 125 l. 5 u. h., 21 ustęp 1. u. kraj., 12 do 17, 27, 28, 35 i 36 instrukcyi krajowej. Gdy postanowienia te nie wystarczyły, wydano ustawy z d. 23 maja 1883 r. L. 83 i 82 d. u. p. Pierwsza z nich określa działalność sądu z urzędu w sprawie utrzymania tej zgodności I., 352 do 354 i 357 do 360, druga, tak zw. u. o ewidencji katastru, dąży z jednej strony do utrzymania zgodności katastru ze stanem faktycznym, z drugiej zaś strony do utrzymania zgodności między katastrzem a księgami gruntowymi II., 117 do 190.

§. 9.

Rodzaje wpisów.

Wpisy w znaczeniu formalnem I., 13 i 13/2. Wpisy w znaczeniu materyalnem (I., 36 do 41) dzielą się na dwie kategorie: pierwsza obejmuje wpisy wyrażające nabycie lub umorzenie prawa, tak zw. intabulacye (względnie extabulacye) i prenotacye I., 38 i 39; druga kategoria wyraża pewne fakty lub stany, tak zw. adnotacye, uwidocznienia, wykreślenia adnotacyi i wykreślenia uwidocznień I., 40 i 41.

§. 10.

Przedmiot wpisów.

- A) Przedmiot intabulacyi lub prenotacyi I., 42 do 46.
- B) Przedmiot adnotacyi I., 129 do 136

§. 11.

Porządek wpisów w księdze głównej.

Wpisy grupują się około posiadłości, będącej jednostką ksiąg gr., tak zw. ciała hip. Część księgi obejmująca wszystkie wpisy odnoszące się do ciała hip., nazywa się wykazem hip. Wykaz hip. rozpada się na trzy części: tak zw. kartę stanu majątkowego (posiadania), kartę własności i kartę ciężarów. Wpisy umieszczane na karcie stanu majątkowego II., 52 do 57; wpisy umieszczane na karcie własności II., 57 i 58; wpisy umieszczane na karcie ciężarów II., 58. Porządek wpisów w razie, jeżeli wykaz hip. obejmuje wyjątkowo kilka ciał hip. II., 58 i 59. Treść wpisów I., 32 i 33; w szczególności co do współwłasności I., 46 do 48, służebności i ciężarów rzeczowych I., 70 do 73, prawa zastawu I., 73 do 110.

§. 12.

Zbiór dokumentów i stosunek zb. dok. do ks. gł.

Znaczenie i cel zbioru dokumentów, I., 11 do 13, I., 35 i II., 59. Stosunek ks. gł. do zb. dok. I., 33 do 35.¹⁾

§ 13.

Inne księgi, rejestra etc. przechowywane w urzędzie hip.

P. II., 59

ROZDZIAŁ II.

Postępowanie przy zakładaniu ks. gr.

§. 14.

Rodzaje postępowania przy zakładaniu ks. gr.

Postępowanie przy zakładaniu ksiąg gr. jest różnem w miarę tego, czy się rozchodzi o założenie nowych ks. gr., czy o ich zmianę, o ich uzupełnienie, czy wreszcie o ich wznowienie II, 4 i 5. Stosownie do tego rozpada się przedstawienie danej materji na 4 części

§. 15.

Postępowanie w razie zakładania nowych ks. gr.

P. II., 5 do 19.

§ 16.

Postępowanie w razie zmiany ks. gr.

P. II., 20 do 22.

§ 17.

Postępowanie w razie uzupełnienia ks. gr.

P. II., 22 do 24.

§ 18.

Postępowanie w razie wznowienia ks. gr.

P. II., 24

ROZDZIAŁ III.

**Postępowanie przy dokonywaniu wpisów do ks. gr.
po ich założeniu.**

(Tak zw. postępowanie w sprawach hipotecznych).

§ 19.

System nauki o postępowaniu w sprawach hipotecznych.

Obraz postępowania w sprawach hipotecznych rozpada się na dwie części. Pierwsza zajmuje się podmiotami postępowania w sprawach hipotecznych, a więc sądem właściwym do tego postępowania (§. 20) i stroną proszącą o wpis (§. 21). Przedmiotem drugiej części jest samo postępowanie. Postępowanie to jest dwojakiemu rodzaju: jest ono albo powszechnem (§§ 22 do 29) albo szczególnem (§§. 30 i 31). To ostatnie ma na celu dokonanie pewnego ściśle określonego rodzaju wpisów (hipoteka łączna i amortyzacya wierzytelności hip), podczas gdy pierwsze bywa zachowywanem przy wszystkich wpisach w ogóle. Powszechne postępowanie w sprawach hip. przedstawimy w ten sposób, że najpierw wysuniemy ogólne o nim wiadomości, później zaś przedstawimy sam jego przebieg. Do ogólnych wiadomości zaliczamy: zasada postępowania na żądanie stron i bez wysłuchania stron, tudzież czas przedsiębrania czynności w postępowaniu w sprawach hip. (§ 22) Sam przebieg postępowania w sprawach hipotecznych przedstawimy w porządku chronologicznym, jak on się w naturze rozwija. Najpierw więc mówić należy o podaniu strony, dalej o działalności sądu i jego organów, a wreszcie o środkach prawnych od decyzji sędziego. Sprawa podania strony ma znaczenie postępowania przygotowawczego i ma dwie strony materalną (§ 23) i formalną (§ 24). Działalność sądu i jego organów rozpada się na następujące stadya: rozpoznanie podania (§. 15), rozstrzygnięcie podania (§. 26), uskutecznienie wpisów (§ 27) i doręczenie uchwał (§. 28). Kończy ten obraz postępowania rzecz o rekursie (§. 29).

Oddział pierwszy.

O podmiotach postępowania w sprawach hip.

§. 20.

Właściwość sądu w sprawach hip.

Właściwość do utrzymywania ks. gr. I., 361 do 363, właściwość sądów co do wnoszenia podań o wpisy hip. I.,

363 i 364; właściwość sądów co do zezwalania na wpisy I., 364 do 366; właściwość sądów co do polecenia wykonania wpisów I., 366.

§. 21.

Uprawnienie do wnoszenia podań.

P. I., 369 do 375.

Oddział drugi.

Postępowanie w sprawach hip.

I. Powszechnie postępowanie w spr. hip.

§. 22.

Powsz. post. w spr. hip. w ogólności.

Zasada postępowania na żądanie stron i wyjątki od niej I. 366 do 368. Zasada postępowania bez przesłuchania stron i wyjątki I. 401 i 402. Czas przedsiębrania czynności w postępowaniu w sprawach hip. I., 375 do 377

§. 23.

Materyalne wymogi uzyskania wpisu.

A) Ogólne wymogi do uzyskania intabulacji i prenotacji

1. Ten, kto chce uzyskać intabulacją lub prenotacją, musi mieć, podobnie jak i strona, z którą zawarł odnośną czynność prawną, zdolność do nabywania względnie pozbywania praw hip., I., 398.

2. Poprzednik hipoteczny. Wyjątki od tej zasady. I., 136 do 143, 399.

3. Wymogi dokumentów służących do intabulacji i prenotacji. I., 143 do 151.

4. Podanie winno mieć odpowiednią treść I., 379 do 382.

B) Szczególne wymogi uzyskania intabulacji. I., 213 do 238.

C) Szczególne wymogi uzyskania prenotacji. Pojęcie prenotacji I., 238 do 244, wymogi uzyskania jej I., 244—254, usprawiedliwienie prenotacji I., 254 do 275.

D) Wymogi uzyskania adnotacji I., 291 i 292.

§. 24.

Formalne wymogi uzyskania wpisu.

1. Podanie winno mieć odpowiednią formę I., 377 do 379, kumulacja podań I., 382 i 383, ilość egzemplarzy, rubra etc. I., 392.

2. Do podania dołączyć należy oryginał, wiarogodne tłumaczenie i odpisy załączników, 384 do 392.

§. 25.

Rozpoznanie podania.

Przedmiot rozpoznawania I., 394 do 400. Sąd powołany do rozpoznania I., 400 i 401.

§. 26.

Rozstrzygnięcie podania.

Działalność sądu rozpada się na rozstrzygnięcie podania i polecenie wykonania wpisu.

Sąd powołany do tego I., 400 i 401. Ogólne zasady rozstrzygnięcia I., 401 i 402. Rozstrzygnięcie może być: zezwoleniem na żądanie lub odrzuceniem podania. Zezwolenie na żądanie I., 402 do 405. Odrzucenie podania I., 405 do 408.

§. 27.

Uskutecznianie wpisów.

P I., 408 do 412.

§. 28.

Doręczenie uchwał.

P. I., 434 do 441.

§. 29.

O rekursie.

P. I., 441 do 454.

II. Szczególne postępowanie w sprawach hipot.

§. 30.

Postępowanie w razie wpisu hipoteki łącznej.

Pojęcie hipoteki łącznej I., 111 do 120. Postępowanie w razie wpisu hipoteki łącznej I., 412 do 426.

§. 31.

Postępowanie w razie amortyzacji dawnych wierzytelności hipotecznych.

P. I., 427 do 430. Wykreślenie drobnych pozycji hipotecznych I, 430 do 432. Wykreślenie nieskutecznych wpisów prawa bliższości wedle pokrewieństwa I, 432 do 434.

CZEŚĆ DRUGA.

Materyalne prawo ksiąg gruntowych.

---

§. 32.

Materyalne prawo ks. gr. w ogólności.

Treścią materyalnego prawa ks. gr. jest urzeczywistnienie dwóch postulatów, których wymagają księgi gruntowe. Pierwszym jest uznanie, że prawa na nieruchomościach mogą być nabyte i utracone tylko przez wpis, drugim, że każdy wpis jest ważnym. Rozchodzi się o zbadanie, czy i do jakiego stopnia ustawodawstwo austriackie przyjęło te zasady. Oprócz tego ze względu na to, iż jedno ciało hip. może być przedmiotem różnych wpisów, należy zbadać stosunek tych wpisów do siebie (rzecz o pierwszeństwie hip.). Stąd też nauka o materyalnem pr. ks. gr. rozpada się na trzy rozdziały: 1) nabycie i utrata praw hip., 2) skutek wpisów i 3) pierwszeństwo hipoteczne.

Przedmiotem materyalnego prawa ks. gr. są tylko wymienione tutaj kwestye. Wszystkie inne należą do prawa prywatnego w ogóle, a nie do prawa ksiąg gruntowych. Powszechna ustawa o księgach gruntowych nie objęła całego prawa ksiąg gruntowych, w szczególności materyalnemi kwestyami prawa ksiąg grunt. nie zajmowano się *ex professo*. Z drugiej jednak strony skorzystano ze sposobności, by niejedno złe naprawić przez stworzenie przepisu, który właściwie nie należał do prawa ksiąg gruntowych. Stąd też o obszar prawa ksiąg grunt. nie można sądzić wedle tej ustawy.

Widocznem jest, że mówiąc wyżej w pierwszym ustępie o podziale materyalnego prawa ks. gr., przyjęliśmy za podstawę podziału jawność materyalną, którą księgi gr. winny

ureczywistniać. Ze stanowiska prawa ks. gr., jako prawa szczególnego, wydawała się mi ta podstawa jedynie uzasadnioną. Inaczej naturalnie miałyby się rzecz, gdybyśmy przepisy dotyczące się materialnej strony ksiąg gruntowych przedstawiali w systemie prawa powszechnego cywilnego. Weszłyby one wtedy w skład nauki o odnośnych stosunkach prawnych (o prawie własności, zastawu etc. etc.). Nawet jednak tak, jak w niniejszym wykładzie pojmujemy prawo ks. gr., należy z naciskiem podnieść, że przyjęta przez nas materialna jawność za podstawę systemu nie jest apriorystycznym pewnikiem. Jest ona wynikiem historycznego rozwoju instytucji ksiąg gruntowych, nam wolno ją tylko uogólnić teoretycznie i zbadać ureczywistnienie jej w danem ustawodawstwie. Jest to tylko ułatwienie, a nie zasada. Uczynić to można tem pewniej, że w gruncie rzeczy ta jawność materialna jest tylko pewnym charakterem stosunków na nieruchomościach, że przeto zawsze właściwą podstawą różnic w systemie pozostaje różnica między nieruchomościami a ruchomościami. Tylko ta jawność materialna stosunków prawnych na nieruchomościach nie wyczerpuje tych różnic. Mnożą się one (znowu) ciągle. Reformy społeczne tworzą dla nieruchomości osobne przepisy w dziedzinie prawa spadkowego, własności (podzielność, komasacya etc.), prawa zastawu etc. etc. Z chwilą systematycznego ujęcia wszystkich tych różnic, znajdzie w niem i prawo ks. gr. swoje miejsce, zastosowane do podstaw takiego systemu.

ROZDZIAŁ I.

Nabycie i umorzenie praw hipotecznych.

§. 33.

Nabycie i umorzenie praw rzeczowych.

Zasada, że nabycie i umorzenie praw rzeczowych może nastąpić jedynie przez wpis do ks. gr., w ustawodawstwie austriackiem I., 19 i 20 Teorya Randy I., 19 do 23. Nasze zapatrywania I., 23 i 24. Krytyka teoryi Randy I., 24 do 29. Tradycya nie jest koniecznym wymogiem nabycia własności I., 29 i 30.

§. 34.

Nabycie i umorzenie ciężarów rzeczowych.

P. I., 30.

§. 35.

Nabycie i umorzenie innych praw hipotecznych.
P. I., 30 i 31.

ROZDZIAŁ II.

Skutki wpisów hipotecznych.

§. 36.

Ważność wpisów hipotecznych.
(Pozytywny kierunek zasady materialnej jawności).^{3]}
P. I., 313 do 322.

§. 37.

Skarga o wykreślenie wpisów hipotecznych.

A) Wykreślenie w drodze skargi cywilnej.

Podstawy materialne skargi o wykreślenie przeciwko temu, który nabył prawa lub został uwolnionym od ciężaru bezpośrednio przez sporny wpis I., 323 do 325, 326/2. Skarga o wykreślenie przeciwko osobom trzecim dopuszczalną jest w granicach pozytywnego kierunku zasady materialnej jawności (p. §. 36 wyżej). Podstawy materialne takiej skargi I., 325 do 327.

B) Wykreślenie w drodze procesu karnego I., 327 do 331.

§. 38.

Środek usuwający ochronę wpisów hipotecznych.
(Adnotacja sporu).

P. I., 331 do 339.

ROZDZIAŁ III.

O pierwszeństwie hipotecznem.

§. 39.

Kolizya praw hipotecznych i pojęcie pierwszeństwa hip.

P. I., 152 do 156.

§. 40.

Znaczenie pierwszeństwa hipotecznego.

- A) Znaczenie pierwszeństwa w stadyum normalnem I,
156 do 158.
- B) Znaczenie pierwszeństwa w razie egzekucyi I,
158 do 206.
- C) Skarga o pierwszeństwo I., 206 i 342.

§. 41.

Zmiany pierwszeństwa hipotecznego.

- A) Ustępstwo pierwszeństwa hip. I., 206 do 213.
- B) Zapewnienie pierwszeństwa hip. (adnotacya stopnia hipotecznego) I., 292 do 301.

SPIS RZECZY

(w obu tomach).

CZEŚĆ PIERWSZA.

Ustawy o księgach gruntowych.

	Tom	Str.
I. Powszechna ustawa o księgach gruntowych	I.	1—454
Ustawa z d. 25 lipca 1871 r. L. 95 d. u. p. o za- prowadzeniu powszechnej ustawy o księgach gruntowych	I.	3— 10
Powszechna ustawa o ks. gruntowych	I.	11—454

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

O księgach gruntowych w ogólności (§§. 1—7)	I.	11— 35
---	----	--------

ROZDZIAŁ DRUGI.

O wpisach hipotecznych (§§. 8—74)	I.	36—360
Oddział pierwszy. O wpisach w ogólności (§§. 8—30)	I.	36—213
1. Rodzaje wpisu (§. 8)	I.	36— 41
2. Przedmiot intabulacji lub prenotacji (§. 9)	I.	42— 46
Szczególne postanowienia co do		
a) prawa własności (§§. 10—11)	I.	46— 70
U. z d. 30 marca 1879 L. 50 d. u. p. o dzieleniu bu- dynków na materialne części	I.	47— 48
U. z d. 6 lutego 1869 r. L. 18 d. u. p. o prawach i po- stępowaniu przy hipotecznym dzieleniu po- siadłości	I.	49— 63
U. z d. 2 stycznia 1894 r. L. 16 d. u. k. uzupełnia- jąca postanowienia u. kraj. etc.	I.	63— 70
b) co do służebności i ciężarów rzeczow- wych (§. 12)	I.	70— 73
c) co do prawa zastawu (§§. 13—18)	I.	73—127
U. z d. 24 kwietnia 1874 r. L. 48 d. u. p. o ochronie praw posiadaczy listów zastawnych	I.	76—79
		1 91— 94

	Tom	Str
U. z d. 24 kwietnia 1874 r. L. 49 d. u. p. dotycząca wspólnego zastępstwa praw posiadaczy częściowych zapisów długu etc	I.	79—81
U. z d. 14 czerwca 1888 r. L. 88 d. u. p. o konwersyi etc	I.	81—84
U. z d. 9 marca 1889 r. L. 30 d. u. p. o ulgach w opłatach w razie konwersyi	I.	84—88
R. m. spr. i skarbu z d. 17 marca 1889 L. 31 w przedmiocie wykonania u. o ulgach w opłatach w razie konwersyi	I.	88—91
d) co do praw z najmu (§. 19)	I.	127—129
3. Przedmiot adnotacyi (§. 20)	I.	129—136
4. Poprzednik hipoteczny (§§. 21—25)	I.	136—143
5. Dokumenta (§§. 26—27)	I.	143—151
6. Skutek wpisu (§. 28)	I.	151
7. Pierwszeństwo wpisu (§§. 29—30)	I.	151—213
U. z d. 7 lipca 1896 r. L. 144 d. u. p. o pożyczkach melioracyjnych	I.	165—172
Oddział drugi. O intabulacyi (§§. 31—34)	I.	213—237
U. z d. 4 czerwca 1882 r. L. 67 d. u. p. o zbyteczności legalizacyi etc.	I.	215—217
U. z d. 5 czerwca 1890 r. L. 109 d. u. p. o intabulacyi na podstawie dokumentów prywatnych etc.	I.	217—218
U. z d. 15 sierpnia 1895 r. L. 62 d. u. k. o intabulacyi na podstawie dokumentów pryw. etc.	I.	218
Oddział trzeci. O prenotacyi (§§. 35—51)	I.	238—290
a) O dopuszczalności (§§. 35—37)	I.	238—254
b) Usprawiedliwienie (§§. 40—51)	I.	254—290
Oddział czwarty. O adnotacyi (§§. 52—73)	I.	291—350
1. Adnotacya stosunków osobistych (§. 52)	I.	291—292
2. Adnotacya stopnia hipotecznego (§§. 53—58)	I.	292—301
3. Adnotacya wypowiedzenia i skargi hipotecznej (§§. 59—60)	I.	301—307
4. O skardze o wykreślenie i o adnotacyach sporu (§§. 61—71)	I.	307—342
5. Adnotacya egzekucyjnej sprzedaży (§§. 72 do 73)	I.	343—350
Oddział piąty. O oddzielaniu części składowych ciała hipotecznego (§. 74)	I.	351—360
U. z d. 23 maja 1883 r. L. 82 d. u. p. o częściowej zmianie §§. 74 i 76 u. h.	I.	352—354

ROZDZIAŁ TRZECI.

O postępowaniu w sprawach hipotecznych (§§. 75 do 133)	I.	361—454
Oddział pierwszy. Postanowienia ogólne (§§. 75—82).	I.	361—377
1. Właściwość sądu (§. 75)	I.	361—366
2. Zasada postępowania (§. 76)	I.	366—368
3. Uprawnienie do wnoszenia podań (§§. 77—80)	I.	369—375
4. Terminy (§§. 81—82)	I.	375—377

	Tom	Str.
Oddział drugi. O podaniach (§§. 83—92)	I.	377—392
1. Forma podania (§. 83)	I.	377—379
2. Wymogi (§§. 84—85)	I.	379—382
3. Kumulacja podań (§. 86)	I.	382—383
4. Załączniki (§§. 87—91)	I.	384—392
6. O wygotowaniu podania i o napisach (§. 92)	I.	392
Oddział trzeci. O załatwianiu podań (§§. 93 do 101)	I.	393—408
1. Rozpoznanie i rozstrzygnięcie (§§. 93—95)	I.	393—402
2. Szczególne postanowienia		
a) co do zezwolenia na żądanie (§§. 96—98)	I.	402—405
b) co do odrzucenia podania (§§. 99—101)	I.	405—408
Oddział czwarty. O uskutecznianiu wpisów (§§. 102—105)	I.	408—411
Oddział piąty. O hipotece łącznej (§§. 106—117)	I.	412—426
1. Oznaczenie wykazu głównego (§. 106)	I.	412
2. Podanie i wpis hipoteki łącznej (§§. 107—110)	I.	413—416
3. Wpisy zmian do wyk. głównego (§§. 111—114)	I.	416—425
4. Skarga usprawiedliwiająca (§. 115)	I.	425
5. Wyciągi hipoteczne (§. 116)	I.	425—426
6. Przepis przejściowy (§. 117)	I.	426
Oddział szósty. Amortyzacja dawnych wierzytelności hipotecznych (§§. 118—121)	I.	427—434
U. z d. 31 marca 1875 r. L. 52 d. u. p. o drobnych pożyczkach hipotecznych	I.	430—432
U. z d. 28 marca 1875 r. L. 37 d. u. p. o prawie bliższości wedle pokrewieństwa	I.	432—434
Oddział siódmy. O doręczaniu (§§. 122—125)	I.	434—441
Oddział ósmy. O rekursie (§§. 126—133)	I.	441—454
1. Wniesienie rekursu (§§. 126—130)	I.	441—450
2. Skutek załatwienia rekursu (§§. 131—133)	I.	450—454
II. Instrukcja do wykonania p. u. o ks. gr. R. m. spr. z d. 12 stycznia 1872 r. L. 5 d. u. p.	I.	455—477
III. Ustawy dotyczące się wewnętrznego urzędzenia i założenia ksiąg gruntowych	II.	1—116
A) Systematyczny obraz postępowania przy zakładaniu ksiąg gruntowych	II.	4—24
B) Ustawa z d. 20 marca 1874 r. L. 29 d. u. kr. względem założenia i wewnętrznego urzędzenia ksiąg hip.	II.	25—69
C) Rozp. m. spr. z 18 maja 1874 L. 43 d. u. kr. zawierające przepisy wykonawcze do poprzedniej ustawy	II.	70—99
D) Ustawa z d. 25 lipca 1871 r. L. 96 d. u. p. o ustaleniu ksiąg gruntowych	II.	100—116
IV. Przepisy o utrzymywaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego	II.	117—190

VIII

	Tom	Str.
A) Ustawa z d. 23 maja 1883 r. L. 83 d. u. p. o utrzymaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego	II.	117—157
B) R. m. sk. z d. 11 czerwca 1883 r. L. 91 d. u. p. zawierające przepisy wykonawcze do powyższej ustawy	II.	158—176
C) R. m. sk. z d. 24 listopada 1886 r. L. 48 dz. r. o postępowaniu z arkuszami oznajmień	II.	177—179
D) R. m. spr. z d. 27 września 1887 r. L. 31 dz. rozp. o zgodności między ks. gr a katastrem	II.	180—182
E) R. m. spr. z d. 2 lipca 1889 r. L. 35 dz. r. w tym samym przedmiocie	II.	183—184
F) R. m. spr. i sk. z d. 7 lipca 1890 r. L. 149 d. u. p. o warunkach zaniechania pomiaru przez urzędnika pomiarowego	II.	185—190
V. Inne ustawy z dziedziny prawa hipotecznego . . .		
A) Ustawa z d. 11 maja 1894 r. L. 126 d. u. p. o odłączaniu gruntów na budowę gościńców etc.	II.	191—197
B) Ustawa z d. 7 lipca 1896 r. L. 140 d. u. p. o tworzeniu dróg koniecznych . . .	II.	198—211

CZĘŚĆ DRUGA.

O księgach górniczych.

§. 1. Ustawowe przepisy o ks. górn.	II.	215—216
§. 2. Uprawnienia górnicze	II.	216—222
§. 3. Ks. górn., ich znaczenie i urządzenie'	II.	222—225
§. 4. Jednostka ks. górn.	II.	225—231
§. 5. O książkowym i technicznym łączeniu miar i pól górniczych tudzież o ich dzieleniu	II.	232—234
§. 6. Prawa, będące przedmiotem wpisu do ksiąg górniczych	II.	234—238
§. 7. Postępowanie w sprawach ksiąg górniczych . . .	II.	239—240

CZĘŚĆ TRZECIA.

O księgach naftowych.

I. Nauka o księgach naftowych	II.	243—249
§ 1. Przepisy normujące księgi naftowe	II.	243—244

	Tom	Str.
§. 2. Uprawnienia naftowe	II.	244—246
§. 3. Księgi naftowe, ich znaczenie i urządzenie	II.	246
§. 4. Jednostka ksiąg naftowych	II.	247
§. 5. O książkowym łączeniu i dzie- leniu pól naftowych	II.	247
§. 6. O prawach będących przedmio- tem wpisów do ks. naftowych	II.	248
§. 7. Postępowanie w sprawach ks. naftowych	II.	248—249
II. U. państwowa z d. 11 maja 1884 r. L. 71 d. u. p. normująca prawo do wydobywania żywicy ziemnej	II.	250—257
III. U. krajowa z d. 17 grudnia 1884 r. L. 35 d. u. kr. ex 1886 w tym samym przedmiocie	II.	258—277
IV. R. m. spr. z d. 15 czerwca 1885 L. 36 d. u. kr. ex 1886 o księgach naftowych	II.	278—286

CZĘŚĆ CZWARTA.

O księgach kolejowych.

I. Nauka o księgach kolejowych	II.	289—300
§. 1. Przepisy normujące ks. kol.	II.	289
§. 2. Ks. kol., ich urządzenie	II.	289—292
§. 3. Jednostka ks. kol.	II.	292—293
§. 4. Prawa, będące przedmiotem wpisów do ks. kol.	II.	293—296
§. 5. Postępowanie w sprawach ks. kolejowych	II.	297—300
II. U. z d. 19 maja 1874 r. L. 70 d. u. p. o zakła- daniu ksiąg kolejowych etc.	II.	301—328
III. R. m. spr. z d. 31 maja 1874 r. L. 87 d. u. p. w tym samym przedmiocie	II.	329—344
—		
Rejestr chronologiczny (do obu tomów)	II.	345—351
Rejestr rzeczowy (do obu tomów)	II.	352—373
Rejestr systematyczny	II.	375—398

Pomyłki i uzupełnienia

(do obu tomów).

Tom	Str	wiersz	zamiast:	ma być:
I.	9	8 od góry	wstęp	rejestr systematyczny.
I.	21	10 i 11 od g. i 2 od dołu	u z 14 września 1854 L 238 zb. u s	r. m. z 14 września 1854 L. 238 d u p
I.	24	uwaga 1.	dodać wyrazy: „P.	obj. do § 29 u. h.“
I.	25	9 od góry	§. 9 u.	§ 9 r. m.
I.	38	6 „ (w uwadze)	przebiwstawia	przeciwstawia
I.	39	7 od dołu	o jakim	o jakim
I.	43	10 od góry	prawo	prawa
I.	44	13 od dołu	Reallatten	Reallasten
I.	49	15 od góry	otwarcia	otwarciu
I.	49	11 od dołu	wyraz „przeciw“	należy wykreślić.
I.	65	12 od góry	tabularnego	nietabularnego
I.	67	12 „	września	listopada
I.	67	13 „	d. u. h.	d u kr.
I.	68	10 od dołu	po wyr. „przyjętej“	należy dodać „przez“
I.	68	9 „	u h.	u kr.
I.	68	8 „	1868	1869
I.	76	17 od góry	hipotecznego	hipotecznego
I.	81	6 od dołu	zaintabulowanej	zaintabulowanej
I.	88	8 od góry	1889	1899
I.	96	3 „	teu	ten
I.	112	12 od dołu	przedmiotów	przedmiotach
I.	116	10 „	Blg z	Blg. z.
I.	133	18 i 19 od g.	zbliżone do skutków	identyczne ze skutkami
I.	133	20 od góry	92	72
I.	144	3 od dołu (w tekście)	oznaczeniu	oznaczenie

XII

Tom	Str.	wieisz	zamiast:	ma być:
I.	151	6 od góry	należy dodać wyrazy „P	niżej str. 220 n.“
I.	160	3 od góry	dodać wyrazy „a więc“	
I.	160	4, 5, 6, 12		
I.	184	3 od góry od dołu	c) d) e) f) po wyrazie: „(Befriedigungsrecht“ na- leży dodać: „p. str. 300 uw. 1)“	o) β) γ) δ)
I	186	14 od dołu	str. 166 ad A)	str. 174 a)
I.	187	10 od góry	str. 166	str. 174
I.	187	13	str. 167	str. 174
I.	188	3	str. 167	str. 175
I.	188	19	str. 168	str. 175
I.	191	4 od dołu	str. 168	str. 176
I.	191	3	str. 170	str. 179
I.	192	6 od góry	str. 173	str. 181
I.	192	13	pojęcia	pojęcie
I.	192	14 od dołu	str. 174	str. 182
I.	192	11	str. 174	str. 181
I.	198	9	1890	1790
I.	200	2 w uw. 1	177	195
I.	201	2 od dołu	będące	będące
I.	219	8 od góry	jedno	jedna
I.	228	8		
I.		(w uwadze)	Intabulacyi	intabulacyi
I.	231	23 od góry	z d. 17 grudnia 1852	z d. 13 grudnia 1852
I.	231	uw. 2 w. 1	17 grudnia	13 grudnia
I.	232	5 od dołu	Nr. 53	Nr. 51
I.	240	do literatury	tam podanej należy dodać: „Talaś- wicz, O zastosowaniu prenotacyi. Lwów, 1887“.	
I.	264	20 od góry	8	L.
I.		po str. 348	ponano mylnie paginacją strony, zamiast „493“ ma być „349“	
I.	351	w literaturze tam podanej	należy dodać: „F. Pol- lak, Die Evidenzhaltung etc, Wien, 1890“.	
I.	355	na końcu uwagi 1. należy dodać: „rozp. to — ważne ze względu na stosunki do r 1890 — straciło moc obowiązującą wobec rozp. z d 7 lipca 1890 L. 149, podanego w t. II. na str. 185 n.“		
I	356	7 od góry	dodać: „(p. t. II. str. 185 n.)“	
I.	356	3 w uw.	dodać: „(por. t. II. str. 185 n.)“	
I.	364	3 od góry	108	208
I	365	7 od dołu	teczonym	tecznym
I.	365	1 i 2 od dołu	grudnia	września
I.	379	6 od góry	listopada	października
I.	379	9	3. Wymogi	2. Wymogi
II.	24	11, 13. 19	od góry	hipoteczny
				hypoteczny

Tom	Str.	wieksz	zamiast:	ma być
II.	31	3 od dołu	hipoteczny	hypoteczny
II	32	1, 9, 15 od góry	hipoteczny	hypoteczny
II.	32	2 od góry	która	które
II.	106	5 od dołu	leżeli	Jeżeli
II.		po str. 156	zmylono oznaczenie strony:	zamiast „15“
		ma być „157“		
II.	158	3 od góry	lipca	czerwca

Nakłady prawnicze

Księgarni Leona Frommera

w Krakowie.

	złr. ct.
Jaworski W. L. Dr. , docent Uniw. Jagiel. Ustawy o księgach publicznych (<i>z komentarzem</i>) z uwzględnieniem nowej ordynacji egzekucyjnej. W oprawie	6 —
Muczkowski. Ustawa notaryalna historycznie i porównawczo objaśniona	3 —
Pawlikowski adj. sąd. Ustawa o ewidencji katastru wraz z rozporządzeniami wykonawczymi <i>praktycznie objaśniona</i>	— 50
Powszechna księga ustaw cywilnych tom II-gi. (uzupełnienie kodeksu cywilnego Zatorskiego i Kasparka (<i>po czasy najnowsze</i>) wyd. II-gie znacznie pomnożone i powiększone w eleg. oprawie	3 —
Rosenblatt. Wykład procesu karnego, część I	2 —
— Ustawa karna austr. część I: (zbrodnie) <i>z komentarzem</i>	1 60
— Ustawa karna austr. część II: (występki i przekroczenia) (<i>z komentarzem</i>)	1 60
— Ustawa karna austr. zbrodnie, występki i przekroczenia razem. W oprawie eleg.	3 70
— Ustawa karna austr. część III: ustawy kodeks karny uzupełniające, wraz z ustawą prasową (<i>z komentarzem</i>). W druku	
— Ustawa o postępowaniu karnem, w eleg. oprawie .	3 30
Rosenblatt i Wróblewski. Kodeks handlowy wyd. 2gie, znacznie pomnożone, (<i>z komentarzem</i>) w druku.	
Tałasiewicz. Postępowanie w sprawach niespornych (<i>z komentarzem</i>)	4 —
Ubezpieczenia praw służących posiadaczom listów zastawnych: ustawa urządzająca wspólne zastępstwo praw przysługujących posiadaczom udziałowych zapisów dłużnych, na okaziciela opiekujących; ustawa uzupełniająca powyższe przepisy prawne; ustawa o postępowaniu sądowem w razie dowodzenia śmierci osób zaginionych	

nych; o małżeństwach izraelitów po za obrębem gminy wyznaniowej zamieszkały wyłączenie na rzecz kolei żelaznych; traktaty wzajemnej opieki nad własnością literacką i artystyczną z Francją, krajami korony węgierskiej i Włochami . . . . . — 50

Ustawa o wzruszaniu działań prawniczych (Anfechtungsgesetz) (ustawa z d. 16 marca 1884 nr. 35/36 D. P. P. objaśniona obfitą judykaturą trybunału najwyższego w Wiedniu i Lipsku; ustawodawstwo o lichwie z d. 28 maja 1881 r., nr. 47 D. P. P. . . . . — 80

Waluta koronowa, znaczki (marki towarowe); przedawnienie podatków i należności skarbowych; konwersye i pod stawienie hipoteczne . . . . . — 50

Poleca.

Bieniewiczski. Norma jurydykcyi cywilnej z procedura cywilną (ustawa z dnia 1 sierpnia 1895), w oprawie 2 20

— Ordynacya (nowa) egzekucyjna w oprawie 2 50

Geller. Zivilprozessgesetze und Jurisdictionsnorm (Gesetz vom 1 August 1895). W eleg. oprawie . . . . . 4 —

— Executionsordnung (Gesetz vom 1 Mai 1896). W opr. 3 60

Obydwa tomy razem oprawne 6 80

Schauer. Zivilprozessgesetze und Jurisdictionsnorm (Gesetz vom 1 August 1895) w eleg. oprawie 3 50

— Executionsordnung neue 3 50

Księgarnia Leona Frommera w Krakowie

utrzymuje na składzie kompletne wydawnictwa „**Manza**“ „**Gellera**“. Specyalnością księgarni są dzieła naukowe w ogóle, dzieła z dziedziny prawa i administracyi w szczególe.

Księgarnia dostarcza wszelkich dzieł

gdziekolwiek ogłoszonych, w jakimkolwiek języku, na raty miesięczne; przyjmuje prenumeratę na wszystkie czasopisma krajowe i zagraniczne; załatwia zlecenia osób na prowincyi zamieszkałych z całą akuratnością i ścisłością; skład wszystkich podręczników prawniczych w języku polskim i niemieckim; najnowsze katalogi „**Manza**“ i „**Gellera**“ rozsyła na żądanie darmo i oplatnie.